

20 71
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
Α.Ε.Π.Ε.Ε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΤΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

3370

AZ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

1892 - 1934

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1932 — ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1934

J'ai dit froidement la vérité: qui est-ce qui se soucie d'elle ? Triste recommandation pour un livre. Pour être utile, il faut être agreeable, et ma plume a perdu cet art-là.

J. J. ROUSSEAU.—Lettre à M. d'Alembert.

ΑΞΡΕΑ
ΚΑΙΝΕΝΤΟΥ
ΗΛΙΑ ΑΝΔΡΕΑΣΙΑΔΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
ΤΥΠΟΙΣ: "ΠΥΡΣΟΥ", Α. Ε.

1934

ΑΣΟΕΕ

Εν' οι αγανάκτησις της Αναρρωτήσεως
και ανέγειρε την πολιτική της στην πόλη της Αθηναίας.
Από την πολιτική της απέτισε την πολιτική της στην πόλη της Αθηναίας.

Ορόσημο^ο
Αθηναίων

Μονοπώλιον Καπνοῦ

καὶ

Έδνικοποίησις

Καπνικής Βιομηχανίας

«Ni l'Etat ni les Communes ne doivent jamais faire ce que peut faire mieux un particulier».

CHARLES GIDE

Cours d'Economie politique. Dixième édition page 328

3370

Σ Χ Ε Δ Ι Α
ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

ΒΡΑΧΕΙΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

«Les incovenients des monopoles sont connus de tout le Monde: l'absence de concurrence rend l'industrie routinière, paresseuse, l'esprit d'initiative en disparaît, et la fabrication ne s'améliore, pas, on ne cherche point le goût variable du public à pourvoir ses désires par des tentatives ingénieuses.

*PAUL LEROY BEAULIEU
Traité des Finances.»*

I

1. — **Ἐννοιαὶ καὶ σημασία μονοπωλίου.** — Ἡ λέξις μονοπώλιον αὐτὴ καθ' ἔαντήν, καὶ ἄμα προφερομένη, προδικάζει τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν κακὴν αὐτῆς σημασίαν. Ἐχος δύσηχος, ἀπεγχής εἰς τὰ λαϊκὰ ὅτα, εἶνε σαφῆς πρὸς τὴν κοινωνίαν προειδοποίησις ἐπικειμένου κακοῦ. Ὁμοιάζει πολὺ πρὸς κρούσιν πένθιμον κώδωνος ἐκκλησίας, σημαίνοντος τὸν θάνατον ἐνορίτου. Καὶ ἀληθῶς ἡ λέξις **μονοπώλιον** σημαίνει θάνατον, τὸν θάνατον ἐνὸς δικαιώματος, τὸ δόπιον φύσει προσιδίαζει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, τοῦ δικαιώματος, τὸ δόπιον ἔχει πᾶς ἔκαστος νὰ νέμεται ἀκωλύτως ἐν κοινὸν ἀγαθόν, νὰ καλλιεργῇ λόγου χάριν κατ' ἀρέσκειαν ἐν ὠδισμένον προϊὸν τῆς μητρὸς γῆς, νὰ ἐμπορεύεται κατ' ίδίαν κρίσιν καὶ θέλησιν ἐν εἰδος ἐμπορίου, ὡς ἐπίσης ν' ἀσκῇ ἐν εἰδος βιομηχανίας τῆς ἀπολύτου προτιμήσεώς του. Τὸ δικαιώματα τοῦτο, τὸ συμφυὲς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου, ἔρχεται τὸ Κράτος καὶ καταδικάζει εἰς θάνατον, παρεμβαῖνον αὐταρχικῶς διὰ τῆς αὐθαιρέτου ἐπιβολῆς του. Ἀφαιρεῖ βιαίως, ἀρπάζει τὸ κοινὸν τοῦτο ἀγαθὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν φυσικῶν αὐτοῦ κατόχων, καὶ μεταβιβάζει ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας ἐνός. Ἀπαγορεύει εἰς πάντας τὴν χρησιμοποίησιν, εἴτε ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ, καὶ περιορίζει προνομιακῶς εἰς ἕνα μόνον, εἴτε εἰς ἔαντό, εἴτε εἰς ὑποκατάστατον αὐτοῦ ⁽¹⁾.

Ἐντεῦθεν τὸ λαϊκὸν ἔνστικτον καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν οἰκονομολό-

(1) I. ΜΕΣΣΗΝΕΖΗΣ. — (Βουλή. Συνεδρίασις τῆς 12 Μαρτίου 1880). — *Tὰ μονοπώλια, Κύριοι, προσβάλλουσι τὴν ἐλευθερίαν. Προσβάλλουσι τὸ ιερώτερον δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, τὸ δικαιώματα τοῦ ἐργάζεσθαι. Προσβάλλουσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου.*

γων ἀποδοκιμάζουσιν αὐστηρῶς κατ' ἄρχην καὶ ἀποκρούουσι τὰ μονοπώλια ἐν αὐτῇ τῇ ὑποστάσει αὐτῶν.

2. — Ἐξαιρέσεις. Μονοπώλια δημοσίας τάξεως. — “Υπάρχουσιν οὐχ ἡττον ἀνάγκαι ἐπιτακτικαί, περιστάσεις, οὕτως εἰπεῖν, ὅλως ἔξαιρετικαὶ δημοσίας τάξεως, αἵτινες δικαιολογοῦσιν ὁπωδήποτε εἰδῆ τινὰ μονοπώλιων ὡς λ. χ. τὸ μονοπώλιον τῆς ἐκδόσεως νομίσματος, τὸ κοινῶς ἀναγνωριζόμενον ὡς τὸ πολυτιμότερον νόμημα τοῦ Κράτους, τὸ μονοπώλιον τῶν Σιδηροδρόμων, τὸ τῶν Ταχυδρομείων καὶ ἄλλων τινῶν ὅμοίας φύσεως.

Τὰ μονοπώλια ὅμως, τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα καθαρῶς *ταμιευτικόν*, εἴτε *φορολογικόν*, δὲν ὑπαγορεύονται ἐκ λόγων δημοσίας τάξεως. Τὰ μονοπώλια ταῦτα, παρατηρεῖ ὁ René Stourm (*systèmes généraux d'impôts*) ἐμπνέονται ἐκ ταπεινοτέρων ὅλως ἐμπνεύσεων, ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους. Τὸ Κράτος δὴ. διὰ τῶν τοιούτων μονοπώλιων ἀρπάζει ἐν εἰδος ἐμπορίου, ἢ προϊόντος, ἢ βιομηχανίας, τὸ δόπιον ἐπικερδῶς ἀσκοῦν ἢ ἐκμεταλλεύονται οἱ ἴδιωται, πρὸς τὸν σκοπὸν μόνον καὶ μόνον νὰ σφετερισθῇ ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ μόνον τὰς ἔξ αὐτοῦ ὀφελείας. Ἡ τοιαύτη ἀρπαγὴ ἢ ἀφαίρεσις, ἢ προνομιακὴ εἰς χεῖρας ἐνὸς μόνον ἐκμετάλλευσις, συνεπάγεται μοιραίως, ἐκτὸς τῶν ἄλλων κακῶν, ὡς φυσικὸν ἐπακόλουθον, τὴν αὐξῆσιν τῶν τιμῶν εἰς τὰ εἰδῆ τῆς μονοπωλίας. Καὶ τὸ πρᾶγμα εύνόητον. “Οταν πολλοὶ εἰνε καὶ κατ' ἀνάγκην οἱ ζητοῦντες ἀγορασταί, εἰς δὲ καὶ μόνον δ προσφέρων, εἰς δ πωλῶν προνομιακῶς, παραλύει καὶ θνήσκει δ σωτήριος κανὼν τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, καὶ αὐτομάτως ἐπέρχεται, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ καταναλωτοῦ. Καὶ εἶναι ἀκριβῆς, ὅρθοτάτη ἡ παρατήρησις ἀρχαίου Ἑλληνος συγγραφέως, διτοιο τὸ μονοπώλιον ἔχοντες, εἰκότως ἀναβιβάζουσι τὰς τιμάς”⁽¹⁾.

Τὸ Κράτος ἰδίως, ὀθούμενον ἐκ τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν, εἰς κρισίμους μάλιστα περιστάσεις, καὶ εἰς θεὸς μόνον γνωρίζει, πόσον αἱ περιστάσεις αὗται εἰς βραχέα χρονικὰ διαστήματα ἐμφανίζονται ἐν Ἑλλάδι⁽²⁾, δὲν

(1) Ἐχει δ' ἡ νῆσος αὕτη (τῶν Λιταραίων) τὰ διαβεβοημένα μέταλλα τῆς στυπτηρίας, ἔξ ἡς λαμβάνουσιν οἱ Λιταραῖοι καὶ Ρωμαῖοι μεγάλας προσόδους. Οὐδαμοῦ γάρ τῆς οἰλουμένης τῆς στυπτηρίας γινομένης, καὶ πολλὴν χρείαν παρεχομένης, εἰκότως μονοπώλιον ἔχοντες καὶ τὰς τιμάς ἀναβιβάζοντες, πλῆθος χρημάτων λαμβάνουσιν ἀπιστον. Διόδωρος. Βιβλ. Ε'. κ. 10.

Λέγει δὴ. διόδωρος, διτοιο τὴν Λιταράδαν (σύμπλεγμα νήσων ἡφαιστειώδους συστάσεως εἰς τὸ Τυρρηνικὸν Ἀρχαπέλαγος, βορείως τῆς Σικελίας, αἱ καλούμεναι νῆσοι τοῦ Αἰόλου) ὑπάρχονταν μεταλλεῖα στυπτηρίας μοναδικὰ εἰς τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ στυπτηρία ἔχοντας πολλὰς χρεῖας, καὶ ἡτο περιήτητος, οἱ ἔχοντες τὸ μονοπώλιον, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἀνεβίβαζον τὰς τιμάς, καὶ ἐλάμβανον χρημάτων πλῆθος ἀπιστον, δηλ ἀπίστευτα ἐπορίζοντο κέρδη.

(2) ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ. — Τῷ 1880 εὑρέθη τὸ Κράτος ἐπίσης εἰς κρίσιμουν περιστασιν. Ἡ Κυβέρνησις Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου, μὴ δυναμένη ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς χρηματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπιστρατεύσεως, ὑπέγραψε σύμβασιν μετὰ τοῦ Τραπεζίτου Ἀνδρέα Συγγροῦ περὶ προκαταβολῆς ἐκ δραχμῶν 13.000.000. Ως ἔλεγεν

περιορίζεται νὰ σφετερισθῇ τὰς ὠφελείας, τὰς ὅποιας πορίζονται οἱ ἴδιωται, ἔλευθέρως ἄλλωστε καὶ ὠφελίμως διὰ τὴν κοινωνίαν συναγωνίζομενοι πρὸς ἄλλήλους, ἀλλ᾽ αὐξάνει ἀμέσως τὰς τιμὰς τοῦ μονοπωλούμενου εἰδούς, εἰς βάρος τοῦ κοινοῦ, ὑποβιβάζον συγχρόνως καὶ τὴν ποιότητα.

Οἱ πρεσβύτεροι ἔξημάν ἐνθυμοῦνται βεβαίως τὰ ὠραῖα ἀρίστης κατασκευῆς Ἰταλικὰ πυρεῖα τῆς Βενετίας, τὰ ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς πωλούμενα. Ποία μεγάλη διαφορὰ τιμῆς καὶ ποιότητος ὑπάρχει μεταξὺ ἔκεινων καὶ τῶν Συνηδικῶν πυρείων τοῦ Ἑλληνικοῦ μονοπωλίου⁽¹⁾.

3 — Σύστασις ταμιευτικῶν μονοπωλίων ἐν Ἑλλάδι.— Μονοπώλια ταμιευτικά, εἴτε καθαρῶς φροδολογικῆς φύσεως, ἀπέκτησε πρὸ πολλοῦ ἵκανα ἡ εὐδαίμων Ἑλλάς. Ἀρχαίοτερον δὲν, καὶ δὲν τὸ μᾶλλον ἀξιοκατάκοιτον, τὸ μὴ δυνάμενον νὰ δικαιολογηθῇ οὐδὲ κατ᾽ ἔλαχιστον, εἶνε τὸ τοῦ ἄλατος⁽²⁾, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1833, πρώτου ἔτους τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου, καὶ τὸ τῆς Ναξίας Σμύρνης ἀπὸ τοῦ 1849, ἀφαιρεθείσης ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν φυσικῶν αὐτῆς κατόχων.

εἰς τὴν Βουλὴν ὁ Χαρίλαος Τρικούπης (Συνεδρ. 19ης Δεκεμβρίου 1880), καταχρίναν τότε τὸ Νομοσχέδιον τῆς συμβόσεως: *Πρόκειται περὶ εὐδέσεως χρημάτων. Ο ο. Πρόδεδρος τῆς Κυβερνήσεως ('Αλ. Κουμουνδούρος) δώμιλης διὰ μακρῶν, ἵνα ἀποδείξῃ, διὰ ἄνευ τῆς Συμβάσεως δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ εὑρωμεν τὰ μέσα, δπως πραγματοποιήσωμεν τὰς ἀποφάσεις ἡμῶν, ἀποφάσεις ὡν ἄνευ δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ πολιτική, ἡς σύμβολον είναι ἡ ἐπιστράτευσις, καὶ ἡ Κυβερνησις ἔφθασε εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἔξεντελισμοῦ, διότε νὰ ζητῇ 13 μόνον ἑκατομμύρια δραχμῶν (δ Χ. Τρικούπης ἡτο πάντοτε ὑπὲρ τῶν μεγάλων δανείων) καὶ ταῦτα τὰ 13 ἑκατομμύρια νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ εἰμὴ δι' ὅρων, τοὺς δποίους περιέχει ἡ σύμβασις. Μεταξὺ τῶν ὅρων τούτων, κατὰ τὸ 9ον ἀρθρὸν τῆς συμβάσεως, παρείχετο εἰς τὴν Ἐπαρχείαν, ἥτις ἀνέλαβε νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸ Κράτος τὴν ἔξεντελιστικὴν αὐτὴν προκαταβολὴν τῶν 13 ἔκατ. δρ., δικαίωμα προτιμήσεως ἐπὶ τοῦ ἀποκλειστικοῦ προνομίου τῆς ἔκμισθώσεως τῆς εἰσπράξεως τοῦ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ Κατνοῦ φόρου. Τοῦτο οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, ἔλεγεν δ Χ. Τρικούπης, ἡ μονοπώλιον.*

(1) Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ. (Βουλὴ 12 Μαρτίου 1884). — Καὶ ὁ ἀξιότιμος πρόδεδρος τῆς Κυβερνήσεως (Χαρ. Τρικούπης) ἀπεδοκίμασε, καὶ κατέκρινε τὴν σύστασιν κατ' ἀρχὴν Μονοπωλίων, ἀποδεχόμενος αὐτῆν, ὅσακις δὲν παρακαλένεται ἡ ἴδιωτικὴ ἔργασία καὶ ἡ ἔλευθερία τοῦ ἐμπορίου.

«Οσον ἀφορᾶ εἰς τὸ Μονοπώλιον τῶν πυρείων, ὁ Κ. Κωνσταντόπουλος φέρει ἀντιρρήσεις, καθ' δοσν ἡ βιομηχανία τῶν πυρείων εἰσήχθη ἥδη εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπιδιώκεται ἡ ἐπέκτασις αὐτῆς. Ἐπομένως τὸ Μονοπώλιον τῶν πυρείων, θὰ ἔκμηδενίσῃ τὴν ἔγχωρίαν βιομηχανίαν».

«Τὸ Μονοπώλιον τούτο, ἔξαιρολουθεῖ ὁ Κ. Κωνσταντόπουλος, ὁ ἐκ τῶν ἐμβοτεστέρων καὶ τῶν σοβαρωτέρων ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1862 πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς νέας Ἑλλάδος, εἰσήχθη ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλ' ἐν στιγμαῖς ὑπερτάτης Ἐθνικῆς ἀνάγκης. Ή ἐπιστήμη διὰ τοῦ Paul Leroy Beauvieu ὅμιλει μετὰ χλευασμοῦ περὶ ἔκεινων, οἵτινες διεννοήθησαν νὰ ἐπιβάλλουν φροδολογίαν διὰ τοιούτου μονοπωλίου.

(2) Ό ἐπὶ τοῦ ἄλατος φόρος εἶνε καὶ κρίνεται γενικῶς, ὃς ἔντελῶς ἀδικαιολόγητος, ὃς φόρος ἄνισος, δός εἰτεν, φόρος κεφαλαικός, καὶ μάλιστα καὶ τι χειρῶν τούτου, διότι είνε ἀναμφισβήτητον, διὰ αἱ λαῖκαι τάξεις πλήττονται βαρύτερον, ἐφ' ὃσον ποιοῦνται

Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων, οἰκονομικαὶ τοῦ Κράτους δυσχέρειαι, ταμειακαὶ τοῦ δημοσίου ἀνάγκαι, προκληθεῖσαι ἐκ τῆς ἀπροσέκτου καὶ ἀπερισκέπτου συνομολογήσεως δανείων εἰς τὸ Ἑξατερικὸν πρὸς ἔνοχον καλύψιν ἐλλειμμάτων τοῦ Προϋπολογισμοῦ⁽¹⁾ ὡ̄θησαν τοὺς κυβερνῶντας τότε τὴν χώραν τῷ 1883 (Χαρίλαος Τρικούπης) εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἑτέρων ἐν Ἰσχύι μονοπωλίων τοῦ πετρελαίου, τοῦ σιγαροχάρτου, πυρείων, παιγνιοχάρτων.

Καὶ ἐν τῇ Βουλῇ τότε κατεκρίθη ὁρθῶς διὸ ἐπιστημονικῶν καὶ ἴσχυρῶν ἐπιχειρημάτων ἡ εἰσαγωγὴ τῶν μονοπωλίων τούτων, γενικαὶ δὲ καὶ θεωρητικαὶ ἀντιρρήσεις ἀντετάχθησαν, εἰς τὰς δοπίας κατ' ἀρχὴν εὐρέθη σύμφωνος καὶ ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ Εἰσηγητὴς τῶν μονοπωλίων Χαρίλαος Τρικούπης⁽²⁾. Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς, ἡ δυσφορία κατὰ τῶν ὑποβληθέντων πρὸς ἐπιψήφισιν μονοπωλίων ἐξεδηλώθη ἀγρία, καὶ δὲν συνετέλεσεν⁽³⁾ διάλυσην

χρῆσιν ἀλατος πολὺ μεγαλειτέραν, ἢ αἱ πλουσίαι τάξεις, ἰδίως χρῆσιν ἀλιτάστων κρεάτων καὶ ἵχθυων. Ἐτερον ἐλάττωμα τοῦ φόρου τούτου εἶνε, ὅτι τὸ ἀλατος εἶνε ἀπαραίτητον εἰς πολλὰς βιομηχανίας, ἡ ἀγοραϊκάς ἐπιχειρήσεις, καὶ ἀποτελεῖ ἐν ἐμπόδιον σφιδόν εἰς πολλὰς περιπτώσεις, καθ' ἣς τὸ ἀλατος θὰ ἡδύνατο νὰ ἔχῃ λαμπρὰ ἀποτελέσματα ἰδίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Paul Leroy Beaulieu.

Ἡ ἐναντίον τοῦ Διεθνοῦς Ἐλέγχου καταφορά μου ἔχει, σὺν ἄλλοις πολλοῖς, καὶ ταύτην τὴν δικαιολογίαν, ὅτι κατέτησεν ἀδύνατον εἰς τὸ Κράτος διὰ τῶν ὑπεγγύων προσόδων μεταρρύθμισιν φορολογικὴν εἰς τὰ τῶν μονοπωλίων, συμφέρουσαν εἰς τὸ Κράτος καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν.

(¹) ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ (1883). *Ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν*). — Λόγος εἰς τὴν Βουλὴν. «Τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα εἶνε, ὅτι μεριμνῶντες περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπανεκαύθημεν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν καθημερινῶν ἥμαῶν ἀναγκῶν διὰ δανείων, τὰ δοπία ἐπεβάρυνον καὶ τὸ ἐνεστώς, θὰ ἐπιβαρύνοντο καὶ τὸ μέλλον μὲ τόκους, οἱ δοπίοι ἀπορροφοῦν τὸ ἡμίσιον σχεδόν τῶν ἐτησίων ἥμαῶν πόρων. Τοιαύτη τακτικὴ καταστροφῆς, ἐὰν δὲν μᾶς ἀνησυχῆ, δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται πλέον».

Καὶ δῶς τοιαύτη τακτικὴ κατιστροφῆς ἐσυνεχίσθη ἐγκληματικῶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἀπὸ τοῦ 1883, ἀφ' ὅτου ὡμίλει ὁ ἀοιδιμος Π. Καλλιγᾶς, δοσιφός ἐκεῖνος καὶ προσφιλέστατος εἰς ἐμὲ καθηγητὴς καὶ διδάσκαλός μου, μέχρι σήμερον. Ἀλλὰ ἐσυνεχίσθη λυσαδέστερον καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Τραπέζῃ μικρῶν διαδόχων του, καὶ μεγάλων ἐνόχων, οἱ δοπίοι ἐπρωτοστάτησαν πάντοτε ἔως ὅρτι εἰς τὴν συνομολόγησιν τῶν ἀνεών ἐκείνων δανείων, χάρις εἰς τὰ δοπία κατελήξαμεν εἰς τὴν δευτέραν καὶ αἰσχροτέραν τῶν πτωχεύσεων.

(²) ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ. (Βουλὴ. Συνεδρ. 12 Μαρτίου 1884). — Τούτων ἔνεκεν νομίζω, ὅτι, καίτοι τὰ Μονοπώλια θεωρῶ καταδικαστέα, οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος νὰ μὴν ψηφίσωμεν τὰ Νομοσχέδια (Πετρελαίου, Πυρείων, Παιγνιοχάρτων), ἀτινα ἐπιβάλλουσι τὴν διὰ μονοπωλίου εἴσπραξιν φόρων, οἵτινες κατ' οὐδὲν σχεδὸν θὰ ἐπιβαρύνωσι τὸν λαόν, ἀλλὰ θ' ἀνακονφίσωσιν αὐτόν, εἰς δὲ τὸ Δημόσιον ὑπόσχονται σπουδαῖαν ἀπολαβήν, διὸ ἡς θὰ ἐπέλθῃ (sic) ἐτέρα ἀνακονφίσις τοῦ λαοῦ, διότι, διτι δὲν λάβωμεν ἐνεεῦθεν, βεβαίως εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ λάβωμεν ἀλλωθεν !!»

Τὸ τελευταῖον ἐπιχείρημα εἶναι ἀληθῶς ἀκαταγώνιστον. Ἀπορῶ πῶς ὁ κ. Ι. Σερραῖος παρέλευψε νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ τοῦτο εἰς τὴν μελέτην του.

(³) Ἡ δυσφορία ἐφθασε μέχρι τοῦ σημείου, ὃστε ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὰ νὰ λάβῃ τὴν προσωνυμίαν «Πετρέλαιος», ἢς ἀφειδεστάτη χρῆσις ἐγένετο καὶ κατὰ τὰς ἐκλογὰς

εἰς τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1885. Λόγω τῆς δυσφορίας ταύτης καὶ τῆς ἔξεγέρσεως τῶν λαϊκῶν τάξεων, αἱ διοῖαι ἔξι ἐνστίκτου καὶ πολὺ δικαίως ἀπεχθάνονται τὴν ἰδέαν τῶν μονοπωλίων, ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἴδιων πεποιθήσεων, ὁ διάδοχος τοῦ Χ. Τρικούπη κατὰ τὸ 1885 Θεόδωρος Δηλιγιάννης, κεκηρυγμένος ἔχθρὸς πάσης ἰδέας μονοπωλίου καὶ στερεῶς καὶ εἰλικρινῶς προσκεκολλημένος εἰς τὰς λαϊκὰς ἀντιλήψεις, ἐπέτυχε τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἐπιψήφισιν Νομοσχεδίων, ἐπιτρεπόντων τὴν κατάργησιν τῶν μονοπωλίων τοῦ σιγαροχάρτου καὶ τῶν πυρείων. Ἐπελθοῦσαι περιπλοκαὶ ἐματαίωσαν τὴν κατάργησιν αὐτῶν.

4.—Δικαιολογία συστάσεως μονοπωλίου.—Οὐχ ἡττον ὑπῆρξαν καὶ τινες ἑλαφραὶ καὶ εὐλογοφανεῖς δικαιολογίαι τῆς παρ' ἡμῖν συστάσεως τῶν μονοπωλίων τούτων. Καὶ ἡ κυριωτέρα ἡτο ἡ ὑπὸ τοῦ Χαριλάου Τρικούπη ὑποστηριχθεῖσα, ὅτι δὲν ὑπῆρχον τότε ἀξιαι λόγου βιομηχανίαι ἐν Ἑλλάδι, ἰδίως τοῦ πετρελαίου, ἀσήμαντοι δὲ ἐντελῶς καὶ ἐν σπαραγάνοις εὑρίσκοντο αἱ βιομηχανίαι τῶν παιγνιοχάρτων καὶ τῶν πυρείων, αὗτινες θὰ ἡτο καὶ ἄλλως δυνατὸν νὰ ὠφεληθῶσι, χορηγουμένης εἰς αὐτὰς προτιμήσεως (Ἐργοστάσιον Κερκύρας). Παρεσχέθη ἐπίσης τότε εἰς τὸ κοινὸν καὶ ἡ διαβεβαίωσις, ἡ παρήγορος ἐλπίς, ὅτι δὲν θὰ ἐπιβαρυνθῇ διὰ τοῦ μονοπωλίου περισσότερον, ἡ ὅσον ἐβαρύνετο διὰ τοῦ φόρου τοῦ δασμοῦ εἰσαγωγῆς, καὶ ὅτι συγχρόνως θὰ εἴχε καὶ μίαν πρόσθετον ὠφέλειαν. διὰ τῆς ἔξασφαλίσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς νοθείας. Ἐβεβαιοῦτο δηλ. τὸ κοινὸν διὰ τῶν κυβερνητικῶν δηλώσεων, διὰ δὲν ἔπειτε νὰ ἔχῃ τὴν παραμικρὰν ἀνησυχίαν, καθ' ὅσον τὸ μονοπωλούμενον εἶδος θὰ ἐπληρώνετο εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ ἀξίαν (prix coûtant) μὲ τὴν προσθήκην μόνον τοῦ τέλους τῆς εἰσαγωγῆς. Καὶ συνωψίζετο οὕτως δὴν αὕτη ἡ περὶ μονοπωλίου προσπάθεια εἰς μίαν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ εὐεργετικὴν πρόνοιαν, ὥστε νὰ ἀποκτᾶ τὰ μονοπωλούμενα εῖδη ἀνόθεντα, χωρὶς καμμίαν ἄλλην ἐπιβάρυνσιν!

5.—Φρούδαι εἰλπίδες.—Κεναι τρὶς καὶ τετράκις! "Αν οἱ ὄρκοι τῶν γυναικῶν γράφωνται ἐπὶ τῆς ἄμμου, αἱ ὑποσχέσεις τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος γράφονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὸ διάστημα ὑπερπεντηκονταετοῦ πολιτικοῦ βίου

τοῦ 1885. Ἡ μεγαλυτέρᾳ ἀντιπάθεια ὅμως παρετηρήθη ἐναντίον τοῦ μονοπωλίου τῶν σιγαροχάρτων καὶ πυρείων ("Ιδε περὶ τούτου Λ. Κορομηλᾶ «Ἐσοδα καὶ φόροι» σελ. 90). Ἐπειδὴ δέ τις ἐκ σατυρικῶν ἐφημεριδῶν δύναται νὰ κρίνῃ καλλίτερον διὰ τὴν παρὰ τῷ κοινῷ γνώμῃ ποιουμένην ἐντύπωσιν ἐκ κυβερνητικῶν πράξεων, παρατέμπομεν εἰς τὸν «Ἀσμοδαῖον» τοῦ 1884 ὅπου, μεταξὺ ἄλλων, χαρακτηριστικῶταται εἰναι δύο γελοιογραφίαι (φύλλα 12 Φεβρουαρίου καὶ 7 Ἀπριλίου), παριστῶσαι ἡ μὲν πρώτη παντοπωλεῖον, ἐπιγραφόμενον ἡ «Ἐλλάς» X. Τρικουπέτου, μὲ μπακάλην τὸν Τρικούπην πωλοῦντα εἰδὴ μονοπωλίου, ἡ δὲ δευτέρα ἐπιγραφόμενη «Ἀποκαλυπτήρια τοῦ μεγαθηρίου» παριστῶσα τὸν X. Τρικούπην γυμνόν, φέροντα εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος αὐτοῦ χαραγμένα τὰ μονοπωλιακά εἰδη.

Φωκ. Α. Ζαΐμη. «Μελέτη περὶ φορολογικῶν μονοπωλίων ἐν Ἑλλάδι» (σελίς 38).

ῆκουσα καὶ ἀντίκρυσα πολλούς, εἴτε εἰς τὰς προεκλογικὰς αὐτῶν ἀγορεύσεις, εἴτε εἰς τὰ κυβερνητικὰ αὐτῶν προγράμματα,⁽¹⁾ νὰ ὑπόσχωνται μὲ πολὺν στόμφον καὶ μὲ πολὺν σίελον εἰς τὸ στόμα, ἀλλὰ μὲ συγγήνη ἔηρασίαν εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς τὴν καρδίαν, νὰ διαβεβαιοῦν τὸν λαόν, ὅτι οὐ μόνον δὲν θὰ αὐξήσωσι τὰ φορολογικὰ αὐτοῦ βάρον, ἀλλ᾽ ἀναγνωρίζουσι τὴν ἄμεσον ἀνάγκην νὰ ἐλαφρύνωσιν αὐτά. Καὶ ὅμως καρμία τοιαύτη ποτὲ ὑπόσχεσις δὲν ἔτηρήθη. Τούναντίον εἰς μετὰ τὸν ἄλλον οἱ διάφοροι Κυβερνῆται, οἱ ἀπὸ ἔξωστῶν καὶ παραθύρων καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ἐκλαρυγγίζομενοι ὑπὲρ τῆς ἐλαττώσεως τῶν φορολογικῶν βαρῶν τοῦ λαοῦ ἐφιλοτιμήθσαν ἐναμιλλως εἰς μετὰ ἄλλον ν'^v αὐξήσωσιν ἀλματωδῶς ταῦτα.

"Ἐκαεν ἐκ περιτροπῆς εἰς ἔκαστος, ὅτι πρὸ μικροῦ ἐλάττευε, καὶ ἐλάττευε ὅτι πρὸ διλίγου ἐξήτει νὰ καύσῃ. Καὶ κατέδειξαν, δυστυχῶς, μὲ πολὺ σπανίας ἔξαιρέσεις, ὅτι ἔκτὸς τῶν ταμειατικῶν μονοπωλίων ἔξησφάλισαν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ἐν ἔτερον μονοπώλιον, ἀφθάστου ὕψους, τὸ μονοπώλιον νὰ μὴ ἐντρέπονται ψευδολογοῦντες. Διστυχῶς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς παρ'^o ὅλην τὴν δῆθεν νοημοσύνην του θέλει ν'^v ἀπατᾶται. *Populus vult decipi, ergo decipiatur. Lοιπὸν ἀς ἀπατᾶται* (²).

(¹) Il y des hommes politiques, qui font des programmes, et puis qui une fois au pouvoir va te faire l'annonce mon programme.

Ludovic Alevy.—La famille Cardinal

(²) Χάρις εἰς τὴν εὐκολίαν αὐτὴν τοῦ συντάσσειν προγράμματα πλούσια εἰς φυλαρίας καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐπαγγελίας, ἐνδεῆς ὅμως εἰς ἔργα, ἐμάνθανον τὴν μίαν ἡμέραν, ὅτι ἔπειτε νὰ συλληφθῶ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ νὰ φιθῶ εἰς τὰς φυλακάς ὡς ὑπονομεύων τὴν δημοσίαν πίστιν τῆς χώρας, ἀτε συνιστῶν διὰ τῆς *Παλλιγγενεσίας* εἰς τὸν τότε κυβερνῶντας νὰ προσέλθωσιν ἔγκαιρος, καὶ ὅσον τόχιστα, εἰς εἰλικρινῆ καὶ ἔντιμον μετὰ τῶν δανειστῶν συμβιβασμόν, διότι ἄλλως ἀδιαφοροῦντες ἔκινδυνευον ἀσφαλῶς νὰ καταντήσουν δόλιοι χρεωκόποι, καὶ νὰ ἐπισύρωσιν, ὡς ἐπέσυραν ἑναντίον τοῦ ἔθνους, ἀγριωτέρων τὴν μῆνιν τῶν δανειστῶν. Καὶ μετ'^o διλίγας ἔβδομάδας ἥκουν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅστις μὲ ἡτεῖλει μὲ φυλάκισιν, νὰ λέγῃ μὲ βραχνώδη φωνήν, ὅτι ἐπτεχεύσαμεν δυστυχῶς, ἐν μέσφ ζωηρῶν ἐπευφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων τῶν ὀπαδῶν του.

Χάρις εἰς τὸ προνόμιον τοῦτο τοῦ φεύδους καὶ εἰς τὴν εὐκολίαν τοῦ μὴ ἐρυθριάν, ἡ ὄποια διέκρινε τὸν ἐκ περιτροπῆς μεγάλους ἥμιον κυρευνήτας, ἐφιττότην εἰς τὰς φυλακάς ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Εύταξία μὲ ἔξαμηνον φυλάκισιν καὶ πρόστιμον ὑπὸ τοῦ Στρατοπέδειον (Δικαστορία Θ. Παγκάλου), διότι ἔχραψα, ὅτι ὑπάρχουν ἐλείμματα εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν κολοσσιαῖσα ἐκ δύο καὶ πλέον δισεκατομμυρίων δραχμῶν περὶ ὃν πρέπει ἔγκαιρος νὰ ληφθῇ πρόδονα καὶ φροντίς. Καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἥκουν τὸν κ. Γεώργ. Καφαντάρην μὲ ὥρθωμένας τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του, νὰ βεβαιοῖ ὡς Ὅπουνδρός τοῦ Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς τοῦ Ὅπουνδρικὸν Συμβούλιον καὶ τὴν Βουλὴν, «ὅτι ὑπὸ τὴν μοσφῆν ἀπειλητικοῦ ἀριθμοῦ 4.700 δισεκατομμυρίων ὀρθῶθη ἀπὸ τῆς περώτης στιγμῆς πρὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς χώρας».

Καὶ μετὰ τρεῖς μόλις ἔβδομάδας ἥκουν πάλιν τὸν αὐτὸν Ὅπουνδρόν κ. Γ. Καφαντάρην, τρίβοντα ἐξ εὐχαριστήσεως τὰς χεῖράς του, καὶ μὲ γλυκύτατον μειδίαμα αὐταρεσκείας εἰς τὰ χεῖλη, νὰ βεβαιοῖ τὴν Βουλὴν καὶ τὸ νοῆμον κοινόν, ὅτι τὸ οἰκονομικὸν

II

6 — Μία πεντηκονταετία. — Παρόηλθον πεντήκοντα δύο επηρέασμα της χώρας ποτὲ έτει 1883 συστάσεως τῶν μονοπωλίων τοῦ Χαριλάου Τρικούπη χωρὶς ποτὲ έτει τῷ μεταξὺ χρόνῳ νὰ γένηται σκέψις ἢ νὰ ἐπιχειρηθῇ τις ἀπόπειρα πρὸς σύστασιν οἰουδήποτε ἄλλου μονοπωλίου. Κατὰ τὸ πεντηκονταετὲς τοῦτο διάστημα τὸ Κράτος διῆλθε διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων δοκιμασιῶν, οἰκονομικὰ καὶ ταμειακὰ δυσχέρειαι ἀνέκοψαν περιοδικῶς τὴν πρόοδον αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω, καὶ δὲν ἔνθυμοῦμαι νὰ ὑπῆρξε τις

πρόβλημα τῆς χώρας ἐλύθη κατ' εὐχῆν, δλα διωρθώθησαν καὶ δλα πλέον εἶνε ἐν τάξει. Πλήρης ἔξυγίανσις. Τὸ ἔλλειμμα τῶν 4.700 ἑκατομ. ἔξηφανίσθη διὰ μιᾶς ὡς διὰ μαγείας. Καὶ τὸ πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς, εἴτε ἐν εἴδει 9 ἑκατομ. λιρῶν ἀγγλικῶν καὶ νέας φορολογίας μόνον ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἔξι ἔνδος δισεκατομμυρίου δραχμῶν ἐτησίως, ἐμαρτύρει τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

Καὶ εἰδον, καὶ τί δὲν εἰδον, καὶ τί πέπρωται ἔτι νὰ ἴδω, ἔως ὅτου κλείσω τοὺς ὄφθαλμοὺς μου εἰς τὸ χρύσεον φάσις τῆς ἀτικῆς ἡμέρας. Χάρις εἰς τὴν προνομοῦχον αὐτὴν εὐκολίαν τοῦ ψευδολογενίου, μὲ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἔξησφαλισμένην πεποίθησιν, δτι δὲν θὰ ζητηθῇ καμιάν εὐθύνη, οὔτε κάν ἔξηγησις, ὑπὸ τοῦ ὀρθίως κοιμωμένου λαοῦ διὰ τὰ ψεύδη αὐτῶν, ἥκουσα καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων. Ζυθοποτοῦντα εἰς τὸ Ζυθοπωλεῖον τῆς Γαργαρέτας, μὲ Ἀμφιτρύωνα τὸν καλὸν Συμβολαιογράφον κ. Μπόσδαν. (*Πίνω εἰς ὑγείας σου κ. Πρόεδρε, καὶ εὖχομαι νὰ ζήσῃς, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ζήσωμεν*), τὸν ἥκουσα νὰ κραυγάζῃ μεγαλοφώνως, «ὅτι ἀποκρούει τὴν χρεωκοπίαν, ὅχι ἀπλῶς διὰ λόγους ἡθικούς, μολονότι καὶ οἱ λόγοι οὗτοι θὰ ἡσαν ἀπολύτως ἐπαρκεῖς πρὸς ἀπόκρουσιν αὐτῆς.

»Ἀλλὰ τὴν ἀποκρούμεν, εἴτε, καὶ διὰ τὰς οἰκονομικάς καταστροφάς, ποῦ θὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν χώραν κάθε αἰλονισμὸς τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν μὲ τόσον κόπον καὶ τόσας θυσίας κατωρθώσαμεν νὰ ἀποκαταστήσωμεν. Διότι πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς ΜΩΡΟΣ διὰ μὴ ἐννοῆ, δτι, ὃσον μικρότερον καὶ ἀσθενέστερον εἶναι τὸ Κράτος, τόσον μεγαλείτερον συμφέρον ἔχει ὅχι ἀπλῶς ἡθικόν, ἀλλὰ καὶ οἰκονομικόν, νὰ εἶνε τίμιον!!

Καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας, ἀφ' ἣς ἐλέγοντο ταῦτα εἰς τὸ Ζυθοπωλεῖον τῆς Γαργαρέτας, εἰς μίαν ἄλλην Ταβέρναν τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἡτις ἔφερε τὴν ἐπιγραφήν *Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1928*, ἥκουσαν τὸν αὐτὸν ἀρχηγόν, διακηρύσσοντα ἀπὸ τοῦ Βήματος τὴν δευτέραν χρεωκοπίαν τῆς Ἑλλάδος ἐν μέσῳ τῶν ἐπευφημιῶν τῶν ἔξι ἵσου σεμνῶν καὶ νηφαλίων ὀπαδῶν του, καὶ χωρὶς φόβον νὰ καρακτηρισθῇ ὡς μωρές

Χάρις εἰς τὸ λαμπρὸν αὐτὸν πλεονέκτημα τῶν ἀνεργοθραμάστων παλινφθιῶν ἥκουσαν τὸν κ. Γ. Καφαντάρην νὰ μαίνεται ἐν τῇ Βουλῇ τοῦ 1928 ἐπὶ 4 δλα ἔτη κατὰ τῆς ἀνηθύκου πολιτικῆς τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου, νὰ τὸν περιλούγη μὲ φράσεις, τὰς ὁποίας ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἀρχῶν πολέμιοι αὐτοῦ, οἱ οὐδένα ἀπολύτως ἔχοντες προσωπικὸν λόγον, ἡ προσωπικὸν πάθος, οἱ εἰλικρινῆς λυπούμενοι, διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συμβαίνῃ, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εὑχεται ὁ Βροῦτος εἰς τὸν Ίούλιον Καίσαρα τοῦ Σαιξπήρου, νὰ φονεύσῃ τὸ δαιμόνιον τοῦ Καίσαρος, χωρὶς νὰ θίξῃ τὸν Καίσαρα, οὐδέποτε ἔξεστομίσαμεν, ἥκουσαν τὸν πολὺν ἀρχηγὸν τῆς τρίτης καταστάσεως σύροντα διποσθέν του ὑποψήφιον τοῦ Συνδυασμοῦ Ἀθηνῶν τὸν κ. Μπόσδαν ἐπιλήσμονα (νὰ ζήσῃς Κύριε Πρόεδρε, διὰ νὰ ζήσωμεν) νὰ κραυγάζῃ ἐν Πειραιεῖ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1932 πρὸ τῆς ἐκλογῆς μὲ φωνὴν παλλομένην ἔξι ἰερᾶς ἀγανακτήσεως: «Δὲν εἰδεν δ κ. Ε. Βενιζέλος, καὶ δὲν θιδάνθη μέχρις μυελοῦ δστέων (sic) τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς ἡθικῆς σπήφεως, ἡτις κατέκλυσεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ σκάνδαλα, διαδεχόμενα τὸ ἐν τὸ ἄλλο, καὶ προκαλοῦντα

δπωσδήποτε αξιος προσοχῆς πολιτικὸς ἀνὴρ η ἄλλος τις ἐπιστήμων ἀπὸ καθέδρας, δστις νὰ ἔξεφρασε η νὰ ὑπέβαλε γνώμην περὶ συστάσεως καὶ ἄλλου μονοπωλίου, ὡς οἰκονομικοῦ μέτρου, προωρισμένου νὰ θεραπεύῃ, ἔστω καὶ ἐν μέτρῳ τινὶ, τὴν κατάστασιν. Φαντάζομαι μάλιστα τούναντίον δτι καὶ τὰ ἰδρυθέντα τῷ 1883 ὑπὸ τοῦ Χαριλάου Τρικούπη μονοπώλια καὶ ἔως ἀρτι ὑφιστάμενα, θὰ ἔξηφανίζοντο καὶ πολὺ ταχέως, δτι θὰ ἐπεκράτει η ὁρθὴ καὶ φωτεινὴ ἀντίληψις τοῦ Θεοδώρου Δηλιγιάνη, κεκηρυγμένου ἔχθρον ἀμειλίκτου κατὰ παντὸς μονοπωλίου, ἂν μετὰ τὴν πρώτην πτώχευσιν τοῦ 1894 δὲν ἔσπευδον, καὶ δὲν προελάμβανον οἱ ξένοι Ὁμολογιοῦχοι καὶ μᾶλλον εἰπεῖν, οἱ ἐπίσημοι τότε Ἑλληνες τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, εἰσπηδήσαντες εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, οὐχὶ διὰ νὰ προασπίσουν τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, ἀλλὰ διὰ νὰ ἔξασφαλίσουν ὑπούλως συμφέροντα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, νὰ ὑπαγάγωσιν ταῦτα εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Διεθνοῦς Ἐλέγχου, ἔξασφαλίσαντες ὑπὲρ ἑαυτῶν τὰς προσόδους.

7.—**Οἰκονομολογικοὶ αἰφνηδιασμοί**.—Πεντήκοντα οὔτω δλα ἔτη παρῆλθον μέχρι τῆς δευτέρας πτωχεύσεως τοῦ 1932, δτε διάφοροι οἰκονομολόγοι τοῦ γλυκυτάτου ὕδατος, καὶ ἰδίως Τραπέζιται, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἀκριβῶς, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ κύριοι καὶ πραγματικοὶ συντελεσταὶ τῆς ἐπελθούσης καταστροφῆς καὶ τῆς δευτέρας πτωχεύσεως, ἀνεφάνησαν αἰφνηδίως θεραπευταὶ καὶ σωτῆρες διὰ τῆς ὑποδείξεως νέου μονοπωλίου, καὶ δὴ τοῦ καπνοῦ. Συνδυάζοντες σχέδια σχετικὰ μὲ τὸν συμβιβασμὸν τοῦ Δημοσίου ἥμῶν χρέους, προσπαθοῦντες δηλαδὴ νὰ ἔξεύρωσι τρόπον πρὸς αὔξησιν τῶν τοκομεριδίων

δχι τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀντίδοσιν τῶν κυβερνώντων διὰ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῶν ἀλλὰ τὴν ὁργὴν καὶ τὴν μῆνίν των διὰ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῶν, καὶ μέτρα ἐκθεσμῶν δεσμεύσεων διὰ τὴν ἐπιταγὴν τῆς σιγῆς. Ποία εἶναι η μάστιξ, ήτις ἐφείσθη τοῦ δυσμούριουν τούτου τόπουν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εὐκλεοῦς περιόδου τῶν πενήντα μηνῶν; "Ολαι δὲ αὐταὶ αἱ πληγαὶ ἐκ τῶν δποίων ἔχειμάσθη καὶ σπαράσσεται η Ἑλλάς, εἶναι ἀποτέλεσμα, ὡς πολλάκις εἴπον, σχι ἀμελείας καὶ ἀτυχίας, ἀλλὰ συνέπεια ἀμεσος τῆς Κυβερνητικῆς πολιτείας".

Καὶ δὲν παρῆλθον τρεῖς ἐβδομάδες, ἀφ' ης ἐλέγοντο ταῦτα ἐν Πειραιεῖ, ἐλέγθησαν ὕδραιότερα εἰς Πάτρας, εἰς Θεσσαλονίκην, είδον καὶ ἐθαύμασα τὸν πρώην Κάτωνα τῆς Τρίτης Καταστάσεως νὰ κάθηται ἐν τῇ νέᾳ Βουλῇ τοῦ Σεπτεμβρίου εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου, γελαστὸς καὶ εὐχαριστικός, ὑπενθυμιζών τοὺς περιπαθεῖς στίχους τῆς Συπροφορᾶς:

·Ωσάν Θεός μοῦ φαίνεται ἐκεῖνος ποὺ σιμά σου
καθήμενος γλυκογελᾶ 'στά λόγια τὰ δικά σου,

τὸν είδον συμμαχοῦντα καὶ συμπολιτευόμενον μετὰ τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου, τῆς μάστιγος εὐτῆς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἔλεγε πρὸ τριῶν ἐβδομάδων, ήτις ἐσπάραξε τὴν Ἑλλάδα, τῆς ἡθικῆς σαπρεῖος, ητις ἐπὶ πεντήκοντα δλους μῆνας κατέκλυσεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον δλην τὴν Χάρακαν. Ολον ἐποικοδομητικὸν θέαμα!! Ποία μαθήματα ὑψηλῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἡθικῆς εἶναι προωθημένον νὰ διδάξῃ. Καὶ ἀπορεῖ τις πλέον, ποιὸν νὰ ἐλεεινολογήσῃ περισσότερον, τὸν ὑβριστήντα, η τὸν ὑβριστήντα.

τῶν ἔξωτερικῶν δανείων, περὶ τῶν ὁποίων προσωπικῶς ἐνδιαφέρονται, καὶ μὲ ζῆλον πολὺ περισσότερον, ἢ ὅσον ἡ θέσις αὐτῶν ὡς Ἑλλήνων ἐπὶ τέλους ἐπέτρεπεν, ἐσκέφθησαν τὴν σύστασιν μονοπωλίου τοῦ Καπνοῦ, προωρισμένου νὰ ἔξυπηρετήσῃ ἀσφαλῶς τὰ ἵδια μόνον προσωπικὰ συμφέροντα, τὰ ὅποια βεβαίως δὲν εἶναι συμφέροντα τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

8.—Σκέψεις ὑπαλλήλου.—Ἐκτὸς τῶν οἰκονομολόγων καὶ Τοπεζιτῶν, περὶ ὧν εὑρύτερος γεννήσεται κατωτέρῳ λόγος, συνήγορος τῆς ἰδέας τῆς μονοπωλίας τοῦ καπνοῦ ἀνεφάνη πρὸ καιροῦ διὰ πολλαπλῶν δημοσιευμάτων, τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν περιεχομένου, καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος, ἐκ τῶν ἀνωτέρων καὶ ἐπιμελῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομιῶν, διστις ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ἐντριβής γενόμενος καὶ ἐνήμερος εἰς ὅλα τὰ συνδεόμενα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν καπνὸν ζητήματα, κατελήφθη ὑπὸ μιᾶς ψυχώσεως, φύσει ἐνίοτε ἀναπτυσσομένης εἰς ὑπαλλήλους, ἵκανονς κατὰ τὰ ἄλλα, τῆς ψυχώσεως, ὅτι θὰ πράξωμεν ἔργον συνετὸν πολλαχῶς καὶ μεγαλωστὶ ὀφέλιμον, ἃν ἐθνικοποιήσωμεν τὴν Καπνικὴν βιομηχανίαν καὶ συστήσωμεν μονοπώλιον τοῦ Καπνοῦ, καταλύοντες τὸ ἀπὸ μακροῦ, μακροτάτου χρόνου ἵσχυόν σύστημα τῆς φορολογίας, τὸ διποῖον τοσοῦτον λαμπρῶς ἔξυπηρέτησε καὶ προήγαγε τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἱδιωτῶν. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδέας ταύτης προβάλλει ἐπιχειρήματα, τὰ ὅποια, καίτοι αὐτὰ καθ' ἔαυτὰ ἐκ πρώτης ὅψεως ἀσύστατα καὶ σκελετώδη, δὲν κρίνομεν ἀσκοπον νὰ ἔξετάσωμεν ἐν ὀλίγοις.

9.—Ἐσόδα τοῦ Κράτους ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ Καπνοῦ.—Πρὸς πάσης ἀλλης ἐπιχειρηματολογίας θεωρῶ χρήσιμον καὶ διαφωτιστικὸν τοῦ ὅλου πρὸς ἔξετασιν ζητήματος, ν' ἀναφέρω, ποῖα προσφέρει σήμερον καὶ ἀπὸ μακροῦ ἀνταλλάγματα εἰς τὸ Κράτος ἥ νῦν ὑφισταμένη φορολογία τοῦ Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅλοι προσεκτικῶς, ποίου δικαίους διὰ τὸ Κράτος σημασίας ὑφιστάμενον φορολογικὸν καθεστὼς ζητεῖται ν' ἀντικαταστήσωμεν αἰφνιδίως καὶ ἀπροσέκτως διὰ μιᾶς ἀμελετήτου μονοπωλιακῆς μεταρρυθμίσεως.

Κατὰ τὴν ὑπὸ ὅψιν μου Προσωρινὴν Κατάστασιν τῶν Ἐσόδων τῆς χρήσεως 1932—33 τὸ Κράτος εἰσέπραξεν εἰς τὸ διάστημα αὐτῆς τὰ ἔξῆς ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ ποσά :

1) Ἐνιαῖος φόρος ἐπὶ τοῦ καπνοῦ (φόρος ἐγγείου παραγωγῆς) δραχμὰς 134.100.483.

2) Φορολογία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ πρόσθιτα δεκατημόρια δραχμὰς 1.275.469.251.

3) Πρόσθετος φόρος 13,50 κατὰ χιλιόγραμμον ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ δραχμὰς 60.277.681, ἥτοι ἐν ὅλῳ δραχμαὶ 1.465.743.415.

Εἰς τὴν νέαν καὶ νῦν τρέχουσαν χρῆσιν 1933—34 λόγῳ τῆς ἐπιβληθείσης προσφάτως νέας φορολογίας ἐπὶ τῶν πακέτων, αἱ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐν συνόλῳ εἰσπράξεις τοῦ Δημοσίου, ἃν δὲν ὑπερβοῦν, θὰ φθάσουν ἀσφαλῶς

τὰ 1.500.000 δραχμάς, καθ' ὅσον ἡ νέα φορολογία δὲν ἴσχυσεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς χορήσεως. Εἰς τὴν νέαν δημοσίαν χορῆσιν 1934-35, αἱ ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις θ' ἀνέλθωσιν ἀσφαλῶς εἰς 1.600, ἀν., ὡς ἐλπίζω καὶ εὐχομαι, δὲν ἔπιδεινωθῇ ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις. Δεδομένου, ὅτι τὸ σύνολον ἐκ τῆς ὅλης φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος τοῦ Κράτους εἰς τὴν αὐτὴν χορῆσιν 1932-33 ἀνήλθεν εἰς δραχμὰς **7.752** ἑκατομμύρια, ἔπειται ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι τὸ κύριον, τὸ μοναδικὸν θεμέλιον, ἡ κρηπὶς τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῶν Ἐσόδων, ὡς ἀποτελῶν τὸ $\frac{1}{5}$ τῶν ὅλων εἰσπράξεων τοῦ Κράτους.

Ο κ. I. Σερραῖος σημειοῖ εἰς τὸ τρίτον ἡ τέταρτον — ὅλα σχεδὸν εἰνεῖσα ἀπαράλλακτα, οὐδὲν προσθέτει τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο — δημοσίευμά του: *Διατί ἐπιβάλλεται ἡ Ἐθνικοποίησις τῆς Καπνικῆς βιομηχανίας;* — σημειοῖ ὡς ἔσοδον τοῦ Κράτους ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν χορῆσιν 1932-33 δρ. **1.510.123.000.** Ἀναφέρει ἐπίσης, ὅτι εἰς τὴν χορῆσιν 1929-30 τὸ Κράτος εἰσέπραξεν ἐκ τοῦ καπνοῦ δραχ. **1.797** ἑκατομ. (μὲν λίγαν 375 δρ. σταθεροποιήσεως), ἥτοι ἐπὶ πλέον ἡ τῷ 1932-33 δραχ. **287** ἑκατομ. μὲν φορολογικόν, προσθέτω, συντελεστὴν ἐλάσσονα ἡ τῷ 1932. Ο κ. I. Σερραῖος δὲν ἔπιχειρει νὰ ἔξηγήσῃ, πῶς καὶ ἐκ ποίων λόγων ἐπῆλθεν ἡ τοιαύτη μείωσις τῶν εἰσπράξεων ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰς τὸ διάστημα τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν. Ἀντιπαρέχεται ἀδιάφορος, χωρὶς ν' ἀντιλαμβάνεται, ὅτι οἱ ἀριθμοί, οὓς παρατάσσει δαψιλῶς εἰς τὰς δημοσιεύσεις του, ἔχουν μίαν ἔννοιαν, καὶ μίαν σημασίαν, τὴν δποίαν πρέπει νὰ ἔξηγήσῃ. Ἡ ἔλλειψις μονοπωλίου τῷ 1929 δὲν ἐμπόδισε τὰς εἰσπράξεις ἐκ τοῦ καπνοῦ νὰ ἀνέλθουν εἰς τὸ ὑψος τῶν **1.797** ἑκατομ. Ἡ ἔλλειψις μονοπωλίου τάχα ὑπεβίβασεν εἰς δρ. **1.510** ἑκατομ. τὰς εἰσπράξεις τοῦ 1932; Καὶ ἡ σύστασις τοῦ μονοπωλίου θ' ἀναβιβάσῃ αὐτὰς εἰς τὸ ὑψος, εἰς ὃ ἀνῆλθον τῷ 1929; Πᾶς;

Τοιαύτης κολοσσιαίας σημασίας φορολογικὸν σύστημα, ἀπὸ μακρού ἐπιτυχῶς λειτουργοῦν καὶ τροφοδοτοῦν, οὕτως εἰπεῖν, πρωταρχικῶς τὸ Λημόδιον ταμεῖον, είναι ἀρά γε ἔργον σωφροσύνης πολιτικῆς καὶ οἰκονομολογικῆς ν' ἀνατρέψωμεν, ν' ἀντικαταστήσωμεν αἰφνιδίως καὶ ἀποτόμως διὰ τῆς συστάσεως μονοπωλίου, διὰ τῆς Ἐθνικοποιήσεως τῆς Καπνικῆς Βιομηχανίας, τῆς ἀναπτυχθείσης εἰς ἐπίζηλον βαθμόν, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς συνεπείας, αἵτινες είναι πολὺ ἐνδεχόμενον νὰ προέλθουν ἐκ τοιούτου παρακεκινδυνευμένου μέτρου;

10.—**Είναι κατορθωτὸν τὸ μονοπώλιον;**—Είναι ἐν πρώτοις εὐχερῆς, είναι δυνατὴ ἡ σύστασις τοιαύτης μονοπωλίας ἐν Ἑλλάδι;

Ἐὰν δὲ κ. I. Σερραῖος, μὴ περιοριζόμενος εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ γνώσεις καὶ εἰς τὴν ὑπαλληλικὴν αὐτοῦ πεῖραν, ἀνεξῆτει ἐπιμελῶς καὶ τὰς γνώμας ἄλλων ἐπιστημονικῶν κορυφῶν, αἱ δποίαι μὲ τὴν ἀπαίτουμένην ἐμβριθειαν καὶ σοβαρότητα ἐνησχολήθησαν ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων, καὶ κατέληξαν πρὸ πολλοῦ εἰς ὧρισμένα καὶ θετικὰ συμπεράσματα, θὰ ἐμάνθανε καὶ θὰ ἐπείθετο ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ ἐγχείρημα, τὸ δποίον συνιστᾶ, τῆς ἵδρυ-

σεως μονοπωλίου τοῦ Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, δὲν εἶναι τὸ παράπαν κατορθωτόν. «Ἐκεῖ, λέγει ὁ Nitti, Καθηγητὴς ἄλλοτε τῆς Δημοσιονομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Νεαπόλεως, ἐπιφανῆς συγγραφεὺς καὶ οἰκονομολόγος, χρηματίσας καὶ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἰταλίας, ἐκεῖ, λέγει, δόπον τὰ μεγάλα μονοπώλια τοῦ Κράτους δὲν ἰδρυθησαν εἰς χρόνον κατάλληλον, εἶναι δυσκολώτατον (δὸς εἰπεῖν ἀδύνατον) νὰ ἰδρυθῶσιν, διαν αἱ ἰδιωτικαὶ βιομηχανίαι ἵσχυρως δργανωθεῖσαι ἀντιτάσσονταν ἀγρίαν ἀντίστασιν, πρὸς δόσους θὰ ἔξεδήλουν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὰ ἀπορροφήσουν». Λογικῶς, προσθέτει ὁ Nitti, δὲν ὑπάρχει μονοπώλιον ἀσφαλέστερον καὶ εὐκολώτερον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἢ τὸ μονοπώλιον τῆς Ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς ζωῆς. Καὶ δύμας μόνη ἡ ἀναγγελία ἰδρύσεως τοιούτου μονοπωλίου, ἀρκεῖ νὰ ἔξεγειρῃ μεγάλην ἀντίστασιν⁽¹⁾.

11.— Γαλλικὸν παράδειγμα.— Τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας εἶναι χαρακτηριστικόν, ἐνδεικτικὸν καὶ τῆς ἀπολύτου ὁρθότητος, ἥν ἔνέχει ἡ παρατήρησις τοῦ Nitti. Τὸ Γαλλικὸν μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ ἰδρύθη τῷ 1810, οὗτος εἰπεῖν, εἰρηνικῶς, ἄνευ τινὸς βιαίας τοῦ Κράτους ἐπιβολῆς, οὕτε ἀξίων λόγου ἀπαλλοτριώσεων. Δὲν προεκάλεσεν ὡς ἐκ τούτου καμμίαν διαταραχήν, καμμίαν διαμαρτυρίαν, οὕτε θυσίας τοῦ Κράτους, οὕτε ζημίας τῶν ἰδιωτῶν, καθόσον, ὡς παρατηρεῖ ὁ René Stourne (Sustèmes généraux d'impôts) ἰδρυθή, εἰς ἥν ἐποχὴν ἡ καπνικὴ βιομηχανία ἐν Γαλλίᾳ εὐρίσκετο ἔτι εἰς τὰ σπάγγανα, εἰς τὰ πρῶτα αὐτῆς βήματα. Καὶ οὕτος εἶναι ὁ κύριος καὶ πρώτιπος λόγος, διὸ δὲν τὸ μονοπώλιον τοῦτο ἐγένετο ὀνεικτόν. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἐτροφοδοτεῖτο ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, εἰς τρόπον ὕστε, διαν τὸ Διάταγμα τῆς 29ης Δεκεμβρίου τοῦ 1810 καθιέρωσε τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ, τὸ Γαλλικὸν Κράτος ἡδυνήθη ἀνέτως νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ μονοπώλιον, μὴ ὑποβληθεν εἰμὴ εἰς ἐλαχίστας καὶ ἀσημάντους ὅλως θυσίας.

Ἐάν, ἔγραφεν δὲ Leon Say, ἐπέτυχε τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ, τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη, διότι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ὑπῆρχον ἐλάχιστα ἐργοστάσια, (καὶ μάλιστα εἰς πρωτόγονον κατάστασιν). Ἡ βιομηχανία κοπῆς καπνοῦ καὶ κατασκευῆς σιγαρέτων δὲν εἶχε τότε τὸν ἐπιστημονικὸν χαρακτῆρα, τὸν δόποῖον προσέλαβεν ἔκτοτε. Καὶ ὁ Leon Say, προστίθησι, διτὶ τὸ 1812 τὸ Γαλλικὸν Κράτος διὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν καὶ ἀποζημίωσιν τῶν 12 μόνον Καπνικῶν Ἐργοστάσιων, εἰς δόσα περιωρίζοντο τότε, κατέβαλε 10.217.000 φρ. Ἡ ἀποζημίωσις

(1) Παρ’ ἡμῖν ἡ σύστασις τοιούτου μονοπωλίου Ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς ζωῆς δὲν νομίζω, διτὶ θὰ ἥτο τι δύσκολον, καὶ διτὶ θὰ προεκάλει ἀντίστασιν ἀξίαν προσοχῆς. Δεδομένου, διτὶ ἔναι Ἐπαιρεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκμεταλλεύονται τὸν κλάδον τοῦτον τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ Ἐλληνικὰ χρήματα φυγαδεύονται καὶ μετοχεύονται εἰς θυλάκια τοῦ Ἐξωτερικοῦ, δὲν βλέπω καμμίαν δυσκολίαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς γνώμης τοῦ Nitti, ἀν ἄλλαι σκέψεις δὲν μεσούλαβοῦν.

τῶν ἐν ταῖς ἀποθήκαις εὐρισκομένων καπνῶν ἔδωκε λαβὴν εἰς καταχρήσεις τινάς. Οἱ ἀποζημιούμενοι ἐργοστασιάρχαι ἐφρόντισαν ἔγκαιρως νὰ συσσω-
δεύσουν εἰς τὰς ἀποθήκας αὐτῶν ὕλας, αἱ δοῦλαι μόνον τὸ ὄνομα τοῦ καπνοῦ
εἶχον, ἀλλὰ καπνὸς δὲν ἦσαν. Ἡσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καρυδόφυλλα, καὶ
πολλαὶ περιουσίαι, λέγει ὁ Leon Say, ἐσχηματίσθησαν τότε ἐκ τῆς ἀθεμίτου
ταύτης παραποτήσεως.

Δύναται τις ἐντεῦθεν εἰπεῖν, ἐπιλέγει ὁ René Stourne, ὅτι ἀπὸ τῆς
ἡμέρας τῆς συστάσεως τοῦ μονοπωλίου ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ νῦν ὁ
καπνὸς παραμένει προϊόν ἀποκλειστικὸν τοῦ Κράτους. Τὸ Γαλλικὸν
μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ ἐμφανίζεται ὑπὸ μορφὴν εἰρηνικῆν, ἐφ' ὅσον οὐδέ-
ποτε παρεβίασε τὸ ἐμπόριον οὔτε τὴν βιομηχανίαν, οὔτε ἐπεδίωξε νὰ κατα-
λάβῃ τὴν θέσιν των. Ἐριζώθη εἰς τὸ γαλλικὸν ἔδαφος, χωρὶς νὰ ὑποκατα-
σταθῇ εἰς κανένα, τὸν δοῦλον νὰ δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ. Καὶ οὗτος εἴναι
ἀκριβῶς ὁ λόγος, δι' ὃν καὶ οἱ αὐστηρότεροι τῶν μονοπωλίων ἐπικριταί,
δὲν τὸ κατέκριναν.

12.—Καπνικὴ Βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι.—Ο κ. I. Σερραῖος εἰς
τὸ περὶ καπνοῦ βιβλίον του, ἐπαινεθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὰς ἀξιο-
λόγους αὐτοῦ στατιστικὰς πληροφορίας, ἀναφέρει ἐν λεπτομερείᾳ, μὲν ὄνομα
καὶ ἐπώνυμον ἴδιοκτητῶν, ὅτι λειτουργοῦσιν ἐν Ἑλλάδι 164 ὅλα Καπνικὰ
Ἐργοστάσια!! Φαντάζεται ἀρά γε, ὅτι είναι τι εὐχερεῖς καὶ κατορθωτόν, εἴναι
δυνατὸν τὸ Κράτος τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐάν δὲν εὐρίσκετο ἔτι εἰς οἷαν
οὐκτρὰν καὶ ἀξιοθήνητον κατάστασιν εὐρίσκεται οἰκονομικῶς καὶ διοικητι-
κῶς, καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐπιδιωκούμενου σκοποῦ, νὰ προθῇ εἰς ἀπαλλο-
τρίωσιν καὶ ἀποζημίωσιν τοιούτου ἀριθμοῦ ἐργοστασίων; Ὅταν ἡ Γαλ-
λία, ὡς ἀνωτέρῳ εἴπον, τῷ 1810 δὲν εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην εἰμὴ νὰ
ἀπαλλοτριώσῃ 12 μόνον ἀρχέγονα ἐργοστασία, μὲ μίαν ἀσήμαντον ἀποζη-
μίωσιν 10 ἑκατομμυρίων φράγκων, εἴναι δυνατὸν ἡ Ἑλλάς, ἡ σημερινὴ
ἀξιοθήνητος Ἑλλάς, ν' ἀπαλλοτριώσῃ 164 ὅλα ἐργοστάσια Καπνικά, οὐχὶ
τῆς πρωτογόνου ἐποχῆς τοῦ 1810, ἀλλὰ τέλεια ἐργοστάσια τοῦ 1934, μεταξὺ
τῶν δοπίων ἵκανὰ τελειότατα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, προκαλοῦντα τὸν θαυ-
μασμὸν ἡμεδαπῶν καὶ ἔνων, καὶ ἀποτελοῦντα τιμὴν καὶ θρίαμβον τοῦ
βιομηχανικοῦ πνεύματος ἐν Ἑλλάδι; Καὶ είναι πραγματικῶς ἐμφανὲς εἰς
πάντα, ὅτι ἡ καπνικὴ ἥμῶν βιομηχανία ἀνῆλθε διὰ τῶν φιλοτίμων προσ-
παθειῶν τῶν Καπνοβιομηχάνων εἰς τοιοῦτον ὕψος, εἰς τοιαύτην περιωπήν,
ῶστε ν' ἀμιλλᾶται ἐπιτυχῶς πρὸς τὰ ἄριστα τῶν ἐν μεγάλαις καὶ πλουσίαις
χώραις ἴδρυμένων. Καὶ φαντάζεται ὁ κ. I. Σερραῖος, ὅτι είναι δυνατὸν νὰ
εὑρεθῇ πολιτικὸς ἀνήρ, σοβαρὸς καὶ περιεσκεμμένος, ἀναμετρῶν νηφαλίως
πάσας τὰς συνεπείας, διτις νὰ ἀναλάβῃ τὴν κολοσσιαίαν εὐθύνην τοιαύτης
ἐπιχειρήσεως, τῆς συντριβῆς δηλαδὴ μᾶς τόσον ἰσχυρῶς δργανωθείσης βιο-
μηχανίας, διὰ νὰ ἀνεγείρῃ τὸ ἐκ γενετῆς σαθρὸν καὶ ἐτοιμόρροπον καπνικὸν
οἰκοδόμημα τοῦ μονοπωλίου;

"Οταν ώς ίπουργός τῶν Οἰκονομικῶν παρεκλήθην ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἔνασχοληθῶ εἰς τὴν συγγραφὴν Νομοσχεδίου περὶ μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ, δὲν ἐδίστασα, καὶ δὲν ἐδυσκολεύθην ν' ἀπαντῆσω ἀμέσως καὶ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, ὅτι δὲν εἶμαι ἴκανός, δὲν αἰσθάνομαι ἐπαρκεῖς τὰς δυνάμεις μου, διὰ ν' ἀναλάβω τοιαύτην κολοσσιάν εὐθύνην, ἀλλὰ προσέθηκα, ὅτι δὲν εἶμαι ἴκανὸς καὶ νὰ σκεφθῶ κἄν τοιούτον τι, ἐντελῶς ἀκατόρθωτον ἐν Ἑλλάδι. Καὶ μοὶ ἐφάνη, ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τότε ἐπείσθη.

13. — Παρένθεσις. — Κατὰ τὴν ὄλιγοήμερον παραμονήν μου εἰς τὸ "Υπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν δὲν ἐγένετο λόγος περὶ συστάσεως μονοπωλίου καπνοῦ, δεδομένου, ὅτι κατηγορηματικὴ ἡτοῦ ἡ ἀρνησίς μου εἰς οἰανδήποτε συζήτησιν ἐπὶ τούτου. Συνεξητήθησαν μόνον, καὶ ἔξητάσθησαν διάφοροι τρόποι αὐξήσεως τοῦ ἐκ τοῦ καπνοῦ φόρου, προετιμήθη δὲ κατὰ ἐπίμονον σύστασίν μου, συνταχθέντος καὶ τοῦ οἰκείου νομοσχεδίου, ἡ αὐξήσις τῆς τιμῆς τοῦ κυτίου, ἥτις καὶ ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ διαδόχου μου. Ἡ αὐξήσις αὕτη, καὶ ἡ αὐξήσις τῆς μεταλλικῆς δραχμῆς εἰς τὸ δασμολόγιον ἀπέβλεπεν οὐχὶ εἰς αὐξήσιν τοῦ φορολογικοῦ βάρους τοῦ λαοῦ, ἀλλ' εἰς δημιουργίαν ἐσόδου ἴκανοῦ ν' ἀντικαταστήσῃ κατὰ τοσον ποσὸν ἀμέσους φόρους ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς σταφίδος, σύκων, ἔλαιον, ἐπὶ τῶν οἴνων, σφαζομένων ζῷων καὶ τοῦ ἐγγείου φόρου ἐπὶ τοῦ καπνοῦ⁽¹⁾.

(¹) ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΟΥΝΑΡΗΣ. — Ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων εἶναι σαφῆς. Όλοι οἱ παράγοντες τῆς πολιτικῆς μηχανῆς ἀνάγκη νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν ἀμειλικτὸν ἀλήθειαν, ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ γίνη ἀνεν ἀναπτύξεως τῶν ὑλικῶν πόρων τοῦ τόπου. Ἀπὸ τοῦ καταρτίζοντος τὸ νομοθετικὸν σῶμα ἐκλογέως μέχρι τοῦ κατωτάτου δημοσίου λειτουργοῦ, τοῦ διαχειριζομένου ὅπωδήποτε μικρὸν μόριον τῆς πολιτικῆς ἔξουσίας, ἀνάγκη νὰ ἐμποτισθῶσι πάντες τὴν ἰδέαν, ὅτι σκοπὸς πάσης αὐτῶν λειτουργίας είνε ἡ ἔξυπηρέτησις τῆς παραγωγῆς. Ὁχι διότι δι' αὐτῆς θὰ κατορθώσωσι νὰ ὑπάρξουσι καὶ νὰ λειτουργοῦσιν, ἀλλὰ διότι δι' αὐτὴν ὑπάρχουσι καὶ λειτουργοῦσι. Δὲν ἀνήκει ἡ παραγωγὴ εἰς αὐτούς, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ ἡ δρᾶσίς των εἰς τὴν παραγωγήν:

Αὐτὴ είνε ἡ εὐημερία τῆς ἐνεστώσης γεννεῖς καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἐπομένων. Είνε ἡ μόνη στερεὰ καὶ πραγματικὴ βάσις τῶν προαιωνίων ἐθνικῶν ἐλπίδων. Είνε τὸ μόνον ἀδιάσειτον θεμέλιον τῶν ἐμφύτων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, πόθων προόδου καὶ πολιτισμοῦ, οἱ ὄποιοι εὖλογον καὶ πρέπον εἶναι νὰ μὴ ἴκανοποιοῦνται μόνον διὰ τῆς ἀναμήσεως δύσαντος ἀπομεμαχρυσμένου μεγαλείου, ἀλλὰ καὶ ν' ἀναπτερῶνται εἰς ἐπλίδας προσεχοῦς ἐν μέλλοντι ἀναβιώσεως.

(Προγραμματικὴ συνέτευξις Δημ. Γούναρη.—«Ἀκρόπολις», 18 Νοεμβρίου 1902.

I. Μάλωση: Πολιτικὴ Ιστορία Δ. Γούναρη, σελ. 36).

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Θ. ΡΑΛΛΗΣ (βουλευτὴς Πυλίας). — «Αἱ φορολογίαι θὰ ἐπιβληθοῦν εἰς βάρος ἐκείνων, οἵτινες εἰς εὐτυχεῖς ἡμέρας πολλὰ ἐκαρπώθησαν. Τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ καλῶς ἔνοούμενον ἵδιον αὐτῶν συμφέρον.

Πρέπει συνεπῶς νὰ ἀναμένῃ τις τὴν ἀμεσον ὑποβολὴν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίων καταργούντων τοὺς φόρους τοὺς βαρύνοντας τὴν γεωργικὴν παραγωγήν, ἥτοι τοῦ φόρου τῆς σταφίδος, τοῦ φόρου τοῦ ἔλαιου, τοῦ φόρου τῆς ἀκαθαρίστου γεωργικῆς παραγωγῆς, τοῦ φόρου τῶν ἀμβύκων, τοῦ φόρου τῶν σφαζομένων ζῴων, καὶ τοῦ φόρου τῶν κουκουλίων».

«Ἀκρόπολις» : 8/4/1933.

Δυστυχῶς ἡ φορολογικὴ αὕτη διαρρύθμισις, προωρισμένη ν' ἀνακουφίσῃ αἰσθητῶς καὶ φιλοστόργως τὰς παραγωγικὰς τάξεις, καίτοι ἔθεωρήθη ὡς ἀπολύτως δρυθή, καὶ ἐνεκρίθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, συνετάχθη δὲ καὶ δ Προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων τῆς χρήσεως 1933–34 συμφώνως πρὸς τὰς ἀντικήψεις μου ταύτας, παραδόξως τὴν τελευταίαν ὅραν, δηλ. δλίγας μόνον ἡμέρας πρὸς τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς, διετάχθη ἀναφοράς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον νὰ ἐγγράψῃ τοὺς νέους φόρους, χωρὶς νὰ καταργήσῃ τούς, ὡς εἴπα, παλαιοὺς φόρους τῆς παραγωγῆς. Συνεπῆς πρὸς τὰς ἰδέας μου, δτὶς ὡς ἔχει πρὸ πολλοῦ ἡ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις δὲν ἐπιτρέπεται κατ' οὐδένα λόγον ἡ αὔξησις αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον διαρρύθμισις τοιαύτη, ὥστε φορολογίαι τινές, βαρύνονται καταθλιπτικῶς τὰς ἀπορωτέρας ἐργαζομένας τάξεις νὰ μετατεθῶσιν πρὸς *Ισότητα καὶ δικαιοσύνην* εἰς εὐρωστοτέρους ὄμοις, ἐσπευσαὶ ἀμέσως νὰ παραιτηθῶ. Λόγος ἀπολύτως ἄλλος τῆς παραιτήσεώς μου δὲν ὑπῆρξε⁽¹⁾. Και οὕτως ἐτέθησαν οἱ νέοι φόροι ἵκανῶν ἔκατοντάδων ἔκατομ., διετηρήθησαν δὲ συγχρόνως καὶ οἱ παλαιοί⁽²⁾. Ἀλλ' ἵσως, ὡς ἡ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις ἔξελισσεται, ὑπενθυμίσῃ τὰς συστάσεις μου. Εὔχομαι ταχέως νὰ συμβῇ τοῦτο, οὐχὶ χάριν ματαιοδοξίας ἡ ὑπερφιάλου ἐγωϊσμοῦ, ξένου ἐντελῶς πρὸς τὸν χαρακτηρά μου, ἀλλὰ χάριν αὐτοῦ τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος ἐλληνικοῦ λαοῦ, πρὸς δὲν στρέφεται πάντοτε φιλοστόργως καὶ τῇ καρδίᾳ μου καὶ δὲ νοῦς. ‘Υπῆρξαν δυστυχῶς κρίσιμοι περιστάσεις ὑψίστης σημασίας, καὶ πάλαι ποτὲ καὶ ἐν τῷ προσφάτῳ παρελθόντι, καθ' ἃς συστάσεις μου καὶ φρόνιμοι συμβουλαί, ἵκαναι, ἀν ἐγκαίρως εἰσηκούντο, νὰ προφυλάξουν τὴν ἀτυχῆ Χώραν

(¹) Τὸ διασκεδαστικῶτερον δι' ἐμέ, ἐκπληκτικῶτερον διὰ τοὺς γνωρίζοντάς με, χαρακτηριστικὸν δὲ εἰς ἄκρον καὶ τῶν συγχρόνων πολιτικῶν ἡθῶν ὑπῆρξεν, δτὶς ἡ παραιτήσις μου, ἡ ἐκ λόγων ἀπολύτου εἰλικρινείας καὶ πολιτικῆς εὐσταθείας ὑπαγορευθεῖσα, ἔθεωρήθη ὡς ἐχθρικὴ πρᾶξις, καὶ μάλιστα ὑπονομευτικὴ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ ἰδίως τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ!! Καὶ οἱ ἀσπονδοὶ φύλοι ἐπεξήγησαν τὴν τιμωρίαν μου. Μετὰ τὴν δλίγας ἡμέρας ἀπὸ τῆς παραιτήσεώς μου γενομένην προκήρυξιν τῶν νέων ἐκλογῶν, ἐπεδιώρηθη ἐπιμόνως καὶ ἔξησφαλίσθη ὁ ἀποκλεισμός μου ἐκ τοῦ Λαϊκοῦ Συνδυασμοῦ Ἀθηνῶν. Τοιοῦτος τρόπος καὶ προδότης τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος καὶ τοῦ Λαϊκοῦ προγράμματος ἀσφαλῶς δὲν ἐπρεπε νὰ ἔχῃ θέσιν εἰς τὸν Λαϊκὸν Συνδυασμόν. ‘Ολοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι Ἀττικάρχαι, καὶ ἐκλογεῖς Ἀθηναῖοι, ἐμειναν σύμφωνοι. Πόσον ἀληθῶς είχε δίκαιον ὁ Κόμης Ὁξενστιέρν, ὁ σοφὸς ἐκεῖνος Πρωθυπουργὸς τοῦ Γουσταύου Ἀδόλφου, γράφων πρὸς τὸν μίον του: Nesci, mi-fili, qua minima ratione mundus regatur! Ἀγνοεῖς, νιέ μου, μὲ πόσην διλήγην λογικὴν κυβερνᾶται δέ κόσμος! Δυστυχῆς μου Πατρός!! Σὺ ἀπὸ ἑτῶν μακρῶν κυβερνᾶσαι χωρὶς λογικήν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἡθικὴν καὶ χωρὶς συνείδησιν.

(²) ‘Ο Ἑρνέστος Λεγγούσβε εἰς τὸ θεατρικὸν ἔργον του: *Αἱ δύο Βασίλισσαι – ἐξήγησεν ἀριστοτεχνικῶς, ἐξήγησεν θαυμασίως τὰ τοῦ φόρου:*

*Εἶναι πόλεμος, πλημμύραι, ταραχαὶ ἡ ἡσυχία
φόρος, φόρος, πάντα φόρος, φόροι καὶ φορολογία.
Τὸ πεῖον νόστιμο τὸ ἔρεσις; Μιὰ φορὰ σὰν ἀνεβῆ
δὲν θὰ τὸν ἴδῃς ποτὲ σου, πεια ποτὲ νὰ κατεβῇ.*

ἀπὸ καταστροφῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτειακῶν, αἵτινες κατέστησαν προβληματικὸν τὸ μέλλον αὐτῆς, εὗδον κλειστὰ τὰ ὅτα καὶ τοὺς διφθαλμούς ἀναισθήτων κιθερονητῶν. Καὶ αἱ συμφοραὶ ἐπῆλθον. Εἴθε νὰ παρέλθωσιν, εἰ δυνατόν, τὸ ταχύτερον καὶ ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἔλαφούτεραι.

14.—'Αγγλικὸν μονοπώλιον.—Εἰς ἄλλην μεγάλην χώραν, τὴν Ἀγγλίαν, τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ, τὸ ὅποιον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1660, δὲν συνήντησε κατὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ οἰσανδήποτε δυσχέρειαν, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι ἐστηρίχθη εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς καλλιεργείας ἐν τῷ ἀγγλικῷ ἔδαφει, ἀλλωστε περιωρισμένης τότε καὶ περιφρονητέας. Quantité negligible. Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης παρέμεινε, καὶ παραμένει μέχρι τοῦ νῦν, χωρὶς νὰ συναντᾷ δυσχερείας, ἐφ' ὅσον καλλιεργηταὶ καπνοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ὑπάρχουν.

Τὸ σύνολον οὗτω τῆς καταναλισκομένης καπνικῆς ὑλῆς προέρχεται ἐκ τοῦ ἔξωτεροικοῦ, καὶ διέρχεται διὰ τῶν Ἀγγλικῶν Τελωνείων ἐπὶ τῇ καταβολῇ τοῦ νεομισμένου τέλους, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔξ αὐτοῦ ἔσοδον τοῦ Κράτους. Ἄμα δὲ καπνὸς διαβῇ τὰ ἀγγλικὰ σύνορα, καὶ φορολογηθῇ διὰ τῶν Τελωνείων, βιομηχανία καὶ ἐμπόριον δὲν ἔχουσι πλέον κανένα περιορισμόν. Ἐργάζονται πλέον ἐλευθέρως.

15.—Γνώμη Θ. Π. Δηλιγιάννη.—Ομιλῶν σχετικῶς πρὸς τὸ ὑπὸ ἔξετασιν θέμα εἰς τὴν Βουλὴν ὁ εὐφυὴς ἐκεῖνος καὶ νουνεχὴς Πελοποννήσιος εἶπε τὰ ἔξης: (Συνεδρ. 18 Δεκεμβρίου 1880).—«Πρὸ ἐννέα μηνῶν, ὅταν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ἀλ. Κουμουνδούρου ἀνέλαβον τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἡ σχολή θῆν πρὸς ἔξεύφεσιν πόρου, καὶ προσέβλεψα εἰς χρηματισμὸν ἐπὶ τοῦ Καπνοῦ. Ἡ μελέτη — ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου — μὲν ἐπεισεν, διὰ τοῦτο δύσκολον νὰ ἐπιβληθῇ τὸ μονοπώλιον τοῦ Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι. Είναι ἀληθές, διὰ τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τινα τῆς Ἀνατολῆς, τυγχάνει κρατοῦσα νομοθεσία τὸ Μονοπώλιον τοῦ Καπνοῦ. Ἡ Ἑλλάς ὅμως εὑρίσκεται εἰς διάφορον θέσιν, τὸ πρῶτον διότι παράγει καπνὸν ἀρκοῦντα οὐ μόνον πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔξαγωγήν. Ἐπομένως δὲν ἡδύνατο τις νὰ σκεφθῇ περὶ ἔξευρέσεως πόρου διὰ τὸ Ταμεῖον, χωρὶς νὰ σκεφθῇ, μὴ διὰ τῆς ἔξευρέσεως τοῦ πόρου τούτου ἐξασθενήσῃ καὶ καταστρέψῃ τὰ συμφέροντα μεγάλης τάξεως, τῆς τάξεως τῶν παραγωγῶν τοῦ Καπνοῦ. Ἐνόμιζον μάλιστα, διὰ τὴν μέριμνα περὶ ἐνισχύσεως τῆς καπνοφυτείας ἐν Ἑλλάδι ἐπρεπε νὰ είναι ἡ κρατοῦσα, διὰ τὴν μέριμνα περὶ ἐνισχυθῆ μᾶλλον ἢ νὰ ἐξασθενήσῃ διὰ μέτρων, τὰ διοῖα ἥθελον τείνῃ πρὸς αὐξῆσιν τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους Ἀλλ' ἐνόμιζον τὸ πρᾶγμα δύσκολον καὶ δι᾽ ἔτερον λόγον.»

«Μονοπώλιον είναι περιορισμὸς τῆς ἐλευθερίας, ἵδιως τοῦ παραγωγοῦ. Οὗτος καλλιεργεῖ καπνόν, παράγει καπνόν, πρὸς ποῖον σκοπόν; Διὰ νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ προμηθευθῇ τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ, τὸ

δποιον ἔμελλε νὰ προσδιορίσῃ ὁ νόμος τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, ἵνα πληρώσῃ τὰ ἔξιδα τῆς καλλιεργείας καὶ ἀποκτήσῃ καὶ μικρὸν περίσσευμα».

«Οταν δικαστής θὰ ὑπάρχῃ μονοπώλιον, λέγεται εἰς τὸν παραγωγόν, διότι δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ πωλήσῃ τὸ προϊόν του, διότι ηθελεν εἰσθαι μωρὸς νὰ παράγῃ, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἐκευθερίαν νὰ πωλῇ.»

»*Οθεν τὸ Μονοπώλιον, τὸ δποῖον ἐπιβάλλει τὸν περιορισμὸν νὰ πωλῇ, συνδέεται ἀδιαρρήτως μὲ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ Κράτους νὰ ἀγοράξῃ τὸν παραγόμενον καπνόν.* Ἀλλὰ τὸ Δημόσιον διὰ νὰ πράττῃ τοῦτο, διὰ νὰ μετέλθῃ τὰ ἔργα τῆς ἐμπορίας τοῦ καπνοῦ, νομίζω ἀκατόρθωτον καὶ λίαν ἐπικίνδυνον. Τὸ νομίζω ἀκατόρθωτον, διότι ἔχει ἀνάγκην μεγάλην κεφαλαίων, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν Δημόσιον δὲν εύπορει τοιούτων, διότις ἀγοράζῃ δλον τὸν παραγόμενον καπνόν. Τὸ ἐθεώρησα δὲ καὶ ἐπικίνδυνον, διότι ἡ παραλαβὴ τοῦ καπνοῦ, ἡ ἀποθήκευσις αὐτοῦ, ἡ ἐμπορία αὐτοῦ, θέλει εἰσθαι ἀχώριστος ἀπὸ σειρὰν καταχρήσεων, αἱ δποῖαι ηθελον διαταράξει τὴν κοινὴν συνείδησιν (1).

»Ἀλλά, λέγουσι τινές, διτι τὸ Δημόσιυν δύναται νὰ ἐκχωρήσῃ εἰς ἄτομα τὸ δικαίωμα τοῦ Μονοπώλιου καὶ νὰ ἀφῆσῃ αὐτὸν νὰ μετέλθωσιν δλην τὴν προεκτεθείσαν διαχείρισιν καπνοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦτο ηθελεν ἐπιφέρει ἀλλας μεγαλητέρας ζημίας εἰς τὸ Κράτος, αἱ δποῖαι ηθελον προκούψῃ ἀπὸ τὴν κατάθλιψιν τῶν παραγωγῶν, κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ποιότητος καὶ κατὰ τὴν ἔξεύρεσιν τῶν τιμῶν καὶ ἀπὸ τὴν κατάθλιψιν τῶν καταναλωτῶν, οἱ δποῖοι ηθελον ὑποβληθῆ εἰς πληρωμάς μεγαλητέρας ἐκείνων, εἰς τὰς δποίας ηθελον ὑποβληθῆ, ἀν τὸ Δημόσιον διεχειρίζετο τὸ Μονοπώλιον.

»*Αφοῦ οὕτω πως ἔκρινα τὰ τοῦ Μονοπώλιου ἐπὶ τοῦ Καπνοῦ, παρέγγησα πᾶσαν ίδεαν περὶ αὐτοῦ.*

Καὶ ἐλέγοντο ταῦτα τὰ ἀναντιρρήτως δρθὰ καὶ σοφὰ καὶ ἀπὸ θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀπόψεως, διταν ἡ Ἑλλὰς περιωρίζετο μέχοι τῆς Οἰτης, δλίγαι δὲ ησαν αἱ καπνοπαραγωγοὶ περιφέρειαι ημῶν. «Ἐκτοτε διὰ τῆς Θεσσαλίας, Μακεδονίας, ίδιως καὶ διὰ καλλιεργείας ἐν ἀλλαις Ἐπαρχίαις,

(1) Ως γνωστόν, πρὸ πολλοῦ ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ἔχει εἰς ἀποθήκας αὐτῆς καπνὰ πολλῆς ἀξίας ως ἐνέχυρα. Τὰ καπνὰ δμως τὰ ἐν ταῖς Ἀποθήκαις ἔχουσιν ἀπαραιτήτως ἀνάγκην ἐπιμελοῦς καὶ προσεκτικῆς περιποίησεως καὶ ἐπιτηρήσεως. Τὰ ἐνεχυρισμένα εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης καπνά, ἀφεθέντα ἐντελῶς ἀσυντήρησητα καὶ ἀπεριποίητα, ἐφθάρησαν ἐντελῶς, ἀπόπειραι δὲ καὶ προτάσεις πρὸς πώλησιν, ἐστω καὶ μὲ σπουδαίως ἡλαττωμένην τιμήν, δὲν ἐτελεσφόρησαν. Ἀγρασταὶ δὲν παρουσιάζονται, δηλ. ἀποσύρονται ἐν τάχει, ἀπλούστατα, διότι τὰ περὶ ὃ λόγος καπνὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης δὲν ἔχουν πλέον σχετικὴν ἀξίαν. Δὲν είμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω, ἀν τὰ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔξαγοραζόμενα καὶ ἀποθηκεύομενα καπνὰ ἔχουν καλλιτέραν τύχην. Ἀμφιβάλλω δμως, διότι τὸ Κράτος ἐν Ἑλλάδι δὲν τὸ πονεῖ κανείς, δὲν τὸ προσέχει κανείς, καὶ οχεδὸν δλοι τὸ ὑποβλέπουν, δλοι, τίς περισσότερον τοῦ ἀλλου, ζητοῦν νὰ ὠφεληθοῦν ἐξ αὐτοῦ δπως δήποτε. Τί θὰ συμβῇ, ἀν ίδρυθῇ μονο-

ενθα πρότερον ήτο αγνωστος⁽¹⁾ ὁ καπνός, ἡ καλλιέργεια τοῦ Καπνοῦ ηὑξήθη καταπληκτικῶς εἰς τρόπον, ὃστε, παραβιασθέντος τοῦ Νόμου τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως, παρουσιάζονται πρὸ πολλοῦ αἱ συμπαρομαρτοῦσαι δυσχέρειαι, καθιστῶσαι ἐντελῶς ἀπραγματοποίητον πᾶσαν σκέψιν περὶ μονοπωλίας καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι.

Ἄλλα τῷ 1880, ὅτε ἐλέγοντο ταῦτα τὰ ἀναντιρρήτως ὁρθὰ ὑπὸ τοῦ ἀστιδίμου ἀνδρός, δὲν ὑπῆρχε καπνικὴ βιομηχανία, δὲν ὑπῆρχον καπνικὰ ἔργοστάσια. Ἡ κοπὴ καὶ ἡ συσκευασία ἐγένετο κατὰ τὸν μᾶλλον ἄπλουν καὶ ἀφέγονον τρόπον. Δὲν ὑπῆρχε δηλ. τότε, καὶ δὲν ὠρθυῖτο πρὸ τοῦ σωφρονοῦντος νομοθέτου τὸ φάσμα τὸ ἀπειλητικόν, τὸ κύριον ἐμπόδιον τῆς ἀπαλλοτριώσεως βιομηχανιῶν, ἀξίων προσοχῆς. Ὅπηρχε μόνον τὸ ἐν ἐμπόδιον, ἡ παραγωγὴ καπνοῦ, ἀνωτέρᾳ τῆς καταναλώσεως. Καὶ δῆμος ὁ τότε Ὅπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, δόρωδῶν, καὶ δύθῶς μόνον πρὸ τοῦ ἐνὸς ἐμποδίου, ἀπέκρουε κατηγορηματικῶς τὴν ἰδέαν συστάσεως μονοπωλίου, ὡς ἐντελῶς ἀκατόρθωτον. Σήμερον ὁρθοῦνται πρὸ τοῦ Νομοθέτου ἔκτὸς τοῦ κινδύνου τῆς παραγωγῆς 164 ὅλα καπνικὰ ἔργοστάσια, ἀξίας ἑκατοντάδων ἑκατομ. Πῶς εἶναι δυνατόν, ἂν δὲν ἀπωλέσαμεν τὰς φρένας, ἢ ἂν δὲν ἐγεννήθημεν χωρὶς ἐγκέφαλον⁽²⁾ νὰ σκεπτώμεθα, καὶ μάλιστα νὰ συνιστῶμεν ἐπιμόνως τὴν ἄμεσον σύστασιν μονοπωλίου καπνοῦ;

πώλιον μὲ τὰς ἀποθήκας τοῦ καπνοῦ, ποῖαι ζημίαι καὶ ποῖαι καταχρήσεις, πᾶς τις κόκκον ἔχων ἀντιλήψεως εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ. Τὸ μικρότερον κακὸν θὰ εἶναι ἡ πρόθετος ἀπασχόλησις Εἰσαγγελέων καὶ Ἀνακριτῶν διὰ τὰ καπνικὰ ἐγκλήματα, καὶ κατ' ἀνάγκην αὐξῆσις τῶν δικαιοστικῶν θέσεων. Αἱ ἔξαιρέσεις πάντοτε ὑπάρχουν ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ σπάνιαι ὡς οἱ λευκοὶ ἐλέφαντες.

(1) Ὁταν τῷ 1927 ὡς Ὅπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τῆς Οἰκονομικῆς Κυβερνήσεως ἐπεσκέψθη τὴν ιῆσον Πάρον, ακληθεὶς ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Λευκίμης νὰ παραστῶ εἰς τελετὴν ἀνεγέρσεως ἀναθηματικῆς στήλης εἰς μνῆμην τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, περετήρησα μεγάλας καπνοφύτους ἐκτάσεις. Ἡρώτησα καὶ μοὶ εἰπον, διτὶ οὐ μόνον ἐν Πάρῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας Κυκλαδας ἐπεξεταθῇ τελευταίως ἡ καλλιέργεια καπνῶν, καθόσον τὰ ἔξι αὐτῆς κέρδη παρουσιάζονται ἀνώτερα πάσις ἄλλης καλλιέργειας. Ἐν μόνον, ὡς ἔμαθον, ἐμπορικὸν γραφεῖον ἀγοράζει 600.000 χιλιόγραμμα καπνῶν νήσου τοῦ Αἴγαιου. Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν τιμῶν κατὰ τὰ τελευταία ἔτη καὶ τὴν καταστρεπτικὴν διὰ τοὺς παραγωγοὺς ἀξητησίαν, ἡ καλλιέργεια καπνῶν εἰς τὰς νήσους ἐγκατελείφθη. Καὶ οἱ Κυκλαδῖται οἱ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀποτελοῦντες ἐν τῶν ἀρίστων καὶ σωφρονεστέρων τυημάτων τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος, ἐπεδόθησαν πολὺ φρονίμως, ὡς μανθάνω, εἰς ἄλλας καλλιέργειας.

(2) Ἐγραψε πρὸ πολλοῦ ὁ Μακιαβέλλης εἰς τὸ βιβλίον του «Il Principe» (Κεφ. XXII): «Υπάρχουσι τρεῖς κατηγορίαι ἐγκεφάλων. Ἐγκέφαλοι, οἱ δοποῖοι ἐννοοῦν, καὶ ἀντιλαμβάνονται οἶκοθεν διὰ τῆς ιδίας ἐγκεφαλικῆς δυνάμεως. Ἐγκέφαλοι, οἱ δοποῖοι εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἔμβουν εἰς τὸ νόημα οἶκοθεν, ἐννοοῦν δύως, ἀν τοὺς ὑποβοήθηση κανεὶς ἀλλος. Καὶ ἐγκέφαλοι οἱ δοποῖοι οὔτε ἡμιποδοῦν νὰ ἐννοήσουν οἶκοθεν, ὡς οἱ πρῶτοι, οὔτε καὶ ἀν τοὺς βοηθήσουν ἄλλοι, ὡς οἱ δεύτεροι. Ἀληθινὰ κούνεσσον. «Ἀλλοίμονον, προσθέτει ὁ Nitti, ὑπάρχει καὶ μία τετάρτη κατηγορία ἐγκεφάλων, ἡ οποία ἐκ λόγων συμφέροντος ἡ προκαταλήψια δὲν θέλει νὰ ἐννοήσῃ». Οἱ ἐγκέφαλοι τῆς τετάρτης αὐτῆς κατηγορίας εὐρίσκω, διτὶ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνοι.

16. — Καλλιέργεια καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι. — Πιστεύει ἀληθῶς ὁ κ. I. Σερραῖος, ἡ οἵοσδήποτε ἄλλος, ὅτι δύναται νὰ τύχῃ ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς μονοπώλιον καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, σήμερον μάλιστα, ὅτε ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ βιομηχανία αὐτοῦ ἔλαβε τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν, τὴν δόπιαν παρουσιάζει;

Εἰδήμων γερμανὸς ἐπιστήμων, ὁ A. Lampe (εἰς ἄρδον του Tabak stereurung ἐν Worterbach der Volgenwirtschaft, τόμος III, σελὶς 570) γράφει ὡς τελικὸν συμπέρασμα ἐπὶ τῆς συστάσεως μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ τὰ ἔξης: «Ως τελικὸν συμπέρασμα δύναται νὰ συνεχισθῇ, ὅτι **σοβαραὶ ἐπιφυλάξεις** κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς μονοπωλίου καπνοῦ πρέπει ν' ἀντιταχθοῦν ἐκεῖ, ὅπου ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ συστήματος τῆς φορολογίας εἰς τὸ μονοπώλιον **ἀπαιτεῖ ὑπερβολικὰς δαπάνας** ἀποζημιώσεων. "Οθεν δικαίως ἐλέχθη, ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ μονοπωλίου καπνοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ παραγωγὴ ἦτο ὑποτυπώδης, σήμερον ὅτε ἀνεπτύχθη τόσον ἡ βιομηχανία καὶ ἡ παραγωγὴ, εἶναι **ἀνέψικτος**.

Ἐν Ἑλλάδι παράγεται καπνὸς ὑπερβαίνων κατὰ πολὺ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐγχωρίας καταναλώσεως. Είναι δυνατὸν νὰ φύωθῃ καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ μονοπώλιον ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐγχωρίας παραγωγῆς; Θεωρῶ ὡς ἀνεπίδεκτον ἀντιρόήσεως, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἐπιτυχῆ ἐκβασιν μονοπωλίου προϊόντος, τὸ δποῖον ἀπὸ μακροῦ καὶ ἐντεταμένως καλλιεργεῖται ἐν τῇ χώρᾳ, παράγεται ἀφθόνως, καὶ ὡς εἴπον, πολὺ ἀφθονώτερον τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐγχωρίας καταναλώσεως, καὶ τὸ δποῖον μάτην προσπαθεῖ νὰ ἔξενοῃ διέξοδον εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Φαίνεται εἰς ἐμὲ προφανῆς ἡ ἐνδεχομένη ζημία καὶ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τοῦ Κράτους ἐκ τοιαύτης ἐπιχειρήσεως καὶ ἴδρυσεως μονοπωλίου. Αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι καταστρεπτικά, θὰ προκαλέσουν ἀνησυχίας, τῶν δποίων δὲν δύναμαι, ἐγὼ τούλαχιστον, νὰ προΐδω τὴν ἔκτασιν.

17. — Καπνικὸν ζήτημα. — Ἡδη καὶ πρὸ ἐτῶν τινῶν ἔχομεν καπνικὰ ζητήματα πολλῆς σημασίας, ἀξια πολλῆς προσοχῆς. ἐφ' ὅσον βλέπομεν πάντες, προκαλοῦνται δι' αὐτῶν καὶ ἀνησυχίαι σοβαραὶ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ διατάραξις ἐπανειλημμένως καὶ αὐτῆς τῆς δημοσίας τᾶξεως. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις, ἔχων μυελὸν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ὅχι καπνόφυλλα, ὅτι θὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος, ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐπαρκῶς τὰς ὑπαρχούσας ὅξυτητας καὶ τὰ ἀνταγωνιζόμενα συμφέροντα τῶν διαφόρων μὲ τὸν καπνὸν ἐνδιφερομένων τᾶξεων, ἐὰν προσθέτως ἀναλάβῃ εἰς τοὺς ὕμινος αὐτοῦ καὶ τὸ βάρος τοῦ μονοπωλίου; Τὸ Κράτος, τὸ δποῖον μερικὴν δπωςδήποτε φέρει εὐθύνην, δι' ὅσας ἀνωμαλίας καὶ δυσχερείας παρουσιάζονται σήμερον εἰς τὰ τοῦ καπνοῦ, ἐφ' ὅσον ἐγκαίρως καὶ διὰ καταλήκου τούπου δὲν ἐφρόντισε νὰ προλάβῃ καὶ ἄρῃ αὐτὰς ἐκ τοῦ μέσου, μὲ τὴν ἀνάληψιν τοῦ μονοπωλίου θὰ ἀναλάβῃ αὐτοδικαίως καὶ ἀποκλειστικῶς δῆλην τὴν εὐθύνην τῶν ὑφισταμένων δυσχερειῶν, καὶ θὰ κληθῇ ἀσφαλῶς εἰς βάρος του καὶ πρόσθετον συντριβήν του νὰ ρυθμίσῃ, καὶ ὅσα νῦν ἀνωμαλῶς ἔχουσι, καὶ ὅσα μεταγενεστέρως κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην θὰ ἀναφυῶσι μετά

τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μονοπωλίου. Θὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος νὰ ἀντιπαλαίσῃ ἐπιτυχῶς, θὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος νὰ ἔπαιρκέσῃ εἰς τοσοῦτον ἐπικινδύνους συνεπείας, ἃς θὰ προκαλέσῃ κατ' ἀνάγκην ἀδήριτον τοιαύτη ἀσύνετος πρωτοβουλία, καὶ προθυμία ἀρωγῆς εἰς ὅλους καὶ εἰς ὅλας τὰς πεοιστάσεις;

18. — Σημερινὴ ἀνάμιξις τοῦ Κράτους. — "Ηδη διὰ νόμου ἐδανείσθη τὸ Κράτος ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δραχμὰς 275 ἑκατομμύρια, μὲ τόκον, ἀν δὲν ἀπατῶμαι, 8 %, δπως ἀγορασθῶσι καπνά, ἡγοράσθησαν δὲ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς συγκεντρώσεως Καπνοῦ, ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἐλλάδος, περὶ τὰ 10 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, πάντα ἔξωτερικῆς καταναλώσεως καὶ πάντα κατωτέρων ποιοτήτων. Τὰ ἑκατομμύρια ταῦτα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐπιβαρύνονται μὲ τόκους, ὑψηλοὺς πάντοτε, τὸ δὲ δανεισθὲν Κράτος βαρύνεται καὶ μὲ τὰς δαπάνας τῆς ἀποθηκεύσεως καὶ μὲ τὰς συναφεῖς εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις καταχρήσεις ἥ ζημιάς. Τὰ ἀποθηκευθέντα ταῦτα καπνά, ὡς ἀνεγράφη εἰς τὸν τύπον, ἥ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ ἔκποιησῃ διὰ τμηματικῶν πωλήσεων πρὸς ἔξωτερικὴν κατανάλωσιν. 'Αλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς ἔχουσιν σήμερον τὰ τοῦ καπνοῦ, ἀσφαλῶς θὰ ἐπέλθῃ κατάρρευσις δύνηρος τοῦ ἐμπορίου, καὶ τὸν θλιβερὸν ἀντίκτυπον τῆς ἔκποιησεως αὐτῆς θὰ αἰσθανθῇ ἥ παραγωγή. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποιὸν τὸ ὄφελος;

"Αλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἔννοησω, διὰ τίνα λόγον, πρὸς ποιὸν σκοπὸν ἥ Κυβέρνησις ἡγόρασε διὰ δανεικῶν χοημάτων 230 ἑκατομμυρίων δραχ. καπνά, τὰ δποῖα προτίθεται, καὶ θὰ προσπαθήσῃ νὰ πωλήσῃ εἰς τὸ ἔξωτερικόν καὶ τὰ δποῖα τὸ ἐμπόριον εὑρέθη εἰς πλήρη ἀδυναμίαν νὰ ἔξαγάγῃ καὶ νὰ ἔκποιησῃ; Τὸ Κράτος ἔννοεῖ καὶ θέλει νὰ μετασχηματισθῇ εἰς ἐμπορον, νὰ ὑποκατασταθῇ εἰς τοὺς ἴδιώτας ἐμπόρους, καὶ πιστεύει τις σοβαρῶς, ὅτι τὸ Κράτος εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιτύχῃ τι καλλίτερον ἐκείνου, τὸ δποῖον ἐπιτυγχάνονταν οἱ ἐμποροι; 'Αλλ' ἀφοῦ οἱ ἐμποροι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἔξαγαγούν τὰ καπνὰ ταῦτα εἰς τὸ ἔξωτερικόν, διατὶ θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἔξαγωγὴν αὐτῶν τὸ Κράτος; 'Αλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι φανερόν, ὅτι θὰ ἔξαναγκασθῇ βαθμηδὸν καὶ κατὰ μοιδαίαν συνέπειαν νὰ προβῇ εἰς μίαν μεγαλειώδη χειρονομίαν, νὰ ἔξαγοράζῃ ὅλα τὰ ὑπὲρ τὴν ἔσωτερικὴν κατανάλωσιν ἀζήτητα καπνά, καὶ νὰ πωλῇ ὡς καλὸς καπνέμπορος εἰς τὸ ἔξωτερικόν. 'Η ἐπιχείρησις εἶναι ἀπλούστατη, εὐχερεστάτη, ποῖαι δμως θὰ εἶναι αἱ συνέπειαι; Σκέπτονται σοβαρῶς πράγματι οἱ τοσοῦτον ἀσυνέτως κοπτόμενοι ὑπὲρ τῆς συστάσεως μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ; Μὲ τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ θὰ φθάσωμεν φυσιολογικῶς, ὥστε τὸ Κράτος νὰ ἔξαγοράζῃ ὅλον τὸν παραγόμενον ἐν 'Ελλάδι καπνόν. Τὸ Κράτος θὰ μετασχηματισθῇ, θέλον καὶ μὴ θέλον, εἰς καπνέμπορον ἀποκλειστικόν, ἀλλὰ καὶ προνομιούχον εἰς βλακείαν.

19. — "Αλλη χαρακτηριστικὴ ἔξαγωρά. — "Αλλ' ἵδον καὶ δι' ἀλλού νόμου, τοῦ νόμου τοῦ 'Οκτωβρίου 1932, ἐπεβλήθη φορολογία τῶν σιγαρέττων πρὸς τὸν ἀξιάγαστον σκοπόν, ὅπως εἰς βάρος τῆς καταναλώσεως

καπνοῦ ἔξαγορασθῶσι διὰ τοῦ προϊόντος τῆς φορολογίας ταύτης, καπνὰ ἐσωτερικῆς καταναλώσεως Αἰτωλίας, Ἀκαρνανίας, Φθιώτιδος, Θεσσαλίας. Ἡ ἔξαγορὰ ἥρχισεν ἡδη, καὶ θὰ ἀπαιτηθῇ, ὡς ὑπολογίζεται, δι' αὐτὴν τὸ ποσὸν τῶν 60 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Τί θὰ γίνουν τὰ καπνὰ ταῦτα; Θὰ πωληθοῦν, ἢ ὡς φάνεται βέβαιον, θὰ καοῦν; Ἡ Βραζιλία, ὡς γνωστόν, καίει καὶ ρίπτει εἰς τὴν θάλασσαν τόννους καφέδων, οἱ δποῖοι, δὲν εὑρίσκουν κατανάλωσιν. Πράττουσι ἀνάλογον καὶ ἄλλαι χῶραι δι' ἄλλα προϊόντα ὑπεραφθόνως παραγόμενα καὶ μὴ εὑρίσκοντα ἀγοραστάς. Διατί τάχα δὲν θὰ πρᾶξωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἔδιον δαπάναις τοῦ Κράτους, δηλαδὴ δαπάναις τῆς ὀλότητος, διατὶ δὲν θ' ἀγοράζωμεν, καὶ δὲν θὰ καίωμεν καπνὰ ἔκεινων, οἱ δποῖοι τὰ καλλιεργοῦν, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς ἔξαναγκάζῃ πρὸς τοῦτο, καὶ χωρὶς νὰ σκέπτωνται, καὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ σκέπτωνται, ἐὰν εἶναι ἔξησφαλισμένη ἐκ τῶν προτέρων ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ κατανάλωσις αὐτῶν; Τούναντίον πρὸ ἐτῶν γνωρίζουν οὗτοι, καὶ γνωρίζουν πολὺ καλῶς, διτὶ παράγουν προϊόν, τὸ δποῖον δὲν εὑρίσκει καταναλωτήν, καὶ κινδυνεύει ν^θ ἀχρηστευθῆ, φθειρόμενον εἰς τὰς ἀποθήκας των, ἐνῷ κάλλιστα θὰ ἡδύναντο, ἐφ' ὅσον μάλιστα ὁ καπνὸς εἶναι ἐτήσιον προϊόν, νὰ καλλιεργήσωσινεὶς τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ἄλλα εἴδη ἐπωφελέστερα δι' αὐτοὺς καὶ ἀσφαλεστέρας χοησιμοποιήσεως εἰς τὴν κοινωνίαν, ὡς ἔπραξαν οἱ Κυκλαδῖται.

20. — Σταφιδικὸν ζήτημα. — Καθ' ὅλα ἐντεῦθεν τὰ φαινόμενα τὸ καπνικὸν ζήτημα ἔξελίσσεται ἀκριβῶς ὡς τὸ σταφιδικόν, καὶ θὰ προκαλέσῃ δικαπνὸς τὰς αὐτὰς ἀιωμαλίας ἀπὸ κυβερνητικῆς ἀπόψεως, τὰς αὐτὰς ζημιάς ἀπὸ κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, οἵας καὶ δσας, ἃν μὴ μείζονας, προεκάλεσε ἡ σταφίς. Ἡ γενεσιονόργας αἰτία τοῦ σταφιδικοῦ καὶ καπνικοῦ ζητήματος εἶναι ἡ αὐτή. Εἰς ὧδισμένας περιφερείας τῆς Πελοποννήσου, εὐλογηθείσας ὑπὸ τῆς φύσεως, ἐν Κορινθίᾳ—εἴη μοι τὰ μεταξὺ *Κορίνθου* καὶ *Σικυώνος*—καὶ ἐν Αἰγαίαλειδίᾳ ἐκαλλιεργεῖτο ἔκπαλαι σταφίς ἔξαιρετικῆς ποιότητος, περιζήτητος πάντοτε, καὶ πάντοτε δαψιλῶς ἀμειβουσα τοὺς σταφιδοκήμονας. Ἡ τοιαύτη δαψιλεια τῆς ἀποδόσεως, ἡ εὔκολος ἀπορρόφησις ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς τῆς Κορινθιακῆς στοφίδος δὲν ἐβράδυνεν, ὡς εἰκός, νὰ παρακινήσῃ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις περιφερείαις τῆς Πελοποννήσου εἰς ἐμφυτεύσεις σταφιδαμπέλων. Τοσοῦτον μάλιστα εἰς πολλοὺς ἀνεπτύχθη δικαπνιδικὸς ζῆλος, ὥστε καὶ προσαίώνιοι καὶ πολύτιμοι ἐλαιιῶνες ἔξεροιζώθησαν, διὰ νὰ φυτευθῶσι σταφιδάμπελοι.

Οὕτως ἡ καλλιέργεια βαθμηδὸν ἔξηπλώθη εἰς τὴν Ἀχαΐαν, Ἡλείαν, Μεσσηνίαν, ἐφ' ὅσον αἱ τιμαὶ ἥσαν πλέον ἡ ἵκανοποιητικά, καὶ ἐφ' ὅσον συναφῶς ἡ κατανάλωσις δὲν παρουσίαζε καμμίαν δυστροπίαν. Ἄλλ' ἥλθεν ὡρα, καθ' ἥν ἡ προσφορά, δηλ. ἡ παραγωγή, ὑπερέβη πολὺ τὴν ζήτησιν, τὴν κατανάλωσιν, καὶ ὡς ἥτο τυσικὸν ἥλθεν ἡ ἀξιησία. Ὅγκοι σταφιδοκάρποι, τὸν δποῖον μὲ πᾶσαν ἀναισθησίαν καὶ ἔλλειψιν στοιχειώδους εὐπρεπείας συνεσκεύαζον οἱ συμπατριῶται μον Πελοποννήσιοι, ἔμειναν ἀπώλητοι.

Μελαγχολία καὶ κατήφεια καὶ γοεράὶ ἐπικλήσεις, πρὸς τὸ Κράτος. Κατὰ τί ἔπταιε τὸ Κράτος, δηλαδὴ ἡ δλότης; Εἰς οὐδέν. Τὸ Κράτος, μὴ θέλον καὶ μὴ ἐννοοῦν νὰ παρεμβάλῃ οὐδὲν ἀπολύτως πρόσκομα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐργαζεσθαι, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ ἐγκαίρως ἀπαγορευτικὰ μέτρα κατὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας τῆς σταφίδος. Καὶ δὲν δύναται νὰ θεωρῇ ἔαυτὸ συνυπεύθυνον πάντοτε καὶ ἐν παντὶ διὰ τὰς ἀνοησίας τῶν πολιτῶν. 'Ο πολίτης, ὃς δρθῶς ἔλεγεν ὁ Τιβέριος, εἰς τὰς τοιαύτας ἀτομικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ πρωτοβουλίας πρέπει ἐξ ἔαυτοῦ νὰ φοβῇται καὶ ἐξ ἔαυτοῦ νὰ ἐλπίζῃ.

'Ο κτηματίας λ. χ. τοῦ Πύργου ἥ τῆς Τριφυλίας, βλέπων ὅτι αἱ σταφιδάμπελοι τοῦ Αἴγιου καὶ τῆς Κορινθίας, παράγουσαι εὐγενοῦς ποιότητος καρπὸν ἀπέφερον κέρδη εἰς τοὺς κτηματίας, ἥθέλησε καὶ αὐτὸς νὰ μεταφυτεύσῃ τὸν ἄγρον του⁽¹⁾, τὸν δποῖον ἔως τότε ἐκαλλιέργει μὲ ἄλλα εἶδη καλλιεργείας ἥθέλησε ἐκριζόνων λ. χ. τὸν ἔλαιωνά του καὶ μετασχηματίζων αὐτὸν εἰς σταφιδάμπελον νὰ συναγωνισθῇ μὲ τὸν Αἴγιεα μὲ τὸν Κορίνθιον. Τοῦτο ἦτο ἔντελῶς δικαίωμά του, καὶ ὡς δὲν ἥδυνατο νὰ τὸν ἐμποδίσῃ κανείς, δὲν δύναται καὶ νὰ τὸν μεμφθῇ. 'Εφ' ὅσον ἥ τύχη ἐμειδία εὐμενῶς πρὸ αὐτοῦ, καὶ αἱ ἄλλαι περιστάσεις ἡσαν εὔνοϊκαι, ἐκέρδιζεν. 'Αλλ' ἄμα παρῆλθον αἱ ὡραῖαι ἡμέραι, ἄμα εἰδεν, ὅτι δὲν δύναται νὰ κερδίζῃ, ὅτι ὑπερέβη τὰ ἐσκαμμένα, ὅτι ὁ μέγας συναγωνισμὸς ἔξηντέλισε τὰς τιμάς, τί ἐστοχάσθη; 'Εστοχάσθη νὰ καταστήσῃ φόρου ὑποτελῆ ἐκεῖνον, κατὰ τοῦ δποίου συνηγωνίζετο, καὶ ἔξητησε διὰ τῆς παρακρατήσεως νὰ ἔξαναγκάσῃ τοὺς Κορινθίους, τοὺς Πατρές, τοὺς Αἴγιες νὰ ἀγοράζωσι τὸν κακῆς ποιότητος καρπὸν τῶν ἄλλων περιφερειῶν, νὰ ὑποβάλωσι δηλαδὴ αὐτοὺς εἰς μίαν ἀδικον καὶ φοβερὰν καὶ πρωτοφανῆ ἀφαίμαξιν, διὰ νὰ σωθῶσιν αὐτοὶ ἐκ τῆς μεγάλης ὑπεραιμίας, ἡτις τοὺς ἥπειλει μὲ ἀποπληξίαν, ἐκ τῆς μεγάλης παραγωγῆς. 'Η Κοινωνιστικὴ αὕτη καὶ ἀναρχικὴ πρᾶξις ὀνομάσθη Παρακράτησις.

21.—Καπνικὴ παρακράτησις. — 'Ἐξ ὅσων ἀπὸ καιροῦ βλέπω, τὸ λεγόμενον καπνικὸν ζήτημα δὲν παρουσιάζει ἀλλοίαν ὅψιν. 'Υπῆρχον καλλιεργηταὶ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐν Αἰτωλίᾳ Ἰδίως καὶ ἐν Ἀκαρνανίᾳ, οἱ δποῖοι παράγοντες καλῆς ποιότητος καπνὸν εὑρισκον καλὰς τιμὰς καὶ εὔκολον κατανάλωσιν. Τὰ ἐκ τοῦ καπνοῦ κέρδη ἥθέλησαν καὶ θέλουν καὶ

(¹) K. I. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ (λόγος εἰς Βουλήν. Συνεδρίασις 30ης Ιουνίου 1895). — Καὶ ἐρωτῶ ὑμᾶς, Πατέρες τοῦ 'Ἐθνους, τοῦτο τάχα είναι ἰσότης; Τοῦτο λέγεται ἐλευθερία; Τοῦτο θεωρεῖτε ὑμεῖς ὅτι είναι δίκαιον; 'Αλλ' ἀν τοῦτο είναι καὶ λέγεται ἐν Ἑλλάδι δικαιοσύνη, ὡσεμνὴ θεά Θεμίς, σπεῦσον καὶ μὴ βραδύνης, σπεῦσον τὸ ταχύτερον νὰ φύγῃς ἐκ τῆς ἀμαρτωλῆς αὐτῆς γῆς, καὶ ἀν ὑέλης νὰ σώσῃς τὴν τιμήν σου καὶ τὴν αἰδώ, ἀλλαχοῦ ἔκλεξον καταφύγιον, εἰς ἔρημόν τινα μακρονήν, ἡ εἰς ὑψηλόν τι, ὑπερψύηλον ὅρος, τοῦ δποίου ἥ χιονοσκεπῆς καὶ ἀπάτητος κορυφὴ νὰ φιλῇ τὸν ἀμόλυντον ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς πονηρίας οὐρανόν.

τώρα ν' ἀποκομίσουν καὶ ἄλλοι. Ἡσαν καὶ εἶναι ἐλεύθεροι. Ως εὐνόητον καὶ εἰς ἄλλας περιφερείας ἡ καλλιέργεια δὲν παράγει καπνὸν τῆς αὐτῆς ποιότητος. Αἱ ποιότητες τοῦ παραγομένου ἐν Ἑλλάδι καπνοῦ παραλλάσουν πολὺ μὲν μεγάλας διαφοράς. Μετὰ τὴν αὔξησιν τῆς καλλιέργειας καὶ τὴν ὡς ἐκ τούτου ἐπελθοῦσαν ἀζητησίαν, ποῦ τείνουν αἱ διάφοροι καπνοπαραγωγικαὶ περιφέρειαι; Εἰς ἐκεῖνο, τὸ δόπον ἐπέτυχον ἡ Ἡλεία, Τριφυλία καὶ Μεσσηνία εἰς βάρος τῶν Κορινθίων καὶ Αἰγαίων, εἰς τὴν παρακράτησιν τῶν ἀζητήτων καπνῶν κατωτέρας ποιότητος πρὸς ζημίαν καὶ βλάβην τῶν καπνῶν ἀνωτέρας ποιότητος. Καὶ διὰ μὲν τὰς σταφιδαμπέλους τῆς Πελοποννήσου ὑπῆρχε μία τις ἐλαφρὰ δικαιολογία, ὅτι θὰ ἥτο μεγάλη καταστροφὴ ἡ ἐκρίζωσις σταφιδαμπέλων καὶ ἡ μετασκευὴ τῶν ἀγρῶν εἰς ἔτερα εἴδη καλλιέργειας. Εἶναι δὲ καὶ φανερόν, ὅτι τοιαύτη τις ἐκρίζωσις θὰ ἥτο ἐντελῶς ἀδύνατος. Οἱ καπνὸς ὅμως εἶναι προὶὸν ἐτήσιον, καὶ εἶναι ἐντελῶς εὔκολον, ἐφ' ὅσον ὁ ἀγρὸς δὲν ἀποδίδει κέρδος ἐκ τῆς καλλιέργειας καπνοῦ, ν' ἀποδώσῃ καλλιέργονύμενος μὲν ἄλλο εἶδος, μὲν τὴν παρατήρησιν μάλιστα, ὅτι οἱ πρὸς φύτευσιν καπνοῦ προοριζόμενοι ἀγροὶ παρασκευάζονται μὲν πολλὴν ἐπιμέλειαν, ἥτις δύναται καὶ εἰς ἄλλο εἶδος ν' ἀποβῆ λίαν εὐεργετική.

Τὸ μονοπώλιον ἀσφαλῶς θ' ἀποτρέψῃ πᾶσαν τοιαύτην λογικὴν λύσιν. Οἱ καπνοπαραγωγοὶ τῶν ἀζητήτων ποιοτήτων θὰ θεωρήσουν τοῦτο ὡς ἄγκυραν σωτηρίας, καὶ τὸ Κράτος, δηλαδὴ ἡ ὀλότης τῶν πολιτῶν, θ' ἀναγκασθῇ, πρὸς μεγάλην κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ζημίαν αὐτῶν, νὰ καταβάλῃ τὰ λύτρα.

22.—Γερμανικὸν δίδαγμα.—Εἰς τὴν Γερμανίαν τελευταίως ἐγένοντο μακρὰὶ συζητήσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ δυνατοῦ εἰσαγωγῆς μονοπώλιον καπνοῦ. Ἀφορμὴν εἰς τὰς συζητήσεις ταύτας ἔδωκε τὸ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Deutsche Economist ὑποβληθὲν σχέδιον περὶ εἰσαγωγῆς μονοπώλιον καπνοῦ. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἔτυχεν εὐρυτάτης κριτικῆς, συνεζητήθη δὲ καὶ εἰς τὸ συνελθὸν εἰς τὸ Badelsen Συνέδριον Friedrich srat gesellschaft. Τὸ ἐν λόγῳ Συνέδριον κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ μονοπώλιον ἐν Γερμανίᾳ προσκόπτει κυρίως εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τῶν βιομηχάνων.

Τὸ ζήτημα τοῦτο τῶν ἀποζημιώσεων ὁ κ. I. Σερραῖος, ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἰδέας τοῦ μονοπώλιον, κρίνει ἐντελῶς περιττὸν νὰ ἔξετάσῃ. Ἀντιπαρέρχεται ἐν χαρακτηριστικῇ σιωπῇ, θεωρῶν ὡς ἀνάξιον προσοχῆς καὶ σημασίας. Καὶ φαίνεται εἰς ἐμὲ πολὺ ἀπορον, ὅτι ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, συνιστῶν ἀπὸ μακροῦ τὴν ἰδέαν συστάσεως μονοπώλιου, καὶ θεωρῶν αὐτὴν πραγματοποιήσιμον, δὲν ἐφρόντισε νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ σχέδιον τοῦ, ἐκθέτων σαφῶς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ καὶ πολλὰ μὲν ἄλλα, ἀλλ' ἴδιως εἰς ποῖον ποσὸν θ' ἀναβιβασθῇ ἡ καταβλητέα ἀποζημίωσις 164 καπνικῶν ἔργοιστασίων, πόθεν θὰ ληφθῇ αὕτη, καὶ κατὰ ποῖον

τρόπον θὰ προσδιορισθῇ. Διότι δὲν ἀρχεῖ νὰ γράφωμεν καὶ νὰ διαλαλῶμεν ἐπιτολαίως μονοπάλια καὶ μονοπάλια—λέξεων ποταμὸν καὶ νῦ σταλαγμὸν—ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ ἔξηγήσωμεν ἐν λεπτομερείᾳ, διότι εἰς τὰς λεπτομερείας δύναται νὰ προσκόψῃ καὶ ἡ λογικωτέρα θεωρία, νὰ πείσωμεν θετικῶς, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σύστασιν αὐτοῦ, καὶ ὅτι αἱ θυσίαι, εἰς ἣς κατ’ ἀνάγκην θὰ ὑποβληθῆ τὸ Κράτος, θὰ ἔχωσιν ὡς ἀντίκρυσμα τὰς ἀναμενομένας ὥφελείας, ποίας καὶ πῶς.

Ἐὰν δημοσίως τώρα εἰσήλθομεν διπωσδήποτε περιωρισμένως εἰς τὴν δυσέκβολον ταύτην ὅδὸν τῆς ἔξαγορᾶς, καὶ εἴμεθα πάντοτε εἰς καιρόν, σωφρόνως σκεπτόμενοι, καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου ὁρῷσθεντες, νὰ σταματήσωμεν διπωσδήποτε, τίς δὲν ἔννοει, ὅτι αὔριον μεθαύριον μὲ τὸ μονοπάλιον τοῦ Κράτους καὶ μὲ τὰς βουλευτικὰς πιέσεις, αὕτινες εἰς πᾶσαν Δημοκρατικῶς κυβερνώμενην χώραν, μάλιστα ἐν Ἑλλάδι, εἶναι ἴσχυραὶ καὶ ἀναπότρεπτοι, θὰ είναι ἐντελῶς ἀδύνατον εἰς ήμας νὰ σταματήσωμεν. Θὰ ἀναγκασθῶμεν θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες ν' ἀνοίξωμεν διάπλατα τὰς θύρας τοῦ Δημοσίου Ταμείου, διπως ἔξαγοράζωμεν ὅλα τὰ ἀζήτητα καπνά, καὶ δὲν θὰ βραδύη βεβαίως ἡ ὕδρα, κατὰ τὴν δοπίαν τὸ Κράτος θὰ διευκολύνῃ μοιραίως τὴν ἔξαγορὰν ἐξ ἴδιων καὶ ὅλων τῶν ἄλλων προϊόντων, δσα παράγονται ἐν τῇ Χώρᾳ, εἴτε γεωργικῶν εἴτε βιομηχανικῶν, καὶ τὰ δοπία δὲν θὰ είναι δυνατὸν ν' ἀπορροφήσῃ ἡ κατανάλωσις. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ποῖον; Είναι τάχα δύσκολον νὰ προΐδῃ τις τοῦτο;

III

23.—Τὸ Μονοπάλιον ἀπὸ Κρατικῆς ἀπόψεως.—'Αλλ' ἔάν, ἔστω πρὸς στιγμήν, δεχθῶμεν, ὅτι κατορθωτὴ καὶ ἐφικτὴ εἶναι ἡ σύστασις μονοπάλιον Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ συμπαρομαρτοῦσαι δυσχέρειαι θὰ παρακαμφθῶσιν διπως δήποτε, πρέπει νὰ ἔξετάσωμεν, ἃν ὥφελιμος καὶ συμφέρουσα εἶναι αὕτη κρατικῶς καὶ κοινωνικῶς, καὶ ἃν δὲν θὰ ἔχῃ ἐπικινδύνους συνεπείας.

Ἡ μεταπολεμικὴ περίοδος ἐνεφάνισεν ὡς χαρακτηριστικὸν φαινόμενον τὴν τάσιν πρὸς ἐπέκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Κράτους καὶ πρὸς συγκέντρωσιν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τῶν ὑπὸ τῶν ἴδιωτῶν ἐνεργουμένων ἐπιχειρήσεων. Ἡ τοιαύτη ἐπέκτασις καὶ συγκέντρωσις ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, πλειοδοτοῦντος τοῦ Ριζοσπαστικοῦ κόμματος ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς πανάκεια προοριζομένη νὰ θεραπεύσῃ πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν οἰκονομικὴν τοῦ Κράτους καὶ τῆς κοινωνίας, νὰ ἐπουλώσῃ ὅλας τὰς αἵμορροούσας πληγάς, ἃς ἦνοιξεν εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας ὁ κατάρατος πόλεμος. Προσίστηκεν εἰς τὸν "Ἀδην" ὁ πόλεμος οὗτος ἐκατομμύρια ἰφθίμων ψυχῶν, χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃ ἄλλον σκοπόν, εἰμὴ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἐπιζήσαντας, νικητὰς καὶ ἡττημένους, δυστυχεστέρους. Ἡ δέξια φωνή, ἡτις ἥκουσθη ἐν Ραμᾶ, τῆς Ραχήλ ἀποκλαιομένης ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτῆς, ὅτι οὐκ εἰσίν,

άκούεται πρὸ πολλοῦ δέξιτέρα μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου, ὅτι καὶ τὰ ἐπι-
ζῶντα αὐτῆς τέκνα δυστυχοῦν καὶ λιμώττουν. Τοὺς ἀσυνειδήτους κυβερνήτας,
οἵτινες ὥθησαν τοὺς λαοὺς εἰς τὸν φρικτὸν σπαραγμόν, ἀντικατέστησαν νῦν
ἔξι τοῖς ἀσυνείδητοι πολιτικολόγοι διαφόρων ἀποχρώσεων, νέοι κοινωνιο-
λόγοι, οἵτινες ἐναμίllως πλειοδοτοῦντες, καὶ εἰς ἄγραν πρὸ παντὸς καὶ κυρίως
ψήφων ἀποβλέποντες πρὸς πολιτικὴν ἐπικράτησιν, δὲν διστάζουν νὰ διδά-
σκουν τὰς λαϊκὰς μάζας, τὰς διὰ τοῦ πολέμου ὑλικῶς καὶ ἡθικῶς ἐκπεσούσας,
καὶ παρ’ αὐτῶν συντριβείσας, καὶνὰ διδάγματα, ἵκανὰ νὰ ἐνθαρρύνουν αὐτὰς
εἰς τὴν ἰδέαν τὴν τόσον γοητευτικήν, ἀλλὰ καὶ τόσον σαθράν, εἰς τὴν ἰδέαν,
ὅτι τὸ Κράτος εἶναι πρωροισμένον, εἶναι καὶ ἵκανὸν ὡς Ἀγιος Παντε-
λεήμων ὅλους νὰ ἔλεῃ, ὅλους νὰ τροφοδοτῇ, καὶ ὅλους νὰ περιθάλπῃ, ἀδια-
κούτως εἰς πᾶσαν περίστασιν, οἷοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι οἱ λόγοι τῆς δυστυ-
χίας ἢ ἐνδείας αὐτῶν.

24.—Ιστορικὸν δίδαγμα.— Ηαρουσιάσθη ποτὲ εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν
Σύγκλητον ἐκπεσὸν εὐγειής, καὶ εἰς ἐνδειαν περιελθών, Ὁρταλος ὀνόματι,
ὅτις τοποθετήσας τὰ τέσσαρα ρακένδυτα τέκνα του εἰς τὸ περιστύλιον τῆς
Βουλῆς, διὰ νὰ κινήσῃ εἰς οίκτον τοὺς εἰσερχομένους Συγκλητικούς, ἔζητησε
παρὰ τῆς Συγκλήτου ἀρωγὴν καὶ βοήθειαν. Εὑρέθησαν τινὲς καὶ εὐγλώττως
συνηγόρησαν, δπως διθῆ ἡ βοήθεια αὐτῇ. Ἄλλ’ ἡγέρθη ὁ Αὐτοκράτωρ Τιβέ-
ριος, ὁ προεδρεύων τῆς Συγκλήτου καὶ ὡμίλησεν. Παρηλθον αἰῶνες ὅλοι ἀπὸ
τῆς διμιλίας ἐκείνης, ἦν διέσωσε μέχρις ὑμῶν ὁ Τάκιτος, θὰ παρέλθωσι πολ-
λαπλάσιοι ἄλλοι, ἀλλ’ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ οσφία τῶν λόγων ἐκείνων θὰ δια-
λαμπῃ, ἐφ’ ὅσον λάμπει ὁ ἥλιος εἰς τὸν Κόσμον, καὶ θὰ ἀποτελῇ εἰς τὸ
διηνεκές ἔξοχον καὶ διδακτικὸν μάθημα ἑψίστης περινοίας πολιτικῆς.

«Ἐάν, εἶπεν ὁ Τιβέριος, ἐάν ἡ Σύγκλητος ἐγίνετο τὸ ἐντευκτήριον
ὅλων ἐκείνων, δσοι δὲν διστάξουν νὰ ζητοῦν βοηθήματα καὶ χορη-
γίας παρὰ τοῦ Κράτους, φανερόν, ὅτι τὸ Κράτος θὰ ἐξηντλεῖτο, πολὺ
πὰλιν ἴκανοποιήσῃ τὴν βουλιμίαν ὅλων αὐτῶν. Τοιαῦται ἐπαιτεῖαι δὲν
συντελοῦσιν εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ καθιστῶσι μισητὸν καὶ τὸν Ἡγε-
μόνα, μισητὴν καὶ τὴν Βουλήν, εἴτε καὶ διαν δίδουν, εἴτε καὶ διαν
ἀρνοῦνται νὰ δώσουν. Δέγω ἐπαιτίαι, ἀλλ’ εἶναι κυρίως ἐκβίασις αὐτῇ
κατὰ τῆς Βουλῆς, ἐκβίασις νὰ θέλουν νὰ κινήσουν ὑμᾶς εἰς συμπά-
θειαν καὶ εἰς οίκτον, εἶναι ἐκβίασις καὶ ἐναντίον μου, ὅταν ἔρχωνται
ἔδω μὲ κλαυθηρισμὸς καὶ γόνους νὰ διμιλήσωσι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ
καὶ τῆς ἡλικίας τῶν τέκνων των καὶ περὶ τῆς ἐνδείας των. Εἶναι
ώσαν νὰ θέλουν νὰ σπάσουν διὰ τῆς βίας τὰς θύρας τοῦ Δημοσίου
Ταμείου. Ἐάν δέ, πατέρες τοῦ Κράτους, αἱ μεγαλοδωρίαι ὑμῶν δια-
σπαθήσωσι τὰ δημόσια ἔσοδα, τάχα δὲν ἐννοεῖτε, ὅτι θὰ παραστῇ
ἀνάγκη νὰ ἀναπληρώσωμεν ταῦτα διὰ καταθλίψεων καὶ ἀδικιῶν
ἐναντίον τῶν ἄλλων; Ὁρταλε, ἐάν ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, ὁ Αὔγουστος,
σ’ εὐηργέτησε ποτὲ ἄπαξ, (εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν ἐν ἑκατομμύριον σεσερ-

τσίων) ἀν σὲ εὐηργέτησεν ἄπαξ, μὴ νομίζης, ὅτι ἐκληροδότησεν εἰς ὑμᾶς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σὲ εὐεργετῶμεν ἀενάως. Θάνατος ἐκ φθίσεως—languescat industria — δ' ἀπέθνησκεν ἡ βιομηχανία, ἐνίσχυσις ὅταντος δικαιοίας, ἐὰν ἡμεῖς ἔδω οὐδὲν πλέον ἀφίνομεν εἰς τοὺς πολίτας ἐξ ἁυτῶν νὰ φοβῶνται καὶ ἐξ ἁυτῶν νὰ ἐπιζησουν, ἀλλ' ἐνεθαρρύνομεν δλους νὰ περιμένωσιν ἐκ τοῦ Κράτους ἐν ἀργίᾳ καὶ δικαιοίᾳ, ἀχρηστοι εἰς ἁυτούς, ἀχρηστοι καὶ εἰς τὸ Κράτος».

25.—Τὸ Κράτος ἐπιχειρηματίας.—Μεταξὺ τῶν καινῶν τούτων καὶ κενῶν πράγματι διδαγμάτων, περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κράτους, εἶναι καὶ ἡ ὑποστηρίζομένη γνώμη, ὅτι τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἀναλάβῃ εἰς χειράς του τὰς ὑπὸ τῶν ἴδιωτῶν ἐκτελούμενας ἐπιχειρήσεις, μεταβαλλόμενον εἰς ἐπιχειρηματίαν, εἰς ἔμπορον, εἰς βιομήχανον, κατ' ἀποκλειστικὸν τρόπον καὶ προνόμιον.

Εἰς τὴν γνώμην ταύτην ὑποκινοῦνται, ἡ ὥθιονται οἱ ὑπὲρ τῶν μονοπωλίων συνηγοροῦντες ἐκ τῆς ἐπιθυμίας, ἡ τῆς ἀνάγκης τῆς ἔξευρότερης ὑπὸ τοῦ Κράτους νέων πόρων, ὅπως τροφοδοτηθῇ ὁ ἐλλειματίας Προϋπολογισμός, ὅπως καλυφθοῦν τὰ μεγάλα χάσματα, τὰ διοῖα ἐκληροδότησεν εἰς αὐτὸν ὁ πόλεμος. Δεδομένου ἀφ' ἐνός, ὅτι δύσκολον εἶναι εἰς τὸ Κράτος ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν ἴδιωτικῶν περιουσιῶν διὰ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος τὰ ἀναγκαιοῦντα ἐκατομμύρια, χωρὶς νὰ καταλήξῃ εἰς ποιάν τινα δήμευσιν, δεδομένου ἀφ' ἐτέρου τοῦ ἐρεθισμοῦ ἡ τῆς ἔξεγέρσεως, ἣν ἥθελε προκαλέσει εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις αὐξῆσις τῶν φόρων καταναλώσεως, ἐφ' ὅσον τοιοῦτοι φόροι ἐπαυξάνουν τὴν ἀκρίβειαν τῆς ζωῆς, δὲν ὑπολείπεται εἰς τὸ Κράτος ἄλλο μέσον κατὰ τὴν γνώμην τῶν νέων τούτων σοφῶν, ἡ νὰ προσπαθήσῃ αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος νὰ προσπορισθῇ τὰ δισεκατομμύρια, ὃν ἔχει ἀνάγκην, μετασχηματιζόμενον εἰς ἔμπορον, εἰς ἐπιχειρηματίαν, εἰς βιομήχανον

Οἱ νέοι κοινωνιολόγοι, καὶ ζωηρότερον πάντων τὸ Ριζοσπαστικὸν ἴδιως Σοσιαλιστικὸν κόμιμα ἐν Γαλλίᾳ, ὑπερασπίζουν τὰ ἡδη ὑπάρχοντα μονοπώλια, καὶ προτείνουν ἀδιαπαύστως νὰ ἰδρυθῶσι καὶ ἄλλα ἐν Γαλλίᾳ, ὡς λ. χ. μονοπώλιον Μεταλλείων, μονοπώλιον λευκοῦ ἀνθρακος, τῶν Ἀσφαλειῶν, τοῦ Οἰνοπνεύματος, τῆς Ζακχάρεως, τοῦ Καφέ, τοῦ Πετρελαίου, καὶ ἵσως ἵσως ὅλων τῶν ἔξιθεν εἰσαγομένων εἰδῶν. Πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὅψιν, παρατηρεῖ ὁ Charles Gide, ὅτι, ἀν τὰ μονοπώλια ταῦτα κριθῶσιν ἐπιθυμητὰ ἀπὸ ἀπόψεως κατανομῆς, δυνατὸν εἶναι ν' ἀποβῶσιν ἐπιζήμια ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς οἰκονομίας, καὶ ἀπογοητευτικὰ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Τὸ μονοπώλιον λέγει ὁ Charles Gide, τῶν πυρείων ἐν Γαλλίᾳ τοσοῦτον ἀπέτυχεν, ὥστε τὸ Κράτος εὑρίσκει περισσότερον συμφέρον νὰ εἰσάγῃ πυρεῖα ἐκ τοῦ ἔξιτεροικοῦ.

26.—'Αφελεῖς σκέψεις ὑπαλλήλου.—Ταμιευτικοὶ καταφανῶς λόγοι κινοῦσι καὶ τὸν παρ' ἡμῖν κ. I. Σερραίον εἰς τὰς περὶ μονοπωλίας τοῦ Καπνοῦ συγκεχυμένας ἰδέας του. Μεγαλοποιῶν ποιητικῇ φαντασίᾳ τὰ κέρδη τῆς ἐν Ἑλλάδι Καπνικῆς βιομηχανίας, καὶ ἀναβιβάζων εἰς ἔκατοντάδας ἔκα-

τομμυρίων ἐτησίως τὰ κέρδη τοῦ μονοπωλίου, ἀπορεῖ καὶ ἔξισταται, πῶς ἔως τώρα τὸ ἀνόητον Κράτος, τὸ δποῖον εἰς θεὸς μόνον γνωρίζει, ὑπὸ ποίων χρηματικῶν ἀναγκῶν πιέζεται καὶ ταλαιπωρεῖται, δὲν σπεύδει, καὶ δὲν δρᾷ τὸ ταχύτερον χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν νὰ συστήσῃ μονοπώλιον καὶ νὰ σίκειοποιηθῇ τὰ κολοσσιαῖα τοῦτα κέρδη τῶν ἴδιωτῶν, ἵσσοκελέζον τὸν Προϋπολογισμὸν του, αὐξάνον καὶ τὰ τοκομερίδια τῶν Ὀμολογιούχων Ἑλλήνων καὶ ἔνων. Ἐπιχειρησὶς ἀπλούστατη καὶ εὐκολωτάτη κατὰ τὸν κ. I. Σερφαῖον, καὶ πολλοὺς ἄλλους Σερφαῖον. Ὁ νέος Δῆμαρχος τῶν Σερφῶν κ. Μενίχτας, δὲν θὰ ἔχῃ, ὑποθέτω, ἀντίρρησιν.

Ἄλλ' ἐὰν ἔρωτήσῃ τις τὸν κ. I. Σερφαῖον, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων, περὶ ὧν κατωτέρῳ, τοῦτο μόνον: Διατί τάχα τὸ Κράτος, ἡ λύκαινα αὗτη τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου, ἡ δόποιά dopo il pasto a fame riu che pria, δσφ τρώγει, τόσῳ πενηφατεριστέρο, διατί θὰ περιορισθῇ ἀποκλειστικῶς καὶ κατὰ προτίμησιν μόνον εἰς τὰ κέρδη τῆς Καπνικῆς βιομηχανίας, καὶ δὲν θὰ στρέψῃ τὴν βουλιμίαν αὐτῆς καὶ πρὸς ἄλλας ἔξιστον ἐπικερδεῖς, καὶ μάλιστα ἐπικερδεστέρας βιομηχανίας; Ἀπὸ καιροῦ λ. χ. χάρις εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος, ἀλλὰ καὶ τὸν βαρεῖς δασμούς, καὶ διὰ τῶν περιορισμῶν τῶν εἰσαγωγῶν τὰ ἐν τῇ χώρᾳ Ὅφαντονοργεῖα ἀσφαλῶς εὐρίσκονται εἰς ἀνθηροτέραν κατάστασιν ἡ αἱ καπνικαὶ βιομηχανίαι. Κερδίζουν πολλά, κερδίζουν ἀσφαλῶς. Διατί δὲν θὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ Ὅφαντονοργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οίκονομίας κανεὶς ἄλλος κ. I. Σερφαῖος, δστις ὑπολογίζων, ἔστω ἀκριβέστερον, ἡ δσον δ κ. I. Σερφαῖος, τὰ πραγματικὰ κέρδη τῆς Ὅφαντονοργίας δὲν θὰ προτείνῃ τὴν ἐθνικούσιον αὐτῆς καὶ τὴν εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους εἰσαγωγὴν ὅλων τῶν ἔξι αὐτῆς κερδῶν. Καὶ διατί δὲν θὰ ἐμφανισθῇ καὶ τρίτος κ. I. Σερφαῖος ἐκ τοῦ Ὅφαντονοργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, δστις νὰ ὑποστηρίξῃ, δτι οἱ Ἀλευροβιομήχανοι ἀποκομίζουσιν ὑπερβολικὰ κέρδη, τὰ δποῖα δίκαιον εἶναι νὰ οἰκειοποιηθῇ τὸ Κράτος. Καὶ διατί δὲν θὰ παρουσιασθῇ αὐτῷ μεθαύριον ἄλλος Σερφαῖος προστάτης τῶν ἀγροτῶν, δστις δὲν θὰ ὑποστηρίξῃ, καὶ δὲν ὁ ἀξιώσῃ ἔξι δύναματος τῆς ἀγροτικῆς τάξεως τὸ μονοπώλιον τῶν λιπασμάτων. Καὶ δὲν θὰ εῦρῃ τάχα ἐπιχειρήματα δτι ἡ Ἐταιρία κερδίζει ἕκατομμύρια εἰς βάρος τῶν καλλιεργητῶν, καὶ δτι διὰ τοῦτο εὐχῆς ἔργον καὶ προνοίας καὶ εὐεργεσίας θὰ ἥτο τὸ Κράτος νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὸ ἔργοστάσιον τοῦ κ. N. Κανελλοπούλου;

Καὶ ως εὐνόητον, οἱ διάφοροι Σερφαῖοι θὰ πολλαπλασιασθοῦν εἰς τοιοῦτον τρόπον καὶ εἰς τοιοῦτον ἀριθμόν, δσαι εἶναι αἱ ἐν Ἑλλάδι βιομηχανίαι. Διότι λογικῶς δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐθνικοποιήσωμεν μίαν βιομηχανίαν, χωρὶς νὰ ἐθνικοποιήσωμεν πολλάς, ἀν οὐχὶ ὅλας, καὶ κατ' ἀνάγκην καὶ μοιραίως θὰ προχωρήσωμεν συστηματικῶς μὲ ταχέα βήματα. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ ἔμποροι, οἱ δποῖοι ὡφελοῦνται δπωσδήποτε καὶ κερδίζουν εἰσάγοντες εἴδη ἐκ τοῦ Ἐσωτερικοῦ, μὴ παραγόμενα ἐν τῷ τόπῳ. Διατί τὸ Κράτος δὲν θὰ ἀναλάβῃ τὴν πώλησιν μονοπωλιακῶς τῶν εἰδῶν τούτων,

τοῦ καφὲ λ. χ., τῆς ζακχάρεως κλπ. ὅπως ἀνέλαβε τὴν πώλησιν τῶν πυρείων καὶ ὅπως ζητεῖ ἐν Γαλλίᾳ τὸ φιζοσπαστικὸν κόμμα.

Αἱ δυσχέρειαι οὕτω πρὸς πραγματοποίησιν τῆς Ἰδέας μονοπωλίου Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐμφανίζονται εἰς τὸν δυνάμενον, ἀλλὰ καὶ θέλοντά καλοπίστως νὰ σκέπτεται, παμμέγισται, καὶ εἰναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ὑπερπηδήθωσιν, ἐκτὸς ἂν θέλωμεν νὰ μπολεσβικοποιήσωμεν τὸ Κράτος, χωρὶς ν' ἀναλογισθῶμεν τὰς τρομερὰς συνεπείας.

27.—Αὔξησις φορολογίας.—Ἐθνικὸν εἰσόδημα.—'Αλλ' ἔάν, ἔστω, δεχθῶμεν, ὅτι ἀσφαλεῖς εἶναι οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ κ. I. Σερραίου, καὶ οἰουδήποτε ἄλλου τραπεζίτου, ὅτι διὰ τοῦ προτεινομένου μονοπωλίου καὶ τῆς Ἐθνικοποιήσεως τῆς Καπνικῆς βιομηχανίας τὸ Κράτος θ' αὐξήσῃ τὰς ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις τον κατὰ **442** ἑκατομ. ἐπὶ πλέον τῶν δσων νῦν εἰσπράττει, ἔξαγάγωμεν δηλ. διὰ νέας ἀφαιμάξεως ἀπὸ τοῦ ἀτροφικοῦ καὶ ἀναιμικοῦ σώματος τῶν ἔργαζομένων ταξεων τὸ νέον τοῦτο αἷμα τῷ **442** ἑκατομ. δο, ποῖον θὰ εἶναι τὸ τελικὸν ἔξαγόμενον; Θὰ πράξωμεν καλῶς, ἢ θὰ πράξωμεν κακῶς; Δὲν θέλουν δυστυχῶς νὰ ἐννοήσουν, ἢ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσουν ἀνώτεροι τινες ὑπάλληλοι τοῦ 'Υπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, τῶν ὅποιων ὅλη ἡ ἴκανότης καὶ ὅλη ἡ προσοχὴ στρέφεται ἀεννάως πρὸς εὐθεσιν νέων φορολογιῶν ἢ τρόπων πρὸς αὐξῆσιν τῶν ὑφισταμένων, ὅτι, δταν αὐξάνονται ἀπὸ ἐνὸς ὠρισμένου δρίου τὸ σύνολον τῆς φορολογίας, οἶον προσδιορίζει ἡ ἐπιστήμη, τόσον ὀλιγώτερα θὰ εἰσπράξουν. "Οσον περισσότερον αἷμα ἀφαιρεῖται ἔξι ἐνὸς ἔξησθενημένου καὶ ἔξηντλημένου δργανισμοῦ, τόσον περισσότερον παραλύουν αἱ δυνάμεις του καὶ τόσον καθίσταται ἀνικανότερος ν' ἀποδῷται. 'Αλλὰ δὲν προσέχουν καὶ εἰς ἄλλο τι.

Πρὸς ἔτους τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἐλλάδος (Διεύθυνσις Τύπου, ὑπουργὸς κ. Δ. Μάξιμος) ἐδήμοσίευσεν ἐμπεριστατωμένον φυλλάδιον περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἐν Ἑλλάδι, καὶ μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει (σελὶς 33), ὅτι ἡ «φορολογία ἀπορροφᾷ τὰ 27% καὶ πλέον τοῦ ἐθνικοῦ εἰσόδηματος, ἐφ' ὅσον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡλαττώθη τοσοῦτον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, ὥστε τὸ σύνολον αὐτοῦ ὑπολογίζεται ὀλιγώτερον τῶν 30 δισεκατομμυρίων διὰ τὸ ἔτος 1931, καὶ δτι διὰ τὸ ἔτος 1932 πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἔτι κατώτερον».

Τὸ 'Ανώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον, οὗ ὁ γνωστὸν προεδρεύει δ. κ. Πρόεδρος τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀντιπρόεδρος δὲ εἶναι ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἄλλα 18 μέλη, καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, τραπεζῖται καὶ ἄλλοι, περὶ τὰ οἰκονομικὰ ἀσχολούμενοι, συγκεντροῦντες τὰ δεδομένα τῆς καθολικῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ Ἐλληνικοῦ Λαοῦ συνήγαγον τὰ ἔξης πορίσματα (σελὶς 10 τοῦ φυλλαδίου φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις).

1) "Οτι ἡ «Ἐλληνικὴ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις συγκρινομένη πρὸς τὴν τῶν Βαλκανικῶν γειτονικῶν χωρῶν, τελουσῶν ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἢ ἀναλόγους

οίκονομικάς καὶ κοινωνικάς συνθήκας (γράφε δρους) ἀποδεικνύεται διπλασία καὶ τριπλασία ἐκείνων, προσεγγίζει δὲ τὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν Εὐρωπαϊκῶν Λαῶν καὶ δὴ τῶν πλουσιωτέρων, πρὸς οὓς ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἀπὸ οὐδεμιᾶς οἰκονομικῆς ἢ κοινωνικῆς θέσεως δύναται νὰ συγκριθῇ».

2) "Οτι παρὰ τὴν ἐπελθόνσαν μείωσιν τῶν φορολογικῶν βαρῶν, κρατικῶν καὶ δημοτικῶν, ἀπὸ δραχ. 9.584 ἑκατομ. κατὰ τὸ 1930—1931 εἰς δραχμὰς 9.032 ἑκατομ. κατὰ τὸ 1931—1932 καὶ εἰς δραχ. 7.700 ἑκατομ. ἡ ἀντίστοιχος μείωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἡ ἀποδεικνυμένη ἐκ τῆς κατιούσης ἔξελιξεως τῶν κυριωτέρων παραγωγικῶν κλάδων, ἡ κοιλούθησε φαγδαιότερον φθίνοντα ρυθμόν. Συνέπεια δὲ τούτου ὑπῆρξεν, διτὶ τὸ ποσοστὸν τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ ἢ νὰ μείνῃ τούλαχιστον στάσιμον, ἀντιθέτως ηὕξησεν ὡς ἔξης:

·Απὸ 21, 9% κατὰ τὸ ἔτος 1930—31

εἰς 21,48% » » 1931—32

καὶ 25,66% » » 1932—33

3) Εἰς τὴν Ἐκθεσίν του πρὸς τὴν Βουλὴν (Προϋπολογισμὸς τῆς χοής σεως 1933—34 σελὶς 14) δ. κ. ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀναγνωρίζει δρόθῶς, ὅτι «οὐδεμίᾳ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις τοῦ λοιποῦ εἶναι ἐπιτετραμένη, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἀντιθέτως ἔργον τῶν Κυβερνήσεων εἶναι ἡ ἀνακούφισις ἐκ τῶν ἐπαχθῶν φορολογικῶν βαρῶν, καὶ ἐκ τῶν δυσαναλόγως ὑψηλῶν παρ' ἡμῖν φορολογικῶν συντελεστῶν».

28.—'Ακατανόητοι ἀντιφάσεις. — 'Αλλὰ παρὰ πάσας τὰς δρόθὰς ταύτας καὶ φρονίμους συστάσεις καὶ ὑποδείξεις τοῦ κ. 'Υπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν 'Υπουργοῦ, καὶ ἴδιως τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ ἔνηκριβωμένας παρατηρήσεις τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου ἡ φορολογία εἰς τὴν παρελθόνσαν χρῆσιν 1932—33 ηὕξηθη κατὰ 800 καὶ πλέον ἑκατομμύρια κατόπιν τῶν εὐεργετικῶν ὑποδείξεων τῆς ἔξωθεν προσκληθείσης ξένης Δημοσιονομικῆς 'Επιτροπῆς, ητις ἐγνωμάτευσεν, ὅτι ναὶ μέν, ὡς εἶχον τὰ τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἡμῶν, ἡ 'Ελλὰς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ πληρωσῃ εἰμὴ μόνον 15%, ἀλλ' ὅτι δύναται ἀξιόλογα νὰ αὐξήσῃ τὴν δόσιν εἰς 30 τοῖς %, ἀν αὐξήσῃ τὸ φορολογικὸν βάρος τῆς Χώρας κατὰ **500** νέα ἑκατομμύρια ἐτήσιως! Τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο· καὶ ἔτι πλέον, χωρὶς δ. 'Υπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὅστις δι' ἐπισήμων ἀνακοινώσεων ἔξεφραζε τὴν ἔκπληξίν του καὶ τὴν ἀπορίαν, διότι ἡ φορολογία ἀπερρόφα **27—28%** ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος — πλῆγμα θανάσιμον, κατὰ τὴν δημοσιονομικὴν ἐπιστήμην, — νὰ δεῖξουν τὴν παραμικρὰν στενοχωρίαν, τούναντίον μάλιστα ἐπανῆλθον ἐκ Λονδίνου ἀμφότεροι νικηταὶ καὶ ὑπερήφανοι τροπαιοῦχοι, διότι κατώρθωσαν νὰ περιορίσωσι τὰς ἀξιώσεις τῶν δανειστῶν μέχρι τῶν **27 1/2%** διὰ τὸ ἐν ἔτος καὶ **35%** διὰ ἄλλο ἔτος!! Προοδευτικὴ κλῆμαξ.

Καὶ ἵδον τώρα ἔρχεται **ἀπροσέκτως** ὁ κ. I. Σερραῖος, ἀλλὰ λελογι-
σμένως καὶ βεβουλευμένως οἱ ὅπισθεν τοῦ μονοπωλίου καραδοκοῦντες καὶ
ἐνεδρεύοντες τραπεζῖται, ἔρχονται ὅλοι καὶ συνιστῶσιν ὃν αὐξήσωμεν τὴν φορο-
λογίαν κατὰ **442** νέα ἑκατομμύρια, ἐνῷ τέλος πάντων ὁ κ. Ὑπουργὸς
τῶν Οἰκονομικῶν διαλαλεῖ, ὅτι ἔχομεν σχεδὸν **Ισοζύγιον**. Ἀλλὰ τίς φορόνιμος
κινητής αὐξάνει τὴν φορολογίαν, ὅταν ἔχῃ ὁ Προϋπολογισμὸς **Ισοζύγιον**?
Κατὰ ποίαν λογικήν; Ἀλλὰ καὶ πρὸς ποῖον σκοπόν; Διὰ ν' αὐξήσωμεν τὸ
35 % εἰς 40 %; **Θαυμάσιος** κόσμος ἐλληνικός. Καὶ τὸ ἔρχόμενον ἔτος τὸ
Ἀνώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν
θὰ ἐκδώσουν νέον φυλλάδιον, εἰς τὸ ὅποιον θὰ διακηρύσσουν, ὅτι τὸ ποσο-
στόν, τὸ ὅποιον ἀφαιρεῖ ἡ φορολογία ἐκ τοῦ ἔθνικον εἰσοδήματος, ἀνῆλθεν
ἀπὸ τοῦ 28 % εἰς 30 - 32 % καὶ νὰ πιστοποιοῦν οὕτως ἐπισήμως καὶ πανη-
γυρικῶς—καὶ ἐπιστημονικῶς—ὅτι δὲν ὑπάρχει καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον ἄλλος
τοσούτῳ δυστυχής καὶ ἥλιθιος λαός, δστις νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ Κράτος 30 %
ἐκ τοῦ εἰσοδήματος του, γλίσχον εἰσοδήματος ἐλληνικοῦ.

Ἐντεῦθεν καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὸ σχέδιον τοῦ κ. I. Σερραίου
δὲν ἔχει καμμίαν λογικήν βάσιν.

29.—Λόγοι κοινωνιολογικοί.—'Αλλ' εἶναι εὐνόητον, ὅτι οἱ τὰς
γνώμας ταύτας ὑποστηρίζοντες ὀδοῦνται, ὡς παρατηρεῖ σοφὸς ἐπιστήμων, ὁ
Charles Gide, καὶ ἐξ ἀλλων λόγων, οἱ ὅποιοι συνίστανται εἰς τὴν ἔχθρο-
τητα ἐναντίον τοῦ λεγομένου κεφαλαιοκρατισμοῦ, καὶ εἰς τὴν ἰδέαν, ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐνισχυμένην, ὅτι αἱ ὀφέλειαι τῶν ἐπιχειρήσεων ἐμπο-
ρικῶν καὶ βιομηχανικῶν, καὶ τὰ μερίσματα τῶν μεγάλων Ἐταιρειῶν εἶναι
κλοπὴ εἰς βάρος τοῦ λαοῦ, καὶ πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς αὗτὸν τοῦτον
τὸν λαόν. Καὶ εἰς τὴν πεπλανημένην καὶ μωρὰν ταύτην ἰδέαν προσθέτουσιν
ὡς συνέπειαν, καὶ θεωροῦσιν ὡς ἀσφαλέστερον μέσον πραγματοποιήσεως τὴν
ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰς χειράς του ἀνάληψιν πάσης ἰδιωτικῆς ἐπι-
χειρήσεως (Σοσιαλισμὸς τοῦ Κράτους ἢ Σοσιαλισμὸς τῶν Δῆμων).

Ἡ Ρωσσία μέχρι τοῦ πολέμου διετήρει μονοπώλιον οἰνοπνεύματος
καὶ εἰς τὴν λιανικήν πώλησιν. Μετὰ τὴν Σοβιετικὴν ἐπανάστασιν τὸ Κράτος
ἀνέλαβε μονοπωλιακῶς τὸ ἔξωτερον ἐμπόριον καὶ ὅλας τὰς μεγάλας
βιομηχανίας, καὶ διευθύνει ἀπ' εὐθείας μέγαν ἀριθμὸν καταστημάτων λια-
νικῆς πωλήσεως. Ὁ κ. I. Σερραῖος φαίνεται σύμφωνος.

30.—Λόγοι πολιτικοί.—'Αλλ' ἐκτὸς τῶν λόγων τούτων ὑπάρχουσι
καὶ λόγοι πολιτικοί, ὡφ' ὃν ἐμπνέονται καὶ ἔξωθοῦνται καὶ ὑποκινοῦνται
οἱ ὀπαδοὶ τῶν σεμνῶν τούτων θεωριῶν τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κράτους. Ἐπι-
θυμοῖν καὶ δρέγονται, ἐπεκτείνοντες κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν δικαιοδοσίαν
τοῦ Κράτους, νὰ ἀποκτήσωσι κυβερνῶντες περισσοτέραν ἴσχυν καὶ περισ-
σοτέραν εὐστάθειαν διὰ τοῦ προσεταιρισμοῦ ὃσον οἶον τε ἀνωτέρου ἀριθ-
μοῦ ἔκλογέων. Εἰς χώρας καθολικῆς ψηφοφορίας, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, παρατηρεῖ

πολὺ δόρυς ὁ Charles Gide (καὶ ἐν Ἑλλάδι) τοιαύτη ἐπιθυμία ἀποτελεῖ καὶ τὴν κυριωτέραν αἵτιαν τῆς συστάσεως μονοπωλίων, διότι, ὡς εὐνόητον, δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα διὰ μίαν κοινοβουλευτικὴν κυβέρνησιν νὰ στρατολογήσῃ λ. χ. εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς ἐν Γαλλίᾳ 500,000 ψηφοφόρους ὑπαλλήλους τῶν Σιδηροδρόμων (καὶ ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ μονοπωλείου τοῦ Καπνοῦ χιλιάδας ἔργατῶν καὶ ὑπαλλήλων) ἢ δι᾽ ἐνα Δήμαρχον χιλιάδας τροχιοδρόμικῶν, ἢ ἔργατῶν, ἢ ὑπαλλήλων φωτισμοῦ ἢ ἀεριόφωτος κλπ.

31.— Ἀνικανότης τοῦ Κράτους. — Ἐγκρατεῖς ἐπιστήμονες δυνάμενοι μετὰ κύρους νὰ διμιουν ἐπὶ τοιούτων θεμάτων, καὶ κατακρίνοντες αὐστηρῶς τὴν ἐπικίνδυνον τάσιν, διὰς εὐρυνθῆ ἢ δικαιοδοσία τοῦ Κράτους, ἀποφαίνονται ἐναμύλως. διὰ «οὕτε τὸ Κράτος, οὕτε οἱ Δῆμοι δὲν πρέπει ποτὲ ν' ἀναλαμβάνωσιν ἐπιχείρησιν, τὴν δποίαν πολὺ καλλιτερον δύναται νὰ διεξαγάγῃ εἰς ἴδιωτης».

Καὶ ἡ αὐστηρὰ αὕτη ἐπίκρισις, ἡ ἐπιστημονικῶς διατιπομένη καὶ ὑποστηριζομένη, στηρίζεται εἰς τοῦτο, διὰ ἀναμφισβήτητος τὸ Κράτος καὶ πᾶν ἄλλο πολιτικὸν σῶμα (Δῆμος) στερεῖται ἀπολύτως τῆς ἀπαίτουμένης ἰκανότητος, διὰς διευθύνη ἐπιτυχῶς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις. «Δὲν ἔχει παρατηρεῖ, δ Leroy Beaujieu, ὡς πρὸς τοῦτο οὔτε πνεῦμα πρωτοβουλίας, διότι δὲν κεντρίζεται καὶ δὲν προσωθεῖται ὑπὸ τοῦ συναγωνισμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔχει, καὶ εἰδικὰς γνώσεις, διότι δὲν εἶναι ὠργανωμένον πρὸς τοιαύτην ἔργασίαν, ἀλλ' οὕτε ωθούμον συνεχείας ἔχει, ἐφ' δσον ἐκεῖνοι, οἱ δποίοι θ' ἀντιπροσωπεύσονταν τὸ Κράτος, καὶ θὰ διευθύνουν τὴν ἐπιχείρησιν, ὑπόκεινται εἰς δλας τὰς ἐναλλαγὰς τῆς πολιτεῆς καὶ τῶν ἐκλογῶν».

Καὶ οἱ ἔξεταζοντες μετὰ σωφροσύνης καὶ νηφαλιότητος ἀπὸ ἐπιστημονικῆς καὶ πρακτικῆς ἀπόψεως τὰ τοῦ θέματος τούτου εὑρίσκουσιν, διὰ τὸ Κράτος θὰ παράγῃ προϊόντα ἀκριβώτερα, ἢ δσον ἡ ἴδιωτικὴ ἐπιχείρησις, καὶ διὰ οἱ ὑπὲρ τοῦ μονοπωλίου τοῦ Κράτους συνηγοροῦντες βαδίζουσι καὶ ἀντίθετον διεύθυνσιν πρὸς τὴν Ἡδονιστικὴν θεωρίαν, — **Τὸ μέγιστον τῆς ἀποδόσεως δι' ἐλαχίστης δαπάνης**, — καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, δσφ οἱ διευθύνοντες τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτὰς τοῦ Κράτους δὲν ἔχουσι καμμίαν προσωπικὴν εἰθύνην, δὲν τρέχουσι κανέναν ἴδιον κύριον ἀπωλείας κεφαλαίων, καὶ τὸ σπουδαιότερον δὲν ἐκλέγονται εύσυνειδήτως, ἀλλὰ πάντοτε κομματικῶς. "Αν ἡ ἐπιχείρησις τοῦ Κράτους καταλήξῃ εἰς ζημίας ἢ εἰς ἔλλειμμα, τόσον χειρότερον διὰ τοὺς φορολογουμένους. Νέοι φόροι θὰ ἀναπληρώσουν τὸ ἔλλειμμα. Οἱ διευθύνοντες θὰ ἔξακολουθοῦν νὰ λαμβάνουν ἀκεραίους τοὺς παχυλοὺς αὐτῶν μισθούς.

32.— Δὲν ἀναζητοῦνται αἱ ικανότητες. — Ο Λέων Γαμβέτας ἔλεγε: On gouverne avec un parti, on administre avec les capacités — κυβερνᾷ τις μὲ ἐν κόμμα, ἀλλὰ διοικεῖ μὲ τὰς ικανότητας. Ο κίν-

δυνος δύμως είναι, ότι τὰ ἐν τῇ ἔξουσίᾳ ἐκ περιφορῆς κόμματα κατ' οὐδένα λόγον θέλουν νὰ ἔννοήσουν τὴν λεπτήν αὐτὴν διάκρισιν μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ διοικήσεως, καὶ αἱ ἵκανότητες ἀναζητοῦνται πάντοτε ὑπὸ τῶν ἔκαστοτε κυβερνώντων μόνον εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν. Καὶ εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἔγκειται δ σκόπελος τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἑλλάδι κανὼν ἀπόλυτος, ἀπὸ τῆς νέας τοῦ 1910 πολιτικῆς περιόδου είναι, ἄνευ ἔξαιρέσεως, ὅτι ἔξω τοῦ κόμματος δὲν ὑπάρχει καμμία ἵκανότητς, καὶ ὅτι καμμία κομματικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔννοει νὰ στρατολογῆσῃ ὑπαλλήλους εἰς τὰς διαιφόρους θέσεις εἰμὴ ἀποκλειστικῶς μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς. Ἡ ἵκανότης παντὸς ὑπαλλήλου ἔκτιμαται καθόλου ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν, ἀς προσφέρει εἰς τὸ κόμμα. "Ἄν αὔριον - μεθαύριον ἴδρυμῇ τὸ μονοπάλιον τοῦ καπνοῦ, αἱ χιλιάδες τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἔργατῶν καὶ πραγματογνωμόνων θὰ στρατολογηθῶσιν εἰς τοὺς προσθαλάμους τῶν ὑπουργῶν, καὶ βουλευτῶν, ἀδιακρίτως εἰδικῶν γνώσεων, ἱκανότητος ἢ χρηστότητος, καὶ ἐδῶ ἐπαναλαμβάνων ἔγκειται δ σκόπελος τῶν Κρατικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Μονοπάλιον. Ὁ κ. I. Σερφαῖος διευθύνει ἀπὸ πολλοῦ τὸ προσωπικὸν τῆς διώξεως τοῦ λαθρεμπορίου, καὶ εἴμαι ὑποχρεωμένος, ὡς χοηματίσας προστάμενος ὑπουργός, νὰ διμολογήσω, ὅτι ἔκτελει τὸ καθ' ἔαυτὸν τὸ καθῆκόν του μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ διοικητικῆς ἱκανότητος. Γνωρίζει δύμως δ κ. I. Σερφαῖος, γνωρίζω δὲ καὶ ἐγώ, ποια παρεμβάλλονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἐμπόδια, καὶ ποίας ἀπογοητεύσεις δοκιμάζει εἰς ἔκαστην κυβερνητικὴν μεταβολήν. Εἰς τὸ ἐν τῶν φυλλαδίων του (σελ. 24 τοῦ 1933) ἀναγινώσκω: «Ἐκ τῶν 150 ὑπαλλήλων διώξεως λαθρεμπορίου μόνον περὶ τοὺς 70 προσφέρουν ὑπηρεσίας λόγω προσσύντων». Οἱ ἄλλοι;

33.—Διδακτικὸν μάθημα ἐκ τῶν Κρατικῶν Σιδηροδρόμων.

Πόσον ἀληθὲς είναι, ὅτι Κράτη ἄκρως δημοκρατούμενα καὶ φαυλοκρατούμενα δὲν δύνανται ἐπωφελῶς νὰ διαχειρίζωνται ἀπ' εὐθείας τοιαύτας μεγάλας ἐπιχειρήσεις, φέρω ὡς παράδειγμα τὸν Κρατικὸν Ἑλληνικὸν Σιδηροδρόμουν. Κατὰ τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα τῆς 9^{ης} Μαρτίου 1925 ἐκδίθη ὡς ἐφαρμοστέα ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Οἰκονομιῶν περὶ ἀπολύσεως ὑπεραριθμῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων. **1500!!**

Οἱ 1500 οὗτοι θεωρηθέντες περιττοὶ ἀπελύθησαν πράγματι τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1925. Ὡς ἦν φυσικόν, ἐπηκολούθησεν ἀπεργία, ἥτις ἔξεδηλώθη ἐπίμονος, καὶ ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ 22 ἡμέρας. Αἱ ζημίαι τοῦ Κράτους ἐκ τῆς πολυημέρου αὐτῆς ἀπεργίας ὑπελογίσθησαν εἰς 15 ἑκατομ. Αἱ ζημίαι τῶν ἰδιωτῶν, αἱ ζημίαι τῆς ὅλης Κοινωνίας ἐκ τῆς πολυημέρου αὐτῆς διακοπῆς, εἴτε πλημμελοῦς λειτουργίας τῆς συγκοινωνίας, δὲν ὑπελογίσθησαν. Ποιος φροντίζει περὶ αὐτῶν; Καὶ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα ποῖον; Μέχρι τοῦ ἔτους 1927 προσελήφθησαν ἐκ νέου πάντες οἱ ἀπολύθέντες ὡς περιττοὶ **1500**, παρέμειναν δύμως ἐπὶ πλέον μονιμοποιηθέντες καὶ πάντες οἱ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀπεργίας προσληφθέντες **Διπεργοσπάσται 570!!**

Τὸ χαρακτηριστικῶτερον εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν εἶναι, ὅτι εἰσηγητὴς τῆς Ἐπιτροπῆς Οἰκονομιῶν τοῦ 1925 ἦτο ὁ κ. Κορώνης, ὁ νῦν καὶ ἐπαξίως Διευθυντὴς τῶν Κρατικῶν Σιδηροδρόμων. Ἀπαντῶν αὐτὸς οὗτος εἰς τὸν εἰσηγητὴν τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1929 - 30 κ. Κωστόπουλον, Βουλευτὴν Καλαμῶν, ἐκ τῶν νέων μεμορφωμένων καὶ ἐπιμελῶν πολιτικῶν στοιχείων τοῦ τόπου, προτείνοντα τὴν ἀπόλυτην **2000** σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων ἔγραφεν εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα», ὅτι δὲ εἰσηγητὴς τοῦ Προϋπολογισμοῦ κ. Κωστόπουλος ἀγνοεῖ τὰ τῆς λειτουργίας τῶν Σιδηροδρόμων, ὡς ἡγνόει καὶ αὐτὸς οὗτος δὲ κ. **Κορώνης**, ὃταν ὡς εἰσηγητὴς τῆς Ἐπιτροπῆς Οἰκονομικῶν προέτεινε τὴν ἀπόλυτην 1500 ὑπαλλήλων σιδηροδρομικῶν. «Οταν δύως, ἔγραφεν, ἀνέλαβον τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν τῶν Κρατικῶν Σιδηροδρόμων, καὶ κατετοπίσθην, ἐπείσθην, ὅτι ἀνευ τοῦ ὑπάρχοντος προσωπικοῦ (1500 + 570) εἴναι ἀδύνατος ἡ ἔξασφάλισις τῆς κυκλοφορίας. Σχόλια περιττεύοντα, φαντάζομαι δύμας, τί θὰ συμβῇ μεθαύριον, ἂν ἴδουθῇ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ. Δὲν θὰ μοὶ φανῇ καθόλου παράδοξον ν' ἀκεύσω τὸν κ. I. Σερραῖον, προωρισμένον βεβαίως Γενικὸν Διεύθυντὴν τῆς Ἔνιαίς Καπνικῆς ὑπηρεσίας, ὡς ἡκούσθη καὶ δὲ κ. Κορώνης, ν' ἀπολύτῃ ὡς ἀχρήστους χιλιάδας καπνεργατῶν, καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα νὰ προσλαμβάνῃ ἐκ νέου αὐτοὺς καὶ ἄλλας χιλιάδας προσθέτους. Οταν δὲλαι αἱ χιλιάδες αὐταὶ ἔχοντας ψήφους, χῆλιοι Σερραῖοι δὲν θ' ἀκουσθοῦν οἱ 10—20 βουλευταί, οἱ δύοιοι θὰ προβάλλουν ὑπερασπισταὶ καὶ σωτῆρες τῶν καπνικῶν ἔργατων καὶ ὑπαλλήλων. Καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἥ ἀπεργίᾳ θὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον. Τὸ Συνδικάτον πάντως καὶ πάντοτε θ' ἀγυρπνῇ.

34. — Βουλευτικαὶ καὶ ἐκλογικαὶ ἐπιδράσεις. — 'Αλλ' εἶναι καὶ ἔξ ἄλλων λόγων φανερόν, ὅτι τὸ Κράτος (ἢ οἱ Δῆμοι) εἰς τὴν παρ' αὐτῶν διεύθυνσιν τοιούτων ἐμπορικῶν ἢ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἔποπέσουν κατὰ φυσικὸν λόγον εἰς τὰς αὐτὰς πλάνας, εἰς τὰς δύοις ὑποπίπτουσι καὶ εἰς τὴν δὲλην διοικητικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν. Οἱ διεύθυνται τῶν Κρατικῶν ἐπιχειρήσεων, παρατηροῦν οἱ γνωρίζοντες, ὡς καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ διοικήσει, θὰ παύωνται κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τῶν βουλευτῶν, οἱ δύοιοι βουλευταὶ ὑπακούονταν εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἐκλογέων. Αἱ διάφοροι θέσεις εἰς τὰς βιομηχανικὰς καὶ ἄλλας ἐπιχειρήσεις τοῦ Κράτους, θὰ χρησιμοποιηθοῦν, δπως τακτοποιηθοῦν οἱ υἱοὶ καὶ οἱ ἀνεψιοὶ τῶν βουλευτῶν, καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι μοιραῖον. Αἱ ἐπιχειρήσεις θὰ καρκινοβατοῦν.

Τοῦτο ἔξηγει σαφῶς, ἐπιλέγει δὲ Charles Gide, διὰ ποιὸν λόγον ἐν Γαλλίᾳ (καὶ ἐν Ἑλλάδι;) τὸ Κράτος ἐμφανίζεται ὡς ὁ μᾶλλον ἀποτυχῶν ἐπιχειρηματίας, περισσότερον ἀποτυχῶν ἢ ἐν Γερμανίᾳ. Διὰ ποιὸν λόγον; Διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ Γαλλία (καὶ ἡ Ἑλλάς;) εἶναι ἡ χώρα ἡ μᾶλλον Δημοκρατοποιημένη, ὁρθότερον καὶ σαφέστερον εἰπεῖν, ἡ μᾶλλον φαυλοκρατουμένη.

Γνωστὰ δὲ εἶναι αἱ ἐκ τῆς τοιαύτης δημοκρατοποιήσεως ἡ φαυλοκρατίας συνεχῶς παρατηρούμεναι σκανδαλώδεις καταχρήσεις, αὕτινες ἔξοφωσαν

τὴν πολιτικὴν καὶ διοικητικὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Γαλλίας. Εἳναν δὲ πρόκειται νὰ συναγάγωμεν καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου συμπεράσματα, δυνάμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν, εἰς ποίας καὶ μεγαλειώδεις καταχρήσεις ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις κατέληξαν αἱ τοιαῦται ἐπιχειρήσεις τῶν Δήμων τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τοῦ Σικάγου.

35.—Ἡ Ὑπαλληλοποίησις.— Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀνάληψις τοιούτων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἔχῃ ἀσφαλῶς ὡς συνέπειαν τὸν κίνδυνον τῆς ὑπαλληλοποίησεως, ὅστις θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν συσώρευσιν τῶν πολιτῶν εἰς τὰς δημοσίας θέσεις. “Ολη ἡ δραστηριότης τῶν ἀτόμων θὰ κατευθύνῃ τὰ βήματα αὐτῆς καὶ τὰς προσπαθείας οὐχὶ εἰς τὸ νὰ πρᾶξῃ τί ἦ νὰ δημιουργῆσῃ τί ἴδιον, τῆς ἴδιας πρωτοβουλίας καὶ τῆς ἴδιας ἐμπτεύσεως, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ ἐπιζητῇ καὶ ἐπιδιώκῃ ἐναγωνίως **μίαν θέσιν**, εἴτε δι' ἔξετάσεων καὶ διαγωνισμῶν, εἴτε ὅπερ καὶ χειρότερον, διὰ τοῦ νεπωτισμοῦ καὶ τῆς κυβερνητικῆς καὶ πολιτικῆς εὐνοίας. Καὶ εἶναι φυσικὸν εἰς Κράτη κοινοβουλευτικῶν κινητικῶν εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων εἰς τὰς Κρατικὰς ἐπιχειρήσεις νὰ μὴ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας. Θὰ εἶναι πάντοτε ἀνώτερος καὶ περισσότερον ἀνάλογος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν πελατῶν τῶν ὑπουργικῶν καὶ βουλευτικῶν προθαλάμων.

Εἰς τοὺς προθαλάμους τούτους περιβομβεῖ, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τίς ἀγνοεῖ, δὲ ἐσμὸς τῶν **φιλελλήνων**, ὃς ὀνομάζοντο ἄλλοτε ὑπὸ τῆς εὔρωνος μητρός μου εἰς παλαιὰν ἐποχὴν βουλευτίας μου οἵ πελάται τοῦ πολιτικοῦ μου γραφείου, πληγὴ καὶ μάστιξ βουλευτῶν καὶ ὑπουργῶν, ἀλλὰ καὶ ἄχθος, ἄχθος ἔχθιστον ἀρουρῆς τλήμονος ἐλλαδικῆς. Λαὸς δῆμως θεσιμηρῶν, ὁ χείριστος τῶν λαῶν. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀπερισκέπτως αὐξάνομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ τοῦ Προϋπολογισμοῦ σιτιζομένων, τῶν τρεφομένων μὲ γάλα **κωλακρέτου**, ὃς ἐλέγετο ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις διὰ τοὺς ἀπὸ τῶν δημοσίων χορμάτων ἀποζῶντας, δὲν δημιουργοῦμεν Κράτος ἀξιον τοῦ ὀνόματος, ἵκανὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν προορισμόν του. Κατασκευάζομεν ὅχλον, ὅχλον ἀκάνθαρτον ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, ὅχλον ἀσυνάρτητον, ἀσύντακτον, ἐξ ἐνστίκτου πλέον καὶ ἔξ ὑπολογισμοῦ ωποντα εἰς τὴν ἀναρχίαν καὶ εἰς τὸν θόρυβον, ξένον ἐντελῶς πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν τάξιν, πρωταρχικοὺς ὅρους εὐνομίας καὶ προόδου καὶ κοινωνικῆς εὐεστοῦν.

Ἡ πολιτικὴ προεπασχόλησις εἶναι καταφανῶς ἀξιοθρήνητος, διότι τείνει νὰ μεταβάλῃ ἐπὶ τὰ χείρω τὸν οἰκονομικὸν χαρακτῆρα τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων, καὶ κίνδυνος εἶναι μάλιστα, διτὶ αὐτῷ οὗτοι οἱ ὑπάλληλοι, οἵτινες, ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους, διταν ἥσαν ὑπάλληλοι ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, θὰ στραφῶσι πρὸς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως, διταν θὰ εἰσαγθῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους ἢ τοῦ Δήμου. Καὶ αἱ προστριβαὶ, αἱ ἀπεργίαι, θὰ λάβωσι χαρακτῆρα περισσότερον ἐπικινδυνον διὰ τὴν δημοσίαν τάξιν, χαρακτῆρα ἀντικρυς στασιαστικὸν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐργάτου φυσικὴ εἶναι ἡ ἔχθρα πρὸς τὸν ἐργοδότην,

είτε ίδιωτης ούτος, είτε Κράτος. Φυσικώτερον δύμας είναι ή πρὸς τὸ Κράτος ἔχθρα νὰ είναι βιαιοτέρα ή ή πρὸς τὸν ίδιωτην, μὲ τὸν ὄποιον δπωσδήποτε δύναται νὰ συνεννοῆται εὐκολώτερον.

36. — **Ἐνδεχόμεναι ζημίαι τοῦ Κράτους.** — Απὸ ταμιευτικῆς ἀπόψεως τὸ Κράτος ὡς ἐπιχειρηματίας είναι δύσκολον πολὺ νὰ προσπορισθῇ κέρδη, διότι, ὡς είναι εὐνόητον, βάλλεται κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν ὑπὸ δύο ἀντικρυς ἀντιτιθεμένων σκοπῶν. Πραγματικῶς ὅπως ἐπιτύχῃ εἰς τὸν ταμιευτικὸν του σκοπόν, δστις συνίσταται εἰς τὴν ἔξεύρεσιν πόρων διὰ τρόπου καταλληλοτέρου, ἥ ὅσον είναι ὁ φόρος, θ' ἀναγκασθῇ ν' ἀμείβῃ ἀκριβώτερον, δαψιλέστερον, τὰς προσφερομένας εἰς αὐτὸν ὑπηρεσίας. Ἀλλ' ὅπως ἐπιτύχῃ τὸν δεύτερον σκοπὸν, εἰς ὃν ἀποβλέπει, νὰ προμηθεύσῃ δηλ. εἰς τὸ κοινὸν τὸ μέγιστον δυνατὸν ἀνταλλαγμα, θ' ἀναγκασθῇ κατ' ἐλάχιστον ὅρον νὰ προμηθεύσῃ τὸ προϊὸν τοῦ Μονοπωλείου εἰς τὴν πραγματικὴν του ἀξίαν, ὡς συμβαίνει λ. χ. εἰς πολλὰ Κράτη (καὶ παρ' ἡμῖν) μὲ τὸ μονοπώλιον τῶν Ταχυδρομείων, τοῦ ὄποιον τὰ ἔσοδα είναι κατώτερα πολὺ τῶν ἔξόδων. Καὶ οἱ ἐκλογεῖς θὰ παρασυρθοῦν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ θὰ ἐνθαρρυθοῦν εἰς τὴν ἐλπίδα, δτι οὐ μόνον τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ τὰ τράμ καὶ Ἰσως-ἴσως καὶ τὸν ἄρτον καὶ τὸ θέατρον πρέπει ν' ἀπολαμβάνωσιν δωρεάν, διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν παλαιὰν ἐκείνην Ρωμαϊκὴν εὐτυχίαν: *Panem et cirences* (Charles Gide).

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων ἀπόψεων ποία θὰ ὑπερισχύσῃ; Ἀναμφισβήτητως θὰ ὑπερισχύσῃ η δευτέρα ἀποψις, ἐφ' ὅσον η ἀκαταδάμαστος πίεσις εἰς χώραν κοινοβουλευτικῶν διοικουμένην, καὶ οὐ ποτίσιμος τῶν τιμῶν θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐλάτιωσιν εἵτε τὴν κατάρρευσιν τῶν εἰσπράξεων.

Ἄλλ' εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐρώτημα, ἂν τὸ μονοπώλιον είναι προτιμώτερον τοῦ φόρου, η ἀπάντησις, γράφει ὁ Charles Gide, παρουσιάζει δυσκολίας τινάς. Θὰ ἴσχυρισθῇ τις, δτι μία εἰσπράξις τοῦ Κράτους, ὡς λ. χ. τὸ μονοπώλιον τοῦ Καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ, ἔχει καλῶς, βαδίζει καλῶς, διότι κερδίζει πολλά; Ἀλλ' ἐὰν τὰ κέρδη αὐτὰ δὲν συνίστανται εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς φόρον εἰσπραττόμενον ἐπὶ τῆς καταναλώσεως, δι' ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς, τί ἀποδεικνύουν; Θὰ ἴσχυρισθῇ τις ἀντιθέτως, δτι η μονοπωλιακὴ ἐπιχείρησις τοῦ Κράτους είναι καλή, διότι ίκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ κοινοῦ εὐθυνότερον τῆς ίδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως; Τί θὰ ἀποδεικνύει ἴσχυρισμὸς τοιοῦτος, εἰμὴ δτι η ἐπιχείρησις τοῦ Κράτους καταλήγει εἰς ἔλλειμμα, ἔλλειμμα, τὸ ὄποιον η Κυβέρνησις θ' ἀναγκασθῇ ἀσφαλῶς νὰ ἀναπληρώσῃ δι' ἄλλων φόρων.

Τὸ ἀληθές κριτήριον διδάσκει η ἐπιστήμη, πάσης ἐπιχειρήσεως καὶ πάσης ἐργασίας είναι τοῦτο: *Τὸ μέγιστον τῆς ἀποδόσεως μὲ ἐλαχίστην δαπάνην.* Είναι δυνατὸν τὸ Κράτος νὰ ἐπιτύχῃ τοιοῦτό τι; Ἀσφαλῶς ὅχι.

37. — **Τὸ Κράτος ὡς ἐπιχειρηματίας.** — Πόσον κακὸς καὶ ἀνίκανος διαχειριστής καὶ ἐπιχειρηματίας είναι τὸ Κράτος ἔχομεν ημεῖς ἐν

Έλλαδι ἀπτὰ καὶ διδακτικὰ παραδείγματα ἐκ πικρῶν παθημάτων. Διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 11 Φεβρουαρίου 1917 περὶ ἵδρυσεως Ὅπουργείου Ἐπιστιμοῦ τὸ Κράτος ἀνέλαβε τὰ τῆς προμηθείας καὶ πωλήσεως σίτου. Ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα; Καίτοι ὡς ὑπουργὸς τοῦ Ἐπιστιμοῦ ἐτοποθετήθη ὁ κ. Π. Βουρλούμης, ὅστις ὡς ἐμπορος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ηὐδοκίησε καὶ ἐπλούτισε διὰ τῶν ἐμπορικῶν του ἐργασιῶν καὶ τῆς ἐμπειρικῆς αὐτοῦ ἰδιοφύΐας, δὲν ἐστερεῖτο δέ πως καὶ ἄλλης τινὸς μορφώσεως, ωνχ ἡττον εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου, τὸ δοποῖον ὡς Ὅπουργὸς ἀνέλαβε διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους, ὃχι βέβαια ἔξ ἀπειρίας ἢ ἐκ κακῆς θελήσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς φυσικῆς ἀδυναμίας τοῦ Κράτους νὰ διευθύνῃ ἐπιτυχῶς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις, ἀπέτυχε μεγαλιπρεπῶς, ἀπέτυχεν οἰκτρῶς.

Τὸ Κράτος, παρατηρεῖ, πολὺ ὁρθῶς ὁ Jean Batiste Say εἰς τὴν Πολιτικὴν του Οἰκονομίαν, *εἶναι καλλιεργητής, ἐμπορος, βιομήχανος, ὅστις διαθέτει πολλὰ χρηματικὰ κεφάλαια, καὶ ὅστις δὲν δεικνύει καὶ τόσον πολὺ ἐρδιαφέρον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς διαχειρίσεως του. Συγκατατίθεται νὰ πωλῇ ἐν προϊόντων τῆς παραγωγικῆς του ἐπιχειρήσεως κάτω τῆς τιμῆς τῆς ὀρχικῆς του ἀξίας (prix courtant) καὶ ἔξακολουθεῖ τὴν τοιαύτην ἐπιζημίαν πώλησιν μὲ τὴν αὐτὴν ἀταραξίαν, διότι ἡ ζημία ἥτις προκύπτει ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως του, δὲν θίγει τὸ θυλάκιον ἐκείνου, ὅστις διευθύνει τὴν ἐπιχείρησιν.*

Συνέβη ἀπαραλλάκτως τὸ αὐτὸν μὲ τὸν κ. Π. Βουρλούμην Ὅπουργὸν τοῦ Ἐπιστιμοῦ, ὅστις διηγύθεν τὴν μονοπωλιακὴν ἐπιχείρησιν τοῦ Κράτους. Τὸ θυλάκιον τοῦ κ. Π. Βουρλούμη δὲν ἔπαθε ἀπολύτως καμμίαν ζημίαν, δὲν ἐθύγη τὸ παράπαν, εὐθύνη δὲν ἔζητήθη καμμία, τὸ θυλάκιον ὅμως τοῦ Κράτους ἔπαθε τῶν παθῶν τοῦ τὸν τάραχον. Η διαχειρίσις τοῦ σίτου διὰ τοῦ Κράτους καὶ τοῦ κ. Π. Βουρλούμη κατέληξεν εἰς ἐν χρεωστικὸν ὑπόλοιπον ἐκ δραχ. 470.302.474. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ Κράτος διαμφισβητεῖ μίαν διαφορὰν ἔξ ἀνατοκισμῶν, ἥτοι ποσὸν ἐκ δραχ. 34.837.793. Ἐπομένως καὶ μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ ποσοῦ τούτου ἡ καθαρὰ ζημία τοῦ Κράτους ἀνέρχεται ἐκ τῆς μονοπωλιακῆς διαχειρίσεως τοῦ σίτου εἰς δραχ. 445.464.480!!

Καὶ ἡ ζημία αὕτη ἐπῆλθε, διότι τὸ Κράτος μὲ τὸν κ. Π. Βουρλούμην ἐπέμενε νὰ πωλῇ τὸν σίτον εἰς τιμὴν κατωτέραν ἐκείνης, εἰς ἥιν τὸν ἥγοραζε, διὰ νὰ κρατῇ τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου εἰς χαμηλὸν ἐπίπεδον.

38.—Ἡ συμφορὰ τῶν κατεψυγμένων κρεάτων. — Ἐκτὸς τῆς ζημίας, ὡς ἄνω, ἥτις προέκυψεν ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ σίτου ὑπὸ τοῦ Ὅπουργείου τοῦ Ἐπιστιμοῦ (Π. Βουρλούμης) ἡ ἐπιχείρησις τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως κατεψυγμένων κρεάτων ἐκ Καναδᾶ καὶ Ἀμερικῆς κατέστησε κατὰ τρόπον τραγικὸν τῷ ὅντι κατάδηλον τὸ ὑποστηριζόμενον, ὅτι τὸ Κράτος πάσχει παθολογικὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀνικανότητα εἰς τοιούτου εἰδούς πρωτοβουλίας. Κατεβλήθη τοιαύτη προσοχὴ καὶ περίσκεψις εἰς τὴν ὕδαίαν αὐτὴν ἐπιχειρήσιν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων, ἐν οἷς καὶ ὁ κ. Π. Βουρλούμης, ὅστις, τονίζω,

διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ διεκρίθη ὡς ἔμπορος, ὥστε τὰ φορτωθέντα ἐκ Καναδᾶ καὶ Βοστώνης κατεψυγμένα κρέατα κατέψυξαν καὶ τοὺς στομάχους τῶν στρατιωτῶν, κατέψυξαν καὶ τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Ἐκ τοῦ πρώτου ἐκ Μοντρεάλ τοῦ Καναδᾶ φορτίου τόννων 3.400 χίλιοι τόννοι ἔξεφορτώθησαν εἰς Θεσσαλονίκην, πρὸς χρῆσιν τοῦ Στρατοῦ. Ἀλλ' ὁ στρατὸς μὲ τὴν πρώτην δοκιμὴν ἦσθανθή τοσαῦτα δυσάρεστα ἀποτελέσματα, ὥστε ἐκ τῶν χιλίων τόννων, οὕτε δεκάδες δὲν κατηναλώθησαν πραγματικῶς, καὶ δὲν ἔχοησιμοποιήθησαν. Ἐξηφανίσθησαν ἀχρηστεύθεντες. Τὸ υπόλοιπον τοῦ φορτίου αὐτοῦ ἐκ 2.400 τόννων ἔξεφορτώθη εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ταφῇ εἰς λάκκους βαθεῖς πρὸς πρόληψιν κινδύνου μολύνσεως ἐκ τῆς δυσωδίας.

Τὸ δεύτερον ἐξ ἑτέρων 3.400 τόννων ἔφορτώθη ἐκ Βοστώνης τῆς Ἀμερικῆς ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «Port Adelaide» τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1919. Τὸ δεύτερον τοῦτο φορτίον πρὸς τῆς ἀφίξεώς του εἰς Πειραιᾶ παρεκλήθη ὁ στρατηγὸς Bonnier (ἐστοιχίσε πολλὰ ἔκατον μύρια ὁ κύριος οὗτος εἰς τὸ πτωχὸν ταμεῖον τῆς Ἑλλάδος) ενρισκόμενος τότε ἐν Παρισίοις, ὅπως μεταπωλήσῃ !! τὸ φορτίον τοῦτο εἰς ἔνην τῆς Εταιρείαν ἡ Κυβέρνησιν, ἐστω καὶ ἐπὶ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο διότι ἡ διάθεσις τοῦ πρώτου φορτίου θὰ ἀπήγει τρόπον ἔνδει ἔτους, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι μόνον 10 τόννοι ἡμερησίως θὰ ἡτο δυνατὸν νὰ καταναλωθῶσιν, ἐπειδὴ οὕτε δ λαδὸς οὔτε καὶ ὁ στρατὸς ἡσαν εἰδικότερον εἰς τὴν βρῶσιν τοιούτων σαπρῶν κρεάτων.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ μεταπώλησις τοῦ δευτέρου φορτίου, τὸ ἀτμόπλοιον ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἐκρατήθη ἐπὶ μῆνας εἰς τὸν λιμένα, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἀποδήμητη τοῦ κατεψυγμένου κρέατος, δεδομένου ὅτι, δὲν ὑπῆρχον κατάλληλα ψυγεῖα ἐν Ἀθήναις πρὸς διατήρησίν του. Τὰ μοναδικὰ τότε ψυγεῖα τοῦ Κλωναρίδου προορίζομενα διὰ μικρὰς ποσότητας (600 τόννων περίπου) ἡσαν πλήρη ἐκ τοῦ πρώτου φορτίου. Τμῆμα τοῦ φορτίου αὐτοῦ παρέμενε ἀδιάθετον εἰς τὰ ψυγεῖα Κλωναρίδου μέχρι τοῦ Ὁκτωβρίου 1920, καὶ τελικῶς ἐπωλήθη ἐπὶ μεγάλῃ ζημίᾳ τοῦ δημοσίου εἰς ἀγγλικὴν Ἑταιρίαν ἐν Λονδίνῳ ὡς κρέας κατεψυγμένον πρώτης ποιότητος, ἐνῷ τελικῶς διεπιστώθη, ὅτι ἡτο τετάρτης. Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ ἀγγλικὴ Ἑταιρία ἔζητησε μείωσιν τοῦ τιμήματος κατὰ 15 χιλ. λίρας ἀγγλίας (χρυσᾶς δραχμᾶς). Ἀλλ' ὑπῆρξεν καὶ φύρα, οἱ 3.400 τόννοι ἐπωλήθησαν ὡς 3.288. Μεταξὺ δημοσίου καὶ ἀγγλικῆς Ἑταιρίας ὑπάρχει ἔκτοτε ἐκκρεμῆς δίκη.

Διὰ τὴν ὅλην λαμπρὰν ἐπιχείρησιν ὁ κ. Μποννιέ καὶ ὁ κ. Π. Βουρλούμης δὲν ἔζημιώθησαν οὕτε ἐν φράγκον, ὁ πρώτος μάλιστα μὲ τὸν βοηθόν του κ. Constant, ὃστις ἐφιλοπόνησε τὴν σύμβασιν τῆς ἀγορᾶς, πιθανὸν εἶναι νὰ μὴ ἔξηλθεν δυσηρεστημένος, καθόσον ὡς μανθάνω, εἶναι ἥδη πολλάκις ἐκατομμυριοῦχος, τὸ Κράτος ὅμως, δηλαδὴ οἱ φορολογούμενοι, ἐπλήρωσε διὸ ὀγοράν καὶ ναύλους δραχμὰς κρυστάς 32.339.000 ἥτοι σημερινὰς δραχμὰς 1.121.865.000.

Θαυμάσιον τῷ δῆτι ἀλλὰ καὶ διδακτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς Κρατικῆς ἴδιοφυΐας πρὸς διεύθυνσιν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων.

39. — Διεθνὲς Οἰκονομολογικὸν Συνέδριον τῶν Βρυξελλῶν. Όμόφωνος σύστασις καὶ γνώμη 89 Οἰκονομολόγων. — Ἡ τοιαύτη οἰκονομολογικὴ τακτικὴ, ἵνα ἡκολούθησαν καὶ ἄλλαι κυβερνήσεις, κατεκρίθη αὐστηρῶς καὶ ἀπολύτως. Τὸ Διεθνὲς Οἰκονομολογικὸν Συνέδριον τοῦ 1920 διὰ στόματος 89 ἐπιστημόνων οἰκονομολόγων, τῶν ἀρίστων τῆς Ὑφηλίου ἀπεδοκίμασεν δμοθύμως καὶ δμοφώνως τὰς τοιαύτας ἀγοραπωλησίας τοῦ Κράτους ὡς ἐναντίας εἰς Οἰκονομικὰ ἀξιώματα, καὶ συνέστησε αὐστηρῶς, ὅπως παύσῃ δριστικῶς ἡ ἐλάττωσις τῆς τιμῆς τοῦ ἀριτοῦ καὶ τῶν ἄλλων τροφίμων. Συνέστησεν ἐπίσης νὰ παύσῃ ἡ χορήγησις ἐπιδομάτων εἰς τοὺς ἀνέργους, τὰ δόποια συντελοῦν εἰς τὴν παραλυσιν τοῦ ἥθικον τοῦ ἐργάτου (démoralisent l'ouvrier), ἀντὶ νὰ κεντρίζουν αὐτὸν πρὸς ἐργασίαν, ὡς ἐπίσης νὰ παύσῃ ἡ διατήρησις χαμηλοῦ τιμολογίου εἰς τοὺς Κρατικοὺς Σιδηροδρομούς, τὰ Ταχυδρομεῖα, καὶ τὰς ἄλλας Κρατικὰς ὑπηρεσίας, **ἀνεπαρκοῦς** νὰ καλύψῃ τὰ ἔξοδα τῆς συντηρήσεως αὐτῶν.

Ἄλλ' ὡς ἐγράφη πρὸ ἔτους εἰς τὰς γαλλικὰς ἐφημερίδας καὶ τὸ μονοπώλιον τῆς πυρίτιδος δὲν φαίνεται, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, νὰ ἔχει πηρετῇ τοὺς ταμευτικοὺς σκοποὺς τοῦ Κράτους. Ἡ πυρίτις πωλεῖται διὰ τοῦ μονοπώλιου ἐν Γαλλίᾳ εἰς τιμὴν διπλασίαν ἐκείνης, εἰς ἵνα πωλεῖται ἐν Βελγίῳ. Καὶ δύως τὸ Κράτος τὸ Γαλλικὸν καταλήγει εἰς ἔλλειμμα 350 ἑκατομ. φρ., ἐνῷ οἱ ἐν Βελγίῳ ἴδιωται οἱ πωλοῦντες πυρίτιδα εἰς τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, ἀποκομίζουν κέρδη.

40. — Ἐλλείμματα τῶν παρ' ἡμῖν Κρατικῶν Μονοπωλίων. — Τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια ἀποτελέσματα καταδεικνύονται καὶ παρ' ἡμῖν ἐκ τοῦ Μονοπωλίου τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων. Παρὰ πάντα δημοσιονομικὸν κανόνα, ὑπαγορεύοντα αὐστηρῶς ὡφέλειαν τοῦ Κράτους ἐκ τῆς Ταχυδρομικῆς του ὑπηρεσίας, οἱ Προϋπολογισμοὶ δεικνύουσιν ἀντιθέτως ἔλλειμματα. Εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ 1930 ζημία, εἴτε ἔλλειμμα ἐκ δραχμῶν 86 ἑκατομμυρίων εἰς τὴν χρῆσιν 1931 ἔλλειμμα 98.768,955 καὶ εἰς τὴν χρῆσιν 1932 ἔλλειμμα 54.412,567 δραχμῶν.

Συμβαίνει τὸ αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς Κρατικοὺς Σιδηροδρόμους. Τὰ ἔλλείμματα αὐτῶν ἔχουσιν ὡς ἔξῆς κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη.

Χρῆσις 1930 — 31	δρχ.	32.302.830
> 1931 — 32	>	58.761.037
> 1932 — 33	>	61.291.140

Ἐν Γαλλίᾳ ὡς παρατηρεῖ ὁ Charles Gide, ἡ Ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἰδίως ἡ τῶν Τηλεγράφων καὶ Τηλεφώνων καταλαβεῖπε ἐπίσης ἔλλειμματα, ἐνῷ ἀντιθέτως ἐν Ἀγγλίᾳ περισσεύματα. Τὸ 1928 ἡ Ταχυδρομικὴ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπηρεσία κατέλιπε περίσσευμα $7 \frac{1}{2}$ ἑκατομ. λιρῶν, ἦτοι 900 ἑκατ. φράγκα.

41. — **Ἐπικίνδυνος πλάνη.** — Ο Πρόεδρος τῆς Ἐλβετικῆς Ὀμοσπονδίας Sihultes ἔλεγε τῷ 1917, ὅτι «πρέπει νὰ κρατῇ κανεὶς κλειστοὺς τοὺς ὄφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται τὸ γεγονός, ὅτι εἰς ὅλας τὰς Χώρας ἡ δύναμις τοῦ Κράτους θὰ ἔξελθῃ περισσότερον ἵσχυροποιημένη μετὰ τὸν πόλεμον. Καὶ ἡμεῖς οἱ Ἐλβετοὶ δὲν θὰ ἀποφύγωμεν τὸ τοιοῦτον». Ο Πρόεδρος τῆς Ἐλβετικῆς Ὀμοσπονδίας, ἐπιλέγει ὁ Gide visait bien l'economie nationale.

Φαίνεται τούναντίον εἰς ἐμέ, ὅτι τὸ Κράτος ἔξηλθε μοιραίως μετὰ τὸν πόλεμον οὐχὶ ἵσχυρότερον, ὡς φαντάζονται τινές, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀσθενέστερον ἀπὸ ταύτης τῆς ἀπόψεως, ὅτι εὑρίσκεται εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀντιδράσῃ εἰς πολλαπλὰς ἀξιώσεις, ἃς δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ βαστάσῃ εἰς τοὺς ὥμους του. Ό πόλεμος, ὁ κατάρατος καὶ ἀνόσιος πόλεμος, δὲν ὑπῆρξε μόνον, καὶ δὲν ἐγένετο παραίτιος μεγίστων οἰκονομικῶν καταστροφῶν καὶ εἰς νικητὰς καὶ εἰς ἡττημένους, προεκάλεσεν ἀκριβῶς καὶ συνεπείᾳ αὐτῶν ἀσυγκρίτως σοβαρότατον κακόν, μεγίστην ἥθικήν κατάπτωσιν. ΑἼ λαϊκά μάζαι πληγεῖσαι οἰκονομικῶς εἰς τὰ καίρια διὰ τοῦ πολέμου, εὑρίσθεῖσαι μετὰ τὸν πόλεμον εἰς ἀδυναμίαν νὰ θεραπεύσωσι διὰ τῶν ἰδίων μέσων, τὰς στενοχωρίας αὐτῶν ἀπώλεσαν τὸ ἥθικόν, τὴν δύναμιν δηλαδὴ ἐκείνην, ἥτις ἐμπνέει καὶ ζωγονεῖ τὸν ἀνθρώπον, καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ἵκανὸν νὰ ἀντιπαλαίῃ τελεσφόρως κατὰ τῶν δοκιμασιῶν τῶν περιστάσεων ἢ τῆς κακεντρεχείας τῆς μοῖρας. Χαριεστάτη Κυρία, εὐφρεστάτη ἐν ταυτῷ, ἔλεγε εἰς νέον τινὰ παραπονούμενον διὰ τὴν μοιράν του: *Πρόσεξε νὰ μὴ χάσῃς τὸ ἥθικόν σου.* "Ἐχασες τὰ λεπτά σου; Καμμία σημασία, ἥμπορεις νὰ τ' ἀνακτήσῃς. "Ἐχασες τὴν τιμήν σου; Μὴ στενοχωρηθῆς, ἥμπορεις νὰ τὴν ἐπανορθώσῃς. "Ἐχασες τὸ ἥθικόν σου; Ἀλλοίμονόν σοι, ταλαίπωρε, ἔχάθης.

Μετὰ τὸν πόλεμον αἱ μεγάλαι λαϊκαὶ μάζαι ἀπώλεσαν τὸ ἥθικόν των, ἀπώλεσαν τὴν εἰς ἕαντάς πεποίθησιν, τὴν δύναμιν νὰ ἀντιδράσουν διὰ τῶν ἰδίων προσπαθεῶν, καὶ ἐστράφησαν ἀπέλπιδες πρὸς τὸ Κράτος, παρὰ μόνου τοῦ Κράτους ἀναμένοντες ἀρωγὴν καὶ σωτηρίαν. Δὲν θέλουν δυστυχῶς, ἵσως δὲν εἶναι καὶ εἰς θέσιν νὰ ἔννοήσουν, ὅτι ἀκριβῶς ἡ πρὸς τὸ Κράτος αὕτη στροφή, καὶ ἡ παρὰ τοῦ Κράτους ἀναμενούμενη σωτηρία θὰ δδηγήσῃ ἀσφαλῶς καὶ μοιραίως τὴν δλότητα εἰς πολὺ χειρόνα θέσιν, ἥ, οἶναν ἐδημιούργησεν ὁ κατάρατος πόλεμος. "Οσφ περισσοτέρας φροντίδας ἢ βάροη θελήσῃ ἢ ἀναγκασθῇ νὰ φορτωθῇ εἰς τὴν φάριν του τὸ Κράτος, τόσφ θὰ καταστῇ ἀνικανότερον, τόσφ περιποτέρον θὰ εὑρεθῇ εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν του, καὶ ἀσφαλῶς μὲ τοιαύτην κηδεμονίαν θὰ παραλύσουν κηδεμῶν καὶ κηδεμονευόμενοι, θὰ περιέλθωσιν εἰς τοιαύτην πρὸς ἀλλήλους ἔχθροτητα καὶ ὅρξιν, ποδὸς τῆς ὅποιας θὰ ὀχριάσῃ ὁ πόλεμος. Τὸ ἀποτέλεσμα τοιαύτης παραφροσύνης θὰ εἶναι ἡ πλήρης παραλυσία τοῦ Κράτους καὶ τῆς κοινωνίας. Θὰ εἶναι ὁ πόλεμος τοῦ Hobbes, Omnes contra omnium.

IV

42.—Πόθεν καὶ πῶς θὰ αὐξηθῶσι κατὰ τὸν I. Σερραῖον τὰ κέρδη τοῦ Κράτους ἐκ τοῦ μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ.—'Αντικρούων δὲ κ. I. Σερραῖος ἄλλους τινὰς ὑπαλλήλους τῆς καπνικῆς ὑπηρεσίας τοῦ 'Υπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, Ισχυριζομένους, διτὶ τὰ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἔσοδα τοῦ Κράτους δύνανται ν' αὐξῆσωσι κατὰ 500!! ἑκατομμύρια ἐτησίως διὰ τῆς ἀπλῆς προαγωγῆς τοῦ τμήματος (sic) φορολογίας καπνοῦ εἰς Διεύθυνσιν!! καὶ δι' ἄλλων διοικών προαγωγῶν, ὑπολογίζει, διτὶ διὰ τῶν μέτρων τὰ δύοια αὐτὸς οὗτος προτείνει ἐν τῇ μελέτῃ του περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς 'Εθνικοποιήσεως τῆς καπνικῆς Βιομηχανίας, προβλέπει καὶ ὑπολογίζει ὡς ἀσφαλές κέρδος τοῦ Κράτους ἐκ δραχμῶν **442.000.000.**" Ήτοι τὰ 1.500.000 δραχμῶν δισεπτράχθησαν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ 1932 - 33, δ' ἀναβιβασθῶσιν εἰς 1.952.000.000. Δεδομένου διτὶ τὸ ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπραχθὲν ἔσοδον τῆς χρῆσεως 1929 - 30, ὡς αὐτὸς οὗτος δὲ κ. Σερραῖος σημειοῖ, ἀνῆλθεν εἰς 1.796.000.000 (λίρα 375), μὲν φορολογικὸν συντελεστὴν κατώτερον τοῦ 1932, ἔπειται ἀναγκαίως, διτὶ διὰ τῆς Σερραίας καὶ μοιραίας 'Εθνικοποιήσεως θὰ εἰσπράξῃ τὸ Κράτος 1.952.000.000 (λίρα 560), ἥτοι 156 ἑκατομμύρια ἐπὶ πλέον, ἥ δισα εἰσεπράχθησαν τὸ 1929, δηλαδὴ ποσὸν ἵσον καὶ μάλιστα κατώτερον τῆς ἐκ τοῦ νέου φόρου αὐξῆσεως ἐπὶ τῶν κυτίων, δ' δύοιος ίσχύει στήμερον, καὶ δ' δύοιος δὲν ἴσχυε τὸ 1929.

Κατὰ τί λοιπόν, θὰ ὠφεληθῇ τὸ Κράτος ἐκ τοῦ μονοπωλίου καὶ τῆς 'Εθνικοποιήσεως, ἂν ὡς μόνον ἀποτέλεσμα πρόκειται νὰ ἔχῃ τὴν ἀνοδὸν τῶν ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεων τοῦ Κράτους εἰς τὸ ὑψηλὸν σημεῖον, εἰς δὲ ἀνήρχοντο τὸ 1929, καὶ ἐκ τοῦ δύοις κατῆλθον οὐχὶ βεβαίως διὰ τὴν ἔλλειψιν 'Εθνικοποιήσεως, ἀλλὰ διὰ λόγους γενικωτέρας οἰκονομικῆς φύσεως, οὓς καλῶς γνωρίζει, καὶ καλῶς ἐκθέτει ἐν τῇ μελέτῃ του δὲ κ. I. Σερραῖος, χωρὶς δύμως καὶ ν' ἀντιλαμβάνεται ἀντιφάσκων τὴν σύγχυσιν, εἰς ἣν περιπτίπεται, διτὶ διὰ ν' ἀνέλθωσιν αἱ ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις εἰς τὸ ὑψος τοῦ 1929 δὲν χρειάζεται μονοπώλιον καὶ 'Εθνικοποίησις, ἀλλὰ χρειάζονται νὰ λειψουν οἱ οἰκονομικοὶ ἔκεινοι λόγοι, ἥ μετὰ τὴν πτώχευσιν οἰκονομικὴ δυσπραγία, ήτις διπειβίασεν αὐτὰς εἰς 1.500.000.

43.—Τὰ ὑποδεικνυόμενα ὑπὸ τοῦ κ. I. Σερραίου σωστικὰ μέτρα.—'Αλλ' ἔξετάσωμεν, ἔστω, διὰ ποίων μέτρων φρονεῖ καὶ φαντάζεται δὲ κ. I. Σερραῖος, διτὶ αἱ ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις τοῦ Κράτους εἰς τὴν χρῆσιν 1932 - 33 ἐκ δραχμῶν 1.510.000 δ' αὐξηθῶσι κατὰ **442** ἑκατομμύρια. Τὰ μέτρα ταῦτα, τὰ δύοια δὲ κ. I. Σερραῖος συνδέει καὶ συμπλέκει ἀκατανοήτως καὶ ἀσυναρτήτως πρὸς τὸ μονοπώλιον καὶ τὴν ἔθνικοποίησιν στηρίζονται ἐπὶ τῶν ἔξης λόγων:

Α') 'Ἐκ τῆς συγκετρώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ καπνοῦ ὑπὸ 'Ενιαταν Διεύθυνσιν. 'Αλλ' ἡ συγκέντρωσις αὕτη ποίαν συνάφειαν καὶ σχέσιν

δύναται νὰ ἔχῃ μὲ τὸ μονοπώλιον καὶ τὴν ἐθνικοποίησιν; "Αν ἡ συγκέντρωσις αὗτη πρόκειται ν' ἀποδόσῃ τόσον θαυμάσια ἀποτελέσματα, διατὶ δὲν ἔγένετο ἔως τώρα, καὶ διατὶ δὲν γίνεται καὶ τώρα; Τὸ μονοπώλιον εἶναι τὸ ἐμπόδιον, καὶ ἡ ἐθνικοποίησις τῆς καπνικῆς βιομηχανίας πταιεῖ; "Αν τοιαύτη συγκέντρωσις θεωρεῖται τοσοῦτον ὀφέλιμος καὶ ἵκανή ν' αὐξήσῃ κατὰ ἑκατομμύρια τὰς ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις, μὲ δὲ γίνην αὔξησιν μισθοδοσίας καὶ προαγωγὴν ὡρισμένων ὑπαλλήλων, δύναται ἀξιόλογα τὸ ἀνόητον Κράτος μὲ τὸν κ. I. Σερραῖον νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς μέχοι τοῦδε πλάνης του καὶ τῆς ἀνοησίας καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν σώτειραν συγκέντρωσιν. Πρόπει τάχα νὰ συστηθῇ μονοπώλιον προηγουμένως, νὰ ἀναστατωθῇ τὸ σύμπαν, διὰ νὰ γίνῃ συγκέντρωσις τῶν καπνικῶν ὑπηρεσιῶν ὑπὸ ἐνιαίαν διεύθυνσιν; Καὶ τὰ ὑπολογιζόμενα νέα κέρδη ἐκ 442 ἑκατομμυρίων ποὺ θὰ διερίσουν, εἰς τὸ μονοπώλιον ἥτις εἰς τὴν συγκέντρωσιν; "Αν θὰ διερίσουνται εἰς τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὴν ἵκανήν διεύθυνσιν, τότε περιττεύει τὸ μονοπώλιον.

44.—"Ετερραχ μέτρα τοῦ κ. I. Σερραίου.—"Αλλ' ὁ κ. I. Σερραῖος προβλέπει καὶ ὑπολογίζει *ἀσφαλῶς*, ὡς γράφει, τὰ νέα κέρδη καὶ ἔξι ἄλλου σοβαροῦ καὶ πειστικοῦ λόγου, ἐκ τῆς καλῆς διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας διώξεως τοῦ λαθρεμπορίου. "Αλλ' ἐὰν κακῶς ἔχει ἡ νῦν ὑφισταμένη ὁράνωσις διώξεως λαθρεμπορίου, ἀν κατὰ τὸν κ. I. Σερραῖον οὐδεὶς *ἀμφισβήτη*, δτι ἐν τῇ πραγματικότητι δὲν ὑφίσταται ὑπηρεσία διώξεως λαθρεμπορίου, τὶς πταίει διὰ τοῦτο, πταίει τὸ μονοπώλιον ἥτις καπνικὴ βιομηχανία; Καὶ ἀν ἐπὶ τόσα ἔτη τὸ Κράτος, καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος ὅμοι, δὲν κατώρθωσαν νὰ δραγανώσουν μίαν πραγματικὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν ὑπηρεσίαν διώξεως λαθρεμπορίου, διατὶ θὰ δραγανώσουν τοιαύτην μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μονοπώλιον καὶ μετὰ τὴν ἐθνικοποίησιν τῆς καπνικῆς βιομηχανίας; Πρόκειται τάχα μὲ τὴν σύστασιν τοῦ μονοπώλιον νὰ εἰσπράξωμεν ἐκεῖνα, τὰ δποῖα διαφεύγουν τὴν νῦν ὑφισταμένην φρονογίαν τοῦ καπνοῦ, λόγῳ τῆς κακῶς ὡργανωμένης ὑπηρεσίας διώξεως λαθρεμπορίου. Πῶς ἐννοεῖ ὁ κ. I. Σερραῖος τὸν σύνδεσμον τοῦ λαθρεμπορίου μὲ τὸ μονοπώλιον; "Ἐντελῶς ἔτερον ἔκάτερον.

Ο κ. I. Σερραῖος, ὅστις διευθύνει εἰς τὸ "Υπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν Διώξεως Λαθρεμπορίου, γράφει εἰς ἐν τῶν δημοσιευμάτων του (σελίς 24), δτι ἡ ἀνυπαρξία τῆς μονιμότητος παρὰ τοῖς ὑπαλλήλοις τούτοις δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ προσελκύσῃ τοὺς περισσοτέρους τούτων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας εἰδικῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῶν 150 ὑπαλλήλων διώξεως λαθρεμπορίου, μόνον περὶ τοὺς 70 προσφέρονταις ὑπηρεσίας λόγῳ προσόντων, χαρακτῆρος καὶ ἔργατικότητος.

"Αλλ' ἔρωτάται, ἀν ἐκ τῶν 150 τούτων ὑπαλλήλων τῆς διώξεως λαθρεμπορίου, ὅλων διοριζομένων κατὰ βούλευτικὰς ἐκάστοτε συστάσεις, εἴτε καθ' ὑπουργικὴν εἴνοιαν, μόνον 70 ἐκπληροῦσι τὸ καθῆκον αὐτῶν, αὐριον, μεθαύριον μὲ τὸ μονοπώλιον ἐκ τῶν χιλιάδων ἔργατῶν καὶ ὑπαλλήλων τῆς

καπνική; ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, οἵ δποῖοι ἀσφαλῶς θὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν προσέλευσιν, δηλ. βουλευτικάς στατάσεις, πόσοι θὰ εἰναι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ ἐκπληροῦν εὑσυνειδήτως τὸ καθῆκόν των, καὶ πόσοι θὰ εἰναι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ ἔχουν καθημερινὴν δοσοληψίαν μὲ τοὺς Ἀνακριτὰς καὶ τοὺς Εἰσαγγελεῖς;

45.—Καὶ ἄλλοι ισχυροὶ λόγοι τοῦ κ. I. Σερραίου.—'Αλλ᾽ ἀναφέρει καὶ τρίτον λόγον δ. κ. I. Σερραῖος ισχυροποιοῦντα αὐτὸν εἰς τὴν γνώμην, δτι 442 ὅλα ἐκατομμύρια κέρδη θὰ προκύψωσιν ἐκ τοῦ μονοπωλίου, καὶ δ. λόγος οὗτος ἐπίσης ἀσύστατος καὶ ἀνύπαρκτος, ὡς οἱ δύο ἄλλοι, συνίσταται εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ προνομίου τῶν ἀναπήρων. 'Αλλὰ ποῖος εἰμπορεῖ νὰ ἔννοήσῃ, ποίαν σχέσιν καὶ συνάφειαν ἔχει ἡ κατάργησις τοῦ προνομίου τούτου τῶν ἀναπήρων μὲ τὸ μονοπώλιον καὶ τὴν Ἐθνικοποίησιν. 'Εὰν δὲν κατηργήθῃ ἔως τώρα μεθ' ὅλην τὴν μεγάλην ζημίαν, ἦν φέοει εἰς τὰς ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεις τοῦ Δημοσίου, ὡς φρονεῖ δ. κ. Σερραῖος, διατί θὰ καταργηθῇ μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ μονοπωλίου; Θὰ καταργηθῇ αὐτομάτιας; Πῶς; Δὲν θὰ ὑπάρξουν αἱ αὐταὶ δυσκολίαι, αἱ δποῖαι ὑπάρχουν καὶ σήμερον; Καὶ ἐπὶ τέλους ἂν τὸ Κράτος θελήσῃ νὰ καταργήσῃ τὸ προνόμιον τοῦτο τῶν ἀναπήρων, δὲν δύναται τάχα νὰ πρᾶξῃ τοῦτο καὶ τώρα; Πρέπει τάχα νὰ ἐθνικοποιήσωμεν τὴν καπνικὴν βιομηχανίαν, νὰ συστήσωμεν μονοπώλιον, νὰ ἀναστατώσωμεν τὸ σύμπαν, διὰ νὰ δώσωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν δύναμιν καὶ τὸ θάρρος ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν ἀναπήρων δ.τι ζητεῖ δ. κ. I. Σερραῖος; "Αν νομίζουν οἱ Κυβερνῶντες, δτι τοιαύτη ἀφαίρεσις εἰναι σύμφωνος πρὸς ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους πρὸς ἐκείνους, τοὺς δποίους τὸ Κράτος κατέστησεν ἀναπήρους, διὰ νὰ ζῶσιν ἐν δυστυχίᾳ καὶ ἐγκαταλεύψει αὐτοί, νὰ διάγουν ὅμως εὐτυχέστεροι οἱ ὑπάλληλοι καὶ μὴ ὑπάλληλοι, διατί δὲν τὸ ἀφαιρεῖ τώρα, καὶ πῶς θὰ τὸ ἀφαιρέσῃ μετὰ τὸ μονοπώλιον;

46.—'Αποζημίωσις ἀναπήρων.—Πρέπει νὰ προσθέσω, δτι εἰς Εἰσηγητικὴν "Ἐκθεσιν πρὸς τὴν Βουλὴν τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Σπ. Λοβέρδου ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς φορολογίας καπνοῦ, ἀναγινώσκω τὰ ἔξης:

«Διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 5 (ἀριθμον 4 τοῦ ψηφισθέντος Νόμου 5833) παρέχεται εἰς τοὺς ἀναπήρους καὶ θύματα πολέμου τὸ δικαίωμα τῆς παραιτήσεώς των ἀπὸ τοῦ δοθέντος εἰς αὐτοὺς προνομίου τῆς λιανικῆς πωλήσεως σιγαρέττων παρ' αὐτῶν μόνον εἰς πόλεις κάτω τῶν 16 χιλιάδων κατοίκων, καθόσον ἀπεδείχθη, δτι ἡ χορήγησις τοῦ προνομίου τούτου ἐπέφερεν ἔξαντλησιν τῆς καταναλώσεως.»

» 'Ἐπειδὴ δμως δὲν θὰ ᾖτο δίκαιον ν' ἀφαιρεθῇ προνόμιον ἀνῆκον εἰς ἀναπήρους καὶ εἰς θύματα πολέμου ἄνευ ἀντισταθμίσεώς τινος, διὰ τοῦ ὑποβαλλομένου Νομοσχεδίου (Νόμος 5833) λαμβάνεται πρόνοια νὰ καταβληθῇ αὐτοῖς ἀποζημίωσις, χορηγούμενης συνάμα εἰς αὐτοὺς καὶ τῆς διακοπείσης συντάξεως».

ΤΙ άποξημίωσις αὗτη, ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς ἀπὸ τοῦ προνομίου παραιτήσεως ὥρισθη ὡς μὴ δυναμένη νὰ ὑπερβῇ τὰς 20 χιλ. διὰ τοὺς ἀναπήδους πολέμου καὶ 10 χιλ. διὰ τὰ θύματα πολέμου, χορηγούμενης εἰς αὐτοὺς καὶ τῆς διαικοπέσης συντάξεως.

Παρὰ ταῦτα τὸ προνόμιον παραμένει, παραιτήσεις δὲν ἔγενοντο. Διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ μεταγενεστέρου Νόμου 5967 ἐπανῆλθε τὸ προνόμιον, **καταργηθέντος** τοῦ δευτέρου ἐδαφίου τῆς πρώτης παραγράφου, ὡς καὶ ὅλοκλήρου τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Νόμου 5833, **αἱ δὲ διαιτάξεις τούτου ἔθεωρήθησαν μηδέποτε ἴσχυσασαι.** Καὶ διὸ προϊστάμενος τῆς ἐν τῷ ‘Υπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν Καπνικῆς’ Υπηρεσίας ἐπιμένει, ὅτι μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Μονοπωλίου καὶ μετὰ τὴν Ἐθνικοποίησιν θὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτὸν ν' ἀφαιρέσῃ προνόμιον, τὸ δόπον διφειλομένη φιλοστοργία τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου καταστάντας ἀνικάνους νὰ εὔρουν ἄλλον τρόπον ζωῆς, δικαιολογεῖ καὶ διαιτηρεῖ ἔως τώρα.

47.—Καπνοπαραγωγικὸν σιγαρόχαρτον - λαϊκὰ σιγαρέττα. — ‘Αλλ’ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι λόγοι κατὰ τὸν κ. I. Σερραίον, στηρίζοντες τὰς **ἀσφαλεῖς** αὐτοῦ προβλέψεις περὶ τῶν κερδῶν τοῦ Κράτους ἐκ τοῦ μονοπωλίου. Καὶ οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι: ‘**Η μεταρρύθμισις τοῦ Νόμου περὶ καπνοπαραγωγικοῦ σιγαροχάρτου, καὶ ἡ καθιέρωσις λαϊκῆς ποιότητος σιγαρέττων ἐκ καλῆς ποιότητος καπνοῦ.**’ Ο, τι ἀληθῶς δὲ Νόμος περὶ καπνοπαραγωγικοῦ σιγαροχάρτου ἔχει πως κακῶς, καὶ χρήζει μεταρρύθμισεως καὶ προσεκτικωτέρας τινὸς ἀναθεωρήσεως, δὲν ὑπάρχει, βέβαια, ἀμφισβήτησις. ‘Αλλὰ πῶς καὶ κατὰ τίνα λογικὸν συμφυδρόνην ἵδεων συνδέεται καὶ συμπλέκεται μὲ τὸ μονοπώλιον καὶ τὴν Ἐθνικοποίησιν ἡ μεταρρύθμισις αὕτη; ’Αν δέ κ. Σερραίος νομίζει, ὅτι τοιαύτη μεταρρύθμισις θὰ πορίσῃ εἰς τὸ Κράτος ἔκατομμύρια, διατί διστάζει, διατί δὲν σπεύδει, καὶ δὲν ἔσπευσε πρὸ πολλοῦ νὰ προτείνῃ εἰς τοὺς ἑκάστοτε προϊσταμένους τοῦ ‘Υπουργοὺς τοιοῦτον σχέδιον σωστικῆς μεταρρύθμισεως τοῦ σχετικοῦ νόμου; Περιμένει νὰ συστηθῇ μονοπώλιον, καὶ νὰ ἐθνικοποιηθῇ ἡ καπνικὴ βιομηχανία, μὲ τὴν Ἐνιαίαν διεύθυνσιν, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ καρποφόρος καὶ σώτειρα μεταρρύθμισις τοῦ καπνοπαραγωγικοῦ σιγαροχάρτου; Πολὺ περίεργοι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, αἱ ἀντιλήψεις τοῦ κ. I. Σερραίον.

‘Αλλὰ φρονεῖ ἐπίσης οὗτος καὶ ὑποστηρίζει, ὅτι δύναται τὸ Κράτος νὰ προϊστῇ πολλὰ ἔκατομμύρια, ἐὰν καθιερώθῃ λαϊκῆς ποιότητος σιγαρέτον ἐκ καλῆς ποιότητος καπνοῦ. ’Εὰν δῆμος δὲν καθιερώθῃ ἔως τώρα τὸ πολύτιμον τοῦτο σιγαρέτον, πταίει τὸ μονοπώλιον καὶ ἡ ἐθνικοποίησις; ’Αλλ’ εἶναι ταῦτα πάντα τόσον ἀφελῆ καὶ ἀσύστατα, ἀσυνάρτητα καὶ συγκεχυμένα, ἐντελῶς ξένα καὶ ἀλλότρια πρὸς τὴν ἵδεαν τοῦ μονοπωλίου καὶ τῆς ἐθνικοποιήσεως, ὡστε δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἄλλης ἔξελέγξεως.

48.—Λόγοι ἐπιβάλλοντες τὸ Μονοπώλιον. — Ο κ. I. Σερραίος εἰς δημοσίευμά του ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: **Διατὰ ἐπιβάλλεται ἡ Ἐθνικο-**

ποίησις τῆς βιομηχανίας τοῦ καπνοῦ, γράφει, ὅτι παρακολουθῶν ἀπὸ τὸ 1914 τὰ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ κατέληξεν ὡς συμπέρασμα εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ μονοπωλίου καὶ τῆς ἐθνικοποιήσεως τῆς Καπνικῆς Βιομηχανίας ἐκ λόγων προσφοροτέρας διὰ τὸ Δημόσιον φορολογικῆς πολιτικῆς ἵδια (sic) ἐκ λόγων κοινωνικῆς Δικαιοσύνης καὶ προνοίας. Τοὺς λόγους τούτους, προσθέτει, κατέστησε ἐμφανεστέρους ή ἀνάγκη ἐπιτακτικῆς ἐκτελέσεως τοῦ Προϋπολογισμοῦ (sic).

Εἶπε τις, νομίζω ὁ Γκαίτε, ὅτι, ὅταν δὲν ὑπάρχουν θετικαὶ ἰδέαι εἰς τὸν ἔγκεφαλον τῶν ἀνθρώπων, ἡ γλῶσσα ἔξαπολύει πλήμμυραν λέξεων. Οὕτω πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ἀποσαφήνισιν τῶν ἀληθῶν ἀσαφῶν, μᾶλλον εἰπεῖν τῶν ἀκατανοήτων ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τοῦ μονοπωλίου καὶ τῆς Ἐθνικοποιήσεως, παρατάσσονται καὶ παρελαύνουν λέξεις καὶ μόνον λέξεις, ἐπιτακτικὴ φορολογικὴ πολιτική, δικαιοσύνη, κοινωνικὴ πρόνοια, καὶ πρὸς ἔξήγησιν τῶν λέξεων τούτων ὁ κ. I. Σερραῖος, παρουσιάζει εἰς τὸν ἀναγνώστην του τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἐφ' ὃν στηρίζει τὴν γνώμην του, ὅτι ἐνδεδειγμένη είναι ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς Ἐθνικοποιήσεως τῆς καπνικῆς βιομηχανίας. Ποῖα είναι τὰ στοιχεῖα ταῦτα; Ἐξετάσωμεν προσεκτικῶς.

49. — **Στοιχεῖα ἀποδεικτικά, στατιστικαὶ πληροφορίαι.** — Τὸ πρῶτον στοιχεῖον τὸ ὅποιον προβάλλει ὁ κ. I. Σερραῖος—**Αρχομένους τοῦ Ἐργου πρόσωπον χρὴ θέμεναι τηλαυγές,** λέγει ὁ Πίνδαρος, καὶ τὸ ὅποιον ἐδῶ δὲν φαίνεται καθόλου τηλαυγές, είναι στατιστική τις πληροφορία περὶ καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1932. Ἐκ τῆς στατιστικῆς ὅμως αὐτῆς δὲν καταρρέωσα νὰ συναγάγω, καὶ οὔτε ἄλλος τις βεβαίως, κανὲν ἀπολύτως συμπέρασμα, δὲν εὑρίσκω ἀπολύτως κανὲν στοιχεῖον πρὸς μόρφωσιν γνώμης περὶ τῆς συστάσεως μονοπωλίου.

Ἡ στατιστική, βοηθητικὴ ἐπιστήμη πάσης ἄλλης είναι βεβαίως λαμπρότατον καὶ χρησιμώτατον πρᾶγμα. Είναι λαμπτὰς φωτίζουσα δι' ἀπλέτου φωτός, καὶ καθιδηγοῦσα ἀσφαλῶς τὸν ἐρευνητὴν ὡρισμένου θέματος εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ πότε; “Οταν γνωρίζῃ ὁ ἐρευνητὴς νὰ κρατῇ εἰς τὴν χειρά του καλῶς τὴν λαμπάδα αὐτῆν, νὰ τὴν χρησιμοποιῇ καταλλήλως, καὶ νὰ διευθύνῃ τὸ φῶς οὗτως, ὥστε νὰ τὸν διαφωτίζῃ καλῶς εἰς τὰ σκοτεινὰ σημεῖα τοῦ ὑπὸ ἐρευναν θέματος. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ στατιστικὴ πληροφορία τοῦ κ. Σερραίου περὶ καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1932 δὲν ἔχει ἀπολύτως καμμίαν σχέσιν καὶ συνάφειαν ππὸς τὴν προσφορωτέραν φορολογικὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πρόνοιαν, τοὺς τρεῖς δηλαδὴ σοβαροὺς ἄλλα καὶ τόσον σκοτεινοὺς καὶ ἀδιαφωτίστους λόγους, οἵτινες κατὰ τὸν κ. I. Σερραῖον ἐπιβάλλουσι τὴν σύστασιν μονοπωλίου. Εἴτε μικρὰ εἴτε μεγάλη ὑπῆρχεν ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1932, οὐδὲν ἔξηγει, οὐδὲν διαφωτίζει, κανὲν συμπέρασμα δὲν δύναται τις νὰ ἔχαγάγῃ ἐξ αὐτῆς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην μονοπωλίου.

50.—"Ετεραι στατιστικαι πληροφορίαι και ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα. — Καταντῷ ἀληθῶς περίεργον, ἀλλὰ και ἐντελῶς ἀκατανόητον, ὅτι ὁ κ. I. Σερραῖος ὁ ἀπὸ τοῦ 1914 πεισθεὶς, ὅτι ἐπιβάλλεται τὸ μονοπώλιον και ἡ ἔθνικοποίησις δὲν κατώρθωσε, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, δὲν συνησθάνθη τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν ὅποιαν εἶχε, νὰ συγκεντρώσῃ και παρατάξῃ σαφεῖς ἔξηγήσεις και μεμελετημένα ἐπιχειρήματα, ὡστε νὰ πείσῃ πρῶτον ἑαυτόν, και εἴται τοὺς ἄλλους, ὅτι σωτήριον ἔργον εἶναι τὸ μονοπώλιον, ἀλλ' ἔξακολουθεῖ διὰ πολλαπλῶν δημοσιευμάτων, ἀντιγράφων τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο, νὰ παρατάσῃ ἀσυναρτήτους στατιστικὰς πληροφορίας, τὰς ὅποιας ἔχοινεν μὲν ἡ Ἀκαδημία ὡς ἐπαινετάς, δὲν θὰ κρίνῃ ὅμως κανεὶς σοφρωνῶν ἀνθρώπος ὡς ἵκανὰς νὰ πείσουν περὶ τῆς ἀνάγκης μονοπωλίου.

Τοιαύτη ἀσχετος στατιστικὴ πληροφορία εἶναι ἡ δευτέρᾳ κατὰ σειρὰν περὶ τῶν ἐν τῷ Κράτει λειτουργούντων 36 Δημοσίων Καπνεργοστασίων και περὶ τῆς εἰσαχθείσης ἐν αὐτοῖς ποσότητος καπνοῦ πρὸς κοπὴν και συσκευὴν σιγαρέττων. Ἀκολουθεῖ τρίτη στατιστικὴ πληροφορία περὶ τῶν ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεων τοῦ Δημοσίου, δυνάμει τῆς ὑφισταμένης φορολογίας. Ἡ πληροφορία αὕτη, καλῶς ἔξεταζομένη ὑπὸ τοῦ κ. Σερραίου, θὰ εἴχεν ἀναμφισβήτητως πολλὴν χρησιμότητα δι' αὐτόν, διότι θὰ ἥτο ἵκανὴ νὰ μετριάσῃ τὸν μονοπωλιακὸν τοῦ ζῆλον, ἀν ἐσκέπτετο, ποῖον ὅγκαδον σημασίας διὰ τὸ Κράτος φορολογικὸν καθεστώς ζητεῖ ἀποσέκτως και ἐπιπλαίως ν' ἀνατρέψῃ χάριν δῆθεν προσφορωτέρας φορολογικῆς πολιτικῆς, κοινωνικῆς δικαιοσύνης και προνοίας.

'Αλλ' ἴδού και τετάρτη στατιστικὴ πληροφορία, ἡτις κατὰ σειρὰν ἐπακολουθεῖ περὶ τῆς παραγωγῆς σιγαρέττων κατὰ καπνοβιομήχανον—σημειοὶ τοιούτους ὁ κ. I. Σερραῖος 164 μὲ ὅνομα και ἐπώνυμον. Καὶ ἐκ τῆς στατιστικῆς αὐτῆς ὁ κ. Σερραῖος δὲν προσπαθεῖ νὰ συναγάγῃ κανὲν ἀπολύτως ἔξαγόμενον, κανὲν ἀποδεικτικόν, εἴτε ἐνισχυτικὸν τῶν ἰδεῶν του συμπέρασμα.

'Η παρατήρησις ἐν τοσούτῳ, ἦν ἔξαγει ἐκ τῆς στατιστικῆς ταύτης, και ἡτις τυποῦται ἐνδεικτικῶς μὲ μαῦρα κτυπητὰ γράμματα, ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν καταναλισκομένων ἐν Ἑλλάδι σιγαρέττων παράγουν οἱ καπνοβιομήχανοι Παπαστράτος, Ματσάγγος και Καραβασίλης, τὸ $\frac{1}{4}$ οἱ καπνοβιομήχανοι Κεράνης, Ἐταιρία Βιομηχανίας Καπνοῦ, Καπερνάρος και Μαργαρίτης και τὸ ὑπόλοιπον $\frac{1}{4}$ οἱ λοιπὸι 157 βιομήχανοι, δεικνύει σαφῶς, και εἴναι εὔκολον ν' ἀντιληφθῇ τις τοῦτο, ὅτι ὁ κ. Σερραῖος δὲν εὑρίσκει κοινωνικὴν δικαιοσύνην εἰς τὴν τοιαύτην δυσανάλογον κατανάλωσιν μεταξὺ μικρᾶς και μεγάλης βιομηχανίας.

51.—Μικρὰ και μεγάλη βιομηχανία καπνοῦ. — Εἶναι φανερὸν ἀλλὰ και ἀνεξήγιτον εἰς ἐμέ, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζω, ποίων κοινωνιολογικῶν δρχῶν ὀπαδὸς και θιασώτης εἶναι ὁ κ. I. Σερραῖος, τὸ πνεῦμα τῆς ἐχθρότητος, πνεῦμα ἀντικρυς ἔξοντώσεως ἐναντίον τῶν μεγάλων καπνοβιομηχανῶν, ὑπὸ τοῦ ὅποιον προφανῶς διαπνέεται ὁ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν προϊστάμενος τῆς καπνικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ τοιαύτη ἐχθρότης

διαπιστοῦται σαφής ἐκ τῆς ὅλης ἀπὸ μακροῦ κατευθύνσεως τοῦ κ. I. Σερραίου εἰς τὸ τμῆμα τῆς καπνικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου, ἀλλὰ καὶ σαφέστερον ἐκ τῆς ἐν σελίδι 16 τοῦ πρώτου αὐτοῦ δημοσιεύματος περικοπῆς: "Οτι μοιραῖος εἶναι ὁ θράαμβος τῆς μεγάλης βιομηχανίας, διότι οἱ μεγάλοι βιομήχανοι παρέχουσιν ὑπερβολικάς παροχὰς εἰς πρατηριούχους, εἰς καπνοπώλας, καὶ διαθέτουσι (sic) ὑπέρογκα ὑλικὰ μέσα εἰς διαφημίσεις! Κατὰ τὸν κ. I. Σερραίον, ἀποτελοῦσι ταῦτα πάντα, παροχαὶ καὶ ἀποζημιώσεις, καὶ κατανομὴ εὐεργετικὴ τῶν κερδῶν καὶ εἰς ἄλλα μέλη τῆς ἐργαζομένης κοινωνίας, πράξεις τόσον ἀξιομέμπτους καὶ τοσοῦτον κολασίμους, ὥστε ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἡ κοινωνιστικὴ δηλ. δικαιοσύνη, ἐπιβάλλει, κατὰ τὸν κ. Σερραίον, τὴν ἀμεσον παρέμβασιν τῆς Πολιτείας, ἀμεσον στέρησιν καὶ ἀφαίρεσιν τῆς ἀδείας τοῦ ἐργάζεσθαι, δηλ. τὸ μονοπώλιον, τὴν ἔθνικοπολέσιν μεγάλων καὶ μικρῶν βιομηχανιῶν, διὰ νὰ ἀρθοῦν ἐκ τοῦ μέσου τόσον μεγάλα σκάνδαλα, καὶ αἱ τόσον φρικταὶ ἀνισότητες μεταξὺ μικρῶν καὶ μεγάλων βιομηχάνων! Παράδοξος τῷόντι ἀλλὰ καὶ ἀνάρμοστος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι εἰς ἀνάτερον ὑπάλληλον τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Οἱ Μαρκισταὶ δὲν σκέπτονται ἄλλως (¹).

(¹) Εἰς νομοσχέδιον περὶ μεταρρυθμίσεως φορολογίας καπνοῦ, ὑποβλήθεν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν τὴν 25 Αὐγούστου 1933, τὸ διποίον μετεβιλήθη εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 5833 Νόμον, ἀνέγνων μακροσκελές ἄρθρον 10, περὶ τοῦ ὅποιου ἡ εἰστηγητικὴ ἔκθεσις τοῦ ὑπουργοῦ οὐδὲν ἀπολύτως περιέχει δικαιολογητικὸν στοιχεῖον ἢ ἄλλην τινὰ ἔξηγήσιν. Καὶ τὸ ἄρθρον τούτο τοῦ νομοσχεδίου, τὸ διποίον δὲν συμπεριελήφθη εἰμὴ ἡ λλοιωμένον κατά πολὺ εἰς τὸν ψηφισθέντα Νόμον 5833 ἔχει ὡς ἔξῆς:

«Απαγορεύεται ἡ σύστασις καπνοβιομηχανίας, ἐφ' ὅσον τὰ χρηματικὰ κεφαλαία δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων, τούλαχιστον 20 χιλιάδων χιλιογράμμων μηνιαίως.

»Ο αἰτῶν τὴν σύστασιν νέας καπνοβιομηχανίας, δέον δπως ὑποβάλλῃ εἰς τὸ ὑπουργείον τῶν Οἰκονομικῶν αἴτησιν, ἐν ἥ ν' ἀναγράφῃ τὰ κατεχόμενα ὑπ' αὐτοῦ καπνοκοπτικὰ μηχανῆματα καὶ σιγαροποιητικὰ τοιαῦτα, ὁ ἀριθμὸς τῶν δποίων δὲν δύναται νὰ εἰναι μικρότερος τῶν τεσσάρων καπνοκοπτικῶν καὶ τεσσάρων σιγαροποιητικῶν, καὶ τὸ σύστημα αὐτῶν, ἐπισυνάπτη δὲ ταύτη καὶ ἀδειαν κατοχῆς καπνοῦ εἰς φύλλα 200 χιλιάδων ὀκάδων. Επὶ τῶν αἰτήσεων τούτων ἀποφαίνεται ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν.

»Πρὸς τούτοις δέον δπως καταβληθῇ παρὰ τῷ Ταμείῳ Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων χρηματικὴ ἐγγύησις 500 χιλιάδων δραχμῶν ἥ ἐγγυητικὴ ἐπιστολὴ ἀνεγνωρισμένης Τραπέζης ἵσου ποσοῦ, ἥτις κατατίπτει ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, ἐν ἥ περιττώσει ἡ μηνιαία κατανάλωσις, συνεστημένης νέας καπνοβιομηχανίας, εἶναι μικροτέρα τῶν 200 χιλιάδων χιλιογράμμων σιγαρέττων, ἀπαγορευμένης οὕτω τῆς συνεχίσεως τῆς ἐργασίας ἀνευ καταθέσεως νέας ἐγγυήσεως.

Είναι φανερόν, ὅτι διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου τοῦ νομοσχεδίου ἡ καπνικὴ ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἐπεδίωξε τὴν ἀπαγόρευσιν συστάσεως μικρῶν βιομηχανιῶν καπνοῦ καὶ τὸν ἀποκλεισμὸν αὐτῶν, ζητοῦσα ἐγγυήσεις 500 χιλιάδων δραχμῶν καὶ ὡρισμένην κατανάλωσιν 200 χιλιάδων σιγαρέττων τούλαχιστον μηνιαίως, ἐπὶ ποινὴ ἀπωλείας τῆς ἐγγυήσεως.

Συνέβαινον ταῦτα τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1933, ἐνῷ εἰς τὰ περὶ Μονοπωλίας Φυλλάδια τοῦ κ. I. Σερραίου, ἔχοντα προγενεστέραν χρονολογίαν, ἀναγνωρίσκεται τὸ μοιρο-

‘Ο κ. I. Σερραίος θρηνεῖ καὶ ὀδύρεται, διότι οἱ 157 μικροὶ βιομήχανοι ἔχουσιν ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς 7 μεγάλους βιομηχάνους τὸ $\frac{1}{4}$ μόδις τῆς δῆλης καταναλώσεως, καὶ δὲν εὑρίσκει ἄλλον τρόπον θεραπείας τοῦ μεγάλου τούτου κακοῦ, εἰμὴ ν’ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων δμοῦ βιομηχάνων τὴν δῆλην καταναλώσιν τοῦ καπνοῦ, καὶ νὰ τὴν ἀναλάβῃ ὁ κ. I. Σερραίος μὲ μίαν Ἔνιαίν Διεύθυνσιν τῆς καπνικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν, ἴδρυσαν τὸ μονοπώλιον. Τὸ μονοπώλιον εἶναι ἡ σωτηρία. ’Αλλὰ πῶς;

Καθ’ ὅμοιον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, ἐπειδὴ οἱ μικροὶ παντοπῶλαι τῶν συνοικιῶν δὲν κερδίζουν τόσα, ὅσα τὰ μεγάλα καταστήματα τῶν τροφίμων, δὲν τὸ Central, πρέπει τὸ Κράτος, διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ μίαν κοινωνικὴν κατὰ I. Σερραίον δικαιοσύνην, κοινωνιστικὴν δικαιοσύνην κατὰ τοὺς Μαρξιστάς, νὰ κλείσῃ καὶ τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα παντοπωλεῖα, καὶ ν’ ἀναλάβῃ, ὡς ἐν Ρωσίᾳ, αὐτὸ τὴν λιανικὴν πώλησιν τῶν τροφίμων, μετασχηματιζόμενον εἰς καταστηματάρχην καὶ ἐνθυλακῶν τὰ ὀλίγα κέρδη τῶν μικρῶν παντοπωλῶν, καὶ τὰ μεγάλα τῶν μεγάλων.

‘Η κοινωνιστικὴ δικαιοσύνη τοῦ κ. I. Σερραίον καὶ ἡ Σοβιετικὴ τῶν Μαρξιστῶν ἀπαιτεῖ πράγματι, ὥστε ὁ μικρὸς παντοπώλης ἢ ὁ μικρὸς βιομήχανος, δοτις κατέβαλε καὶ ἀπασχολεῖ διὰ τὴν ἐπιχείρησίν του λ. χ. 100 χιλ. δραχμῶν, νὰ κερδίζῃ τόσα, ὅσα καὶ ὁ μέγας καταστηματάρχης ἢ ὁ μέγας καπνοβιομήχανος, δοτις κατέβαλε 10 ἑκατομ. Ἐφ’ ὅσον τοῦτο δὲν γίνεται, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνηται, πρέπει νὰ λείψουν μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ν’ ἀντικατασταθοῦν διὰ τοῦ Κράτους.

52.—**Ο Νόμος τῆς Συγκεντρώσεως.**—‘Η προοδευτικὴ ἔξελιξις τοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑλικῆς εὐημερίας, ἔσχεν ὡς φυσικὸν ἐπακόλουθον τὴν λογικὴν ἀξιώσιν τῆς Κοινωνίας, δπως οἱ καθ’ ἔνα ἢ ἄλλον τρόπον ἔξυπηρετοῦντες τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, ἔξεύρωσι τρόπους προσφορωτέρους πρὸς ταχυτέραν καὶ πληρεστέραν ἴκανοποίησιν αὐτῆς. Καὶ ἡ εὐλογος αὗτη ἀξιώσις τῆς Κοινωνίας, συμφυής πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, δοτις, δσφ περισσότερον προάγεται καὶ εὐημερεῖ, τοσούτῳ γίνεται καὶ ἀπαιτητικώτερος εἰς τὰς ἀξιώσεις του πρὸς ἴκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν του, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν διεύρυνσιν τοῦ κύκλου τῆς ἐργασίας αὐτῶν.

‘Ο περίακτος γαλακτοπώλης τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς Βασιλείας τοῦ ‘Οθωνος, ὁ ἀκάθαρτος καὶ ἀπόζων Λιδωρικιώτης, δοτις εἰς τοὺς δρόμους τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν ἐπώλει μετὰ κραυγῶν γάλα, καλὸν γάλα, νερωμένον κατὰ 70 % μόνον, ὁ τρόμος τῶν Ἀθηναίων μητέρων, δὲν ἦδυνατο νὰ εἶναι ἀνεκτὸς πλέον κατὰ τὰ πρῶτα ἐτη τῆς Βασιλείας τοῦ Γεωργίου.

λόγιον διὰ τὸν μοιραίον θρίαμβον τῆς μεγάλης βιομηχανίας καὶ τὴν ἐξόντωσιν τῶν μικρῶν. Τὰ πλέον παράδοξα πράγματα λέγονται καὶ γράφονται εἰς τὴν εὐτυχῆ χώραν τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ὁ Λιδωρικιώτης, ὡς εἰκός, ἔξηφανίσθη, καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβον γαλακτοπωλεῖα εὐπρεπῆ τὴν ὄψιν καὶ ἀρχάς, εὐπρεπέστερα καὶ πολυτελέστερα κατόπιν, καὶ σήμερον μεγάλαι γαλακτοκομικαὶ ἐγκαταστάσεις, βουστάσια, τὰ δύοια ἔξελίσσονται εἰς περιωπὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ.

‘Ο μικρὸς παντοπάλης εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ Ζαλόγγου — ἀντικρὺ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτὴν ἐγεννήθην, καὶ τὸν ἐνθυμοῦμαὶ καλῶς, — διστις εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Βασιλείας τοῦ Γεωργίου, ἐμμένων εἰς τὰ πάτραια, μὲ τὸ τυρίον ἐκτεθειμένον διαρκῶς εἰς τὰς μυῖας, καὶ τὰς σαπρὰς ἐλαίας, μὴ ἐννοῶν ν' ἀνθρωπευθῆ, ὡς ἔλεγεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου, ἔσβυσεν, ἐλλείψει πελατῶν, ὡς ἀγιοκήριον, καὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ κατέλαβον ἀνθρωπινότερα παντοπωλεῖα, μέχρις οὐδὲν οὐδὲν ἔξελιξις ἀνεβίβασεν εἰς μεγάλας ἐγκαταστάσεις οἴκων τροφίμων, δῆτας ὁ «*Όλυμπος*», τὸ «Central», ὁ Θανόπουλος κλπ. Συνέβη τὸ δμοιον μὲ τὸν μικρὸν ἐμπορίσκον τῆς συνοικίας.

‘Ο καπνιστής, διστις εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Βασιλείας Γεωργίου καὶ ἵκανα ἔτη κατόπιν ἥγοραζε τὸ πολυθρόνυτον ἐκεῖνο δκτὼ καὶ δύο, ἔστριψε μὲ τὰ δάκτυλα τὸ σιγαρόν του, καὶ ἐκόλλα τὸ σιγαρόχαρτο μὲ τὸν σίελον τῶν χειλέων του, δὲν εὑρίσκει πλέον πρὸ πολλοῦ καμμίαν εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἀηδῆ αὐτὴν ἀπασχόλησιν. Ἔτοιμα σιγαρέττα χειροποίητα, κατόπιν μηχανοποίητα ἐντὸς καλλιτεχνικῶν κυτίων, ἵκανοποιοῦν τὰς ἀξιώσεις τοῦ καπνιστοῦ, ἐργοστάσια τεραστία ἰδρυθησαν καὶ προοδευτικῶς καὶ φυσιολογικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ἀνεπτύχθη ἡ μεγάλη Καπνικὴ Βιομηχανία.

‘Η γενικὴ αὐτὴ τάσις πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὰς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν μεταφοράς, — οὐχὶ δύως καὶ ἐν τῇ Γεωργίᾳ — ἡ προσπάθεια πρὸς ἴδρυσιν μεγάλων καταστημάτων καὶ μεγάλων βιομηχανιῶν, ὧνομάσθη ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας *Νόμος τῆς Συγκεντρώσεως*. La loi de la centralisation.

53. — **Εὔεργετικὰ διὰ τὴν Κοινωνίαν ἀποτέλεσματα ἐκ τῆς συγκεντρώσεως.** — Εὐνόητοι εἶναι αἱ αἰτίαι, αἰτινες ὕθησαν εἰς τὴν ἴδρυσιν μεγάλων βιομηχανιῶν. ‘Η μεγάλη παραγωγὴ συγκεντροῦσα ὅλους τοὺς παράγοντας, ἐργάτας, κεφάλαια καὶ ἐγκατάστασιν, ἐπιτυγχάνει νὰ χρησιμοποιῇ αὐτοὺς ἐπωφελέστερον, δηλ. ἐπιτυγχάνει τὸ αὐτὸν κέρδος μὲ διεγάτερα ἔξοδα, καὶ ὅπερ ταῦτον, νὰ παράγῃ περισσότερα μὲ τὰ αὐτὰ ἔξοδα. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἐκπληκτικόν, γράφει ὁ Ch. Gide, διτὶ ἡ ὑπεροχή, ἡ ὀφειλομένη εἰς τὴν οἰκονομίαν αὐτὴν καὶ τὴν τιμὴν τῆς παραγωγῆς ἐπιτρέπει εἰς τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις νὰ συναγωνίζωνται θριαμβευτικῶς κατὰ τῶν μικρῶν καὶ μάλιστα νὰ ἐκτοπίζουν ἐνίστε αὐτάς.

‘Η τοιαύτη ὑπεροχὴ τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων ἔχει εὐεργετικὰ ἀποτέλεσματα. Ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως, δοσον ἀφορῶ τὴν κατανάλωσιν, παρουσιάζει αἰσθητὰ τὰ πλεονεκτήματα τῆς εὐθηνίας καὶ τὴν ταχύτητα ἐν τῇ

ίκανοποιήσει τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς. Ὑπελογίσθη, ὅτι τὰ μεγάλα καταστήματα, δύπως ἔξασφαλίσουν ἐν 5 %, καθαρὸν κέρδος, δύνανται νὰ περιορισθοῦν εἰς ἀκαθάριστον 16 %, τῶν 11 %, ἀπορροφουμένων ὑπὸ τῶν γενικῶν ἔξόδων. Τὸ μικρὸν ὅμως κατάστημα, διὰ νὰ ζήσῃ, πρέπει νὰ ὑπερτιμήσῃ τὴν τιμὴν τῶν πωλουμένων εἰδῶν, ὥστε νὰ ἐπιτυχῇ ἐν ἀκαθάριστον κέρδος 30 %.

Οσον ἀφορᾶ εἰς τὸν ἐργάτην, ἡ μεγάλη βιομηχανία καὶ ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις εἶναι ἐπίσης εὐνεργετική. Ἐξασφαλίζει εἰς τὸν ἐργάτην ἡμερομίσθιον ὑψηλότερον καὶ σταθερότερον, ἡ δὲ συντηρεῖται καὶ χορηγήσῃ ἡ μικρὰ βιομηχανία καὶ δὲ μικρὸς ἐπιχειρηματίας, συγχρόνως ὑγιεστέρους δρούς ἐργασίας⁽¹⁾. Μετὰ τὴν σύστασιν τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν, παρηλθεν δὲ καιρός, καθ' ὃν τὰ ἐργοστάσια ὠνομάζοντο **κάτεργα τῶν κεφαλαιούχων**.

54. — Οἱ δῆθεν κίνδυνοι ἐκ τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων. — Υπεστηρίχθη ἐπιπολαίως, καὶ ὑπῆρξαν πολλοὶ οἱ προφῆται, οἵτινες προεφήτευσαν, ὅτι ἡ ἔξέλιξις αὕτη καὶ ἀνάπτυξις τῶν μεγάλων καταστημάτων ἡ ἐπιχειρήσεων θὰ εἰκεν ὡς ἀναπότομεπτον συνέπειαν τὴν συντριβὴν καὶ ἔξαφάνισιν τῶν μικρῶν, ὅτι κατ' ἀνάγκην σὺν τῷ χόρνῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων διὰ τοῦ συναγωνισμοῦ θὰ περιωρίζετο, μέχρις οὐ καταλήξουν εἰς ἐν μόνον, ἡ εἰς ἐν τράστ μεταξὺ τῶν ἰσχυροτέρων, καὶ ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Νόμος τῆς Συγκεντρώσεως θὰ ὀδήγηει ἀσφαλῶς ἀπὸ τῆς ἀχαλινότου καὶ λυσσώδους ἐπεκτάσεως εἰς τὸ μονοπώλιον τὸ πλέον ἀπόλυτον.

Καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος εὐδίσκεται προφανῶς μεταξὺ τῶν προφητῶν τούτων· γράφει καὶ προλέγει, ὅτι μοιραίως θὰ εἶναι ὁ θρίαμβος τῶν ἐν ‘Ἐλλάδι μεγάλων βιομηχανιῶν τῶν διαθετούσων μεγάλα μέσα, ἐγερθεισῶν! καὶ ἀναπτυχθεισῶν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν μικρῶν καπνοβιομηχανιῶν!!’ ἐνῷ ἀναφέρει συγχρόνως, ὅτι παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν 4—5 μεγάλων βιομηχανιῶν ἔξακολουθοῦν νὰ ἐργάζωνται, καὶ συντηροῦνται ἐπικερδῶς 160 ἄλλαι μικρότεραι βιομηχανίαι καπνοῦ. Ποῦ εὐδίσκει τὰ ἐρείπια τῶν μικρῶν ὁ κ. I. Σερραῖος, δὲν ἡδυνήθην νὰ ἔννοήσω, οὔτε καὶ κανεὶς ἄλλος ἔννοει.

‘Ἄλλ’ αἱ μελαγχολικαὶ αὗται προφήσεις οὔτε ἡ μία, οὔτε ἡ ἄλλη, δὲν φαίνονται προφορισμέναι νὰ πραγματοποιηθοῦν. Τὰ γεγονότα ἀποδεικνύουν δὲν τὸ ἔναντίον.

(1) Οστις θελήσῃ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἐν Πειραιεῖ μέγα καπνοβιομηχανικὸν ἐργοστάσιον τὸν ἀδελφὸν Παπαστράτου, δύνανται εὐκόλως ν' ἀντιληφθῇ ὑπὸ ποίους ἔξαιρετικοὺς δρούς ὑγείας, εὐπρεπείας, ἀνέσεως, καθαριότητος, καὶ τροφῆς ἔτι, ἐργάζονται οἱ καπνεργάται ἀνδρες καὶ γυναικες. Ο κ. I. Σερραῖος, δοτις μὲ τὴν Ἐνιαίαν Διεύθυνσιν καὶ τὸ Μονοπώλιον θὰ οἴψῃ εἰς τοὺς δρόμους, ἐκ τῶν 2734 σῆμερον ἐργάζομένων καπνεργατῶν, τοὺς 1300, φαντάζεται, ὅτι θ' ἀνακηρυχθῇ εὐεργέτης τῶν καπνεργατῶν, διότι θὰ δώσῃ εἰς τοὺς ὑπολοίπους 1400 μεγαλειτέραν κατά τι ἀντιμεσθίαν. ‘Άλλ’ η αὐξησις αὕτη τῶν ἡμερομισθίων, καὶ ἀν πραγματοποιηθῇ, δπερ ἀμφιβολον, εἴναι ίκανὴ τάχα γὰ ἰσοφαρίσῃ πρός τὰ τόσα πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν οἱ ἐργάται τοῦ Καπνεργοστασίου τῶν ἀδελφῶν Παπαστράτου;

Μεταξὺ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας δύναται ἀξιόλογα νὰ καταμερισθῇ, καὶ καταμερίζεται ἡ ἔργασία, ἐκάστης διατηρούσης ἵδιαν σφαῖραν ἐνεργείας. Τοῦτο δὲ καὶ πραγματοποιεῖται εἰς τὴν παροῦσαν ἑξέλιξιν. Ἡ συγκέντρωσις δὲν βαδίζει μὲ μεγάλα βήματα, εἰμὴ εἰς ὀλίγους τινὰς κλάδους τῆς παραγωγῆς — μεταλλεία, μεταφορὰς κατὰ ἔηραν καὶ θάλασσαν, τὰς τραπέζας, μεταλλουργίαν, ὀλιγώτερον εἰς τὴν ὑφαντουργίαν. Δὲν ἀναπτύσσεται καθόλου, ὅσα καὶ ἄν λέγουν, εἰς τὴν Γεωργίαν. Νέαι τινὲς βιομηχανίαι συντελοῦν, ὥστε ν' ἀναπτύσσουν ἑτέρας μικρᾶς παραγωγῆς καὶ προσθέτους βιομηχανίας. Τὰ προαιώνια δένδρα τοῦ δάσους, γράφει προσφυῶς ὁ Charles Gide, δὲν ἀποτελοῦν τὰ ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῶν ἀναψύμενα δένδρα. "Ολως τούναντίον, προστατεύουν καὶ ἔξασφαλίζουν.

Πρέπει νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι αἱ μεγάλαι ἐπιχειρήσεις ἀποτελοῦν πάντοτε πολὺ μικρὸν ἀριθμόν. Ἐν Ἀμερικῇ αἱ μεγάλαι ἐπιχειρήσεις αἱ ἀπασχολοῦσαι πλείονας τῶν 500 ἔργατῶν δὲν πλησιάζουν οὕτε τὸ 1 τοῖς % ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐπιχειρήσεων, καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐταῖς ἔργαζομένων ἡμερομισθίων ἔργατῶν ἀνέρχεται εἰς 40 τοῖς %.

55. — **Μαρξιστικαὶ θεωρίαι.** — Ὁ νόμος τῆς συγκέντρωσεως ἐθεωρήθη καὶ ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ Karl Marx, ὅτι εἶναι πρωτισμένος νὰ συντελέσῃ γενικῶς εἰς τὴν ἀπορρόφησιν ὅλων τῶν μικρῶν βιομηχανιῶν ὑπὸ τῶν μεγάλων, μέχρις οὐδὲν οἵ μεγάλοι οὗτοι καταστῶσιν ὥριμοι, ὅπως ἀπορροφηθῶσιν ὅλοι ὑπὸ τοῦ σοσιαλιστικοῦ Κράτους. Οἱ Μαρξισταὶ βλέπουν τὴν μεγάλην βιομηχανίαν καὶ τὴν παρομοιάζουν ὡς πολύποδον, ἀλλὰ μὲ μίαν κεφαλήν, τὴν δποίαν θὰ εἶναι εὔκολον ν' ἀποκόψουν εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν! Ὁ κ. I. Σερραίος δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἐναντίος εἰς τὰς λαμπρὰς αὐτὰς θεωρίας, αἱ ὅποιαι σήμερον, ἐπιλέγει ὁ Ch Gide, sont d'ailleurs aujourd'hui assez discreditées mêmes chez les socialistes marxistes.

56.—**Ἐξαγωγὴ σιγαρέττων εἰς τὸ ἔξωτερικόν.**— Ὁ κ. I. Σερραίος σημειοῖ εἰς τὸ ἐπανεθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὰς στατιστικάς του πληροφορίας πονημάτιον, ὅτι ἡ ἔξαγωγὴ σιγαρέττων εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἡκολούθησε τὸν ἔξῆς φθίνοντα χρονικόν :

Ἐξαγωγὴ	1926	χιλιόγραμμα	84.537
*	1927	>	56.670
>	1928	>	58.212
>	1929	>	57.052
>	1930	>	64.293
>	1931	>	51.537
>	1932	>	50.557

Συνεπῶς ὁ κ. I. Σερραίος συνάγει τὸν ἔξῆς σπουδαῖον συμπέρασμα, ὅτι

ή κατά τὸ ἔτος 1932 ἔξαγωγὴ ὑπῆρξε κατωτέρα τῆς τοῦ 1931 κατὰ 1000 χιλιόγραμμα. Ἡδύνατο ἐπίσης νὰ προσθέσῃ, ὅτι καὶ ἡ ἔξαγωγὴ σιγαφέττων κατὰ τὸ ἔτος 1926 ὑπῆρξεν ἀνωτέρα τῆς τοῦ 1932 κατὰ **33.980** χιλιόγραμμα. Ἐπειτα;

Ἡ Ἑηρὰ δύμως αὗτη παράθεσις τῶν ἀριθμῶν οὐδὲν διδάσκει, οὐδὲν ἀπολύτως. Ὁ κ. I. Σερραῖος δὲν ἔξηγει, πόθεν προσῆλθεν, ἐκ τίνων λόγων ἡ μείωσις αὗτη τῆς ἔξαγωγῆς σιγαφέττων, ὥστε νὰ προκληθῇ ἔξέτασις καὶ ἡ λῆψις μέτρων ἵκανῶν ν^o ἀρουν τὰς αἰτίας, καὶ ἐπιτύχωμεν τὴν αὔξησιν τούλαχιστον μέχρι τοῦ σημείου, εἰς δὲ ἀνήρχετο ἡ ἔξαγωγὴ σιγαφέττων κατὰ τὸ 1926. Ἐχει τάχα ἡ στατιστική του πληροφορία σχέσιν τινὰ καὶ συνάφειαν πρὸς τὴν ἴδεαν τοῦ μονοπώλιου καὶ τῆς ἐθνικοποίησεως; Αὕτιον λοιπὸν μεθαύριον, ὅταν θὰ συστηθῇ τὸ μονοπώλιον καὶ ἡ Ἐνιαία Διεύθυνσις τῆς Καπνικῆς ὑπηρεσίας, θὰ ποιήσῃ δὲ *Zεὺς αἴθρην*, θὲν ἀναβιβασθῇ κατὰ χιλιάδας χιλιογράμμων ἡ ἔξαγωγὴ σιγαφέττων εἰς τὸ ἔξωτερικόν; Χωρὶς μονοπώλιον καὶ χωρὶς ἐθνικοποίησιν ἡ ἔξαγωγή, ἦτις ἀνήρχετο τῷ 1926 εἰς **80.517** χιλιόγραμμα σιγαφέττων, κατῆλθε τῷ 1932 εἰς **50.557**. Ποιοὶ οἱ λόγοι τῆς τοιαύτης καταπτώσεως; Τὸ μονοπώλιον τοῦ κ. I. Σερραῖου, ἡ ἐθνικοποίησις καὶ ἡ Ἐνιαία Διεύθυνσις αἴρουν ἐκ τοῦ μέσου τοὺς λόγους τῆς ἐλάσσονος αὐτῆς ἔξαγωγῆς; Ὁ κ. I. Σερραῖος, μὴ ἔξηγῶν οὕτε τοὺς λόγους τῆς μειώσεως, οὕτε τὸν τρόπον, δι' οὗ τὸ μονοπώλιον θὲν ἀναβιβάσῃ τὴν ἔξαγωγήν, ἀποκαλύπτει μεγάλην καὶ ἀσυγχώρητον ἀσυναρτησίαν καὶ ἐπιπολαιότητα, εἰς δσα γράφει. Γράφει διὰ νὰ γράψῃ, δχι διὰ νὰ πείσῃ.

57.—**Ἀμοιβὴ τῶν ἔξαγόντων σιγαφέττα εἰς τὸ ἔξωτερικόν.**— Ὁ κ. I. Σερραῖος διαμαρτύρεται, ὅτι, καίτοι ἐμειώθη ἡ ἔξαγωγὴ σιγαφέττων εἰς τὸ ἔξωτερικόν, τὸ Κράτος ἔξακολουθεῖ νὰ χορηγῇ *ἀμοιβὴν* (sic) εἰς τοὺς καπνοβιομηχάνους τοὺς ἔξαγοντας σιγαφέττα ἐκ δραχ. 10 κατὰ χιλιόγραμμον, ἦτοι περὶ τὸς 500.000 δρ. ἐτησίως, ἐνῷ τὸ ποσὸν τοῦτο ἔδει νὰ διατίθεται πρὸς *διαφήμισιν* τῶν ἐλληνικῶν καπνῶν. Καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος, ὅτις ἔξάπτεται καὶ ἀγανακτεῖ διὰ τὰς ἐν τῷ ἔσωτερικῷ γενομένας διαφημίσεις ὑπὸ τῶν μεγάλων Καπνοβιομηχάνων, φαντάζεται, ὅτι θὰ κατορθώῃ μεγάλα ποάγματα, καὶ θὰ ἐπιτύχῃ αὐξῆσιν τῆς ἔξαγωγῆς καὶ καταναλώσεως ἐν τῷ ἔξωτερικῷ μὲ δαπάνην διαφημίσεως 500.000 δραχ., ἦτοι 70 000 φράγκων, εἰς θεὸς μόνον γνωρίζει, κατὰ ποῖον τρόπον διατιθεμένων. Καὶ δείκνυται ἔτι ἀφελέστερος ὑποστηρίζων, ὅτι ἡ *πραγματικὴ διαφήμισις*, ἡ πρακτικώτερα καὶ ἡ λυσιτελεστέρα, ἦτις γίνεται ὑπὸ τῶν βιομηχάνων διὰ τῆς ἔξαγωγῆς ἐκλεκτῶν καὶ ἄριστα συνεσκευασμένων κυτίων σιγαφέττων, καὶ ἡ δροία θὰ δυνηθῇ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ν^o ἀναπτυχθῆ, εἶναι πολλῷ κατωτέρα ἢ ἡ διαφήμισις τοῦ κ. I. Σερραῖου μὲ τὰς 70 χιλ. φράγκων ἐκ τῆς ἀποκοπῆς τῆς ἀμοιβῆς.

Δὲν ἔχω, δυστυχῶς, προχείρους τοὺς ἀπολογισμοὺς τοῦ Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ, διὰ νὰ σημειώσω τὰ μεγάλα ποσά, τὰ δροῖα κατεβλήθησαν διὰ τὰς

διαφημίσεις τῆς σταφίδος, πῶς καὶ κατὰ τίνα τρόπον διετέθησαν, καὶ ἵδιως ποῖα εἶναι τὰ δι' αὐτῶν ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν καὶ κατανάλωσιν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ τῆς σταφίδος.

58. — **Σύστασις καπνικῶν ἐργοστασίων** ἐν τῷ ἔξωτερικῷ —. Ο. κ. I. Σερραῖος εἰς τὴν τελευταίαν μελέτην, τὴν ἐπαινεθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν σελίδῃ 49 γράφει τὰ ἔξης ἄξια προσοχῆς. **Ἡ διαφήμισις τοῦ ἐλληνικοῦ καπνοῦ** θὰ γείνη κυρίως διὰ τῆς συστάσεως καπνοβιομηχανιῶν εἰς τὸν τόπον τῆς καταναλώσεως, καὶ σύχι διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐτοίμων σιγαρέττων, λόγῳ τῆς διαφορᾶς τῶν κλιματολογικῶν ὅρων, καὶ λόγῳ τῆς μεγαλειτέρας ἐπιβαρύνσεως διὰ δασμῶν τῶν σιγαρέττων ἀπὸ τὸν εἰς φύλλα καπνόν.

Γνωρίζω καλῶς, γνωρίζει βεβαίως καλλίτερον ἐμοῦ δ. κ. I. Σερραῖος, ὅτι μεγάλοι καπνοβιομήχανοι διὰ τῆς δλῆς αὐτῶν μακρᾶς σταδιοδρομίας εἰς τὸν κλάδον τῆς καπνικῆς βιομηχανίας προσφέροντες πραγματικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν τόπον, ὑπηρεσίας τὰς δποίας δ. κ. I. Σερραῖος δὲν βλέπει τὴν ὥραν νὰ ἐκμηδενίσῃ, δὲν ἔδιστασαν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐφείσθησαν δαπανῶν καὶ κόπων πρὸς ἕδρυσιν τοιούτων μεγάλων βιομηχανιῶν εἰς μέρη τοῦ ἔξωτερικοῦ, καὶ ὅτι προσπαθοῦν νὰ συντελέσουν οὕτω, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν γνώμην τοῦ κ. Σερραίου, εἰς τὴν αὔξησιν τῆς ἔξαγωγῆς καπνοῦ διὰ κατασκευῆς ἐκλεκτῶν ἐλληνικῶν σιγαρέττων. **Ἄλλ'** ὅταν δ. κ. I. Σερραῖος ἕδρυσῃ τὸ μονοπώλιον καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἀναλάβῃ τὴν Ἔνιαίαν Διευθύνσιν, εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ Καπνοβιομήχανοι τῆς χώρας, διωκόμενοι ὡς οἱ Ἐβραῖοι ὑπὸ τοῦ Χίτλερ, καὶ στερούμενοι τῆς βάσεως τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι, κατ' ἀνάγκην θὰ κλείσωσι καὶ τὰ δλίγα αὐτῶν ἐργοστάσια ἐν τῷ ἔξωτερικῷ, πάντως ὅμως δὲν θὰ εἶναι πλέον εἰς θέσιν οὕτε νὰ σκεφθοῦν κἄν τὰ ἀναλάβουν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ ἐργασίαν, τὴν δποίαν τὸ νέον Σοβιετικὸν σύστημα τῆς πατρίδος των ἀπαγορεύει εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ ἔσωτερικῷ. Καὶ ποῖον θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; **Ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ** ἐν τῷ ἔξωτερικῷ θὰ ὑποστῇ θανάσιμον πλῆγμα, ἔκτὸς ἀν δ. κ. I. Σερραῖος, ὅστις θὰ ἀναλάβῃ διὰ τῆς Ἔνιαίας Διευθύνσεως ὅλην τὴν Καπνικὴν ἐργασίαν, ἐννοεῖ ν' ἀναλάβῃ — κατὰ φυσικὸν λόγον — καὶ τὴν ἕδρυσιν ὑπὸ τοῦ Κράτους μεγάλων καπνικῶν ἐργοστασίων ἐν τῷ ἔξωτερικῷ, συμπληρῶν οὕτω τὸ μεγολοφυές καὶ μεγαλοπρεπὲς σχέδιόν του. Καὶ δὲν ἀμφιβάλλω μέν, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ή δόξα τοῦ κ. I. Σερραίου θὰ ὑπερβῇ τὸ ὑψος τῶν Πυραμίδων τῆς χώρας τῶν Φαραώ, πιστεύω ὅμως μετὰ πεποιθήσεως, ὅτι ή δόξα τῆς πατρίδος Ἑλλάδος θὰ ταφῇ ἐν καταισχύνῃ εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ μονοπωλίου.

Ο ἔτερος ἀφιλοκερδής καὶ εὐλικρινῆς συνήγορος τοῦ μονοπωλίου κ. Δ. Φιλάρετος, ὅστις μετὰ τοῦ κ. Ἀλ. Κορυζῆ καὶ τῶν ἄλλων τραπεζιτῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δογματίζει, ὅτι τὰ ἐλληνικὰ οἰκονομικά, Κράτους καὶ Κοινωνίας, τὰ δποία κατεκρεούργησεν η σταθεροποίησις τοῦ θείου του κ. Ἀλ. Διομήδους καὶ τοῦ κ. Ἀλεξ. Κορυζῆ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ **ἀναστα-**

θεροποιηθοῦν ἀλλως εἰμὴ διὰ τοῦ καπνοῦ. — *Nὰ σὲ κάψω Γιάννη, νὰ σ' ἀλείψω λάδι,* — γοάφει ἐν σελίδῃ 22 τοῦ φυλλαδίου του:

«Πᾶσα ἀπόπειρα Ἰδιωτικῆς διεισδύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς Ἀγγλίαν προσέκρουσεν ἔως τώρα εἰς τὴν ἀντίδρασιν τῶν μεγάλων καπνοβιομηχανικῶν τράστ, (ἵδε καὶ ἐσχάτως τὴν ἀπόπειραν ἀδελφῶν Καλούδη δαπανησάντων ματαίως 50,000 λιρῶν).»

‘Ο κ. I. Σερραῖος, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι διαν σὺν Θεῷ ἀναλάβῃ τὴν Ἐνιαίαν Διεύθυνσιν, ἔχων εἰς χειράς του πολὺ ἀνώτερα τῶν ἀδελφῶν Καλούδη κεφάλαια, θὰ ἐπιτύχῃ συνιστῶν καπνεργοστάσια εἰς Ἀγγλίαν καὶ τὴν ἀθρόαν διεισδύσιν τοῦ καπνοῦ ἐν τῷ ἔξατερικῷ.

59.—Μείωσις τῆς καταναλώσεως. — Ἐνισχύων τὴν ἰδέαν τοῦ μονοπωλίου δ. κ. I. Σερραῖος, ἐθεώρησε σκόπιμον ἀπὸ στατιστικῆς ἀπόψεως καὶ συμπερασμάτων (sic), ὅπως παραθέσῃ καὶ πληροφορίαν ἐπίσημον, ἐμφανουσαν τὸ ποσὸν τῶν εἰσαχθέντων εἰς τὰ Καπνεργοστάσια τοῦ Κράτους χλιογράμμων Καπνοῦ. Ἔχει αὗτη ὡς ἔξης:

1920.....	4.432.321
1922	6.180.640
1925.....	6.049.340
1929	4.811.242
1932.....	4.313.832

Συγκρίνων τοὺς μελαγχολικοὺς τούτους ἀριθμοὺς δ. κ. I. Σερραῖος, εὑρίσκει εὐκόλως, ὅτι ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ κατὰ τὸ 1932 ἐμειώθη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἔτος 1925 κατὰ 1.736.000 χιλιόγραμμα.

Ποῖα συνάγει συμπεράσματα δὲ τοῦ μονοπωλίου ζωηρὸς θιασώτης Ἀκούσωμεν τοῦ ἴδιου:

«Μὲ τὴν ὑφίσταμένην οἰκονομικὴν κοίσιν, ἡτις, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἀπεδεινώθη ἔτι μᾶλλον τῶν προηγουμένων ἐτῶν, οὐδεὶς βεβαίως θὰ εἰχε τὴν ἀξίωσιν, δπως αὐξῆθη ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ. Ἡ λόγῳ αὐξήσεως τοῦ τιμαρίθμου ἔλλειψις περιθωρίου τινὸς μεταξὺ δαπανῶν καὶ ἐσόδων εἶναι φυσικὸν ὡνταγκάσσον τὸν καταναλωτὴν, δπως περιορίσῃ τὰς δαπάνας του, ἵδιαίτατα δὲ ἐκείνας, αἴτινες ἀνάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δαπανῶν πολυτελείας ἡ ἀπολαύσωσις, μεταξὺ τῶν δποίων περιλαμβάνεται καὶ τὸ κάπνισμα.

» *Εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, ὅτι πολλοὶ τῶν καπνιστῶν, οἵτινες κατηνάλισκον κατὰ τὸ παρελθόν ἐν κυτίον σιγαρέτων τῶν 25 γραμμαρίων ἡμερησίως, διέκοψαν τὸ κάπνισμα λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἡ περιώρισαν τοῦτο εἰς ἐν κυτίον τῶν 12 ½, γραμμαρίων ἡμερησίως, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω αὐξήσεως τῆς κατανάλωσεως τῶν μικρῶν κυτίων ἐπὶ ἀντιστοίχῳ μειώσει τῶν μεγάλων (25 γραμμαρίων) τοιούτων. Εἰς πολλὰς μάλιστα περιφερείας ἥσκισαν νὰ διχοτομοῦν τὸ σιγαρέττον, δπως ἔμαστον ἡμίσιον τούτου καταναλίσκηται εἰς δύο δόσεις, νὰ θεωρῆται δὲ εὔπορος δὲ καπνίζων διλόκληρον σιγαρέττον.*

‘Η ἔξηγησις οὕτω τῆς παρατηρηθείσης μειώσεως ἐν τῇ κατανάλωσει τοῦ καπνοῦ εἶναι λογική, λογικωτάτη. Κατὰ τί διμοι δύναται νὰ σχετισθῇ

αὗτη μὲ τὸ μονοπώλιον καὶ τὴν Ἐθνικοποίησιν τοῦ καπνοῦ, ἀφοῦ αἰτία τῆς μειώσεως ὠρισμένως καὶ λογικῶς εἶναι ἡ οἰκονομικὴ κρίσις, ἡτις ἡνάγκασε τοὺς καπνιστάς, ἄλλους μὲν νὰ διακόψουν τὸ κάπνισμα, ἄλλους δὲ νὰ διχοτομοῦν εἰς δύο δόσεις τὸ σιγαρέττον. Εἶναι φανερόν, ὅτι ἀν παρέλθη ἡ οἰκονομικὴ κρίσις, ἡτις δὲν ἀφίνει εἰς τὸ πολὺ κοινὸν περιθώριον μέταξὺ δαπανῶν καὶ ἔσδων, καὶ ἀν ἐπανέλθῃ ἡ πρώην εὐπορία, ἐκλεύψῃ δὲ καὶ ἡ ἀνεργία χιλιάδων ἐργατῶν, οἵτινες στερούμενοι καὶ τοῦ ἀρτου, δὲν δύνανται νὰ διαθέτουν οὔτε δραχμὴν διὰ σιγαρέττον, χωρὶς μονοπώλιον καὶ χωρὶς Ἐθνικοποίησιν καὶ χωρὶς ἑνιαίαν διεύθυνσιν, θὰ ἀνέλθῃ αὐτομάτως καὶ βαθμηδόν, εἰς ὃ σημεῖον εἴχε ἀνέλθει κατὰ τὸ 1926.

Καὶ δῆμας παραδόξως ὁ κ. I. Σερραῖος, ἀντιφάσκων αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν, καὶ λησμονῶν, ὅσα εἰς τὸ πρῶτον του πονημάτιον ἐξήγησε περὶ τῶν αἰτίων τῆς μειώσεως τῆς καταναλώσεως, εἰς τὸ δεύτερον θρηνῶν, ὅτι κατὰ τὸ 1932 παρετηρήθη μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καπνοπαραγωγῶν καὶ τῶν ὑπὸ τούτων καλλιεργηθέντων στρεμμάτων γῆς, ὅτι ἀπόλητα ἔμειναν καπνὰ ἀρίστης ποιότητος τῶν ἐσοδειῶν 1931 καὶ 1932 τῶν περιφερειῶν Αἰτωλοακαρνανίας καὶ Μακεδονίας, ὅτι παρετηρήθη γενικῶς πτῶσις τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν καπνῶν, δὲν εὑρίσκει, καίτοι, ὡς λέγει, δὲν ἀγνοεῖ τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως, δὲν εὑρίσκει ἄλλο μέσον σωτηρίας καὶ θεραπείας εἰμὴ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀριθμῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὸν καπνὸν ὑπὸ Ἐνιαίων Διεύθυνσιν, τὸ Μονοπώλιον καὶ τὴν Ἐθνικοποίησιν !! Ἐξηγεῖ ὁ κ. I. Σερραῖος, διατὶ μὲ τὰ τρία ταῦτα σωτῆρια μέτρα ὁ αὐξηθῆ ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ τούλαχιστον μέχρι τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὅποιον εἴχεν ἀνέλθει κατὰ τὸ 1926; Ή αὐξηθοῦν τὰ καλλιεργούμενα μὲ καπνὸν στρέμματα, ὁ αὐξηθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν καπνοπαραγωγῶν, θὰ πωληθοῦν τὰ ἀζήτητα καπνὰ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καὶ Μακεδονίας καὶ μὲ τιμὰς καλάς, ὁ αὐξηθοῦν τὰ ἐσοδα τοῦ Κράτους ἀπὸ δραχμῶν **1.510.123.000** δῆσαι εἰσεπράχθησαν εἰς τὴν χρῆσιν 1932 - 33 εἰς δραχμὰς **1.796.967.000**, εἰς δῆσας εἴχον ἀνέλθει αἱ εἰσπράξεις εἰς τὴν χρῆσιν 1928 - 29;; Ἐξήγησιν ὁ κ. Σερραῖος δὲν δίδει καμμίαν. Ξηρῶς καὶ ἀποφθεγματικῶς ἀποφαίνεται, ὅτι μὲ τὴν Ἐνιαίων Διεύθυνσιν θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὰς ἐπαινετὰς προσπαθείας του. Ἀμφιβάλλω πολύ, ἀν ἐπείσθη αὐτὸς οὕτος περὶ τούτου, ἀλλ' εἴμαι ὑπερβέβαιος, ὅτι κανένα λογικῶς σκεπτόμενον ἀναγνώστην του δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ πείσῃ.

60. — Εἰς ποῖον ποσὸν ἔδει ν' ἀνέρχεται ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι; — Ο κ. I. Σερραῖος, θέλων καὶ προσπαθῶν νὰ ἐνισχύσῃ δπως-δπως εἰς τὴν περὶ συστάσεως μονοπώλιον γνώμην του, καταφεύγει κατὰ περίεργον τρόπον καὶ εἰς στατιστικὴν πληροφορίαν, ἐμφαίνουσαν τὸν μέσον δρον τῆς καταναλώσεως καπνοῦ κατὰ κάτοικον ἐτησίως εἰς διαφόρους χωρας. Ο μέσος οὗτος δρος, κατὰ τὸν κ. I. Σερραῖον, ἀνέρχεται εἰς 1200—2000 χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον εἰς ἑνας χώρας, ἐνῷ ἐν Ἑλλάδι

άνερχεται (βάσις τὸ ἔτος 1932, κατανάλωσις 4.313.832 χιλιόγραμμα) μόλις εἰς 680 χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον.

Ἐὰν δημος ληφθῇ ὑπὸ ὅψιν ἡ κατανάλωσις τοῦ 1925 (6.049.340 χιλιόγραμμα) τότε δὲ μέσος δρος κατ' ἄτομον καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀνερχεται σχεδὸν εἰς τὰ 1000 χιλιόγραμμα κατ' ἔτος. Ἐν ἐκλείψον δηλ. οἱ οἰκουνομικοὶ λόγοι, οἵτινες ἐπέδρασαν, καὶ ἐπιδροῦν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κ. I. Σερραῖον εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀσφαλῶς θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δροῖον εὑρίσκετο ἡ κατανάλωσις κατὰ τὸ 1925, δηλ. εἰς τὰ 1000 χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον καὶ πέραν ἔτι, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐπιτείνεται δσημέραι ἡ συνήθεια τῶν Ἑλληνίδων νὰ καπνίζουν, συνήθεια, ἥτις ἐν τῇ ἄλλῃ Εὐρώπῃ χρονολογεῖται ἀπὸ μακροτάτων χρόνων.

Ἐν Αὐστρίᾳ, λέγει δὲ κ. Σερραῖος, δὲ μέσος δρος καταναλώσεως καπνοῦ κατ' ἄτομον ἀνερχεται εἰς 1600 χιλιόγραμμα ἐτησίως μὲ πληθυσμὸν οἴον καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀλλά, τί ἀποδεικνύει ἡ στατιστικὴ αὕτη; Αὐτὸς οὔτος δὲ κ. Σερραῖος δὲν παραλείπει ν' ἀναφέρῃ καὶ ἐν λόγον ὑπεροχῆς τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ ἐν Αὐστρίᾳ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν πληθὺν τῶν ἔνων ἐπισκεπτῶν, ἥτις εἶναι κατωτέραι πολὺ ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι λόγοι μείζονος καταναλώσεως καπνοῦ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις. Ἐν λ. χ. δὲ Ἀγγλος καπνίζει περισσότερον ἢ δὲ Ἑλλην, ποῖον συμπέρασμα χρήσιμον δύναται νὰ ἔξαγαγῃ νηφάλιος παρατηρητῆς; Τὸ συμπέρασμα τάχα, ὅτι ἴσχυει μονοπώλιον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει τοιοῦτον ἐν Ἑλλάδι; Οἱ Ἀγγλοι καπνίζουν ἀπὸ αἰώνων, ἐνῷ τὸ Ἀγγλικὸν μονοπώλιον ἰδρύθη τῷ 1860, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι παραγωγὴ καπνοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ὑπάρχει, καὶ ἐπὶ τέλους ἄλλο, ἐντελῶς ἄλλο, εἶναι τὸ περιθώριον τῶν δαπανῶν κατὰ μέσον δρον τῶν Ἀγγλων καὶ ἄλλο τοῦ Ἑλληνος. Οσον κρέας τρώγει δὲ Ἀγγλος καὶ δὲ Γερμανός, τρώγει καὶ δὲ Ἑλλην; Ἡ τροφὴ ἐν γένει τοῦ Ἑλληνος ἔχει καμμίαν σύγκρισιν πρὸς τὴν τροφὴν τοῦ Ἀγγλου ἢ τοῦ Γερμανοῦ; Καὶ ὅταν δὲ Ἑλλην φθίνει καὶ μαραίνεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς τροφῆς, ὅταν τρώγῃ κρέας ἀπαξ τοῦ ἔτους, θέλει δὲ κ. Σερραῖος νὰ καπνίζῃ περισσότερον; Διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ διασκεδάζῃ τὴν θλυψιν καὶ μελαγχολίαν του!

Οταν τὸ περιθώριον τῶν δαπανῶν τοῦ Ἑλληνος ἐπέτρεπεν ὁπωσδήποτε τῷ 1925, ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ἀνήρχετο εἰς 1000 χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον ἐτησίως. Οταν δημος τῷ 1932 χάρις εἰς τοὺς λαμπροὺς Κυβερνήτας καὶ τοὺς εὐσυνειδήτους Τραπεζίτας, ἐπῆλθε πλήρης καταστροφή, δὲν ὑπάρχει πλέον περιθώριον, καὶ ἄλλοι μὲν ἔπαυσαν τὸ κάπνισμα, ἄλλοι δὲ διχοτομοῦν τὸ σιγαρέττον εἰς δύο δόσεις, κατὰ συνέπειαν ἡ κατανάλωσις ὑπεβιβάσθη εἰς 680 χιλιόγραμμα. Δὲν βλέπω καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἔννοησω, κατὰ τὶ τὸ μονοπώλιον καὶ ἡ Ἐθνικοποίησις θὰ μεταβάλῃ τὸν μέσον τοῦτον δρον; Καὶ δημος δὲ κ. I. Σερραῖος ἐπιμένει καὶ πάλιν μὲ τὴν πρὸς τὴν Αὐστρίαν σύγκρισιν, ὅτι τὸ μονοπώλιον καὶ μόνον ὡς μονοπώλιον θὰ ἕψωσῃ τὴν κατανάλωσιν τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, εἰς δὲ σημεῖον ἥτο τῷ

1925. Περίεργος άντιληψις! Διαφαίνεται εἰς αὐτὸν ἡ τετάρτη κατηγορία ἐγκεφάλου, τὴν ὅποιαν ὁ Nitti προσθέτει εἰς τὰς τρεῖς ἄλλας κατηγορίας τοῦ Μακιαβέλη, ἡ κατηγορία ἐγκεφάλων, οἱ ὅποιοι ἐννοοῦν, εἶναι εἰς λαμπρὰν θέσιν νὰ ἐννοήσουν, ἀλλὰ δὲν θέλουν νὰ ἐννοήσουν λόγῳ προκαταλήψεων ἢ ἐκ λόγων συμφέροντος.

61.—'Ανακριβής στατιστική πληροφορία. —'Η κατανάλωσις τοῦ Γαλλικοῦ Μονοπώλιου καπνοῦ κατὰ τὸν κ. I. Σερραῖον (σελὶς 54, ἐπαινεθεῖσα μελέτη 1934), ὑπερβαίνει τὰ **57.000.000** χιλιόγραμμα ἐτησίως, ἥτοι ἀνέρχεται εἰς 1470 χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον. 'Η πληροφορία τοῦ δὲν φαίνεται καθόλου ἀκριβής, καὶ δ ἀριθμὸς τῆς καταναλώσεως ἐν Γαλλίᾳ κατ' ἄτομον παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ κ. I. Σερραῖον ὑπερδιπλάσιος τοῦ πραγματικοῦ. Κατὰ τὸν Ἀρχιμηχανικὸν τῶν Ἐργοστασίων τοῦ Γαλλικοῦ Μονοπώλιου Ἰσδραὲλ (Δελτίον καπνοῦ, Ἰανουαρίος 1934, σελὶς 22), αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευάζουν σιγαρέττα **69** ἑκατομμύρια καπνῶν, ἐνῷ τὸ Γαλλικὸν Μονοπώλιον, — ἵσος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας — κατασκευάζει μόνον **30** ἑκατομμύρια. 'Αναλογία κατ' ἄτομον χίλια εἰς τὴν Ἀγγλίαν, 454 εἰς τὴν Γαλλίαν. 'Εκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῶν ἀριθμῶν τούτων δ κ. I. Σερραῖος θὰ ἡδύνατο νὰ ἔξαγῃ χρήσιμα συμπεράσματα.

62.—'Ωφέλειαι τοῦ Κράτους ἐκ τοῦ Μονοπώλιου καὶ τῆς Ἐθνικοποιήσεως. —'Ο κ. I. Σερραῖος, ὑπολογίζων, ὅτι ἐν συνόλῳ οἱ καπνοβιομήκανοι δὲν κατέβαλον τὸ 1932 εἰς τοὺς καπνοπαραγωγοὺς πρὸς ἀγορὰν καπνῶν περισσότερα τῶν 100 — 110 ἑκατομμυρίων, βεβαιοῖ μετὰ τόλμης ἀναρμόστου καὶ ἀσυγνώστου, ὅτι μετὰ τὸ μονοπώλιον, καὶ εὐθὺς ὡς ἀναλάβῃ τὴν Ἐνιαίαν Διεύθυνσιν τῆς Καπνικῆς Ὑπηρεσίας θὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς παραγωγοὺς **150** ἑκατομμύρια, δηλαδὴ 40 — 50 ἑκατομμύρια περισσότερα, δεδομένοι, ὡς γράφει, ὅτι εἰς τῶν κυρίων σκοπῶν τῆς Ἐθνικοποιήσεως βιομηχανίας καπνοῦ, εἶναι καὶ ἡ παντὶ τρόπῳ προστασία τῶν καπνοπαραγωγῶν. 'Εξετάσωμεν λογικῶς κατὰ ποιὸν τρόπον θὰ ἐκδηλωθῇ ἡ προστασία αὗτη τοῦ κ. I. Σερραῖον.

Κατὰ τὰς στατιστικὰς πληροφορίας ἡ παραγωγὴ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι ἥκολούθησεν ἀπὸ τοῦ 1929 τὸν ἔξῆς φθινόντα ρυθμόν:

1929	δικάδες	61.924.780
1930	»	50.059.480
1931	»	33.244.144
1932	»	21.537.649

'Ο κ. I. Σερραῖος σημειοῖ, ὅτι τὰ καλλιεργηθέντα στρέμματα τὸ 1932 ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τοῦ ἔτους 1931 (τὸ δροῦν 1931 παρήγαγε τὸ τρίτον τῆς παραγωγῆς τοῦ 1929), ἐν συγκρίσει, λέγω, πρὸς τὸ 1931 παρουσιάζει:

A') Μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καπνοπαραγωγῶν κατὰ 2018.

B') Μείωσιν τῶν καλλιεργηθέντων στρέμμάτων κατὰ **186,018** στρέμ-

ματα (έφ' ὅσον και τὸ Κράτος σωφρόνως παρεμβαῖνον ἀπηγόρευσε καπνοκαλλιέργειαν εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη και εἰς 93 περίπου περιφερείας Οἰκονομικῶν Ἐφοριῶν) (¹).

Γ') Μείωσιν τῆς παραχθείσης ποσότητος κατὰ 11,706,495 ὁκάδων καπνοῦ.

Καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος σημειοῖ ἐπίσης, ὅτι παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς τόσον σημαντικῆς μειώσεως τῆς ἐσοδείας τοῦ 1932 μέχρι τέλους Μαΐου μόλις τὰ $\frac{2}{3}$ δηλ. 14 ἑκατομμύρια ὁκάδες διετεθῆσαν ἐκ τῶν 21.537.649 παραχθεισῶν ὁκάδων, καὶ εἰς τιμᾶς οὐχὶ ἵνανοποιητικὰς ἐν σχέσει πρὸς τὴν πτῶσιν τῆς δραχμῆς. Τί ἔπειτε νὰ διδᾶξον αἱ στατιστικαὶ αὗται πληροφορίαι; Πρῶτον και κύριον δίδαγμα, ὅτι οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ ἐσκέψθησαν πολὺ σωφρονέστερον και μὲ περισσότερον εὐσυνειδησίαν, ἥτις ὅσον σκέπτεται ὁ διευθύνων τὴν Καπνικὴν Ὑπηρεσίαν ἐν τῷ Ὑποιργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν. Οἱ 20,186 καλλιεργηταὶ καπνοῦ, βλέποντες, ὅτι τὸ καλλιεργούμενον παρ' αὐτῶν προϊὸν παρελθουσῶν ἐσοδεῖῶν εὐρίσκεται ἀπώλητον ἐν ταῖς ἀποθήκαις, ἔπαινος τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, και τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν, ἡτοι στρέμματα 185,018, ἔχοντα ποιότηταν δι' ἄλλα χρησιμότερα προϊόντα, ἵνανὰ ν' ἀποδώσουν εἰς αὐτοὺς ὠφελείας, τὰς ἕποιας δὲν ἀπέδωκεν ὁ ἀξήτητος καπνός.

Τί ἔρχεται τώρα, και λέγει ὁ κ. I. Σερραῖος εἰς τοὺς καπνοκαλλιεργητάς, οὓς ἔννοει νὰ προστατεύσῃ, και τοὺς δρόποινς πολὺ μᾶλλον θέλει νὰ προσελκύσῃ εἰς τὴν γοητευτικὴν ἰδέαν τοῦ μονοπώλιου: «Αὔριον - μεθαύριον, μὲ τὴν Ἐθνικοποίησιν και μὲ τὴν Ἐνιαίαν διεύθυνσιν, τὸ Κράτος και ἐγὼ δομοῦ θ' ἀγοράζωμεν τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ Μονοπώλιου καπνὰ μὲ τιμᾶς πολὺ καλλιέργας, ἥτις ὅσον εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν καπνοβιομηχάνων προσφερόμεναι. Σᾶς δίδουν οἱ καπνοβιομήχανοι 100—110 ἑκατομμύρια; Ἐγὼ θὰ σᾶς δώσω 150 ἑκατομμύρια. Τί ἀλλο θέλετε, διὰ νὰ πεισθῆτε, ὅτι τὸ μονοπώλιον εἶναι πραγματικὴ ὑμῶν σωτηρία;»

'Ἄλλ' ἔρωτάται: «Ποῖοι καπνοπαραγωγοὶ θ' ἀπολαύουν τὴν δωρεὰν ταύτην τοῦ κ. I. Σερραίου;» Οἱ καπνοβιομήχανοι ἀγοράζουν μόνον, δῆσην ποσότητα χρειάζονται διὰ τὴν ἐτησίαν αὐτῶν κατανάλωσιν, ἑκατομμύρια δὲ ὅλα ὁκάδων μένουν ἀπώλητα. Τί θὰ γίνουν αὐτά; Εἶναι φανερόν, ὅτι μὲ τὸ μονοπώλιον ὁ κ. I. Σερραῖος θ' ἀναγκασθῇ ν' ἀγοράσῃ ὅλον τὸν παραγόμενον καπνὸν και μὲ τιμᾶς, ὡς λέγει, περισσότερον ἵνανοποιητικάς. Ἐπομένως δὲν θὰ δώσῃ μόνον περισσότερα 40 και 50 ἑκατομμύρια, ὅλλα θὰ δώσῃ εἰς βάρος τοῦ Κράτους, και ὅσα ἑκατομμύρια χρειασθοῦν, διὰ ν' ἀγορασθῇ ὅλος ὁ παραγόμενος καπνός. Και τὰ κέρδη τοῦ Κράτους ἐκ τοῦ μονοπώλιον εἰς ποιὸν ὑψος θ' ἀνέλθουν; Εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ Κράτος διὰ

(¹) Κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον παραμονήν μου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἡρωτήθην ὑπὸ τοῦ συναδέλφου μου ἐπουργοῦ τῆς Γεωργίας, ἀν δὰ ἡμην διατεθειμένος νὰ ἐπιτρέψω τὴν ἐπέκτασιν τῆς καπνοκαλλιεργείας, αἱδων τὴν ἀσταγόρευσιν εἰς ὀρισμένας περιφερείας. "Απήντησα, ὅτι ἐφ' ὅσον παραμένουν ἀπώλητα καπνὰ παρελθουσῶν ἐσοδειῶν, δὲν βλέπω δυνατὴν τὴν ἀρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως.

νὰ μὴ ὑποστῇ τοιαύτην κολοσσιαίαν ζημίαν, θ' αὐξήσῃ μεγαλωστὶ τὴν τιμὴν τῆς καταναλώσεως, ἥτις ἀσφαλῶς θὰ ὑποβιβάσῃ τὰ κέρδη τοῦ Κράτους, αὐξάνοντα τὰ κέρδη τῶν λαθρεμπόρων.

Ἄλλα καὶ πῶς θὰ κανονίζῃ τὰς τιμὰς ὁ κ. Σερραῖος, ἀφοῦ θὰ λειψθῇ ἐκ τοῦ μέσου ὁ νόμος τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως; Ὁ καπνὸς δὲν εἶναι προϊὸν ὅμογενές, ὡς λ. χ. τὸ καυτσούκ, ἀλλὰ ἔχει πολλὰς καὶ ποικίλας παραλλαγὰς καὶ αἱ ποιότητες αὐτοῦ κατὰ περιφερείας εἶναι πολὺ διάφοροι. Πῶς θὰ κανονίζωνται αἱ τιμαί, ἀφοῦ ὅλον τὸν παραγόμενον καπνὸν θ' ἀγοράζῃ τὸ μονοπάλιον; Θ' ἀγοράζεται κατὰ ποιότητα καὶ κατὰ περιφερείας; Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ ἐκ διαφόρων λόγων ἡ ποιότης δύναται νὰ εἴναι διάφορος καὶ ἡ ἀξιούμενη τιμὴ ἐπίσης διάφορος. Εἶναι καιρὸς νὰ πεισθῇ ὁ κ. Σερραῖος, ὅτι ἡ καλλιτέρα προστασία, ἢν πρέπει τὸ Κράτος νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸν καπνοπαραγωγόν, εἶναι νὰ τὸν ἀφήσῃ ἡσυχὸν καὶ ἐλεύθερον εἰς τὴν ἔργασίαν του, ὥστε ἔξι ἑαυτοῦ νὰ φοβήται καὶ ἔξι ἑαυτοῦ νὰ ἐλπίζῃ, χωρὶς νὰ τὸν παρασύρῃ εἰς βεβαίαν καταστροφὴν μὲν ἀναρμόστους ὑποσχέσεις καὶ ἀπραγματοποίητους δελεασμούς.

63. — Ἀποζημίωσις ἔργατῶν. — Πρέπει νὰ παρατηρήσω, ὅτι οἱ ἔργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν 164 καπνικῶν Ἐργοστασίων, τὰ δύοια θὰ Ἐθνικοποιηθοῦν, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ κ. I. Σερραῖος, δοι δὲν θὰ καταστῆ δυνατὸν νὰ προσληφθοῦν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ Μονοπάλιον τοῦ Κράτους — τί θὰ συμβῇ βραδύτερον, ἀλλο ἡ ζήτημα, — ἀσφαλῶς θὰ ἀποζημιωθοῦν. Τὸ Κράτος, καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος ὅμοι, δὲν θ' ἀρνηθῇ βεβαίως εἰς αὐτούς, ἀλλ' οὕτε καὶ θὰ ἐπιτραπῇ ἀρνησὶς ἀποζημιώσεως ἀναλόγου πρὸς τὴν στέρησιν τῆς ἔργασίας, ἔξι ἡς ἀπέξων καὶ ἥτις θὰ φύγῃ ἀποτόμως καὶ ἀπορετοιμάστως αὐτοὺς εἰς ἀνοικονόμητον δυστυχίαν, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ εἴναι πάντως εὔκολον εἰς αὐτοὺς νὰ εύδωσιν ἀλλην ἔργασίαν, διὰ νὰ ἔξοικονομήσουν τὸν ἄρτον τῶν οἰκογενειῶν των.

Κατὰ τὸ 1920, ὅτε εἰσήχθησαν εἰς τὰ Καπνεργοστάσια καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν αἱ σιγαροποιητικαὶ μηχαναί, τὸ Κράτος ἔσπευσε διὰ νομοθετημάτων ν' ἀποζημιώσῃ τοὺς ἔργάτας ἐκείνους, οὓς κατέστησαν περιττοὺς αἱ μηχαναί. Διὰ τῶν δύο Νόμων 2160 καὶ 2525 ἡ Κυβέρνησις διέθεσεν ὑπὲρ τῶν ἀπολυθέντων ἔργατῶν 18 ἑκατομμύρια δραχμῶν χρυσῶν, δηλαδὴ σημερινὰς δραχμὰς 600 καὶ πλέον ἑκατομμύρια. Μέση τιμὴ τοῦ ἐπὶ Παρισίων συναλλάγματος, τοῦ γαλλικοῦ φράγκου, κατὰ τὸ 1920 λεπτὰ 65. Σήμερον 7 δρ.

Δὲν γνωρίζω, ποῖος ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολυθέντων ἔργατῶν κατὰ τὸ 1920. Γνωρίζω, ἔξι ὄσων γράφει ὁ κ. I. Σερραῖος, ὅτι αὔριον - μεθαύριον μὲ τὸ Μονοπάλιον θ' ἀπολυθῶσι καὶ θ' ἀποζημιωθῶσι 1300, πάντως ἀριθμὸς πολὺ ἀνώτερος τῶν ἀποζημιωθέντων κατὰ τὸ 1920. Εἰς ποῖον ποσὸν θ' ἀνέλθουν αἱ νέαι ἀποζημιώσεις δὲν εἴμαι εἰς θέσιν νὰ προσδιορίσω. Ὁ κ. I. Σερραῖος, γνωρίζει, καὶ θὰ ἔχῃ βεβαίως ὑπ' ὅψιν, ὅταν θὰ καταστρώσῃ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἔξόδων τοῦ Μονοπάλιον.

64.—**Ωφέλειαι τοῦ Κράτους ἐκ τῆς Ἐθνικοποιήσεως.** — Πρὸς ἐπαλήθευσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι διὰ τοῦ Μονοπώλιον καὶ τῆς Ἐθνικοποιήσεως θὰ ὡφεληθῶσι μεγαλωστὶ τὸ *Δημόσιον*, οἱ καπνοπαραγωγοί, οἱ ἐργάται καὶ οἱ καπνισταὶ καὶ ὅσοι ἄλλοι, ὁ κ. I. Σερραῖος παρέχει τὰ ἔξης πειστικὰ ἐπιχειρήματα.

“Οσον ἀφορᾶ τοὺς καπνοπαραγωγούς, χάριν τῆς προστασίας τῶν ὅποιων θὰ ἴδοι θῇ κυρίως τὸ Μονοπώλιον (*sic*), βεβαιοῖ αὐτὸὺς καὶ τὸν ἀναγνώστας του, ὅτι, ἐνῷ οἱ καπνοβιομήχανοι ὅλοι διὰ τὸν καταναλωθέντα τῷ 1932 καπνὸν ἐπλήρωσαν εἰς τοὺς καπνοπαραγωγοὺς 100—110 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὁ κ. I. Σερραῖος, ἀναλαμβάνων αὔριον - μεθαύριον τὴν Ἐνιαίαν Διεύθυνσιν καπνοῦ καὶ τὸ Μονοπώλιον θὰ πληρώνῃ διὰ τὴν αὐτὴν ποσότητα καπνοῦ 140—150 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἥτοι περισσότερα **40—50** ἑκατομ. Ἀλλ’ ὁ κ. I. Σερραῖος γνωρίζει πολὺ καλῶς, ὅτι ἐκ τῆς ὅλης παραχθείσης ποσότητος καπνοῦ ἔξι δικάδων 21 ἑκατομμυρίων, μόνον τὰ $\frac{2}{3}$ διετέθησαν, τὸ δὲ $\frac{1}{3}$, δηλ. 7 ἑκατομμύρια δικάδες, ἔμειναν ἀδιάθετα ἐν ταῖς ἀποθήκαις. Τί θὰ γίνονται τὰ 7 εἴτε καὶ δύλιγάτεραι δικάδες, καὶ ποιοὶ καπνοπαραγωγοὶ θὰ μείνονται ἔξω τοῦ νυμφῶνος; Εἰναι φανερόν, ὅτι ὁ κ. I. Σερραῖος, θέλων καὶ μὴ θέλων, θ’ ἀναγκασθῇ ἀσφαλῶς ν’ ἀγοράσῃ καὶ ταῦτα, εἰς ἣν τιμὴν θὰ ἡγόραζε καὶ τὰ $\frac{2}{3}$. Θὰ συμβῇ ὅμως καὶ ἐν ἄλλῳ μὲ τὴν σύστασιν τοῦ Μονοπώλιον, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ κ. I. Σερραίου, μέλλοντος Διευθυντοῦ τῆς Ἐνιαίας, ν’ ἀγοράσῃ ὀλόκληρον τὸν παραγόμενον καπνόν, καὶ μὲ τὴν πρόσθετον βεβαίωσιν, ὅτι θὰ δίδῃ ὑψηλοτέρας τιμάς. Θ’ αὐξήσῃ ἡ παραγωγὴ περισσότερον δυσαναλόγως πρὸς τὴν κατανάλωσιν, δὲν θὰ εἴναι πλέον τὸ $\frac{1}{3}$ τὸ ἀδιάθετον ποσόν, θὰ εἴναι ἵσως τὸ ἡμισυ τῆς παραγωγῆς, ἵσως καὶ πλέον, καὶ τότε; Ἐφ’ ὅσον διὰ τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἀδιάθέτου ποσοῦ αἱ εἰσπράξεις τοῦ Μονοπώλιον θὰ καταρρέουν, κατ’ ἀνάκην ὁ κ. I. Σερραῖος θ’ ἀναβιβάζῃ τὰς τιμὰς τῶν σιγαρέττων εἰς βάρος τῆς καταναλώσεως διὰ νὰ προστατεύσῃ, ὡς σκέπτεται καὶ ἐπιθυμεῖ, τὸν καπνοπαραγωγούς. Ἀλλ’ ἡ ὑπερτίμησις τῶν σιγαρέττων θὰ ἔχῃ ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν συνέπειαν μεγάλην ἐλάττωσιν τῆς καταναλώσεως καὶ τὴν αὐξήσιν τοῦ λαθρευπορίου. Κατ’ ἀνάκην λοιπὸν ἡ προστασία τοῦ καπνοπαραγωγοῦ θὰ περιγάγῃ τὸν κ. Σερραῖον εἰς ἔν απελπιστικὸν ἀδιέξοδον. Θὰ ὡφελήσῃ τοὺς καπνοπαραγωγούς, ἀλλ’ ἐπὶ προφανεῖ ζημιά τῶν καπνιστῶν καὶ τοῦ Δημοσίου.

65.—**Προστασία καὶ ὡφέλεια τῶν ἐργατῶν διὰ τοῦ Μονοπώλιου.** — Εκτὸς τῶν καπνοπαραγωγῶν ὁ κ. Σερραῖος ἔννοεῖ νὰ προστατεύσῃ καὶ τοὺς ἐργάτας. Κατὰ ποιὸν τρόπον; Εἰς τὰ καπνεργοστάσια σημειοὶ τοῦ Κράτους ἐργάζονται 2734 ἐργάται, ἔξι δῶν 789 ἄνδρες καὶ 1945 γυναικες, διὰ τὴν παρασκευὴν 4.000.000 χιλιογράμμων σιγαρέττων ἐτησίως, εἰς ὅ ποσὸν ἀνῆλθεν ἡ κατανάλωσις τοῦ ἔτους 1932.

“Ο κ. Σερραῖος ἔννοεῖ νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν σχεδὸν εἰς τὸ ἡμισυ, διότι μὲ τὸ ἡμισυ μόνον θὰ δυνηθῇ νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν παραγωγὴν

σιγαρέττων, οίλαν οί καπνοβιομήχανοι μὲ τὸν διπλάσιον ἀριθμόν. Συγχρόνως ὅμως ἐννοεῖ ν' αὐξῆσῃ τὰς μηνιαίας ἀπολαυάς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, προαγομένων πλέον ὅλων εἰς ὑπαλλήλους μὲ μηνιαίαν ἀντιμισθίαν κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον ἀνωτέραν τῆς παρεχομένης.

Φέρω ὡς παράδειγμα τὸν ἐργάτας διαλλογῆς φύλλων καπνοῦ. Διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν εἰς πάντα τὰ καπνεργοστάσια τοῦ Κράτους ἐργάζονται 539 ἐργάται, ἔξ ὧν 94 ἄνδρες καὶ 44δι γυναικες. Αὔριον - μεθαύριον μὲ τὸ Μονοπώλιον ὁ κ. Σερραῖος, φρονιμώτερος καὶ νοημοτέστερος τῶν καπνοβιομηχάνων, θὰ περιορίσῃ αὐτοὺς ἐν συνόλῳ εἰς 270, καὶ χάριν τῆς προστασίας αὐτῆς πυὸς τοὺς ἐργάτας, θὰ ωψῇ εἰς τοὺς δρόμους ὃς ὑπεραριθμούς 289. Ἐννοεῖ ὅμως ὁ κ. Σερραῖος ν' αὐξῆσῃ τὴν μηνιαίαν ἀντιμισθίαν ἐκείνων, οὓς θὰ κρατήσῃ, καὶ ἐνῷ τὸ ἡμερομύσθιον τῶν ἐργατῶν διαλλογῆς φύλλων καπνοῦ ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὅδον εἰς 65 δραχμὰς ἡμερησίως, ἥτοι 1690 μηνιαίως, τῶν δὲ γυναικῶν εἰς 650, ὁ κ. Σερραῖος θ' ἀναβιβάσῃ τὴν μηνιαίαν μισθοδοσίαν τῶν 270 πλέον ἐργατῶν ὑπαλλήλων κατὰ μέσον ὅδον τῶν μὲν ἀνδρῶν εἰς 2500, τῶν δὲ γυναικῶν εἰς 1200.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δεικνύουν, ὅτι ἐνῷ σήμερον οἱ καπνοβιομήχανοι, συντηροῦντες ἀνοήτως 539 ἐργάτας, πληρῶνουν μηνιαίως (ἄνδρες 94×1690) ἵσον δραχμὲς 158.860, γυναικες 445×650=289.250, ἥτοι ἐν συνόλῳ 448.110 δραχμὰς μηνιαίως, ὁ κ. Σερραῖος θὰ πληρώνῃ διὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ προσωπικοῦ, τοῦ διατηρουμένου ὑπὸ τῶν βιομηχάνων, ἥτοι 60 ἄνδρες ἐπὶ 2500 δραχμὰς ἵσον 150.000 καὶ 210 γυναικες ἐπὶ 1200 δραχμὰς ἵσον 252.000, ἥτοι ὁ κ. Σερραῖος θὰ ἔδοικονομίσῃ 46.000 τὸν μῆνα. Ποῖον ὅμως εἴναι τὸ μέγα κακόν, τὸ δποῖον θὰ διαπράξῃ; Θὰ ωψῇ εἰς τοὺς δρόμους ἀνέργους ἐκ τῶν ἐργατῶν μόνον διαλλογῆς φύλλων καπνοῦ 269. Τί θὰ γίνουν αὐτοί; Ἐν πρώτοις εἴναι φανερόν, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ πράξῃ τοιοῦτόν τι, χωρὶς νὰ τοὺς ἀποξημιώσῃ.

‘Αλλ’ ἵδον πλήρης ὁ κατάλογος τῶν μελλουσῶν προγραφῶν:

Εἰδικότητες ἐργατῶν	Καπνοβιομηχάνων	I. Σερραῖον	Ολιγώτεροι
1) Ἐργάται διαλλογῆς φύλλων καπνοῦ...	539	270	269
2) Χαρματζῆδες	48	5	43
3) Τροχισταί	23	15	8
4) Μηχανικοὶ καπνοκοπτικῶν μηχανῶν . . .	89	50	39
5) Τρύπαι	50	35	15
6) Αρχιμηχανικοὶ	19	5	14
7) Μηχανικοὶ σιγαροποιητικῶν μηχανῶν . . .	113	55	58
8) Βοηθοὶ	177	100	77
9) Πανεταρισταί	1110	550	560
10) Ταινιασταί	258	75	183
11) Συσκευασταί δεμάτων	140	75	65
12) Τορναδόροι, ἡλεκτρολόγοι, ἀχθοφόροι	268	200	68

"Οσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν, θὰ ἔξετάσω λεπτομερέστερον κατόπιν. Εὰ προσθέσω δὲ μως ἄλλο τι, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν λογικὸς ἀνθρώπος νὰ πιστεύῃ ὅτι 270 ἐργάται τοῦ Κράτους θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ παραγάγουν ἐργασίαν, τὴν δύοταν παραγάγουν δῆλον ἐργάται ἰδιωτικῶν ἐργοστασίων. Κατὰ φυσικὸν λόγοι οἱ ἐργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους ἐργάζονται ὀλιγώτερον τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπάλληλων τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

³Ἐν συμπεράσματι δὲ κ. I. Σερραῖος διὰ τὴν κοπήν καὶ συσκευὴν τῶν καταναλισκομένων σήμερον σιγαρέττων ἐκ 4.300.000 χιλιογράμμων θὰ χρησιμοποιήσῃ 1435 ἐργάτας, ἔναντι 2734 ἐργατῶν χρησιμοποιουμένων σήμερον ὑπὸ τῶν καπνοβιομηχάνων, ἡτοι 1330 ἐργάται θὰ φιθῶσιν εἰς τοὺς δρόμους, διὰ ν' αὐξήσουν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνέργων.

66. — **Ἐργάται Κυτιοποιείας.** — Ὡς συμβαίνει συνήθως παρὰ ταῖς μεγάλαις βιομηχανίαις ἀναπτύσσονται μικραί τινες ἐπιβοηθητικαί, αἵ δποιαι δὲν στεροῦνται σημασίας, καὶ εἶναι πάντοτε ἀξιαι προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέοντος. Παρὰ τῇ μεγάλῃ Καπνικῇ Βιομηχανίᾳ ἐν Ἑλλάδι ἀνεπιύθη μικρὰ βιομηχανία κυτιοποιείας, ἡ δποία, κατὰ τὰς στατιστικὰς πληροφορίας τοῦ κ. I. Σερραίου, ἀπασχολεῖ 2000 περίπου ἐργατρίας καὶ 185 ἄνδρας διαφόρου εἰδικότητος, χειριστάς, μηχανικοὺς κλπ. Τὸ Μονοπάλιον θὰ περιοδίσῃ κατ' ἀνάγκην καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, δεδομένου, ὡς γράφει ὁ κ. I. Σερραῖος ὅτι θὰ κατασκευάζῃ αὐτὸ τοῦτο τὰ κυτία διὰ νέων τελείων μηχανημάτων καὶ δι' ὑλικῶν, ἀτινα θὰ προμηθεύηται εἰς χονδρικὰς τιμὰς καὶ ἀνευ μεσολαβήσεως τρίτων, καὶ ὅτι διὰ τὴν δευτέραν, τὴν λαϊκὴν ποιότητα σιγαρέττων, τὸ Μονοπάλιον θὰ κατασκευάζῃ κυτία τύπου συρταρίου.

Εἶναι φανερόν, ὅτι μὲ τὰ τέλεια μηχανήματα τοῦ κ. Σερραίου καὶ μὲ τὴν εὐτελεστέραν κατασκευὴν κυτίων, οἱ νῦν ἀπασχολούμενοι 2185 ἐργάται καὶ ἐργάτραι, θὰ περιορισθοῦν καὶ αὐτοί, ὡς οἱ ἐργάται τῆς καπνοβιομηχανίας, εἰς τὸ ἥμισυ, ἵσως καὶ κάτω τοῦ ἥμισεως. Ὁ κ. I. Σερραῖος καταλογίζει ὑπερβολικὴν ἀπλότητα εἰς τοὺς ἴσχυριζομένους, ὅτι ἡ πολυτελής ἐμφάνισις τῶν κυτίων συντελεῖ εἰς τὴν διαφήμισιν τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν. Ἡ κατασκευὴ πολυτελῶν κυτίων, λέγει ὁ κ. I. Σερραῖος, ἀγνοῶ πᾶς, κατὰ ποῖον λογικὸν εἰρμὸν σκεπτόμενος, ὀφείλεται εἰς τὴν πρόσδοτον τῆς κυτιοποιείας, ἡτις ἐφεῦρε κοπτικὰ καὶ λιθογραφικὰ μηχανήματα, ἵκανα νὰ κατασκευάζουν πολυτελῆ κυτία. Ἀλλ' ἐὰν οἱ καπνοβιομηχανοί, φειδωλευόμενοι, διὰ νὰ ἔξοικονομήσουν δλίγα ἔξοδα, τὰ δποῖα θὰ ἔξοικονομῇ μὲ ἀηδῆ γλισχρότητα τὸ Μονοπάλιον, δὲν ἔχοσι μποτοίουν διὰ τὰ σιγαρέττα αὐτῶν τοιαῦτα πολυτελῆ κυτία, πᾶς θὰ προήγετο ἡ κυτιοποιεία; Ὅ κ. I. Σερραῖος δὲν θέλει νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ κατασκευὴ κομψοῦ καὶ πολυτελοῦς κυτίου ἐλκύει δπωσδήποτε τὸν καταναλωτήν, ὅτι εἶναι τέλος πάντων ἐν μέσον διαφήμισεως τῶν Ἑλληνικῶν σιγαρέττων, ὡς πᾶσα κομψὴ συσκευὴ πρόσδοτον. Καὶ ἡ σταφὶς ἔχει ἀνάγκην τοιαύτης πολυτελοῦς συσκευῆς, καὶ τὰ ἔλαια τὰ ἔξαγόμενα εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν θὰ ὀφελοῦντο ἀσφαλῶς, ἐὰν ἔξη-

γοντο εἰς δοχεῖα κομψὰ ὠρισμένων ποιοτήτων. Ἀντιφάσκων ὅμως εὐθὺς ἀμέσως εἰς ἑαυτὸν γράφει: «Πάντως πολυτελῆ εἰς ἐμφάνισιν κυτία θὰ χρησιμοποιῇ καὶ τὸ Μονοπώλιον διὰ τοὺς εὐπόρους καπνιστὰς καὶ διὰ τὴν ἔξαγωγὴν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν». Περίεργος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι. Ἀφοῦ δὲν ὁφέλοιν εἰς τὴν διαφήμισιν τὰ κομψὰ καὶ πολυτελῆ εἰς ἐμφάνισιν κυτία τῶν Καπνοβιομηχάνων, ὡς φρονεῖ ὁ κ. I. Σερραῖος, διατί τὸ Μονοπώλιον θὰ χρησιμοποιῇ τοιαῦτα; Καὶ ἀφοῦ θὰ τὰ χρησιμοποιῇ, ποία θὰ εἶναι ἡ ὁφέλεια, ἦν ἐλπίζει νὰ ἀποκομῆῃ ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ κατασκευῆς κυτίων ὁμοίων πρὸς τὰ τῶν Καπνοβιομηχάνων; Τὸ μόνον τὸ δοποῖον θὰ ἐπιτύχῃ εἶναι νὰ φίψῃ εἰς τοὺς δρόμους 1000—1200 ἐργάτας καὶ ἐργατρίας, ἀποζημίωσιν τῶν ὁποίων δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀποφύγῃ.

Ἄλλὰ συμφώνως πρὸς τὰς θεωρίας του καὶ πρὸς τὴν εἴλικρινή ἀγάπην, ἦν τρέφει πρὸς τὸν ἐργάτην, ὁ μέλλων διευθυντὴς τῆς Ἐνιαίας, θὰ ὑπαλληλοποιήσῃ κατ' ἀνάγκην καὶ τὰς ἐργατρίας καὶ τοὺς ἐργάτας ὅσους θὰ διατηρήσῃ εἰς τὸ Μονοπώλιον, κλείων τὰ ἴδιωτικὰ κυτιοποιεῖα, ὡς καὶ τοὺς ἄλλους ἐργάτας τῆς καπνοβιομηχανίας, μὲ μηνιαῖον ηὔημένον μισθόν, μὲ συντάξεις, μὲ αὐξῆσιν ἀνὰ πενταετίαν, ἡμεραργίας καὶ ὅσα ἄλλα πλεονεκτήματα ἔχουσιν οἱ ὑπάλληλοι. Οἱ 1400 ὑπάλληλοι τῆς καπνοβιομηχανίας θ' ἀνέλθουν εἰς 2500—2600 μὲ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς κυτιοποιείας.

Χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις. Αἱ νέαι αὐται κχιλιάδες τῶν ἐργατῶν ὑπαλλήλων, προστιθέμεναι εἰς τὰς χιλιάδας ἐργατῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὁργανισμοῦ Λιμένος Πειραιῶς, θὰ ἰσχυροποιήσουν πολύ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἐκάστοτε Κυβερνήσεων, ἀν δὲν κατασήσουν αὐτὰς ἐντελῶς ἀνισχύρους καὶ ὑποχειρίους εἰς τὴν ὑπαλληλικὴν Συνομοσπονδίαν, καὶ εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Συνδικάτων. Καὶ τὸ κακὸν θὰ προχωρῇ. Ἐὰν ὑπαλληλοποιήθησαν οἱ ἐργάται τοῦ Λιμένος Πειραιῶς, διατί δὲν θὰ ὑπαλληλοποιηθοῦν καὶ οἱ ἐργάται δλων τῶν λιμένων τοῦ Κράτους, — ἐν Καλάμαις λ. χ. καὶ ἄλλαχοῦ; Διὰ ποῖον λόγον θὰ ἔξαιρεθοῦν οὗτοι τῆς ὑπαλληλοποιήσεως; Ὄταν ἐργάται τοῦ καπνοῦ, λαμβάνουσαι 25—30 δραχ. ἡμερομίσθιον, ὑπαλληλοποιοῦνται καὶ συνταξιοδοτοῦνται, διὰ ποῖον λόγον οἱ λιμενεργάται ἐν γένει δὲν δικαιοῦνται νὰ ζητήσουν, καὶ πολὺ εὐλόγως, τοιαύτην ὑπαλληλοποίησιν; Ἀλλὰ διατί δὲν θὰ ὑπαλληλοποιηθοῦν καὶ οἱ εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους ἐργαζόμενοι ἡμερομίσθιοι; Λόγου χάριν εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον καὶ ἄλλαχοῦ.

67. — Ποιότητες σιγαρέττων, αὐξησις εἰσπράξεων.—Ο εὐφάνταστος Προϊστάμενος τῆς Καπνικῆς Υπηρεσίας τοῦ Υπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δογματίζει μὲ πολλὴν αὐτοπεποίθησιν, ἀξίαν ἔξετάσεως, ὅτι θὰ αὐξηθῶσιν αἱ εἰσπράξεις τοῦ Δημοσίου κατὰ πολλὰς ἐκατοντάδας ἐκατομμυρίων διὰ τῆς συστάσεως τοῦ Μονοπώλιου (σελὶς 71). Τὸ Μονοπώλιον, λέγει ὁ κ. I. Σερραῖος, θὰ ἔχῃ τὴν εὐχέρειαν τῆς κατασκευῆς, ἡ ὅποια δὲν ὑπάρχει σήμερον (sic), ἀγνοῶ πᾶς, εὐθηνῶν σιγαρέττων διὰ τὰς λαϊκὰς τάξεις.

Τὸ Μονοπώλιον θὰ κατασκευάζῃ σιγαρέττα πολλῶν ποιοτήτων καὶ διαφόρων τιμῶν, διότι κατὰ τὸν κ. Σερραῖον, τὸ ὑπάρχον σύστημα, καθ' ὃ ὁ τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου καὶ ὁ κλητὴρ τοῦ Ὑπουργείου ἀγοράζουν εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν τὰ σιγάρα των, καθὼς ἀγοράζουν μὲ τὴν αὐτὴν τιμὴν τὴν ζάχαριν καὶ τὸν καφὲν καὶ τὸ κρέας καὶ πολλὰ ἄλλα, ἀντίκειται (sic) οὐ μόνον πρὸς τὰς στοιχειώδεις ἀρχὰς τῆς δημοσίας οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς βασικὰς τοῦ Συντάγματος διατάξεις, καθ' ἃς οἱ πολῖται συνεισφέρουσιν ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς (sic) αὐτῶν ἀντοχῆς !! Τὸ Σύνταγμα, κατὰ τὸν κ. Σερραῖον, ἀπαιτεῖ, ὡστε νὰ καταργηθῇ τὸ ἀναχρονιστικὸν σύστημα, τὸ ὅποιον ὑποχρεοῖ τοὺς πολίτας πτωχοὺς καὶ πλουσίους ν' ἀγοράζουν τὸν ἄρτον μὲ τὴν αὐτὴν τιμὴν !! Πρέπει νὰ γίνουν πολλαὶ καὶ διάφοροι ποιότητες ἄρτου, ἀπὸ τοῦ καθαροῦ σεμιγδαλίτου μέχρι τοῦ καθαροῦ πιτύρου, οὕτως ὡστε αἱ διάφοροι τάξεις ἀπὸ τοῦ ἐπαίτου μέχρι τοῦ πλουσίου τραπεζίτου νὰ τρώγουν ἄρτον διάφορον, διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ Σύνταγμα καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ πρωτότυπος δικαιοσύνη τοῦ κ. I. Σερραῖον. Ὁ πτωχὸς νὰ τραφῇ μὲ πίτυρα, καὶ ὁ πλούσιος τραπεζίτης μὲ σεμιγδαλίτην, ὁ τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου κατωτέρας ποιότητος μαῦρον, καὶ ὁ ἐπαίτης μπομπόταν.

Καὶ ὁ κ. I. Σερραῖος ἔφαρμόζων τὰς βασικὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, θὰ κατασκευάζῃ, ὅταν αὐτῷ - μεθαύριον - ἀναλάβῃ τὴν Ἐνιαίαν Διεύθυνσιν, σιγαρέττα καλῶν ποιοτήτων (sic), ἀτινα θὰ διαφέρωσιν καὶ εἰς τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ καὶ εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν κυτίων καὶ εἰς τὴν συσκευὴν ἐν γένει, οὕτως ὡστε ν' ἀγοράζωνται ταῦτα ὑπὸ τῶν καπνιστῶν ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν ἀντοχῆς. Λόγου χάριν ἀπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ μέχρι τοῦ κλητῆρος τοῦ Ὑπουργείου ὑπάρχουσι δέκα τούλαχιστον διαβαθμίσεις ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς ἀντοχῆς. Ὁ κ. I. Σερραῖος θὰ κατασκευάζῃ εἰς τὸ Μονοπώλιον δέκα διαφόρους ἐκλεκτὰς πάντοτε ποιότητας, μὲ διάφορα κυτία, καὶ διὰ νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς βασικὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, θὰ δρίσῃ τιμὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν ἔκαστου, 12 δρ. διὰ τὸν Ὑπουργόν, 11 δρ. διὰ τὸν Γενικὸν Γραμματέα, 10 δρ. διὰ τὸν Διευθυντήν, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις 6 δραχμῶν διὰ τὸν κλητῆρα. Τώρα εἰμπορεῖ νὰ συμβῇ, ἀξιόλογα, ὡστε ὁ κλητὴρ τοῦ ὑπουργείου νὰ εἶναι καὶ ἀξιοπρεπέστερος ταιριακῆς, ν' ἀγοράζῃ καπνὸν τῶν 12 δραχ. καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου ἢ ὁ Τμηματάρχης ν' ἀγοράζῃ καπνὸν τῶν 6 δρ., διότι ἡ οἰκονομικὴ ἀντοχὴ ἔκαστου δὲν εἶναι πάντοτε ἀνάλογος καὶ πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ρυθμίζειν τὰ ἔξοδά του, πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. Ὑπάρχουν πλεῖστοι φιλάργυροι, οἱ ὅποιοι ζοῦν μὲ γλισχρότητα ἐπαίτου, αὐτὸς ὅμως εἶναι ἀδιάφορον. Τὸ Σύνταγμα τοῦ κ. I. Σερραῖον προστατεύει, δύσονς θέλουν νὰ προστατευθοῦν. "Οστις δὲν θέλει, ἀν ὁ κλητὴρ τοῦ Ὑπουργείου θέλει νὰ καπνίζῃ σιγαρέττα τῶν 10 δραχμῶν λ.χ. καὶ οὐχὶ τῶν 6 δραχ. καπνὸν τῆς τάξεως του, δικαίωμά του καὶ λογαριασμός του.

68.—Συνέχεια παραλογισμῶν. — 'Αλλ' ὅτι προξενεῖ εἰς ἐμὲ θλιβεόν την ἐντύπωσιν εἶναι, ὅτι μὲ τὰ κυτία αὐτὰ τῶν δέκα διαφόρων ποιοτήτων καὶ δέκα διαφόρων τιμῶν θ' αὐξήσουν, βεβαιοῦ μὲ δυσκόλως περιστελλομένην χαράν δ. κ. I. Σερραῖος, αἱ εἰσπράξεις τοῦ δημοσίου κατὰ ἔκατοντάδας ἔκατον μυριών δραχμῶν !!' Πῶς θὰ συμβῇ τὸ θαῦμα τοῦτο, δὲν ἔξηγεται, οὔτε ἐπιχειρεῖ νὰ ἔξηγησῃ. "Ολοὶ οἵ προφῆται, ἔστω καὶ μετὰ Χριστόν, ἔχουν τὴν ἀξίωσιν, νὰ τοὺς πιστεύωμεν ἀνεξετάστως, διότι μόνον οὗτων δυνάμεθα νὰ κληρονομήσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ν' ἀποκτήσωμεν καὶ τὸν ὑψηλὸν τίτλον τοῦ ἡλιθίου.

Καὶ δ. κ. I. Σερραῖος, ἔχομενος εἰς παρηγορίαν τῶν 2000 ἔργατῶν, οὓς θ' ἀπολύσῃ ὡς περιττούς—καὶ θ' ἀποζημιώσῃ βεβαίως,—λέγει, ὅτι δὲν θὰ βραδύηται νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ πάλιν ὡς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἀναβιβάζων τὸν ἀριθμὸν ὅλων εἰς 4.500, διότι μὲ τὸ σύστημα τῶν δέκα διαφόρων κυτίων καὶ διαφόρων τιμῶν θ' αὐξήσῃ τόσον πολὺ ἡ κατανάλωσις, κατὰ ἔκατοντάδας ἔκατον μυριών χιλιογράμμων, ὥστε κατ' ἀνάγκην τὸ ἔργατικὸν προσωπικὸν θὰ ὑπερδιπλασιασθῇ. Πῶς θὰ συμβῇ τοῦτο, μυστήριον.

'Ο κ. I. Σερραῖος, θέλων προκαταβολικῶς ν' ἀποκρούσῃ τὸ ἔργωτημα: **Άφοῦ ἐπὶ τέλους τόσον προσοδοφόροις θὰ εἴναι αἱ δέκα διάφοροι ποιότητες καὶ αἱ δέκα διάφοροι τιμαί, διατὶ δὲν γίνεται καὶ τώρα χωρὶς μονοπώλιον, διατὶ δὲν ἐπεβλήθη πρὸ πολλοῦ εἰς τοὺς ἴδιωτας καπνοβιομηχάνους ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ συσκευὴ τῶν δέκα τούτων ποιοτήτων, ἀπαντῷ δογματικῶς, διότι μόνη ἡ Ἐθνικοποίησις καὶ ἐγὼ δυνάμεθα νὰ κατασκευάζωμεν τοιαῦτα εὐθηνὰ σιγαρέττα. Οἱ ἴδιωται καπνοβιομηχάνοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατασκευάζουν τοιαῦτα. Διὰ ποῖον λόγον; Διότι, ἀκουσον, ἀναγνῶστά μου καὶ μὴ σταυροκοπηθῆσ, διότι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1933 κατετέθη εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον, διὰ μιᾶς τῶν διατάξεων τοῦ δποίου ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς καπνοβιομηχάνους ἡ συσκευὴ τῶν σιγαρέτων τῶν $12 \frac{1}{2}$ γραμμαριών εἰς πολυτελῆ κυτία. Ή Βουλὴ ἀπέρριψεν δμοφώνως τὴν διάταξιν ταύτην, καθόσον ἔκρινεν, δτι τὸ δημόσιον δὲν πρέπει νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὸν τρόπον τῆς συσκευῆς τῶν σιγαρέτων, ἐφ' ὅσον εἶναι ἐλευθέρα ἡ καπνοβιομηχανία.**

Τὸν Σεπτέμβριον λοιπὸν τοῦ 1933 ἡ Βουλὴ ὁμοφώνως ἔκρινεν, δτι ἡ καπνοβιομηχανία ἔπρεπε νὰ μένῃ ἐλευθέρα νὰ συσκευάζῃ, ὡς κρίνει καταλληλότερον τὰ σιγαρέττα αὐτῆς. Δὲν ἡρωτήθη ὑπὸ τοῦ κ. I. Σερραίου ἄν εἶναι εἰς θέσιν ἡ Καπνοβιομηχανία νὰ κατασκευάζῃ 10 ἡ πλείονας ποιότητας μὲ διάφορον συσκευὴν κυτίων καὶ τιμήν. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1933 ἡ Βουλὴ ἡδύνατο νὰ ἐρωτηθῇ ὑπὸ τοῦ κ. I. Σερραίου καὶ ἐπὶ τούτου. 'Ο κ. I. Σερραῖος δύναται νὰ εἶναι ὑπερβέβαιος, δτι ἡ Βουλὴ θ' ἀπορρίψῃ δμοφώνως τὴν ἰδέαν τῶν 10 διαφόρων ποιοτήτων, διότι εἶναι καταφανὲς εἰς πάντα λογικῶς σκεπτόμενον, δτι τὰ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἔσοδα τοῦ Κράτους δὲν θ' αὐξήθοιν κατὰ ἔκατοντάδας ἔκατομ. δρ. ἀλλὰ θὰ ἐλαττωθῶσι κατὰ λογικὴν σειράν σκέψεων κατὰ ἔκατοντάδας ἔκατομ. δραχμῶν. Διὰ τοῦτον

δὲ τὸν λόγον ἀκριβῶς κατὰ Ὁκτώβριον τοῦ 1933, συζητουμένης τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου καπνοῦ, ἀπεφασίσθη νὰ παραμείνῃ τὸ ἐν ἴσχυί σύστημα ἐπιβολῆς φορολογίας — οὐχὶ κατὰ ποιότητας σιγαρέττων, — ἀλλὰ διὰ πάσας τὰς ποιότητας τῶν σιγαρέττων, νὰ αὐξηθῇ δὲ ἡ φορολογία, ὡς ηὔξησθη κατὰ 36 λ. τὸ κιλόν, ἀσχέτως τῆς ποιότητος τῶν σιγαρέττων ἢ τῆς τιμῆς πωλήσεως αὐτῶν.

Συνέβαινον ταῦτα τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1933, καὶ πολὺ δρυῖδας καὶ πολὺ φρονίμως. Ἐλπίζει δ. κ. I. Σερραῖος νὰ συμβῇ ἄλλως τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1934; Πῶς;

69. — **Υπερέντασις μονοπωλιακῶν παροξυσμῶν.** — Ο. κ. I. Σερραῖος διακηρύττων πανηγυρικῶς, ὅτι κύριος καὶ πρώτιστος σκοπὸς τῆς συστάσεως μονοπωλίας καὶ Ἐθνικοποιήσεως τῆς καπνικῆς βιομηχανίας εἶνε ἡ προστασία τῆς καπνοπαραγωγῆς, ἡ διὰ παντὸς τρόπου αὐξῆσης τῆς προσόδου αὐτῆς ἐκ τῆς καλλιεργείας καπνοῦ, στοχάζεται, ὅτι θὰ είνεται, ὅτι θὰ είνειν καὶ ἡ ἔχη δλην τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένην δύναμιν νὰ χορηγῇ εἰς αὐτὴν 40—50 ἑκατ. δραχ. ἐπὶ πλέον τῶν δσων παρέχουσιν οἱ καπνοβιομηχανοί, διότι καταλήγει, ὅτι τὰ κέρδη ἐκ τῆς συστάσεως μονοπωλίου θὰ είνειν τόσον πολλά, ὥστε νὰ ἐπιτρέψουν εἰς αὐτὸν τοιαύτας μεγαλοδωρίας, μὲ πλήρη περιφρόνησιν πρὸς τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως. Είναι εύκολον ν ἀντιληφθῆ πᾶς τις, καὶ ίδιως οἱ καπνοπαραγωγοί, ὅτι τοιαῦται μεγαλοπρεπεῖς ὑποσχέσεις δὲν θὰ είναι δυνατὸν νὰ τηρηθοῦν.

Είναι φανερὸν εἰς πάντα λογικὸν συζητητήν, ὅτι, ἀν τὸ Κράτος ἀποβλέπῃ πρωτίστως καὶ κυρίως, ὡς αὐτὸς ὁντος δ. κ. I. Σερραῖος γράφει, εἰς τὴν αὐξῆσιν τῶν ἐκ τοῦ καπνοῦ πόρων του διὰ τοῦ μονοπωλίου καὶ τῆς ἐθνικοποιήσεως, δὲν θὰ ἐπιτύχῃ, δὲν είναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ συγχρόνως καὶ τὴν προστασίαν τῆς καπνοπαραγωγῆς καὶ τὰς μεγαλοδωρίας τοῦ προϊσταμένου τῆς καπνικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ **Υπουργείῳ** τῶν Οἰκονομικῶν. Τὸ δὲν ἀντιτίθεται ἄκρως πρὸς τὸ ἔτερον. **Η προσπάθεια πρὸς αὐξῆσην τῶν πόρων τοῦ Κράτους** θὰ καταλήξῃ μοιραίως εἰς περιορισμὸν καὶ καταδυνάστευσιν τῆς παραγωγῆς. **Αντιστρόφως** ἡ προστασία τῆς καπνοπαραγωγῆς καὶ αἱ ἀπατηλαὶ τοῦ κ. I. Σερραίου μεγαλοδωρίαι πρὸς αὐτήν, καὶ τὰ ἐπὶ πλέον ἔκατομμύρια, καὶ ἡ ἀγορὰ δλου τοῦ παραγομένου καπνοῦ, εἴτε καταναλίσκεται εἴτε ὅχι, θὰ δηγγήσουν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἐκμηδένισιν τῶν ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσπράξεων τοῦ Κράτους. Πῶς ἄλλως;

Άλλ' δ. κ. I. Σερραῖος (σελὶς 89 τῆς ἐπαινεθείσης στατιστικῆς μελέτης) σπεύδει νὰ προσθέσῃ, ὅτι ὡς διασφαλιστικὰ (sic) τῶν συμφερόντων τῶν καπνοπαραγωγῶν καὶ ίδιᾳ τῆς βελτιώσεως τῆς ποιότητος τῶν ὑπὸ τοῦ μονοπωλίου παραγομένων σιγαρέττων προκρίνομεν νὰ ληφθῶσι τὰ κάτωθι μέτρα.

Νὰ ἐπιβληθῇ νομοθετικῶς!! ἡ ὑποχρέωσις τῆς προμηθείας ἐκ

τῶν προτέρων καθωρισμένης ποιότητος καὶ ποσότητος καπνοῦ ἐκ τῶν παραγόντων ἐξ ὑπαρχῆς δρίστην ποιότητα καπνοῦ χωρίων, καὶ εἰς ὀδρισμένας τιμὰς ἐπὶ μίᾳ τριακονταετίαν!!

‘Ἄλλ’ εἶνε δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ Ύπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἔχων μυελὸν ὑπὸ τὸ κρανίον, καὶ ὅχι καπνόφυλλα, τόσον ἀφελῆς ὥστε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Βουλὴν τοιοῦτον νομοθέτημα; Τὴν δυσκολίαν ταύτην ἀναγνωρίζων ὁ κ. I. Σερραῖος προβαίνει (σελὶς 91) εἰς μεγαλειώδη δήλωσιν, ὅτι μὲ τὸ μονοπώλιον θ’ ἀνακηρυχθῆ συγχρόνως δικτάτωρ τοῦ καπνοῦ, ὡς ὁ πρόφητης Πρόδεδρος τῆς Ἀμερικῆς Χοῦβερ ἀνεκθρύχη κατὰ τὸν πόλεμον δικτάτωρ τῶν τροφίμων. ‘Ως δικτάτωρ τοῦ καπνοῦ θὰ συστήσῃ ὁ κ. I. Σερραῖος Συμβούλιον, τὸ ὄποιον θὰ διευθύνῃ κυριαρχικῶς τὰ τοῦ καπνοῦ, μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ μιᾶς Κρατικῆς ἔξουσίας (sic). Τὸ ἀνεξάρτητον τοῦτο συμβούλιον ὑπὸ τὸν δικτάτορα Δευθυντὴν τῆς Ἐνιαίας θὰ ἔχῃ διαθέσιμα τὰ ὑλικὰ μέσα, — προικοδοσίαν 200 ἑκατομ. δραχμῶν ἐτησίως —, πρὸς προστασίαν τοῦ ἐλληνικοῦ καπνοῦ, καὶ τὴν εὐχέρειαν τῆς διαθέσεως τῶν ὑλικῶν τούτων μέσων κατὰ τὸ δοκοῦν (sic) καὶ ἀνευ τῶν διατυπώσεων τῶν κειμένων νόμων, τῶν καθοριζόντων τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως τῶν χρημάτων τοῦ δημοσίου !!

Εἶναι εὐνόητον εἰς πάντα φρόνιμον ἀνθρωπον, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χωρήσῃ λογική τις καὶ μὲ πρακτικὰ ἀποτελέσματα συζήτησις ἐπὶ τοιούτων παραδοξολογιῶν, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἡπιωτέραν ἔκφρασιν. Δὲν εἶναι πρόγραμματι δυνατὸν δι’οῶν δήποτε ἐπιχειρημάτων ἢ συστάσεων νὰ συγχρατήσῃ τις τὸν κατεχόμενον ὑπὸ μιᾶς ἐμμόνου ἰδέας εἰς τὸν φρενήρη δρόμον, εἰς τὸν ὄποιον φέρεται ἀσυγκράτητος. ‘Ομοιάζει ὁ τοιοῦτος πρὸς τὸν δυστυχῆ ἐκείνον τοῦ μύθου καὶ ἐρωτομανῆ Ἰξίωνα, ὅστις, τρέχων κατόπιν τῆς Νεφέλης, ἐζήτει νὰ εῦδῃ ἀπόλαυσιν εἰς τὴν ἀππτὸν ἀνέφικτον ἀγκάλην αὐτῆς, ἐφ’ ὅσον ἐν ἐρωτικῇ παραφορᾷ καὶ παραζάλῃ διατελῶν, ἐξελάμβανε τὴν Νεφέλην ὡς τὴν ὡραίαν, τὴν εὐώλενον, τὴν βιώπιδα Ἡραν. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις τὸ μόνον, εἰς τὸ ὄποιον πρέπει νὰ περιορισθῇ φρόνιμος ἀνθρωπος, εἶναι ν’ ἀκολουθήσῃ τὴν σύστασιν τοῦ Βιργιλίου πρὸς τὸν Δάντην ἐρωτῶντα ἐπὶ τῇ θέᾳ δυστυχῶν τινῶν κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὸν Ἄδην: Non ragionar di loro, ma guarda e passa.

V

70.—Η μόνη δυνατὴ λύσις.—“Οσον περισσότερον σκέπτομαι, ὅσον περισσότερον περιστολέγεται ὁ νοῦς μου, καὶ περισφίγγεται ἐν τῇ εἰλικρινεῖ καὶ ἐπιμόνῳ προσπαθείᾳ, ὅπως ἐξεύρῃ λύσιν τινὰ λογικήν, εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν πολυθόρυβον ὑπόθεσιν τῶν ἐλληνικῶν καπνῶν, τόσον περισσότερον πείθομαι, καὶ καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι λύσις δυνατὴ καὶ λογικὴ δὲν ὑπάρχει ἀλλη, εἰμὴ ἐκείνη, τὴν ὄποιαν σαφῶς ἐνδεικνύει αὐτὴ ἡ φυσικὴ φορὰ τῶν πραγμάτων. Οἱ ὑγειονολόγοι λέγουσιν: Naturae non impera-

tur, nisi parendo. Δηλαδὴ δὲν δύνασαι νὰ κυριαρχήσῃς τῆς φύσεως, δὲν δὲν ὑποταχθῆς εἰς τὴν φύσιν.

Υπάρχει τις νόμιος φυσικὸς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, νόμος αἰώνιος, ἀμείλικτος, ἀμάλακτος, ὁ νόμος τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως. Δὲν δύναται κανεὶς, εἴτε ἄτομον, εἴτε Κυβερνήτης, εἴτε Δικτάτωρ, ἐνάρετος, ἢ φιλάρετος, νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ νόμου τούτου, ἂν δὲν ὑποταχθῇ εἰς αὐτόν. Πᾶσα προσπάθεια, ὅπως καθ' ἓν ἡ ἄλλον τρόπον ὑπεκφύγῃ τὴν ἀδάμαστον αὐτοῦ ἰσχύν, δι’ οἵας δήποτε ἐπιβολῆς ἢ ἡ αὐταρχισμοῦ, εἶναι προωρισμένη ἐκ τῶν προτέρων νὰ καταλήξῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸ οἰκτρότερον ναυάγιον.

71.—Φύσις τοῦ καπνικοῦ ζητήματος. — Ποῖον εἶναι ἀληθῶς τὸ καπνικὸν νόσημα τῆς Ἑλλάδος, τὸ δόπιον τόσοι σοφοὶ ίατροὶ καὶ ἄλλοι κομπογιαννῖται, οἱ δόπιοι δίκην μυκήτων ἀνέθοδον ἀπὸ πάσης γωνίας γῆς ἐλλαδικῆς, καὶ ζητοῦν μετὰ κραυγῶν καὶ ὑπόπτου θορύβου, νὰ θεραπεύσουν, ἐκθειάζοντες εἰς ἔκαστος τὸ θαυματουργὸν φάρμακον αὐτοῦ ἢ τὸ σωτῆριον βίτανον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδιαν φιλάρετον εἰλικρίνειαν.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἰς ὧδισμένας περιφερείας εὐδέθη κατάλληλον εἰς καλλιέργειαν καπνοῦ, καὶ ἀπὸ ἐτῶν μακρῶν ὁ καπνὸς ἐκαλλιεργεῖτο ἐπιτυχῶς εἰς διαφόρους ποιότητας, ἀναλόγως τοῦ ἔδαφους. Ἐξ ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι καλλιεργουμένων προϊόντων τῆς ἐλληνικῆς γῆς ὁ καπνὸς κατεδείχθη ὡς ὁ μᾶλλον δαψιλέστερον ἀμείβων τὸν καλλιεργητήν, καὶ ἡ δαψιλεια ἀκριβῶς αὐτῇ τῆς ἀποδόσεως συνετέλεσε, κατὰ φυσικὴν ὅλως συνέπειαν, εἰς τὴν αὔξησιν τῶν καλλιεργουμένων ἀγρῶν, καὶ δὴ εἰς περιφερείας, αἱ δοποῖαι ἐνεκαὶ τῆς ἐδαφικῆς συστάσεως δὲν παρῆγον καπνὸν ποιότητος ἀναλόγου πρὸς τὸν ἐν ταῖς ἄλλαις περιφερείαις. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον καὶ καθόσον ἐπολλαπλασιάζετο ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ, δὲν ηὔχανε ἀναλόγως καὶ ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ. Ἡδη ἐν τῇ μέχρις Ὁρθρος καὶ Οἰτης παλαιῷ Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1880 ὅμιλῶν ἐν τῇ Βουλῇ ὁ ἀείμνηστος Θ. Π. Δηλιγιάννης, ὑπουργὸς ὃν τῶν Οἰκονομικῶν, ἔλεγεν εἰς τὴν Βουλὴν (συνεδρ. 18 Δεκεμβρίου 1880), διτι εἶναι ἀνέφικτον νὰ ἐπιβληθῇ τὸ Μονοπάλιον τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς παραγάγει καπνόν, ὑπεραρκοῦντα οὐ μόνον πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔξαγωγήν.

72.—Δυσχέρειαι εξαγωγῆς. — Μετά τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, ἡ παραγωγὴ καπνοῦ ὑπερβαίνουσα κατὰ πολὺ τὴν ἐγχωρίαν κατανάλωσιν, δὲν εἶχεν ἄλλην διέξοδον εἰμὴ τὴν ἔξαγωγὴν εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἀλλ' ἥλθον χρόνοι δίσεχτοι, χρόνοι καταραμένοι, καὶ ἡ ἔξαγωγὴ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν εὐδέθη τόσον δυσανάλογος πρὸς τὴν παραγομένην ποσότητα, ὥστε μέγια μέρος τῶν ἐτησίων ἐσοδειῶν παρέμεινεν ἀδιάθετον. Καὶ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ δύναμὸς τῶν ἐνδιαφερομένων παραγωγῶν καπνοῦ ὑψώθη διάτορος μέχρις ἀστέρων. Ἐκ τῶν ὄλοφυρμῶν τούτων συγκινηθέντες διάφοροι φιλάρετοι σωτῆρες ἐσπευσαν νὰ δρθῶσουν τὸ παχὺ αὐτῶν σῶμα καὶ τὸν ποχύτερον νοῦν, ὑποδεικνύοντες διαφόρους τρόπους κατα-

τροπώσεως τοῦ ἀδαμάστου θηρίου, τὸ διοῖον δυνομάζεται Νόμος τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, προβάλλοντες κατ' αὐτοῦ ἀγχέμαχα ὅπλα ἐκ καυτσού.

'Επανελήφθη δηλ. ἀκριβῶς ὅ,τι συνέβη καὶ μὲ τὴν σταφῖδα. "Οταν ἡ παραγωγὴ τῆς σταφῖδος ὑπερεπλεόνασε, καὶ ἡ κατανάλωσις ἥλατιώθη, αἱ δὲ τιμαὶ ἔξεπεσαν, γοεραι ἡραγαὶ ἡκούσθησαν, ἐπικλήσεις καὶ ἀπειλαὶ ἀνὰ τὴν ὁραίαν τοῦ Πέλοπος γῆν. *Σπεύσατε, ἐλέγετο τότε εἰς τοὺς Κυβερνῶντας, σπεύσατε νὰ σώσετε τὸν κόσμον, τὸν κόσμον τῆς Πελοποννήσου, διότι οἱ Πελοποννήσιοι πεινῶντες θὰ διαρπάξουν τοὺς ἀρτους ἐκ τῶν κλιβάνων, καὶ θὰ πάλλωσιν εἰς τὰς χεῖρας ἐγχειρίδια.* (Συνεδρίασις τῆς Βουλῆς 30 Ἰουνίου 1895. — 'Εστενογραφημένα πρακτικά. — Ἀγόρευσις Κ. I. Ἀγγελοπούλου). Καὶ δὲ τοόπος τῆς σωτηρίας εὑρέθη.

73. — **Τεχνητὴ ὑψώσις τῶν τιμῶν. Valorisation.** — 'Η μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως ἴσορροπία, — προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, — σταθεροποιεῖ τὰς τιμὰς εὐεργετικῶς πρὸς ὅλους, ἡ ἀνισορροπία διαταράσσει αὐτὰς ἄλλοτε ἄλλως. "Οταν ὑπεραφθοῦῃ ἡ παραγωγὴ, καὶ αἱ ποσότητες τοῦ παραγομένου προϊόντος δὲν εὐδίσκουσι κατανολωτάς, καὶ παραμένουσιν ἀδιάθετοι, ἀζήτητοι, ἀποτέλεσμα φυσικόν, ἀποτέλεσμα φυσικοῦ Νόμου, οἷος εἶναι ὁ ἀδάμαστος Νόμος τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως, εἶναι ἡ πιῶσις τῶν τιμῶν. Κατὰ τοῦ νόμου τούτου ἐπεδιώχθη ἀντίδρασις, σκοπὸν ἔχουσα νὰ ὑψώσῃ δπωσοῦν τὰς τιμάς, ἡ τούλαχιστον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν περαιτέρω πτῶσιν αὐτῶν. Ως μέσον τελεσφόρον ἀντιδράσεως, οὐχὶ κατὰ τοῦ Νόμου, τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως, ἄλλὰ κατὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ, εὐρέθη τὸ σύστημα τῆς τεχνητῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν, *système de valorisation*, καὶ τὸ διοῖον συνίσταται εἰς τὴν παρακράτησιν εἴτε καταστροφὴν ποσότητος τοσαύτης τοῦ ἐκ τῆς ὑπεραφθόνου παραγωγῆς ὑποτιμηθέντος προϊόντος, οὗτος ὁστε ν' ἀρθῇ ἡ ἐπελθοῦσα ἀνισορροπία, καὶ δυνηθῇ ὁ Νόμος τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως κανονικῶς καὶ ἀδιαταράκτως λειτουργῶν νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς τιμάς, ἀν οὐχὶ εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον, ἀλλὰ νὰ σταθεροποιήσῃ αὐτάς, εἰς δὲ σημεῖον εὑρίσκοντο τούλαχιστον πρότερον.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφεῦρον, καθόσον γνωρίζω, πρῶτοι, ὡς ἡτο καὶ φυσικόν, οἱ νεώτεροι Ἐλληνες. Εἴτε περὶ νόμων τῆς Πολιτείας πρόκειται, εἴτε περὶ νόμων τῆς φύσεως, ὁ νεώτερος Ἐλλην ἔχει ἀληθῶς τὴν ἰδιοφυΐαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καταστρατηγήσεως καὶ τῆς ὑπεκφυγῆς ἐκ τῶν συνεπιῶν αὐτοῦ. Θὰ ἔξενοη, ζητῶν πάντως καὶ πάντοτε τρόπον καὶ τὸ μέσον πρὸς τοῦτο. "Ηδη πρὸ αἰώνων ἔγραφεν δὲ Ιουβενάλης: *Omnia movet greculus esuriens. Τὰ πάντα μηχανεύεται δὲ πειναλέος Γραικόλος* (¹).

(¹) Τί τὸν θέλεις, καὶ δὲν εἶναι ὁ Γραικὸς πενταρολόγος.

Γιατρός, θέλεις, δικηγόρος, μάντις, μάγος, ἀστρολόγος,

σ' ὅλα μέσα θὰ τὸν εῦρῃς. Εἰν' ἡ ράτσα του ποῦ τῶχει.

Πέξ του, πέταξε εἰς τάστρα, καὶ σ' αὐτὸν δὲν λέγει δχι.

Ιουβενάλης.—Σάτυρα III 78.

Καὶ ὅταν ἡ ὑπεράφθονος παραγωγὴ τῆς σταφῖδος ἔξηντέλισε τὰς τιμάς, καὶ δηκώδεις ποσότητες σταφιδοκάρπου ἔμειναν ἀζήτητοι, οἱ εὐφυεῖς Πελοποννήσιοι εῦρον ἀσφαλὲς καὶ πρακτικῶτερον κατ’ ἐπιφάνειαν μέτρον, νὰ ἐλαττώσουν τὴν προσφοράν, ἀφαιροῦντες διὰ παραχρατήσεως ἥ καταστροφῆς μέγα μέρος τοῦ ἀζητήτου σταφιδοκάρπου, ὥστε νὰ ἴσορροπήσῃ ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ κατανάλωσις, καὶ ἡ ἴσορροπία αὗτῇ ἐπαναφέρῃ τὰς προτερας τιμάς.

74.—**Μίμησις καὶ παρ’ ἄλλων τοῦ ἐλληνικοῦ συστήματος τῆς τεχνητῆς ψήφισεως τῶν τιμῶν.**—Δὲν θέλω νὰ ἔξετάσω τώρα, δὲν εἶναι καὶ τοῦ παρόντος, κατὰ πόσον ἀπὸ ἀπόψεως κρατικῆς καὶ κοινωνικῆς οἰκονομίας εἶναι ὁ φέλιμον ἥ τούναντίον ἐπιζήμιον τὸ σύστημα τοῦτο τῆς valoresation. Περιορίζομαι μόνον νὰ προσθέσω, διὰ ἥ ἐλληνικὴ αὕτη πρωτοτυπία ἔτυχεν ἀποδοχῆς καὶ παρ’ ἄλλων Ἐθνῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1905, συνεπείᾳ ὑπεραφθόνου παραγωγῆς καφέδων ἡ Βρασιλία τῇ βοηθείᾳ δανείου ἔξηγόρασε τὸ ἐπὶ πλέον ποσὸν τῆς παραγωγῆς. Παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῶν οἰκονομολόγων ἥ ἀπόπειρα, συντρεχόντων δρῶν τινῶν, δὲν ἐφάνη ἀποτυχοῦσα. Ἀνενέῳθη ἔκτοτε, ἰδρυθέντος διαρκοῦς Ἰνστιτούτου Καφέδων εἰς τὸ São-paolo. Καθὼς ἀνέγνων ἐσχάτως εἰς τὰς ἐφημερίδας ἡ Βρασιλία καὶ τὸ Ἰνστιτούτον μαζῆ ἐφόρτωσαν εἰς πλοϊα μεγάλας ποσότητας καφέδων, τὰς δύοις ἔξεφόρτωναν εἰς τὸ μέσον τοῦ πελάγους. Δὲν γνωρίζω, ἀν τοῦ μέρους ἔκείνου ἀρέσκονται εἰς τὴν καφετοσίαν.

Τῷ 1923 ἥλθε μετὰ τὴν σταφῖδα καὶ τοὺς καφέδες ἥ σειρὰ τοῦ καουτσοῦ. Ἐπειδὴ αἱ φυτεῖαι καουτσοῦ εἰς τὰς ἀγγλικὰς Ἰνδίας ἐπολλαπλασιάσθησαν, αἱ τιμαὶ τοῦ προϊόντος τούτου ἔξεπεσαν κατὰ 84 τοῖς %. Οἱ παραγωγοὶ ὑπερχρεώθησαν ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως νὰ μειώσουν κατὰ 40 τοῖς %. ὅχι τὴν παραγωγὴν, ἀλλὰ τὴν ἔξαγωγὴν, ἥ τούλαχιστον νὰ πληρώνουν ἀπαγορευτικοὺς δασμοὺς διὰ πᾶσαν ποσότητα καουτσοῦ ἔξαγομένην πέραν τῶν 40 τοῖς %. Μετὰ ἔξαετη δοκιμασίαν καὶ τὸ σύστημα τοῦ περιορισμοῦ τοῦ καουτσοῦ ἐγκατελείφθη.

Ἀπόπειραι δοκιμῆς καὶ ἀπομιμήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ συστήματος ἐγένοντο, μὴ λαβοῦσαι ἀρχὴν ἔκτελέσεως, καὶ ἐν Κούβᾳ διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχαρόεως, καὶ τοῦ βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ.

75.—**Ἐξαγορὰ καπνῶν πρὸς καταστροφήν.**—Κατὰ τὸ ἔτος 1932 παρετηρήθη αἵδουσα μείωσις τοῦ ἐν Ἐλλάδι καταναλισκομένου καπνοῦ. Ἐνῷ τὸ 1929 ἀνήρχετο αὕτη εἰς **4.811.242** χιλιόγραμμα τὸ 1930 κατῆλθεν εἰς **4.685.313**, τὸ 1931 εἰς **4.600.455** καὶ τὸ 1932 εἰς **4.313.832**.

Ἡ μείωσις αὕτη τῆς καταναλώσεως ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μείωσιν τῆς ἔξαγωγῆς εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἔσχεν ὡς φυσικὴν συνέπειαν ἀζητησίαν. Ἰκανοὶ ποσότητες καπνοῦ τῶν τριῶν προηγουμένων ἔσοδειῶν τοῦ 1929, 1930 καὶ 1931 παρέμειναν ἀδιάθετοι καὶ φυειδόμεναι ἐν

ταῖς ἀποθήκαις τῶν παραγωγῶν. Συνεπῶς ὑποβιβασμὸς τῶν τιμῶν. Ἐξητήσθη θεραπεία. Ποία; Τὴν θεραπείαν ὑπέδειξε πρὸ πολλοῦ ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίληψις, καθ' ἥν τὸ Κράτος εἶναι ὑποχρεωμένον εἰς τοιαύτας περιστάσεις πληθωρικῆς παραγωγῆς ὑποτιμωμένου προϊόντος διὰ τῶν χρημάτων τῆς ὁλότητος ν' ἀγορᾶζῃ καὶ νὰ καταστρέφῃ ἵκανὸν μέρος τῶν ἐσοδειῶν, ὅπως οὕτω ὑψωθοῦν αἱ τιμαὶ (Valorisation). Ἐκλογεῖς εἶναι πάντες οἱ ἔνδιαιφερόμενοι εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις, βουλευταὶ πρόσθυμοι, θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες νὰ ἔξηπηρετήσωσιν αὐτούς, Κυβέρνησις κομματικῶς ἀνίσχυρος ν' ἀντισταθῇ καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν δλίγην κομματικὴν ἰσχὺν αὐτῆς, καὶ ἡ ἔξαγορὰ πρὸς καταστροφὴν ἐπιτυγχάνεται εὐκόλως.

Διὰ τοῦ Νόμου 5165 (τῆς 15/18 Ἰουλίου 1931) περὶ ἔξαγορᾶς ὑπὸ τοῦ Κράτους βεβλαμμένων καπνῶν τῶν ἐσοδειῶν 1929 καὶ 1930 πρὸς καταστροφὴν, ἔξουσιοδοτήθησαν ΤΡΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ, ὁ τῆς Γεωργίας, ὁ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, καὶ ὁ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπως προβοῦν συλλογικῶς ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν ἔξαγορὰν πρὸς καταστροφὴν τῶν εἰς χεῖρας καπνοπαραγωγῶν εὑρισκομένων ἀχρήστων καὶ βεβλαμμένων, λόγῳ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν, καπνῶν τῶν ἐσοδειῶν 1929 καὶ 1930.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἔξαγορᾶς καὶ τῆς καταστροφῆς τῶν καπνῶν τούτων οἱ μνημονευθέντες τρεῖς Ὑπουργοὶ ἔξουσιοδοτήθησαν νὰ συνάψουν σύμβασιν μετὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης διὰ τὴν πληρωμὴν καὶ διὰ λ/σμὸν τοῦ Δημοσίου τῶν ἀγοραζομένων καὶ καταστεφορμένων καπνῶν. Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀνοίξῃ παρ' αὐτῇ πίστωσιν ὑπὲρ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας μέχρι συμπληρώσεως 80 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Τόκος ὧδησθή 9 %.

Καθ' ὅσον ἡδυνήθην νὰ πληροφορηθῶ, ἡ συναφθεῖσα δυνάμει τοῦ Νόμου 5165 Σύμβασις μετὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης περιωρίσθη εἰς **20.000.000** δραχμῶν. Καὶ ἡ δαπάνη τῆς ἔξαγορᾶς πρὸς καταστροφὴν τῶν ἀχρήστων καὶ βεβλαμμένων καπνῶν ἀνῆλθε μετὰ τῶν τόκων εἰς **24.000.000** δραχ.

Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι διὰ τὴν δαπάνην αὐτὴν τὸ Ὑπουργείον τῶν Οἰκονομικῶν δὲν ἔχει εἰδησιν, καὶ τὸ Γενικὸν Λογιστήριον, καίτοι πρόκειται περὶ συμβάσεως δανείου εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, δὲν ἔχει ἐπίσης ἔως τώρα εἰδησιν. Ἡ δαπάνη δὲν ἐνεγράφη εἰς τὰ βιβλία τοῦ Γεν. Λογιστηρίου; Ἐξαφλήθησαν τὰ **24** ταῦτα ἑκατομμύρια τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης; Πῶς; Πότε; Ἀγνοῶ ἐντελῶς. Νομίζω δέ, ὅτι καὶ κανεὶς ἐκ τῶν τριῶν Ὑπουργῶν, ὁ τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ τῆς Γεωργίας καὶ ὁ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ αἱ σχετικαὶ αὐτῶν ὑπηρεσίαι δὲν γνωρίζουν περισσότερα. Μικροπράγματα αὐτά. Πρὸς τί νὰ κοπιάζουν.

76.—**Ἐξαγορὰ πρὸς ἐμπορίαν.**—Ἐὰν ὁ νομοθέτης τοῦ Νόμου 5165 ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως εἰλικρινής, καὶ ἐδήλωσε καθαρῶς καὶ ἀπεριφράστως, ὅτι σκοπὸς τοῦ Νόμου ἔκεινον ἦτο ἡ ἔξαγορὰ πρὸς καταστροφὴν,

μία τις δηλαδή χρηματική άνακουφισίς εἰς πάτυχεις γεωργούς, οι δποίοι εστερούντο καὶ τοῦ ἄρτου, δ νομοθέτης τοῦ μεταγενεστέρου Νόμου 5411 ὑπῆρξεν ἀνειλικρινῆς, καὶ ἀπέκρυψε τὸν πραγματικὸν σκοπόν, εἰς τὸν δποίον ἀπέβλεπε.

Διὰ τοῦ Νόμου τούτου 5411 τῆς 6/7 Μαΐου 1932, ἐκδοθέντος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν καπνοπαραγωγῶν καὶ προστασίαν τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν ἔξουσιοδοτήθη ἡ Κυβέρνησις, ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἀγοράν, ἐπεξεργασίαν καὶ ἀναποθήκευσιν ἐκ τῶν εἰς χειρας τῶν καπνοπαραγωγῶν εὑρισκομένων ἐμπορευεῖμαν, ἀλλὰ μὴ ἐμπορικῆς ἐπεξειργασμένων καπνῶν τῶν ἐσοδειῶν 1930 καὶ παλαιοτέρων. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τούτου συνωμολογήθη δάνειον 200 ἐκατομμυρίων δραχμῶν μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἰς βάρος καὶ διὰ λ/σμὸν τοῦ Δημοσίου, καὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ τῶν ἀγορασθησμένων καπνῶν. Λῆξις τοῦ δανείου τούτου ὧρισθη ἡ 1η Σεπτεμβρίου 1934.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὧραίας αὐτῆς ὑπὸ τὸ πρόσχημα Ἐμπορικῆς Ἐπιχειρήσεως τοῦ Κράτους συνεστήθη αὐτοτελῆς καὶ μεγαλοπρεπῆς Κρατικὴ ὑπηρεσία ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν **Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀγορᾶς καὶ Διαχειρήσεως Καπνῶν** ἐδρεύουσα ἐν Ἀθήναις. Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης ὧρισθησαν οἱ ἔχεις τιτλοῦχοι καὶ μεγιστᾶνες τοῦ Κράτους:

- 1) Ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.
- 2) Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Γεν. Λογιστηρίου.
- 3) Ὁ Γεν. Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας.
- 4) Ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀγοροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἐλλάδος.
- 5) Ὁ Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.
- 6) Εἰς καπνοπαραγωγός.
- 7 καὶ 8) Δύο εἰδικοὶ περὶ τὰ καπνὰ ὁριζόμενοι προτάσει τῶν ἀλλων μελῶν.

Τὰ μέλη ταῦτα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς δικαιοῦνται ἀποζημιώσεως δραχμῶν 200 κατὰ συνεδρίασιν. Τὰ κατοικοῦντα ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν μέλη τοῦ Συμβουλίου δικαιοῦνται ἐπιπροσθέτως καὶ τῶν ὁδοιπορικῶν αὐτῶν δαπανῶν καὶ ἡμεραργίας.

Πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν τῆς ἀγορᾶς, μεταφορᾶς, ἐπεξεργασίας, ἐναποθηκεύσεως φυλάξεως (sic) ἀσφαλίστρων καὶ τόκων τοῦ δανείου, μισθῶν καὶ ὁδοιπορικῶν ὑπαλλήλων, ἀποζημιώσεων τῶν ὑπαλλήλων, ἔξόδων γραφείων ἀποζημιώσεων τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ πάσης ἐν γένει δαπάνης θὰ χοησιμοποιηθῇ τὸ δάνειον τῶν 200 ἐκατομμυρίων δραχμῶν.

Εἰς κάλυψιν τοῦ δανείου προωρίζετο τὸ τίμημα τῶν πωληθησομένων καπνῶν. Ἐὰν τὸ τίμημα δὲν ἥθελε καλύψη τὰς ἀνω δαπάνας (πρᾶγμα ἐκ προκαταβολῆς βέβαιον, διότι ἡ ἀγορὰ καπνῶν πρὸς δῆθεν ἐμπορίαν ὑπὸ τοῦ Κράτους δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλο εἴματος εἰς τεχνητὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν διὰ παρακρατήσεως ἀζητήτου ποσοῦ) ἡ ζημία θὰ εἴναι εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου. Ἐὰν τουναντίον κατὰ τὸ 4 ἀρρεῖον τοῦ Νόμου ἐκ τῆς πωλήσεως προ-

κύψει περίσσευμα (οϊα ἀναισχυντία τοῦ νομοθέτου) τὸ περίσσευμα τοῦτο θὰ διατεθῇ ύπερ τῶν καπνοπαραγωγικῶν περιφερειῶν, ἐξ ὧν ἡγοράσθησαν τὰ καπνά.

Ποῦ κατέληξεν, θὰ ἐφωτήσῃ τις τῶν ἀναγνωστῶν ὅλη αὐτὴ ἡ ἀγορὰ τῶν καπνῶν, ἡ ἐπεξεργασία καὶ ἡ ἐναποθήκευσις;

Καθ' ἂνθρακεῖται, ἀκριβεῖς πληροφορίας δὲν ἔχω, καὶ ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ μεγάλη ἐπεξεργασία καὶ ἡ ἐναποθήκευσις ἐγένετο καλῶς. Κατεβλήθη πρὸς τοῦτο δῆθεν καὶ ἀξία ἐπαίνου προσοχή. Αἱ ἀγοραὶ τοῦ ἐμπορευσίμου τούτου καπνοῦ ἐγένοντο μετὰ πολλῆς φειδοῦς καὶ εἰς πολὺ χαμηλὰ ὅρια, τουθ' ὅπερ ἐπέτρεψε καὶ εἰς τοὺς καπνοβιομηχάνους νὰ ἐλαττώσουν καὶ τὰς τιμὰς τῶν πρὸς ἴδιαν χρῆσιν ἀγοραζομένων. Διπλῆ ἐντεῦθεν ζημία τῶν καπνοπαραγωγῶν. Ἐκ τῆς τοιαύτης εἰς χαμηλὰ ὅρια ἀγορᾶς ὑπὸ τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγεννήθη ἡ ἐλπὶς εἰς τινας, ὅτι θὰ ὑπάρξουν καὶ κέρδη ἐκ τῆς ἐμπορικῆς αὐτῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Κράτους καὶ δὴ τοιαῦτα, ὥστε νὰ διατεθοῦν συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου ὑπὲρ τῶν καπνοπαραγωγικῶν περιφερειῶν, ἐξ ὧν ἡγοράσθησαν τὰ καπνά.

Εὑρισκόμεθα ἡδη εἰς τὸν Μάιον τοῦ 1934, δηλαδὴ 2 ὅλα ἔτη μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου. Τόκος τοῦ δανείου τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 200 ἑκατομμυρίων δύο ἑτῶν ἐκατομ. 32, ἔξοδα ἐπεξεργασίας, ἀποθηκεύσεως, ὑπαλλήλων ἀποζημιώσεις μελῶν Ἐπιτροπῆς ἄλλα δὲν γνωρίζω πόσα ἐκατομμύρια εἰς τὴν διετίαν. Κέρδη;

Μέχρι σήμερον τὸ Κράτος, δηλαδὴ ἐπαναλαμβάνω, μετὰ μίαν διετίαν ἡ Κρατική Ἐπιτροπὴ δὲν ἐπώλησεν οὔτε μίαν ὀκᾶν. Ὁλος ὁ ἀγορασθεὶς καπνὸς μένει εἰς τὰς ἀποθήκας. Φρουρεῖται καλῶς; Τὶς οἶδεν. Αἱ ἀποθήκαι τοῦ Δημοσίου δὲν ἔχουσι κλειδας⁽¹⁾, ἀλλ' ἔστω ὅτι αἱ ἀποθήκαι τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς ἀποτελοῦσιν ἔξαρχεσιν. Τί τὸ ὄφελος;

(1) Τοῦτο εἶναι ἀπολύτως ἀληθές. Ἡδη, ἀπὸ τοῦ 1880, ὅμιλῶν ἐν τῇ Βουλῇ ὁ ἀείμνηστος Θ. Δηλιγιάννης, ὃς ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, κατὰ τῆς συστάσεως Μονοπωλίου καπνοῦ (ἴδε § 15) ἐλεγε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἡ παραλαβὴ, ἡ μεταφορά, ἡ ἀποθήκευσις τοῦ καπνοῦ, ἡ ἐμπορία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κράτους, θέλει εἰσθαι ἀχώριστος ἀπὸ σειρὰν καταχρήσεων, αἱ δύοταὶ ἥθελον διαταράξει τὴν καπνίαν συνείδησιν.

Αἱ προρρήσεις τοῦ εὐφυεστάτου ἀνδρός, τοῦ εἴτερος τις καὶ ἄλλος καλῶς γνωρίζοντος τοὺς συμπατριώτας του, ἐπηλήθευσαν καὶ ἔξακολουσθητικῶς ἐπαληθεύουν κατὰ γράμμα. Μετὰ τὴν πρώτην παρακράτησην τῆς σταφίδος, πάντες σχεδὸν οἱ ἐν Πελοποννήσῳ ἀποθηκάριοι κατεδικάσθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν ἐπὶ καταχρήσει. Αἱ ἀποθῆκαι αἱ ἴδιωτικαὶ ἐμπορευμάτων ὑπὸ διαμετακόμισιν, αἱ τελοῦσαι ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐποπτείαν καὶ φύλαξιν τῶν τελωνειακῶν ἀρχῶν, παρουσίασαν τὸ γνωστὸν κωμικοτραγικὸν θέαμα: Ἐξακόσια καὶ πλέον ἐκατομ. δραχμῶν ἐκ δασμῶν ἐλαφυραγωγήθησαν κατὰ τὸν αὐθαδέστερον τρόπον. Ἐμποροὶ καὶ τελῶναι στέλλονται κατὰ δεκάδας εἰς τὰς φυλακάς. Τὰ ἀνακριτικὰ γραφεῖα ἀνεπαρκῆ. Δὲν θὰ μοῦ φανῆ καθόλου παράξενον, ἀν αὐριον - μεθαύριον, διατασσομένης ἔξελέγειες εἰς τὰς ἀποθήκας καπνοῦ, τὰς ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κ. Ἀλ. Κορυζῆ καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων τιτλούχων τελούσας, ἀνακαλυφθοῦν δύοιαι καταχρήσεις. Ἡ ἐπίβλεψις τοῦ κ. Ἀλ. Κορυζῆ δὲν ἡμιπ-

Είς τὴν Συνεδρίασιν τῆς Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρίας τῆς 11 Μαΐου 1934 ὁ πρόφην ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας Ὑπουργὸς κ. Π. Βουρλούμης, ἀριστα καὶ λογικώτατα ἀντιταχθεὶς κατὰ τοῦ Μονοπωλίου, ἔξήγησεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως καμμία ἐλπὶς νὰ πωληθῇ ὑπὸ τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ ἐναποθηκευθεὶς καπνός, καὶ ὅτι ὁ προορισμὸς αὐτοῦ εἶναι νὰ καταστραφῇ καθὼς ὁ καπνὸς τοῦ Νόμου 5165.

Καὶ τὰ 200 ἐντεῦθεν ἑκατομμύρια καὶ ὅσα ἄλλα ἔξοδα δὲν θὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς ἄλλο εἴμιτο εἰς τὴν κηδείαν καὶ τὸν ἐνταφιασμὸν τῆς ἐμπορικῆς αὐτῆς ἐπιχειρήσεως, τὴν ὅποιαν ἐπὶ δύο ἔτη διευθύνει κυριαρχικῆς ὁ Ὑπόδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κ. Α. Κορυζῆς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ πολυμελῆς ἐπιτροπὴ ἔξ ἀνωτάτων τιτλούχων τοῦ Κράτους, χωρὶς ἡ ὑπηρεσία τριῶν Ὑπουργείων, ἐν οἷς καὶ τὸ ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν νὰ ἔχῃ τὴν παραμικρὰν γνῶσιν. Οὕτε τὸ Γεν. Λογιστήριον. Ὁ κ. Ἀλ. Κορυζῆς ὑποκατέστησεν ὅλους. *Οἶος πέπνυται, τοὺς δὲ σκιαλά δίσσουσιν.* Λαπανηρωτέρᾳ κηδείᾳ καὶ μεγαλοπρεπέστερος ἐνταφιασμὸς δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ ἴστορίᾳ ἐκτὸς τῆς κηδείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου⁽¹⁾.

δισε τὴν κλοπὴν 93 ὅλων ἑκατομ. δραχμῶν ὑπὸ ὑπαλλήλου τῆς Ἐθν. Τραπέζης. Καμμία εὐθύνη δὲν ἔχει τήθη. Ἐξητήθη ὅμιως παρὰ τῶν πιστούχων τῆς Τραπέζης εὐθύνς ἀμέσως μετά τὴν ἔξακριβωσιν τῆς κλοπῆς νὰ ἀνατηληρώσουν αὐτοὶ τὴν ζημίαν τῆς Ἐθν. Τραπέζης. Ὁ τόκος τῆς προξειφλήσεως ὑψώθη εἰς 12 % καὶ 1 % προμήθεια! Εἰδεχθεότερα πρᾶξις τοκογλυφική δὲν μνημονεύεται. Πρᾶξις ἐπονείδιστος ἡθικῶς, κολάσιμος ποινικῶς. Καὶ ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔκαυχήθη ὅτι κατῳρθωσεν εὐθύνς ἀμέσως νὰ καλύψῃ τὸ κλαπέν ὑπὸ τοῦ Σ. Παναγιωτοπούλου ποσόν! Άλλοι ὑπάλληλοι τῆς Ἐθν. Τραπέζης συνελήφθησαν ἐσχάτως ἐπὶ κλοπῇ ἵκανον ποσοῦ.

Μὲ τὸ μονοπώλιον τῆς κινίνης ποῖαι συνετελέσθησαν καταχρήσεις εἰς τὰς ἀποθήκας, αἱ ὁποῖαι συνετάραξαν ἐπὶ μῆνας τὴν κοινὴν συνείδησιν;

Περιερχόμενος τὸν Ἀδην ὁ Φλωρεντῖνος ἀνιδός, ἀνεῦρεν εἰς τὸν περίβολον δπον κολαζόνται οἱ κλέπται, πέντε συμπατριώτας του Φλωρεντίνους καὶ ἀνακράζει μὲ πικρὸν σαρκασμόν: *Godi Fizenza, ἀγάλλον, ὁ Φλωρεντία, σὺ εἶσαι τόσον μεγάλη, ὥστε κατὰ ἔηράν καὶ θάλασσαν ταννύνεις τὰς πτερύγας σου· καὶ εἰς τὸν Ἀδην ἀκόμη διαφημίζεται τόνομά σου. Πέντε κλέπτας πολίτας σου εὑρον μεταξὺ τῶν κλεπτῶν, καὶ ἂσθάνθην ἐντροπήν καὶ αἰσχύνην, onde mi vien vergogna e tu in grande onoranza ne sali, σοῦ δμως ἀναβιβάζεται εἰς μεγάλην περιωπήν ἡ τιμή.*

Δυστυχής μου Πατρίς! Εἰς ποῖον ὑψος ἀνῆλθεν ὁ βόρβιος, εἰς τὸν ὅποιον κυλίεσαι; Συνεσωρεύθη καὶ συσσωρεύεται καθ' ἐκάστην τοσοῦτος ὅγκος ἀκαθαρσίας εἰς τοὺς σταύλους τοῦ Αὐγείου, τοὺς σταύλους σου, ὥστε ὅχι εἰς Ἡρακλῆς μὲ τὸ ὑδωρ τοῦ Ἀλφειοῦ, ἀλλὰ χιλιοὶ Ἡρακλεῖς, ἔχοντες εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν ὅλον τὸ ὑδωρ τοῦ Κρητικοῦ πελάγους, δὲν θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τοὺς πλύνουν καὶ νὰ τοὺς καθαρίσουν.

(1) Κατὰ δοθείσας μοι πληροφορίας ἀκριβεῖς, ὡς νομίζω, ἐκ τοῦ δανείου τούτου τῶν 200 ἑκατομ. δραχμῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔδαπάνησεν ἔως τέλους Ἀπριλίου 1934 ὁ διευθύνων τὴν ἐμπορικὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν κ. Ἀλ. Κορυζῆς 186.536.958 δραχμιάς, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μέχρι τῆς ἡμέρας ταῦτης τόκων. Παραμένει δηλ. ὑπόλοιπον 14.463.043. "Αν ἀφαιρεθοῦν οἱ τόκοι δύο ἑτῶν 30 ἑκατομ., ἀφαιρεθοῦν δὲ καὶ αἱ δαπάναι μεταφορᾶς, φυλάξεως, ἀποθηκεύσεως, ὑπαλλήλων, ἀποζη-

77. — **Άλλα βάσανα.** — Δι' ἄλλου Νόμου τοῦ ὑπὸ ἀριθ. 5789, συνήφθη νέον δάνειον μετὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης διὰ συμπληρωματικὴν ἀγορὰν καπνῶν ἐκ δραχ. 75 ἑκατομμυρίων. Ἡ δρεξὶς ἔρχεται ἐν τῷ τρώγειν. Ἐκ τοῦ δανείου τούτου διετέθησαν μέχρι τέλους Ἀπριλίου 1934, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μέχρι τῆς ἡμέρας τόκων, δραχμαὶ **65.190.314.**

78.—**Καὶ τετάρτη ἔξαγορά.** — Τὸ Κράτος, ἔρημον Κράτος Ἑλληνικόν, ἐνθαρρυνθὲν ἐκ τῶν δύο πρώτων ἔξαγορῶν προέβη καὶ εἰς τετάρτην ἔξαγοράν, μεταφοράν, ἐπεξεργασίαν καὶ ἀποθήκευσιν ὑπὸ τοῦ Κράτους τῶν εἰς χεῖρας τῶν καπνοπαραγωγῶν τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ Θεσσαλίας ὡς καὶ ἄλλων μερῶν, μέχρι ποσοῦ 200 χιλιάδων ὀκάδων κατ' ἀνώτατον δριον διὰ τὴν Θεσσαλίαν, παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1932 καὶ προηγούμενων ἐτῶν ἐσωτερικῆς καταναλώσεως (τσεμπελίων), προκειμένου καὶ περὶ Θεσσαλίας καὶ ἐσωτερικῆς ἐν γένει καταναλώσεως. Δάνειον πρὸς τοῦτο συνωμολογήθη μὲ τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ καπνὰ ταῦτα ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, δὲν ὅτι ἀγορασθῶσι μὲ τὰς χαμηλὰς τιμὰς τῶν προηγούμενων. Αἱ τιμαὶ αὐτῶν ὠρίσθησαν πολὺ ἀνώτεραι — μέσῃ τιμὴ τῆς τελευταίας τριετίας — καὶ οἱ καπνοπαραγωγοὶ δὲν ἀνακουφισθῶσιν ἐπαισθητῶς διὰ τῶν 80 τούτων νέων ἑκατομμυρίων, τὰ δποῖα θὰ διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου.

Τί θὰ γίνουν δμως; Καὶ τὰ καπνὰ αὐτὰ θὰ πωληθοῦν ὑπὸ τοῦ Κράτους; Θὰ εἶναι πολὺ μωφός, δστις πιστεύει τοιοῦτόν τι. Ἀγοράζονται ὑπὸ τοῦ Κράτους, διότι δὲν ἀγοράζονται ὑπὸ τῶν καπνοβιομηχάνων, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔξαχθῶσιν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Ἀν πωληθοῦν εἰς τιμὴν ἐλάσσονα, θὰ ἐκπέσουν αἱ τιμαί. Φαῦλος κύκλος! Ἡ πυρὰ εἶναι, ὡς φαίνεται, ἡ μόνη πρωρισμένη λύσις.

79.—**Τραγικαὶ συνέπειαι ἔξαγορᾶς.** — Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ καταχρίνω, ὅσον καὶ ἀν εὑρίσκω τὴν γενομένην ἔξαγορὰν, καὶ διασπάθησιν 350 ὅλων ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἔγκληματικήν. Ποῖος εἶναι τόσον ἐλλιπής τὸν νοῦν, ὁστε νὰ μὴ ἐννοῇ τοῦτο; Φρονῶ οὐχ ἡτον, δτι δὲν εἶναι δυνατόν, οὔτε θὰ εἶναι ἀνεκτὸν νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ πάλιν εἰς βάρος τῆς ὀλότητος τοιαύτη ἔξαγορά, χωρὶς νὰ προκαλέσῃ καὶ ἄλλας προσθέτους καὶ περισσότερον ἀσυνειδήτους συνεπείας. Τὸ Κράτος πρὸ πολλοῦ καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δευτέραν πτώχευσιν, μετὰ καὶ τὰ ἐπαναλαμβανόμενα ἐλλείμματα, δὲν εὑρίσκεται εἰς θέσιν νὰ προβαίνῃ εἰς τοιαύτας ἀσυνειδήτους μεγαλοδωρίας. Ἔὰν μία Κυβέρνησις, εὑρεθεῖσα ὑπὸ πιέσεις βουλευτῶν νὰ

μιώσεως τῆς πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς, φυλάξεως, ὄντικῶν, δὲν φαντάζομαι, δτι τὸ διατεθὲν πρὸς ἀγορὰν καπνῶν καὶ ἀνακούφισιν τῶν καπνοπαραγωγῶν ποσὸν ὑπερβαίνει πολὺ τὸ ἥμισυ τοῦ συναφθέντος δανείου, ἢτοι τὰ 100 ἑκατομ. δρ. Τὰ ἀλλα 100 ἑκατομμύρια; Αἱ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις, καὶ μάλιστα τοῦ Κράτους, δταν μάλιστα γίνωνται μὲ δάνεια καὶ βαρεῖς τόκους, βαρύνονται πάντοτε μὲ πολλὰ ἔξοδα.

ἔξασφαλίσουν τὰ ἐκλογικὰ αὐτῶν ἔξοδα καὶ τὴν μέλλουσαν ἐπιτυχίαν εἰς βάρος τῆς διλότητος, πιέσεις τὰς ὁποίας δὲν ἡδυνήθη, ή δὲν ἥθελησε αὐστηρῶς καὶ ἀπολύτως ν' ἀποκρούσῃ, δὲν ἔπεται, διτι ἐκληροδότησεν εἰς τὰς ἐπομένας Κυβερνήσεις τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὴν αὐτὴν ἀξιοθῷήν τον πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀκολασίαν, ἔχουσαν θλιβερὸν τὸν ἀντίκτυπον εἰς τὴν φάσιν τῶν ἄλλων φορολογουμένων. Ἐγκλημα φρικτὸν θὰ ἦτο ἐκ μέρους τοῦ Κράτους τοιαύτη ἐπανάληψις δργιαστικῆς οἰκονομίας.

Δὲν γνωρίζω, ἀν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν τῶν ἐλληνικῶν Κυβερνήσεων, εἰς τὴν εὐγενῆ αὐτὴν ἀπόφασιν τοῦ εὐεργετεῖν, δὲν θὰ προσήρχοντο ὅλοι οἱ ἐν Ἑλλάδι καλλιεργοῦντες προϊόντα, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγὴ εἶναι ἀνωτέρα πρὸς τὴν κατανάλωσιν, ν' ἀξιοῦν, δπως τὸ ἀδιάθετον ποσὸν τῆς παραγωγῆς αὐτῶν ἔξαγοράζῃ καὶ ωπτῇ τὸ Κράτος εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄν λόγον χάριν αὐριον μεθαύριον οἱ συκοπαραγωγοὶ τῆς Μεσσηνίας δὲν δυνηθοῦν ν' ἔξαγάγουν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν δὴν τὴν παραγωγὴν αὐτῶν, μεγάλαι δὲ ποσότητες σύκων παραμείνωσιν ἀδιάθετοι εἰς τὰς ἀποθήκας αὐτῶν, διατὶ τάχα δὲν θ' ἀξιώσουν παρὰ τοῦ Κράτους νὰ ἔξαγοράσῃ τὰ ἀδιάθετα αὐτῶν σῦκα, μὲν ἐν ἴσχυρὸν ἐπιχείρημα ἐπὶ πλέον, διτι τὰ σῦκα παράγονται ἐκ δένδρων, τὰ ὁποῖα δένδρα δὲν εἶναι εὔκολον ν' ἔκχριζώσουν, διὰ νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς ἄλλην καλλιέργειαν, ἐνῷ δὲ καπνὸς εἶναι ἐτήσιον προϊόν, καὶ δὲ καπνοκαλλιεργητῆς δύναται ἀξιόλογα νὰ καλλιεργήσῃ τὸν ἀγρόν του μὲ οἰονδήποτε ἄλλο προϊόν.

Ἄλλ' διτι δύναται νὰ συμβῇ μὲ τὰ σῦκα τῆς Μεσσηνίας, δύναται ἀξιόλογα νὰ συμβῇ καὶ μὲ τὰς ἔλαισίας τῆς Παρνασσοῦδος. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν ἀνεπτύχθη μεγαλωστὶ ἀπὸ ἑτῶν ἡ καλλιέργεια τῆς ἔλαιας. Ἡ παραγωγὴ ἔλαιων ὑπερβαίνει πολὺ τὴν ἔγχωρίαν κατανάλωσιν, καὶ ἔξαγωγὴ ἔλαιων ἀπὸ ἑτῶν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀπέφερε κέρδη εἰς τοὺς ἔλαιοπαραγωγούς. Ἄν δι' ἔνα ἡ ἄλλον λόγον μείνωσιν ἀποθέματα ἔλαιων ἀδιάθετα, διατὶ τάχα δὲν θὰ ἔλθουν οἱ Παρνασσοίδεις καλλιεργηταὶ ν' ἀξιώσουν παρὰ τοῦ Κράτους, ὡς οἱ καπνοπαραγωγοί, νὰ ἔξαγοράσῃ διὰ χρημάτων τῶν φορολογουμένων, τὰ ἀδιάθετα ποσὰ ἔλαιων, καὶ ωψή εἰς τὴν θάλασσαν, καθὼς ἡ Βραζιλία τὸν ἀπώλητον καφέ, καθὼς ἡμεῖς καίσμεν τὰ καπνά. Καὶ τότε;

80.—Παρένθεσις. Διευθυνομένη Οἰκονομία⁽¹⁾.—Ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν κοινωνιολόγοι τινές, καὶ συγχρόνως πολιτευόμενοι, εἰθισμένοι νὰ ἀλιεύωσιν εἰς θολὰ ὅδατα, νὰ ἔκμεταλεύωνται δηλαδὴ ἀσυνειδήτως τὰ φαῦλα ἔνστικτα τοῦ πλήθους, ἔθεώρησαν, διτι ἐπιβάλλεται ἀναγκαίως αὐστηροτέρα τις καὶ συστηματικωτέρα παρέμβασις τῆς Πολιτείας πρὸς περι-

(¹) *Économie dirigée* est une de ces formules dont la mode s'empare, et dont on finit par ne plus savoir ce qu'elle signifie. En réalité c'est une expression nouvelle pour une très vieille chose.

στολὴν εἴτε καὶ ἔκμηδένισιν ἐπιβλαβῶν ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἀποτελεσμάτων, εἰς τὰ δύονα καταλήγει ἡ ἄκρατος ἴδιωτικὴ πρωτοβουλία, καὶ ὁ ἐλεύθερος συναγωνισμός. Εἶναι πράγματι ἀληθές, ὅτι πᾶσαι αἱ ὑπερβασίαι εἶναι σφαλεραί, ὡς λέγει ὁ *Ιπποκράτης*, καὶ ὡς ἐν τῇ πολιτικῇ ἡ ἄκρατος ἡ ἀχαλίνωτος ἐλευθερία τοῦ πολίτου δύναται νὰ διδηγήσῃ καὶ διδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς ἐπικινδύνους ἐκτροχιασμούς, δικοίως καὶ ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῆς ἴδιωτικῆς πρωτοβουλίας, εἴτε ὁ ἀχαλίνωτος συναγωνισμός, ἀναπτύσσει πολλάκις εἰς βαθὺν κοινωνικῶν ἐπικινδυνον τάσεις ἐπιβλαβεῖς διὰ τὸ σύνολον, ἔξαπτει τὸ φαιλὸν ἔνστιγκτον τῆς κερδοσκοπίας καὶ τῆς ὑλικῆς ὑπεροχῆς, τὸ δύονα ἐνυπάρχει εἰς τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται, κατὰ τὸν στίχον τοῦ σοφοῦ Σόλωνος. Καὶ τὸ ἔνστιγκτον τοῦτο ἀύπον τὸ προώθει διαρκῶς τὸ ἔργαζόμενον ἀτομον εἰς ἐκπλήρωσιν ἐπιθυμιῶν, αὗτινες ἀκριβῶς διὰ τὰς ἀνευ τέρματος ὑπερβολὰς αὐτῶν δυνατὸν εἶναι νὰ ἔχωσιν ἐπιβλαβῆ συνέπειαν εἰς τὰς συνήθεις ἐπιθυμίας τῶν ἄλλων τῆς αὐτῆς κοινωνίας μελῶν.

Ἡ παρέμβασις αὕτη τῆς Πολιτείας, ἡ δοπία δὲν ἔλειψε ποτὲ ἄλλως, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐκδηλωθεῖσα καὶ πραγματοποιηθεῖσα εἰς ὠρισμένας περιστάσεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς κοινωνίας, ἐβαπτίσθη μὲ νέον ὄνομα: *Διευθυνομένη οἰκονομία*—Economie dirigée.—Ο Ἀριστοτέλης εἰς τὰ *Πολιτικά του* ἀναφέρει τὸν Ὁξύλιον Νόμον, ὃστις ἔθετο περιορισμοὺς εἰς τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τῆς ἴδιοκτησίας, ἀπαγορεύων τὴν πέραν ὠρισμένης ἐκτάσεως ἀπόκτησιν γῆς. Ὑπῆρξε καὶ ἄλλος περιορισμὸς τῆς ἴδιοκτησίας, οἵ ἀγρόται ἴδιοκτῆται δὲν εἶχον δικαίωμα ὑποθηκεύσεως τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων, καὶ δὲν ὑποθέτω, ὅτι θ' ἀρνηθῆ τις, ὅτι ἡ παρέμβασις αὕτη τῆς Πολιτείας καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς ἴδιοκτησίας δὲν ἀπεσκόπει εἰμὴ εἰς εὐεργετικὴν πρόνοιαν καὶ κηδεμονίαν τοῦ Νομοθέτου, εἰς πραγματικὴν προστασίαν τοῦ ἀγρότου. Τοιούτον εἴδους παρέμβασις τῆς Πολιτείας καὶ ἀφαίρεσις ὑποθηκοῦ δικαιώματος ἀπὸ τοῦ ἀγρότου τῆς νεωτέρας Ἐλλάδος δὲν νομίζω ὅτι θὰ ἥτο ἀσύμφροδος καὶ παρ' ἥμιν. Παρέμβασις τῆς Πολιτείας ἔζητήθη καὶ δι' αὐτῆς ἐπετεύχθη ὁ ἀναδασμὸς τῆς Σπαρτιατικῆς γῆς ἐπὶ Ἀγιδος καὶ Κλεομένους, καὶ ὁ ἀναδασμὸς τῶν Γράκχων τῆς Ρώμης. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀπειρα παραδείγματα ἐν τῇ ἀρχαιότητι παρεμβατικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Θαυμάσιον ὑπόδειγμα τοιαύτης διευθυνομένης οἰκονομίας ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἐλληνες τὸ ἐφαρμοσθὲν ὑπὸ τοῦ ἀληθῶς μεγάλου Αὐτοκράτορος τῆς *Νικαίας* Ἰωάννου Βατάτση, καὶ τὸ δύονα συνετέλεσε μεγαλειωδῶς εἰς τὴν ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μικροῦ Βασιλείου, καὶ κατέστησεν ἵκανὸν νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν χρόνῳ βραχεῖ τοὺς μεγάλους ἔθνικοὺς αὐτοῦ σκοποὺς (Μηλιαράκη).—*Ιστορία τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας*.

Ἡ ἀνάγκη ἐντεῦθεν παρεμβάσεως τινὸς τοῦ Κράτους ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν εἰς τὰς Πολιτείας καταφανῆς, ἐφ' ὅσον ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι καὶ ὑπῆρξε πάντοτε ἡ αὐτή. Ἀλλὰ μέχρι τίνος σημείου πρέπει νὰ προωρίσῃ ἡ Παρέμβασις αὕτη; Ἰδού τὸ ζήτημα. Αἱ ἄκρατοι θεωρίαι, ὁ ἀπόλυτος

δογματισμὸς τῆς Φιλελευθέρας Σχολῆς (Ecole Liberale, laissez faire, laissez passer) ὡδήγησαν εἰς τὰ ἄκρα τὰ δόγματα τοῦ Μαρξισμοῦ.⁵ Η ἀλήθεια δύως δὲν εὑρίσκεται ποτὲ εἰς τὰ ἄκρα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ μέσον. Medias res. Διὰ τοῦτο τὸν λόγον καὶ ὁ Μαρξισμὸς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δογμάτων του καὶ ἀκριβῶς ἔνεκεν τοῦ ἀπολύτου τῶν θεωριῶν του ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰώνος τούτου ἔξεπεσεν ἐν τῇ συνειδήσει καὶ αὐτῶν τῶν ὀπαδῶν του. Η Ρωσινὴ ἐπανάστασις τοῦ 1917, γράφει ὁ Charles Gide, ἡ ὅποια ἐθεωρούθη ὡς ἡ ποαγματοποίησις τῶν Μαρξιστικῶν θεωριῶν, κατήνεγκε τοῖνα μαθανάσιμον εἰς αὐτάς, διχασθεῖσα εἰς δύο ἐχθρικὰ στρατόπεδα, εἰς τοὺς Σοσιαλιστὰς καὶ Κομμουνιστὰς τῆς Μόσχας.

81.—**Η Διευθυνομένη Οἰκονομία ἐν Ἑλλάδι.**—Εἶναι εὐκταία ἡ παρέμβασις τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὸν ἐλεύθερον συναγωνισμὸν ἐν Ἑλλάδι, παρέμβασις, ἐννοεῖναι, γενικωτέρα, ἡ εὐρυτέρας ἐφαρμογῆς, ἐφ' ὃσον ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι γεωργικὸς καὶ τὰ 60 τοῖς % ἡ δὲ βιομηχανία ἀσήμαντος, καὶ συντηρούμενη διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Καὶ δύναται τις νὰ περιμένῃ ἀγαθὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα, εἰς οἵαν πολιτικὴν καὶ ἥθικὴν καὶ διανοητικὴν ἔκλινσιν ἀπὸ τοῦ πολέμου ἰδίως εὑρίσκεται ἡ χώρα ἡμῶν; Ἀμφιβάλλω σφόδρα, καὶ διαβλέπω τουναντίον, ἀν τοιαύτη τις ἐπιχρατήσῃ φοτή, πολὺ περισσότερον δυσάρεστα καὶ ἔκτροπα, ἡ ὅσα παρουσιάζονται εἰς τὴν Φιλελευθέραν Σχολὴν. Προϋπόθεσις ἀναγκαία, βάσις θεμελιώδης τῆς διευθυνομένης Οἰκονομίας εἶναι ἡ εἰλικρίνεια τῶν προθέσεων, ἡ ἥθικὴ καὶ λογικὴ ἀποψίς τοῦ διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Ως πρὸς τοῦτο ὅρος ἀπαράβατος πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ ὑπαρξίς Ὅπουργῶν καὶ ὄντωτέρων ὑπαλλήλων ἔξαιρετικῆς μορφώσεως, νοημοσύνης, εὐσυειδήτων, ἀμέμπτου χρηστότητος. Εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπαρξίς τοιούτων Ὅπουργῶν καὶ ὑπαλλήλων ἐν Ἑλλάδι; Βεβαίως εἶναι. Ἄλλα θὰ εἶναι ποτὲ δυνατὸν τοιοῦτοι Ὅπουργοί καὶ ὑπάλληλοι νὰ παραμείνωσι μίαν ὥραν ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ νὰ ἀφεθῶσιν ἐλεύθεροι νὰ πραγματοποιήσωσι τὰς ἀγαθὰς αὐτῶν προθέσεις; Ἐθνος Δημοκρατούμενον καὶ φυλοκρατούμενον, ὡς ἡ Ἑλλάς, μὲ κυβερνήσεις σαλευομένας εἰς τὸ πρῶτον φύσημα τοῦ ἀνέμου, εἰς ἀπειλὴν ὀλίγων βουλευτῶν ἡ ἐνὸς ἐκ τῶν πολλῶν ὑπαρχηγῶν, ἔχει καμίαν ἐλπίδα ν' ἀναμένῃ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἐκ τοιαύτης παρεμβατικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, ἡ ὅποια θὰ ἐκτραχηλισθῇ ἀμέσως εἰς ἀχαρακτήριστον παρέμβασιν τῶν κομμάτων χάριν ἰδίων ἔκλογικῶν συμφερόντων; Τοῦτο τούλαχιστον τὸ παράδειγμα τῆς καπνικῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους τί διδάσκει; Βουλευτικαὶ ἀπειλαὶ ἡνάγκασαν τὴν Κυβέρνησιν E. Βενιζέλου νὰ ἔχαγοράσῃ καὶ καταστρέψῃ διὰ τοῦ πυρὸς ἀπώλητα καπνά. Ἐπικλήσεις ἡ ἀπειλαὶ ἡνάγκασαν καὶ τὴν διάδοχον Κυβέρνησιν νὰ διαθέσῃ ἄλλα ἔκατομμύρια τῶν φορολογουμένων πρὸς δομοίαν ἔξαγορὰν καὶ καταστροφήν. Παρενέβη τὸ Κράτος νὰ λύσῃ τὸ καπνικὸν λεγόμενον ζήτημα, καὶ ἡ λύσις ὑπῆρξε θαυμασία. Τετρακόσια περίπου ἔκα-

τομμύρια δραχμῶν ἐρρίφθησαν ἔως τώρα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐσιαστικῶς τὸ ζήτημα μένει ἄλυτον, διὰ νὰ λυθῇ μὲ ἄλλην παρέμβασιν τοῦ Κράτους, μὲ τὴν Ἐθνικοποίησιν τῆς καπνικῆς βιομηχανίας καὶ τὴν σύστασιν Μονοπωλίας καπνοῦ (¹).

VI.

82.—Τραπεζιτικὸν σχέδιον Μονοπωλίας καπνοῦ. Ἀναγκαῖα προεισαγωγή.—Ἐκτὸς τοῦ σχεδίου μονοπωλίας καπνοῦ, τὸ δποῖον ἐφιλοπόνησε δυστυχῶς μὲ ὑπερβολικὴν δόσιν ἀσυναρτησίας καὶ κακοπιστίας ὁ Τιμηματάρχης τῆς καπνικῆς Ὑπηρείας ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν, ἥχθησαν εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ ἄλλα πρὸ πολλοῦ ἐπωαζόμενα σχέδια μονοπωλίας καπνοῦ, συνταχθέντα ὑπὸ τινων, θεωρουμένων σοβαροτέρων μελετητῶν, καὶ δὴ Τραπεζιτῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, οἷον τὸ σχέδιον τοῦ Ὑποδιοικητοῦ αὐτῆς κ. Α. Κορυζῆ, τὸ συναφὲς καὶ συγγενικὸν σχέδιον τοῦ κ. Δ. Φιλαρέτου, καὶ ἔτερον εἰς ἐμβρυώδη ἔτι κατάστασιν, οἷον τὸ ἐν τῇ Πρωτανίᾳ ὑποδεικνύμενον καὶ πιθανολογούμενον ὡς σχέδιον τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Γ. Πεσματζόγλου.

Ἐπειδὴ κατὰ Πολύβιον, οὐδὲν ἀφετέον ἀργόν, οὐδὲν δηλαδὴ πρέπει νὰ μένῃ ἀνεξέταστον, φέρο⁹ ἔξετάσωμεν μετὰ τὸ σχέδιον τοῦ κ. I. Σερραίου καὶ τὸ σχέδιον τοῦ κ. A. Κορυζῆ λόγῳ τῆς σοβαρότητος τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς περιωπῆς αὐτοῦ ὡς Ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ab. upo disce omnes. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ σχεδίου ἵσως δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων διμοειδῶν σχεδίων.

Τὸ σχέδιον A. Κορυζῆ εἶναι τις καὶ ἐπὶ πλέον σαφῆς ἐκδήλωσις τῶν προσπαθειῶν, ἃς ἀπὸ ἐτῷ συστηματικῶς καταβάλλει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ὅπως συγκεντρώσῃ εἰς χεῖρας αὐτῆς, μᾶλλον εἰπεῖν προσωπικῶς εἰς χεῖρας τῶν δύο Διοικητῶν αὐτῆς, τὸ δόλον σχεδὸν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅπως ὑποκατασταθῇ συγχρόνως καὶ παραλλήλως εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ Κράτους, τολμηρῶς ὑπεισερχομένη εἰς τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν Ὀργανισμὸν Δημοσίου δικαίου, ἔνθα ἀσκεῖ πρωτόβουλον ἐποπτείαν. Ἀνεδείχθη οὕτω πρὸ πολλοῦ ἡ Τράπεζα αὐτῇ ὡς ὁ κύριος μοχλὸς τῆς πολιτικῆς μηχανῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Χώρας, ἀπόλυτος καὶ ἀνεύθυνος κυρίαρχος. Συνέβαλλε πολὺ ὡς πρὸς τοῦτο καὶ συμβάλλει ὁ καταλλήλως ἐπιτευχθεὶς προσεταιρισμὸς τοῦ Τύπου, τὸ σύμφωνον συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας πρὸς τὰς Ἐφημερίδας, αἵτινες ἀνευ σχεδὸν ἔξαιρέσεως, ἄλλαι μὲν κατ' ἄλλον βαθμὸν ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως, πᾶσαι δμως πάντως προ-

(¹) Tout ce qu'on peut retenir, c'est une leçon de modestie: C'est que la science économique étant moins avancée encore que la science médicale, ce peut être de la part des gouvernements une sage politique que de s'abstenir là où ils ignorent. (Charles Gide page 30. Δεκάτη ἔκδοσις).

θυμοποιοῦνται διὰ τῆς ἀδιαφιλονεικήτου ἐπιρροῆς αὐτῶν νὰ ἔξυπηρετήσωσι, καὶ ἔξυπηρέτησαν ἀποτελεσματικῶς ἥως τώρα, ἐπιθυμίας τῆς Ἐθν. Τραπέζης, δύσον καὶ ἀν ἔξερχωνται αὗται τῶν συνήθων δρίων τῆς εὐπρεπείας, δύσω καὶ ἀν προφανῶς ἀντιτίθενται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους, ἢ τὸ συμφέρον τῆς ἐργαζομένης, καὶ ἀνηλεῶς περισφιγγομένης κοινωνίας. Καὶ δὲν εἶναι καμμία ὑπερβολή, εἶναι ἀπλουστάτη καὶ ἐμφανεστάτη ἀλήθεια, διτι εἶναι πρὸ πολλοῦ εἰς θέσιν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὑπερφιλάλως νὰ ἐπαναλαμβάνῃ. διτι ἔλεγεν ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' *L'Etat c'est moi. Τὸ Κράτος εἶμαι ἔγώ.*

Παλαιὸς Οἰκονομολόγος καὶ παραδοξολόγος συγγραφεὺς τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος, ὁ *Saint Simon* *avait pour ideal une Société gouvernée par les prêtres et les Banquiers !!* Ἡ ἰδεώδης αὕτη πολιτεία τοῦ *Saint Simon* ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ τῶν εὐτυχῶν ἡμῶν ἡμερῶν ἐν Ἑλλάδι. Οἱ ἵερεῖς, εἶναι ἀληθὲς παρογκωνίσθησαν, οἱ Τραπέζαιται ὅμως κυβερνοῦν τὴν εὐτυχῆ ἡμῶν Χώραν. Ὁ *Saint Simon* θριαμβεύει.

83.—Τεραστία συγκεντρωτικὴ δύναμις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. — Συγγραφεῖς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, γράφοντες περὶ τοῦ Νόμου τῆς Συγκεντρώσεως, καὶ ἀποκρούοντες τὰς ἀστηρέκτους θεωρίας τῶν Μαρξιστῶν⁽¹⁾ παρατηροῦσιν οὐχ ἡττον, διτι ἡ Συγκεντρωσις, ἵκανὴ νὰ ἐπισύρῃ ἐπιφυλάξεις καὶ ἐπικρίσεις, δὲν βαδίζει μὲν μεγάλα καὶ ταχέα βήματα, εἰμὴ εἰς τὰ ὀρυχεῖα, εἰς τὴν μεταλλουργίαν, τὰς κατὰ ἔηραν καὶ θάλασσαν μεταφοράς, καὶ εἰς τὰς Τραπέζας, τοῦθ' ὅπερ προκαλεῖ ἀνησυχίας καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκείνους, οἵτινες τὸν Νόμον τῆς Συγκεντρώσεως⁽²⁾ εἰς τὰς ἄλλας ἐμπορικὰς ἡ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις δὲν θεωροῦσιν ὡς ἐπικίνδυνον, εἴτε ὡς προωρισμένον νὰ πνίξῃ τὰς ἄλλας ὅμοιειδεῖς καὶ κατωτέρας εὐρύτητος ἐπιχειρήσεις, ἔξελισσόμενον εἰς ἴδιωτικὸν μονοπώλιον.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα προχωρεῖ ἀλματωδῶς εἰς τὴν συγκεντρωσιν, καὶ κατὰ τρόπον δημιουργοῦντα ἀπό τε πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως κατάστασιν, ἵκανὴν νὰ δικαιολογήσῃ τὰς αὐστηροτέρας ἐπικρίσεις καὶ τοὺς δεινοτέρους φόβους.

(¹) Telle qu'elle a été présentée par Karl Marx (la loi de concentration) comme devant entraîner l'expropriation générale des tous les petits producteurs par les gros,—ceux-ci en nombre de plus en plus restreints,—jusqu'à ce que ces expropriateurs soient murs pour l'expropriation sociale, la loi de concentration n'est qu'un mythe. Et d'ailleurs elle est aujourd'hui assez discreditée même chez les socialistes marxistes.

Charles Gide. *Cours d'économie politique,*
σελὶς 278, 10η ἔκδοσις 1930.

(²) La concentration ne marche à grands pas que dans certaines branches de la production, les mines, les transports terrestres et maritimes, **les Banques**, la métallurgie déjà moins dans l'industrie textile. Elle ne se développe aucunement, quoi qu'on en dise, dans l'agriculture.

Charles Gide, σελ. 277.

Δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ σχηματίσῃ ἀσφαλῆ καὶ ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τούτου, ἂν ἀναλογισθῇ, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα: 1) Διὰ τῶν συσσωρευθέντων ἐν αὐτῇ ἀποταμιευμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ (10 δισεκατομμυρίων καταθέσεις) κυριαρχεῖ, λέγουν εὐεργετικῶς, λέγω τοκογλυφικῶς, εἰς τὸ ἔμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς Ἑλλάδος. 2) Μὲ τὸ ἔξαρτημα αὐτῆς, τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν, ἰδρυθεῖσαν διὰ τῶν Ἀγγλικῶν λιρῶν τοῦ Χάμπρου, ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἶναι καὶ Διοικητὴς αὐτῆς,— περισφίγγει διὰ δύο χαλυβδίνων χειρῶν τὸν λαιμὸν μέχρι πνιγμοῦ τῆς Ἀστικῆς Ἰδιοκτησίας. Πᾶς: Θὰ ἔξηγήσω σαφῶς εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον τοῦ Γ' τεύχους τῶν *Πολιτικῶν Ἀγώνων*. 3) Μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῆς Τραπέζης Ἀνατολῆς, ἐσχεδιάσθη καὶ συγχώνευσις 4) τῆς Ἐμπορικῆς Τραπέζης. Δὲν ἐπραγματοποιήθη αὐτῇ μέχρις ὥρας, οὐχ ἡ τον ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἶναι καὶ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐμπορικῆς Τραπέζης. Ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἶναι καὶ Πρόεδρος, εἴτε προϊσταται καὶ συμμετέχει ἐνεργῶς: 5) Τῶν Κρατικῶν Σιδηροδρόμων, 6) Σιδηροδρόμων Πελοποννήσου, 7) Σιδηροδρόμων Ἀθηνῶν - Πειραιῶς, 8) Γενικῶν Ἀποθηκῶν, 9) Τηλεφωνικῆς Ἐταιρείας, 10) Ἡλεκτρικῆς Ἐταιρείας Πάουερ, 11) Ἐριουργίας (πρώην Κυροκίνη), 12) Ψυγείων Βόλου, 13) Ἰδιωτικῆς Ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας.

"Ισως καὶ εἰς ἄλλας τινάς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔνδιαφέρει. "Ο, τι ἔνδιαφέρει εἶναι ἡ ὁρθὴ καὶ φιλοσοφικὴ παρατήρησις τοῦ Ἀριστοτέλους (Πολιτικὰ B. II), ὅτι πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς πολὺ φαῦλον τὸ πλείονας ἀρχὰς τὸν αὐτὸν ἀρχεῖν. "Ἐν γὰρ ὑφ' ἐνδὲς ἔργον ἀριστα ἐπιτελεῖται. Δεῖ δὴ, δπως γίνηται τοῦτο ὁρᾶν τὸν Νομοθέτην, καὶ μὴ προστάξειν τὸν αὐτὸν αὐλεῖν καὶ σκυτοτομεῖν, ὅστε, δπου μὴ μικρὰ πόλις, πολιτικότερον πλείονας μετέχειν τῶν ἀρχῶν καὶ δημοτικότερον, καθ' ἄπερ κάλλιον ἔκπαστον ἐπιτελεῖται τῶν αὐτῶν καὶ θάττον.

84.—*La pieuvre à mille tentacules.*—Τοιαύτη συγκεντρωτικὴ ἀκολασία, μαρτύριον ἀπεχθοῦς καὶ ἀκρατήτου πλεονεξίας, *Πλούτου δ'* οὐδὲν τέρῳ πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται, εἴπεν ὁ Σόλων, προεκάλεσε πάντοτε καὶ πανταχοῦ, καὶ προκαλεῖ δικαίαν κατακραυγῆν, ἀγανάκτησιν καὶ ἀνησυχίας. Οἱ Μαρξισταί, εὐρίσκοντες πολὺ εὐλογὸν τὴν ἀφορμήν, δὲν ἔδυσκολεύθησαν, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν δύναται τις νὰ κατακρίνῃ αὐτούς, νὰ παρομοιάσωσι τὴν τοιαύτην συγκέντρωσιν πρὸς τὸν *Πολύποδα* μὲ τὴν μίαν κεφαλὴν καὶ τὰς χλίας προσακτρῆδας. Προσακτρίδες λέγονται ἡ πληθὺς τῶν μικκύλων ποδῶν, τῶν πλαισιούντων τὸ στόμα τοῦ κανθάρου, καὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν ὅποιών σχηματίζει οὗτος καὶ κυλίει γηθοσύνιας τὸν ἐκ κοπρίας βῶλόν του. "Οσφ δὲ ὁ βῶλος κυλίεται, τόσφ αὐξάνεται κατ' ὅγκον. Κατὰ τοὺς Μαρξιστάς, ἐντεῦθεν ἀρχίζει ἡ ὑπερβολή, ἀπότοκος μίσους πρὸς τὴν ἄλλην ὑπερβολήν, — ὁ κάνιθαρος, — δηλ. ἡ Συγκέντρωσις, — πρέπει νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερος νὰ κυλίῃ τὸν βῶλόν του, καὶ ν' αὐξήσῃ τὸν ὅγκον αὐτοῦ,

μέχρις ούτε επιστῆ ή κατάλληλος στιγμή ν' ἀποκοπῆ ή κεφαλή του ὑπὸ τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κράτους, τὸ δποίον νὰ ἔξακολονθήσῃ ὑπὸ χείρονας ὅρους τὸ αὐτὸ κύλισμα τοῦ βώλου τῆς κοπρίας διὰ λογαριασμόν του, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον εἰς βάρος τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον κακὴ πρᾶξις διαπραττομένη ὑφ' ἐνὸς δὲν παύει νὰ εἶναι κακή, διαπραττομένη ὑπὸ πολλῶν, δηλ. ὑπὸ τοῦ Κράτους.

85.—Διαχείρισις ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Κτημάτων Μουσουλμανικῆς περιουσίας.—Ἐκτὸς τῶν τοιούτων πολλαπλῶν καὶ πολυπλόκων ἀπασχολήσεων καὶ ἀναμίξεων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ὅσαι ἀναφέρονται ἐν τοῖς ἄνω, γενικώτερον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ σπουδαιότερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ή ἀπὸ ἐπιταείας διαχείρισις ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Μουσουλμανικῆς περιουσίας, ἥτοι κτημάτων ἀξίας 6 δισεκατομμυρίων δραχμῶν, ὅσον περίπου αὗτη ὑπελογίσθη.

Ως γνωστόν, κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν τῆς 7ης Νοεμβρίου 1926 δ τότε κληθεὶς ὡς 'Υπουργὸς τῶν Οίκονομικῶν καὶ Διοικητής συγχρόνως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κ. Ἰω. Δροσόπουλος⁽¹⁾ χωρὶς κανένα ἐνδοιασμὸν ἐπροθυμοποιήθη εἰς τὴν διάπραξιν πολιτικοῦ ἐγκλήματος, τοῦ δποίου τεράστια εἰς βλάβην ὑπῆρξαν πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς τὰ ἀποτελέσματα, καὶ θὰ ἔξακολουθοῦν διὰ πολὺν καιρὸν δυστυχῶς νὰ διαιταράσσουν τὴν διμαλὴν ζωὴν τῆς Χώρας.

Τὸ ἔγκλημα τοῦτο ὑπῆρξεν ή ἔκδοσις τοῦ δανείου τῶν ἀνταλλαξίμων

(1) Εἰναι ἀξιον παρατηρήσεως, διτε εἰς ἀνωμάλους πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς περιστάσεις τοῦ ἔθνους οἱ ἐν τῇ Διοικήσει τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἐφεδρεύοντες οἰκονομολόγοι, εἰσεπήδησαν εἰς τὸ 'Υπουργεῖον τῶν Οίκονομικῶν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ κατὰ τὸν συμβιβασμὸν μετὰ τὴν πτώχευσιν δ τότε Διοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Στέφανος Στρείτ κατέλαβε τὸ 'Υπουργεῖον τῶν Οίκονομικῶν, καὶ διεξήγαγε τὰς περὶ Ελέγχου διατραγματεύσεις καθ' ὃν τρόπον ἔκρινε προσφοράτερον οὐκί εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, ἀλλ' εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, θυσιάζων τὰ μὲν εἰς τὰ δέ. Ἀμα ἔξεράγη ἡ στρατιωτικὴ στάσις τοῦ Αὐγούστου 1922 καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ ἐγκληματικὴ δυάς Σ. Γονατᾶ καὶ Ν. Πλαστήρα, ἔσπευσεν ἀμέσως ἐκ Παρισίων δ πρώην 'Υποδιοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κ. Α. Διοικητής, καὶ ἐγκατεστάθη ὡς 'Υπουργός εἰς τὸ 'Υπουργεῖον τῶν Οίκονομικῶν, γράφων ἐνυπογράφιος εἰς τὸ 'Ελεύθερον Βῆμα τῆς 1ης Οκτωβρίου 1922, διτε ὁ προκατοχός του Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης, ὑπόδικος εἰς τὰς φυλακὰς καὶ μελλούσαντος, ἡσώτενε τοὺς ὑλικὸς πόρους τῆς Χώρας πρὸς ἱκανοποίησιν ταπειγῶν προσωπικῶν δρέξεων !! προσέθετε δὲ συγχρόνως, διτε χάρις εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Στόλου ἡρχισε νέα περίοδος ζωῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκκαθαρίζεται ταυτοχρόνως ἐσωτερικῶς τὸ ἔδαφος ἀπὸ τῶν αἰτίων τῆς λαϊκῆς διαιρέσεως καὶ ἀποκαθίσταται ἡ ψυχικὴ τοῦ λαοῦ ἐνότης !! 'Ολίγας ημέρας μετὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦτο τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τίν ἀποκατάστασιν τῆς ψυχικῆς ἐνότητος τοῦ λαοῦ εἰσεπήδησεν εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ἐετὲ εὐρίσκεται δι' ὅλους αὐτοὺς δ 'Ολλανδικὸς τυρός. Μετὰ τὸ τελευταῖον κίνημα τοῦ Ν. Πλαστήρα ή Κυβέρνησις τῶν Ἀντιστρατήγων προσέλαβε 'Υπουργὸν τῶν Οίκονομικῶν τὸν κ. Α. Κορνῆλην. Δυστυχῶς παρέμεινεν ὀλίγας ημέρας ἐπιστρέψας ἐκεῖ, ὅπου τὸν καλοῦν τόσαι ἄλλαι φροντίδες.

τύπου 8 %, 6 δισεκατομμυρίων δραχμῶν εἰς βάρος καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους, πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν προσφύγων, ἐναντὶ τῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτοὺς περιουσίας τῶν Μουσουλμανικῶν κτημάτων ὑπεγγύων διὰ τὴν ἔξοφλησιν τοῦ δανείου (sic) καὶ ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.

86.—Πολιτικαὶ συνέπειαι τοῦ δανείου ἀνταλλαξίμων.—Πολιτικῶς ἔξεταζομένη ἡ ὑπόθεσις αὕτη καταδεικνύει ἐναργῶς, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα συμβληθεῖσα καὶ συμπλεχθεῖσα ἀδελφικῶς μετὰ τῶν τριῶν Βενιζελικῶν Ὑπαρχηγῶν Γ. Καφαντάρη, Α. Μιχαλακοπούλου καὶ Α. Παπαναστασίου⁽¹⁾ καὶ συνομολογήσασα πρὸς αὐτοὺς ἀμοιβαίναν συνδρομὴν καὶ ἀσφάλειαν, ἔκανόνισεν ὡς σύμμαχος καὶ συμπράκτωρ αὐτῶν τὰ τῆς ψήφου τῶν προσφύγων κατὰ τοιοῦτον ὑπερφυῆ τρόπον, ὥστε οἱ Βενιζελικοὶ παρασταθέντες κατὰ τὰς ἐκλογὰς ὡς εὐεργέται καὶ σωτῆρες τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου, —οἱ κακοῦργοι Λαϊκοὶ εἶχον σκοπὸν καὶ ἡσαν ἔτοιμοι, ἀν ὑπερίσχυνον, νὰ τοὺς καύσουν μὲ πετρέλαιον, ἢ νὰ τοὺς ρίψουν εἰς τὴν θάλασσαν,—κατώρθωσαν διὰ τῆς ψήφου τῶν προσφύγων, ἀλιευμέντων εὐκόλως εἰς τὰ ἀργυρᾶ αὐτῶν δίκτυα, διὰ τῆς διανομῆς δηλαδὴ τῶν 6 δισεκατομμυρίων δραχμῶν, δεσμευθέντων, καὶ ἄλλως διὰ τῆς ἐνόχου στάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Διοικητοῦ συγχρόνως, τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔξησφάλισαν τὴν ἐκλογικὴν αὐτῶν νίκην⁽²⁾.

Ποῖαι ὑπῆρχαν αἱ συνέπειαι ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως αἱ τότε καὶ αἱ ἔκτοτε ἐκ τῆς τοιαύτης γενομένης ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔξαγορᾶς τῆς προσφυγικῆς ψήφου κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 7ης Νοεμβρίου 1926, ἐπαναληφθεῖσαι δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ 2ου δανείου ἀνταλλοεξήμων τύπου 6 %, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔξετάσω ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ’ εἶναι καὶ εὔκολον εἰς πάντα ἔχοντα εἰλικρίνειαν καὶ εὐθύτητα ν’ ἀντιληφθῇ. Τὸ δυστύχημα μόνον εἶναι, ὅτι καὶ διὰ τὸ δάνειον τοῦτο καὶ διὰ τὸ διαπραχθὲν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔγκλημα, καθὼς καὶ διὰ τόσα ἄλλα διαπραχθέντα ἀνόσια ἔγκληματα τῆς ἀπὸ τοῦ 1916 καὶ ἐντεῦθεν χρονικῆς περιόδου δὲν γίνεται πλέον κανεὶς λόγος. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐτοποθέτησαν καταλλήλως καὶ πάνυ εὐφυῶς κάτω εἰς τὸν Ἀδην τὸν ποταμὸν τῆς Λήθης, ἵνα πίνοντες ἐκ τῶν ναμάτων αὐτοῦ οἱ νεκροὶ λησμονῶσι τὰ ἐν τῷ βίῳ. Τὸ **Λαϊκὸν Κόμμα** ἀνεβίβασε τὸν ποταμὸν τῆς Λήθης ἄνω εἰς

(1) Ό. ἀρχιγός Ε. Βενιζέλος ἔλειπε τότε καὶ ἐδήλων ἐπανειλημένως διὰ τοῦ Ἐλευθέρου Βήματος τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1922 αὐταῖς λέξειν, διὰ δὲν σκέπτομαι πλέον νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πολιτικὴν ἐν οὐδεμιᾳ περιπτώσει, καὶ ἐφ' ὅσον παρασταται ἀνάγκη θὰ ἐξακολουθῶ νὰ δηλῶ, διὰ ἡ ἀπομάκρυνσίς μου ἐκ τῆς πολιτικῆς εἰνε ὁριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος. ‘Υπῆρχον ὅμως οἱ ὑπαρχηγοί.

(2) Υπῆρξε τηλικοῦτος ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν προσφύγων ἐκλογέων πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδιαίτερως ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, ὥστε ὑποψήφιος βουλευτὴς Ἀθηνῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς 7ης Νοεμβρίου 1926 εἰς κανὲν τῶν προσφυγικῶν τμημάτων δὲν ἔλαβον ὑπὲρ τὰς τρεῖς ψήφους, ἐναντὶ τῶν 500 καὶ 600 ψηφισάντων.

τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος, καὶ πῖνον πῖνον ἀκορέστως ἐκ τῶν ναμάτων του, ἔλησμόνησε καὶ λησμονεῖ τόσα καὶ τόσα, καὶ ζῆ μόνον διὰ νὰ λησμονῇ, ἀνήσυχον μῆπως οἴα δή τις ἀνάμνησις τοῦ στυγνοῦ παρελθόντος διαταράξῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν πέψιν αὐτοῦ⁽¹⁾.

87.—Οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα τοῦ Δανείου Ἀνταλλαξίμων.—Ἐάν ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως ἡ ἀνάμιξις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς 7ης Νοεμβρίου 1926 ὑπῆρξεν καταφόρως ἐγκληματικὴ καὶ συνετέλεσεν κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τὰς πολιτικὰς ἀνωμαλίας καὶ τοὺς διαφρεῖς προσφυγικοὺς ἐπτηρεασμοὺς μέχρι καὶ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Μαρτίου 1933, ἡ ἔκδοσις τοῦ δανείου τῶν 6 δισεκατομμυρίων Ἀνταλλαξίμων ἀπετέλεσε, καὶ ἀποτελεῖ ἔκτοτε πληγὴν ἀνεπούλωτον τοῦ Προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Χώρας. Ἐπιφυλασσόμενος εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον τοῦ Γ'. τεύχους τῶν Πολιτικῶν Ἀγώνων, νὰ ἔξετάσω ἐν ἐκτάσει τὰ περὶ τοῦ δανείου τούτου, περιορίζομαι ν' ἀναφέρω μόνον, διτὶ τόκοι τοῦ δανείου τούτου ἔως τώρα καταβληθέντες ὑπὸ τοῦ Κράτους, δηλαδὴ ὑπὸ τῶν φορολογουμένων τῆς πρὸ τοῦ πολέμου Ἑλλάδος, οἵ διποῖοι ἔθυσίασαν τόσον αἷμα καὶ τόσον χρῆμα διὰ τὴν ἔκστρατείαν τῆς Ἀσίας, ἀνέρχονται ὡς ἔξης:

Χρῆσις 1927—28 τόκοι	277.000.000
» 1928—29 »	400.000.000
» 1929—30 »	420.000.000
» 1930—31 »	360.000.000
» 1932—33 »	260.532.000
» 1933—34 »	210.000.000
	1.927.532.000

Πρὸς παρηγορίαν τοῦ φορολογουμένου κοινοῦ ἀναγράφεται εἰς τοὺς Προϋπολογισμούς, διτὶ τὰ πληρωθέντα μέχρι τοῦδε ποσὰ εἶναι **ἔγγυη θεῖσα**

(1) Εἰς τὰς ἐφημερίδας ἀνεγίνωσκον χθὲς τὸν πολὺν θόρυβον, ἐκ τοῦ διποίου ἔθυρου βήθησαν καὶ συνεταράχθησαν οἱ Βενιζελικοί, διότι εἰς χυδαῖος καὶ ἀνόητος ἐμαύρισε τὴν εἰκόνα τοῦ Ε. Βενιζέλου ἀνητημένην εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ Δημαρχείου Πειραιᾶς. Οἱ **Λαϊκοί**, εὐγενεῖς ὡς πάντοτε, συνεθορύβηθησαν εὐλόγως, καὶ συνεταράχθησαν, κατέκριναν δὲ τὴν πρᾶξιν. Δὲν ἐνεθυμήθη ὅμως κανεὶς ἐξ αὐτῶν τὰς ὥραιας ἐκείνας ἡμέρας, καθ' ὃς Κρήτες χωροφύλακες εἰσήλαντον εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν, διὰ νὰ ἀνακαλύψουν εἰκόνας τοῦ Βασιλέως Γεωργίου καὶ Κωνσταντίνου, καὶ μηνύσουν τοὺς κατόχους ὡς ἐνόχους προδοσίας, οὕτε τὴν βανδαλικὴν ἔφοδον κατὰ ἀνεκτιμήτων κειμηλίων τῆς τέχνης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Στεφάνου Σκουλούδη καὶ τὸν θρυμματισμὸν αὐτῶν. Καὶ δὲν ἐνθυμῆται κανεὶς Λαϊκός, διτὶ διὰ Ν. Δ. τῆς 23 Ἀπριλίου 1924 ἄρθρου 3 (Α. Παπαναστασίου Πρωθυπουργὸς καὶ Π. Ἀραβαντινὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν συντάκται τοῦ κατοχυρωτικοῦ καὶ σωτῆρες τῆς Δημοκρατίας), τὸ διποίον διατηρεῖται ἔως τώρα ἐν ἴσχυ, ἐθεωρήθη ὡς ἐγκλημα ἄξιον ποιηῆς καὶ τιμωρίας καὶ ἡ ἀπλὴ κάν μνεία τοῦ ὀνόματος τῶν δύο νεκρῶν Βασιλέων Γεωργίου καὶ Κωνσταντίνου, βδελυφῶς ἀμφισβητηθέντος τοῦ ἀναμφισβήτητον δικαιώματος, τὸ διποίον ἔχει πᾶς οἰστρήπτοτε νὰ γράψῃ ἐλευθέρως καὶ ν' ὁμιλῇ περὶ ἐκείνων, τοὺς διποίους δὲ θάνατος ἀπίλλαξεν ἀπὸ τὴν εὔνοιαν ἢ τὸ μῖσος.

πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν συμπλήρωσις ὑπηρεσίας δανείου Ἀνταλλαξίμων ἀποληπτέα ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως τῶν κτημάτων αὐτῶν (*sic*).⁽¹⁾

Εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην, ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἀνάγεται ἡ ἔξετασις κατὰ πόσον ἥλαττώθη τὸ χρέος τοῦ Δημοσίου διὰ τοῦ ἀντιτίμου πωληθέντων Μουσουλμανικῶν κτημάτων.⁽²⁾ Οἱ τι συνδέεται πρὸς τὴν ὑπὸ συζήτησιν ὑπόθεσιν εἶναι τοῦτο, δτὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀνέλαβε, καὶ ἔξακολουθεῖ νὰ

(1) Ὁπως συλλάβῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅπως ἀντιληφθῇ καλῶς ὁ Ἑλλην φορολογούμενος, ἡτοι τὰ 4 ½ ἑκατομμύρια κατοίκων τῆς μέχρι τοῦ 1914 Ἑλλάδος, ποῖον χαλύβδινον βάρος ἔπεσεν εἰς τὴν ράχιν αὐτῶν διὰ τῶν δανείων τῶν Ἀνταλλαξίμων, βάρος ἀπὸ τοῦ ὁποίου δὲν θ' ἀπαλλαγῇ οὔτε ἡ μέλλουσα γενεά, ἀναφέρω, δτὶ ὅμολογοιαὶ τοῦ Δανείου Ἀνταλλαξίμων τύπου 8 %, τοῦ 1926 καὶ 1928 ἔξεδόθησαν ἀξίας δραχμῶν **4.359.099.000.** Ἐξεδόθησαν ἐπίσης ὅμολογοιαὶ Ἀνταλλαξίμων τύπου 6 % τοῦ 1928 δραχ **1.399.119.000.**

Ἄλλ' ἔκτὸς τούτων κατεβλήθησαν εἰς τοὺς πρόσφυγας καὶ μετρητά, *Δάνειον τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης* διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους, δραχμαὶ **891.305.682** ἡτοι οἱ φορολογούμενοι τῆς Ἑλλάδος ἔβαρούθησαν μὲν ἐν βάρος συνοικικὸν ἐκ **6.649.523.682** δραχμῶν, διὰ νὰ λάβουν τὴν εὐχαρίστησιν ἐπὶ μίαν ἔξαετίαν νὰ διοικηθοῦν ὑπὸ τῶν Βενιζελικῶν, νὰ φορτωθοῦν προσθέτως εἰς τὸ διάστημα τῆς ἔξαετίας αὐτῆς ἀλλων **10** δισεκατομμυρίων χρέος ἐκ νέων δανείων ἐσωτερικῶν καὶ ἔξωτερικῶν, καὶ καταπλεύσουν οὕτως αἰσίως εἰς τὸν ἔνδοξον λιμένα νέας πτωχεύσεως.

Ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς συμφορᾶς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ὡς πάντοτε κατὰ κανόνα, δὲν ἔξηλθε μὲν τὰς χεῖρας κενάς, ἔκτὸς τῆς πολιτικῆς ὠφελείας καὶ προστασίας, ἣν ἀπεκόμισεν ἐκ τῆς μετά τῶν Βενιζελικῶν συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας, ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τόκῳ 9 % **891** ἑκατομμύρια ἐκ τῶν εἰς χεῖρας αὐτῆς ἀποταμευμάτων καὶ καταθέσεων τοῦ εὐφυοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ (πρὸς 4 τοῖς %) ἀνέλαβε δὲ κυριαρχικᾶς καὶ ἀνεξελέγκτως τὴν διαχείρισιν τῆς Μουσουλμανικῆς περιουσίας ἀξίας **6** καὶ πλέον δισεκατομμυρίων δραχμῶν.

Ἄλλα τὰ κέρδη τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης καὶ τῶν διευθυνόντων αὐτήν καὶ τῶν περὶ αὐτήν μεγιστάνων τοῦ χρήματος ἀνήλθεν εἰς τεράστια ὑψη ἐκ τῆς ἐπακολουθησύσης κυρείας εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐπὶ τῶν ὅμολογῶν τῶν Ἀνταλλαξίμων. Ἡ διὰ μιᾶς πληθωρικὴ ἔκδοσις τοιούτων ὅμολογῶν καὶ εἰς χεῖρας τῶν δυστυχῶν προσφύγων, τοὺς ὁποίους ἐπείγουσαὶ καὶ ἀνυπέρβλητοι ἀνάγκαι ὅθουν εἰς ἄμεσον καὶ ταχεῖαν ἔκποιησιν αὐτῶν, ὑπῆρξε τὸ σύνθημα ἐφόδου ἀδηφάγων γυπῶν, οἵτινες ἐπέπεσαν μετά ὅρμης καὶ λύσης κατὰ τῆς ἀνυπερασπίστου λείας. Οἱ πρόσφυγες, οἱ ἡλιθίως ἐμμένοντες εἰς τὴν Ἰδέαν, δτὶ ὁ Βενιζελισμὸς ὑπῆρξε εὐεργέτης καὶ σωτῆρ αὐτοῦ.

Πῆραν τὸ μέσα τῆς ἐλῆσσ, τοῦ καρδιοῦ τ' ἀπέδξω.

Τὰ τελεσθέντα εἰς τὸ Χρηματιστήριον ὅργια εἰς βάρος τῶν προσφύγων καὶ ἐπὶ τῶν ὅμολογῶν τούτων συνετάραξαν τὴν κοινὴν συνείδησιν, καὶ προεκάλεσεν τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν. Ἡ πλήρης ἔξιστόρησις δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Περιορίζομαι νὰ σημειώσω μόνον τὰς τόσον οἰκτῷδῶν διαιψευσθείσας δηλώσεις τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου περὶ ὑποβιβασμοῦ τοῦ τόκου, τὰς ζημιάς ἑκατομμυρίων, τὰς ὁποίας προεκάλεσαν αἱ δηλώσεις αὗται, καὶ τὴν ἐγκληματικὴν ἀπόπειραν, ἡτὶς ἔσχεδισθη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης διὰ τοῦ Δ. Φιλαρέτου, οὐσιθετήθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου, καὶ ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς, δτως ἐκποιηθῶσιν ἀνέκδοτοι Ὁμολογίαι τοῦ Δανείου 1914 τῶν 5.00 ἑκατομμυρίων φράγκων, καὶ διὰ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν ἔξαγορασθῶσιν Ὁμολογίαι Ἀνταλλαξίμων, οὕτως ὥστε νὰ ἐλαφρωθῇ μὲ παχὺ κέρδος τὸ μέγα φρεσίον, τὸ ὅπων εὑρίσκετο εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης.

ἔχη τὴν διαχείρισιν τῶν Μουσουλμανικῶν κτημάτων, ἀνευθύνως καὶ ἀνεξέλγκτως φυθμίζουσα τὰ κατ' αὐτήν. Τὸ Κράτος ἔχει ὑπηρεσίαν Δημοσίων Κτημάτων, ἀριστα διευθυνομένην καὶ ἀριστα λειτουργοῦσαν, ἡ δοπία θὰ ἥδυνατο ὑπευθύνως καὶ εὐεξελέγκτως ν' ἀναλάβῃ καὶ τὴν διοίκησιν τῶν Μουσουλμανικῶν κτημάτων. Ἀλλὰ Κράτος δὲν ὑπάρχει, ὑπάρχει Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἡ δοπία ὑπεράνω τοῦ Κράτους τιθεμένη διοικεῖ καὶ κηδεμονεύει τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνυπάρκτου Κράτους. Πῶς διεξάγεται ἡ διαχείρισις τῶν Μουσουλμανικῶν κτημάτων, μὲ ποίαν προσοχὴν ἐπιμέλειαν καὶ χοηστότητα, ἀπηλλαγμένη πολιτικῶν κομματικῶν καὶ Βενιζελικῶν ἐπιδράσεων, δὲν γνωρίζω. Ὡτι δικαιοῦμαι νὰ παρατηρήσω εἶναι τοῦτο, ὅτι διὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν κτημάτων τούτων, ἀξίας 6 δισεκατομμυρίων δραχμῶν, ἡ συγκεντρωτικὴ δύναμις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔκτὸς ἄλλων ἀνέρχεται εἰς ὕψος, τὸ δοποῖον εἶναι ίκανὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν αὐστηροτέραν κατάκρισιν.

Διὰ τοῦ Νομοσχεδίου τοῦ κ. Α. Κορυζῆ περὶ Μονοπωλίου καπνοῦ καὶ διὰ τῆς συστάσεως Συμβουλίου, εἰς τὸ δόποιον ὑποχρεωτικῶς θὰ συμμετέχῃ ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς δανειστρίας Ἐθνικῆς Τραπέζης, εἶναι φανερόν, ὅτι εἰς χεῖρας αὐτῆς θὰ περιέλθῃ καὶ ἡ ὅλη καπνικὴ ὑπόθεσις ἀξίας 2 καὶ πλέον δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Καὶ γεννᾶται οὕτω εὐθὺς ἀμέσως τὸ φυσικὸν ἔρωτημα καὶ ἡ φυσικὴ ἀπορία.

88.—Εὔλογος ἀπορία.—Ο ἰσχυρότερος λόγος, τὸν δοποῖον προβάλλοντας οἱ συνήγοροι τοῦ Μονοπωλίου, εἶναι, ὅτι οἱ μεγάλοι, οἱ τρεῖς ἡ τέσσαρες βιομήχανοι, διὰ τῆς συγκεντρωτικῆς αὐτῶν δυνάμεως ἔξαφανίζουν δῆθεν τοὺς μικροὺς συναγωνιστὰς εἰς τρόπον, ὃστε ἡ βιομήχανία καπνοῦ εἰς χεῖρας αὐτῶν θὰ ἔξελιχθῇ ταχέως εἰς ίδιωτικὸν μονοπώλιον. Εἶναι τοῦτο ἐν ψεῦδος, ἀλλ' ἔάν, ἔστω, δεχθῶμεν ὡς ἀληθές, ὅτι ὁ νόμος τῆς συγκεντρωτικῆς, ὃσον ἀφορᾷ τὴν καπνικὴν βιομήχανίαν, ἔξιχθῃ εἰς βαθμὸν μονοπωλιακῆς ὑπερβολῆς, ἡτις ἐπιβάλλει τὴν κρατικοποίησιν αὐτῆς, διατὶ δὲν θὰ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ αὐτὸς Νόμος τῆς Συγκεντρωτικῆς, ὃστις κατέστησε τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν πολύποδα μὲ χιλίας προσαντρῆδας, δὲν ἐπιβάλλει πολὺ μᾶλλον τὴν κρατικοποίησιν αὐτῆς. Λιότι δὲν εἶναι ἀνεκτὸν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἡτις ἀπέπνιξε μέχρι τοῦδε διὰ τῆς συγκεντρωτικῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐμπορικὰς καὶ βιομήχανικὰς ἐπιχειρήσεις, συνεχώνευσε μικρότερα τραπέζιτικὰ ἴδρυματα, καὶ προχωρεῖ μὲ βήματα γοργὰ καὶ μεγάλα εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορρόφησιν, αὐτὴ αὕτη τώρα νὰ παρουσιάζεται μὲ αὐθάδη πρωτοβουλίαν καὶ νὰ ζητῇ νὰ καταπνίξῃ καὶ ἀπορροφήσῃ τὴν καπνικὴν βιομήχανίαν τῆς Ἐλλάδος, ἡ δοπία οὐδὲ πόρρωθεν ὅμοιάζει πρὸς τὴν συγκεντρωτικήν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.

89.—Παρένθεσις.—Εἰς συζήτησιν περὶ Μονοπωλίας καπνοῦ διεξάχθεῖσαν τὸν παρελθόντα Μάϊον ἐν τῇ Κοινωνιολογικῇ Ἐταιρείᾳ, δ. κ. Δ. Φιλάρετος, μετὰ βοῆς καὶ θορύβου διεκτραγωδῶν τὴν ἄκρως δυσχερῆ θέσιν, εἰς ἥν εὑρίσκονται δῆθεν οἱ καπνοπαραγωγοὶ τῆς Ἐλλάδος, ίδίως τῆς βιορείου,

έπεκαλέσθη συγχεκινημένος τὴν σύμπραξιν δὲ πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ δόλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπως συντονίσουν ταχεῖάν τινα καὶ τελεσφόρον προσπάθειαν πρὸς σωτηρίαν τῶν καπνοπαραγωγῶν, καὶ λῆψιν μέτρων ἵκανῶν νὰ διευκολύνωσι τὴν αὐξήσιν καὶ διάδοσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ καπνοῦ, μόνης ἐλπίδος, ἥτις ἀπέμεινεν εἰς ἡμᾶς πρὸς Ἀνασταθεροποίησιν (sic) τῶν διὰ τῆς Σταθεροποίησεως τῶν δύο μεγάλων Ἀλεξάνδρων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κατερειπωθέντων οἰκονομικῶν τῆς Χώρας.

Ωμύλει δὲ κ. Δ. Φιλάρετος μὲ καταιγισμὸν ἡχηρῶν φράσεων, ὃς συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας σαφῆ πως ἐπιχειρήματα νὰ προβάλλουν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδέας αὐτῶν. Στενοχωρηθεὶς δὲ πάντας ἐδέησε νὰ τὸν διακόψω καὶ νὰ τὸν ἔρωτήσω: Εἶναι θαυμάσια κ. Φιλάρετε, δοσα ἀκούομεν, δὲν νομίζετε ὅμως, δτι πρέπει νὰ ἔξηγήσητε εἰς ἡμᾶς, ποίαν σχέσιν καὶ συνάφειαν ἔχουν, δοσα λέγετε, πρὸς τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα Μονοπωλίας Ἐσωτερικῆς καταναλώσεως καπνοῦ. Εἰς τὴν μελέτην ὑμῶν περὶ Ἀνασταθεροποίησεως τῶν Ἑλληνικῶν Οἰκονομικῶν διὰ τοῦ καπνοῦ γράφετε ἐν τῇ πρὸς τὸν κ. Ἐ. Βενιζέλον ἐπιστολῇ, δτι ὃς βάσιν τοῦ δόλου συνδυασμοῦ διὰ τοὺς ἐν τῷ ὑπομνήματι ὑμῶν ἀναπτυσσομένους λόγους πρακτικῆς καὶ ἔγκαιρου ἐπιτυχίας αὐτοῦ, εἰς ἥν θέσιν σήμερον εὑρίσκεται ἡ Ἑλλάς, προτείνω τὴν παραχώρησιν τοῦ Μονοπωλίου τῆς ἔσωτερικῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ.

Καὶ δὲ κ. Δ. Φιλάρετος ἀπαντᾷ: — Τὴν ἰδέαν περὶ συστάσεως Μονοπωλίου ἔσωτερικῆς καταναλώσεως καπνοῦ ἔγκατέλειψα.

— Ωστε ἀποτάσσεσαι τῷ Σατανᾶ.

— Βεβαίως ἀποτάσσομαι.

— Ωρισμένως δηλ. ἀπετάξω τῷ Σατανᾶ.

— Σᾶς εἴπον, κ. Ἀγγελόπουλε, δτι ἀπετάξαμην.

Τότε ἔχει καλῶς, προχωρήσατε, θὰ σᾶς ἀκούσωμεν εὐχαρίστως καὶ πολὺ μᾶλλον, ἀν θελήσητε ν' ὑποδείξητε εἰς ἡμᾶς πρακτικά τινα καὶ ἀνύσιμα μέτρα πρὸς αὐξῆσιν τῆς εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἔξαγωγῆς τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν καὶ εὐρυτέραν διεύσδυσιν αὐτῶν καὶ μάλιστα εἰς Ἀγγλίαν, μέτρα εἰς τὰ ὅποια δὲν προθύμως θὰ πλειοδοτήσωμεν.

90. — **Πρακτικὰ μέτρα πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν.** — Εὰν δὲ κ. Δ. Φιλάρετος ἀπετάχῃ τῷ Σατανᾶ, ἡ Ἐθνικὴ ὅμως Τράπεζα ἐπιμένει εἰς τὴν λατρείαν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰνε φανερόν, δτι ἡ προσπάθεια καὶ ἡ ὀφειλομένη ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐπαύξησιν τῆς ἔξαγωγῆς εἰς τὸ ἔξωτερικὸν τοῦ καπνοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀσχετος καὶ ἀσύνδετος πρὸς τὴν ἐπιζητουμένην Μονοπωλίαν ἔσωτερικῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ, καὶ τὴν Ἐθνικοποίησιν τῆς καπνικῆς βιομηχανίας. Πρὸς τὴν ἀποψιν τοῦ Μονοπωλίου ἀποβλέπουσιν ἔνοχοι σκέψεις πολιτευομένων τινῶν καπνοφόρων Ἐπαρχιῶν, ἐπιπολαίως φανταζομένων, δτι τὸ Μονοπωλίον θὰ εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀγοράζῃ δόλον τὸν παραγόμενον καπνὸν καὶ μὲ τὰς ὑψηλὰς τιμὰς τοῦ κ. I. Σερραίου, καὶ τῶν Τραπέζιτῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἀπὸ καιροῦ ἐπι-

διωκόντων ἐπιτηδείως καὶ τὴν εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀνάληψιν τῆς καπνικῆς βιομηχανίας, τὴν δούλιαν δὲν ἥδυνήθησαν ἔως τώρα νὰ ὑποτάξουν διὰ τῶν συνήθων Τραπέζιτικῶν μεθόδων.

91.— 'Η Τραπέζιτικὴ ἀράχνη.— "Υπῆρξεν ἀληθῶς δυστύχημα διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὅτι οἱ καπνοβιομηχανοὶ δι' ἴδιων κεφαλαίων, ἐκ τῆς πολυχρονίου αὐτῶν ἐργασίας ἐντίμως σχηματισθέντων καὶ ἔξυπηρετικῶν τῆς Κοινωνίας, κατώρθωσαν ἄνευ τῆς δανειστικῆς καὶ τόσον ἐπικινδύνου ἐπικουρίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ν' ἀνέλθωσι εἰς περιωπήν, νὰ ἰδρύσωσι μεγάλα Ἐργοστάσια, κέντρα εὐεργετικὰ διὰ τὴν κοινωνίαν, καὶ νὰ ἔξακολουθῶσιν ἀπροσκόπτως τὰς ἐργασίας αὐτῶν. "Η ἀράχνη, ὡς γνωστόν, συλλαμβάνει εἰς τὸ ἀποπνικτικὸν αὐτῆς δίκτυον τὰς μικρὰς μυίας καὶ τὰ μικρὰ ἔντομα, ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ τὰ μεγάλα, τὰ μεγάλα διαφεύγουν. "Η Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἥτις συνέλαβε καὶ ἀπέπνιξε τὴν Ἐλαιουργίαν τοῦ Κ. Ἀλεξοπούλου (ή Ἐλληνικὴ δικαιοιστύνη δὲν εἶπεν ἔτι ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς τὴν τελευταίαν λέξιν) Ἐριουργίαν Κυρκίνη καὶ πολλὰς ἄλλας, δὲν κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ τοὺς μεγάλους καπνοβιομηχάνους, βοηθοῦσα αὐτοὺς μὲ ὑψηλοὺς τόκους καὶ προμηθείας.

"Αλλ' εἰς τὴν ὑπόθεσιν Μονοπωλίας καὶ Ἐθνικοποίησεως τῆς καπνικῆς βιομηχανίας ἐπείγεται ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ ἔξ ἄλλου λόγου. Εἰς τὰ ταμεῖα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης συνεσωρεύθησαν διὰ γνωστοὺς λόγους ἀποταμεύματα τοῦ Ἐλληνικοῦ λαοῦ, καταθέσεις δισεκατομμυρίων. Τὰ δισεκατομμύρια ταῦτα διὰ γνωστοὺς ἐπίσης λόγους ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εὑρίσκεται εἰς ἀδυναμίαν νὰ τοποθετήσῃ καταλλήλως. Ἐντεῦθεν στενοχωρία καὶ ἐπιθυμία σφοδρὰ πρὸς διεύρυνσιν τοῦ κύκλου τῶν πιστούχων. "Αν τὸ Κράτος ἀποφασίσῃ τὴν σύστασιν Μονοπωλίου καὶ τὴν Ἐθνικοποίησιν τῆς καπνικῆς Βιομηχανίας προφανῶς θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πορισθῇ δανεικὰ κεφάλαια.

Διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῆς καπνοβιομηχανίας κτηρίων, Μηχανημάτων, ἀποθηκῶν, ἀποθεμάτων καπνοῦ, ἐργατῶν καὶ ὅσων ἄλλων, θὰ χρειασθῶσιν ἐκατομμύρια, τὰ ὅποια τὸ ψωφαλέον ὑπὸ πτώχευσιν Κράτος δὲν ἔχει. Θὰ πορίσῃ κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ κ. Α. Κορυζῆ ἡ δανείστραια Ἐθνικὴ Τράπεζα. Πόσα; Δὲν εἴμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω. Εἰς τὰς ἐν τῇ Κοινωνιολογικῇ Ἐταιρείᾳ γενομένας συζητήσεις οἱ γνωρίζοντες εἴπον, ὅτι θὰ χρειασθοῦν περὶ τὰ 900 ἐκατομμύρια. 'Αλλ' εἴτε τόσα, εἴτε ὅλιγάτερα, θὰ χρειασθοῦν πάντοτε ἐκατομμύρια διὰ τὰς ἀποζημιώσεις, θὰ χρειασθοῦν ἐπίσης καὶ ἄλλαι δύο ἡ τρεῖς ἐκατοντάδες ἐκατομμυρίων, ἐφ' ὅσον αἱ ταινίαι τῶν κυτίων προαγοράζονται προκαταβαλλομένου τοῦ τιμήματος αὐτῶν, καὶ ἔτερα ἐκατομμύρια διὰ τὴν ὅλην κίνησιν τοῦ Μονοπωλίου. "Ητοι ἐν δισεκατομμύριον δραχμῶν θὰ εἴναι πάντως εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ δανείσῃ τὴν μονοπωλιακὴν Ἐπιχείρησιν μὲ 8 %, καὶ τὰς συνήθεις προμηθείας. Οὕκωθεν ἐννοεῖται, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης δανειστικῆς μεθόδου ἀποκομίζουσα ἡ Τράπεζα λαμπρὰς ὡφελείας θὰ κυριαρχῇ καὶ οὐσιαστικῶς ἐπὶ τοῦ Μονοπωλίου, ὡς

κυριαρχεῖ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν Μουσουλμανικῶν κτημάτων διὰ τοῦ δανείου Ἀνταλλαξίμων.

92.—Ἐντοκα γραμμάτια.—“Οπως ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, πῶς διαγράφεται ἡ ὅλη κατάστασις, ὅπως ἀντιληφθῇ εὐχρινέστερον, ὅτι τὸ Κράτος δὲν εἶναι πρὸ πολλοῦ ἄλλο, εἰμὶ δυστυχεῖς ἀνήλικον δόφανόν, τὸ ὅποιον κηδεμονεύει ὑπουλος καὶ ἀσυνείδητος κηδεμών, πρὸς ἵδιον μόγον δῆφελος καὶ δαπάνη τοῦ ἀνήλικου ἀσκῶν τὴν κεδεμονίαν, πρέπει ν' ἀναφέρω καὶ προσηγούμενα τινὰ ἄλλα ἐκ τοῦ παρελθόντος, σαφῶς ἀποδεικνύοντα καὶ μαρτυροῦντα τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσων λέγω.

Ἐπὶ Δικτατορίας Θ. Παγκάλου ὁ τότε ἀτυχῆς Ὅπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Δ. Τανταλίδης, ὥθούμενος καὶ ὑποκινούμενος καταλλήλως, ἔθεώρησεν, ὅτι ἄριστον θεραπευτικὸν μέτρον τῆς οἰκονομικῆς ἀκαταστασίας θα ἦτο ἐν μέγᾳ Ἐσωτερικὸν δάνειον διὰ τῆς περικοπῆς τοῦ ἐν κυκλοφορίᾳ εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ χαρτονομίσματος. Πόσον τοιοῦτον μέτρον ἦτο αὐτὸς καθ' ἔαυτὸν ἀνάρμοστον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπιζήμιον εἰς τὰς ἐργαζομένας τάξεις τοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκθέσω νῦν. Ἀνέπτυξα ἀλλαχοῦ (*Πολιτικὸς Αγῶνες* Β' τεῦχος. Σελ. 74—76) τὰ περὶ τούτου σαφῶς ὅσον οἶόν τε. Περιορίζομαι νῦν εἰς τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο τῆς δευτέρας περικοπῆς τοῦ χαρτονομίσματος, τὸ τόσον ἀγρίως πλῆξαν τὸ βαλάντιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἔσπευσε νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα πρὸς ἵδιον δῆφελος καὶ κατὰ τρόπον ἡθικῶς καὶ νομικῶς ἐντελῶς ἀπαράδεκτον καὶ τὰ μᾶλλα κατακριτέον.

Κατὰ τὸ ἀρθρον 7 τῆς σχετικῆς Συμβάσεως ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔδικαιοῦτο καὶ ὑπερχρεοῦτο νὰ ἔξιοφλῇ ἐν περιπτώσει ἀδύναμίας τοῦ Κράτους τὰ κατὰ τὴν λῆξιν παρουσιαζόμενα γράμματα (Ισολογισμὸς 1925 δραχμαὶ 1.493.550,000) δι' ἀναγκαστικοῦ χαρτονομίσματος. Τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην νομικὴν καὶ ἡθικὴν, τὴν δποίαν ἐπέβαλλεν ἡ ὑπογραφὴ αὐτῆς καὶ ἡ ἐγγύησις ἐπὶ τῶν Συναλλαγματικῶν τούτων, ἥτοι ἐντόκων γραμματίων, ὑπεξέφυγεν ἀναρμόστως ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἔξιοφλήσασα διὰ τοῦ προϊόντος τοῦ ἀναγκαστικοῦ δανείου, τοῦ ἐπιτευχθέντος διὰ τῆς κοπῆς τοῦ χαρτονομίσματος, τὸ ἥμισυ τῶν ἐντόκων γραμματίων, τὰ δποία, ἐπαναλαμβάνω, ἔφερον τὴν ὑπογραφὴν αὐτῆς, διὰ δὲ τὸ ἔτερον ἥμισυ μετὰ συνεννόησιν ἔξηνάγκασε τὸ ἀνήλικον καὶ ἀπροστάτευτον Κράτος νὰ ἐκδώσῃ ἄλλας δμολογίας πρὸς 8%, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔξεκαθάρισεν δι' ἔαυτὴν τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῶν ἐντόκων γραμματίων ἐπὶ εὐνοήτῳ ζημίᾳ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, τὸ δποῖον διὰ τῆς ἔφαρμογῆς τοῦ ἀρθρού 7 τῆς Συμβάσεως θὰ ἡδύνατο ν' ἔξιοφλήσῃ βαθμιαίως καὶ ἀθορύβως τὸ δόλον τῶν γραμματίων διὰ χαρτονομίσματος ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας μὲ τόκον 50 λεπτῶν τῆς ἔκατόν, ἀντὶ τῶν 8 δραχ. τοῖς %. Πρὸς τί ἀναφέρω ταῦτα; Διὰ νὰ δεῖξω εἰς τὸν ἀνίδεον ἀναγνώστην καὶ τὸ δραχίως κοιμώμενον κοινόν, ὅτι εἰς πᾶσαν ἀλγεινὴν περίστασιν, καθ' ἥν τὸ Κράτος δι' ἔνα ἡ ἄλλον λόγον

περιέρχεται εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἐπιβάλλῃ θυσίας καὶ βάρη εἰς τὰς ἐογα-
ζομένας ταξεις τοῦ λαοῦ, ή Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ οἱ περὶ αὐτῆν μεγιστᾶνες
τοῦ χρήματος οὐ μόνον δὲν συμμετέχουν εἰς τὰ βάρη ταῦτα καὶ εἰς τὰς θυσίας,
ἀλλ' ἐπιδιώκουν καὶ ἐπιτυγχάνουν ἀναιδῶς ὥφελείας ἔξι αὐτῶν καὶ κέρδη.

93.—Η Σταθεροποίησις.—'Αλλ' ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ συμπλη-
ρώσῃ καὶ δι' ἄλλων γεγονότων τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Εὐθὺς ὡς ή Ἐθνικὴ
Τράπεζα διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, συγχρόνως δὲ καὶ Διοικη-
τοῦ αὐτῆς κ. I. Δροσοπούλου, ἐπέτυχε τὴν ἔκδοσιν τοῦ Προσφυγικοῦ καὶ
ἐγκληματικοῦ δανείου τῶν 6 δισεκατομμυρίων δραχμῶν πρὸς 8 %, πληγῆς,
ή ὅποια ἐπὶ τὴν μακρὰ θὰ αἴμασση ἀνεπούλωτος εἰς τὸ κοινωνικὸν ἡμῶν
σῶμα, ἔξησφάλισε δὲ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἐνεργοῦ καὶ ἰσχιρᾶς
ἀναμέεως, τὴν ἐκλογικὴν ἐπιφράτησιν καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν εἰς τὴν ἀρχὴν
τῶν Βενιζελικῶν αὐτῆς διοφρόνων, ἀμέσως,—ή δρεξις ἄλλως ἔρχεται ἐν τῷ
τρώγειν,—ἔξητησε παρὰ τοῦ ὑποχειρίου αὐτῆς νέου Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονο-
μικῶν κ. Γ. Καφαντάρη ἀντάλλαγμα τῶν ἐκλογικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ προσ-
παθειῶν αὐτῆς. Τὸ ἀντάλλαγμα τοῦτο ὑπῆρχεν ή **Σταθεροποίησις**.

'Εὰν ὁ τυφλὸς τοῦ γνωστοῦ ἄσματος **κόσμον ἀκούει, καὶ κόσμον**
δὲν βλέπει, καὶ δ τότε Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Οἰκουμενικῆς
Σταθεροποίησιν ἤκουε, ἀλλὰ τί ἐσήμαινεν Σταθεροποίησις ἀσφαλῶς δὲν
ἐγνώριζεν, καὶ λέγω τοῦτο, διότι, δὲν δύναται τις νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν
τοιαύτην ἔνοχον εὐθύνην, διτὶ ἐν γνώσει διατελῶν τῶν τρομακτικῶν συνε-
πειῶν, ἃς ἐκυφόρει ή Σταθεροποίησις, θὰ είχε τὸ θάρρος νὰ διαπράξῃ
τοιαύτην οἰκονομικὴν κακουργίαν, δι' ἣς ἡπειλεῖτο καταφανῶς, ή οἰκονο-
μικὴ ζωὴ τῆς χώρας, ή ἐκ βάθρων διασάλευσις τῶν θεμελίων, ἐφ' ὃν ἐστη-
ρίζετο τὸ καὶ ἄλλως σαθρὸν ἡμῶν οἰκονομικὸν οἰκοδόμημα. Τυφλὸς Οἰδί-
πους δ κ. Γ. Καφαντάρης, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης,
θέσιν ἐν παρωδίᾳ λαβούσης εὐσεβοῦς καὶ φιλόστορογος Ἀντιγόνης, δὲν ἐγνώ-
ριζεν ἀσφαλῶς. διτὶ **Σταθεροποίησις** σημαίνει ἀρσιν διὰ μιᾶς ἀπότομον
καὶ αἰφνηδιαστικὴν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, καὶ διτὶ τοιαύτη θερα-
πευτικὴ συνταγὴ, μάλιστα εἰς ἐποχὴν ἐντεταμένης ἐπικαταλλαγῆς, ἀσφυκτι-
κῆς ὑψώσεως τοῦ συναλλάγματος, εἶναι ἀκριβῶς ὁμοία πρὸς τὴν συνταγὴν
ἀσυνεδήτου ἵατροῦ, διτὶς εἰς τὸν πάσχοντα αὐτοῦ πελάτην ἐκ διαλειπόντων
πυρετῶν ἥθελε συμβουλεύσει πρὸς ὁριστικὴν αὐτοῦ θεραπείαν τὴν διὰ μιᾶς
καταβρόχθισιν τριῶν ή τεσσάρων σωληναρίων κινίνης. Δὲν ὑπάρχει καμ-
μία ἀπολύτως διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων θεραπευτικῶν μεθόδων.
Θάνατος φυσικὸς τοῦ ἀσθενοῦς διὰ τῶν σωληναρίων τῆς κινίνης, θάνατος
οἰκονομικὸς τοῦ κράτους καὶ τῆς κοινωνίας διὰ τῆς ἀποτόμου ἀρσεως
τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, εἶναι τὸ ἀφευκτὸν ἀποτέλεσμα.

'Αλλ' διτὶ ἐν τοσούτῳ ἀποβαίνει εἰς ἐμὲ ἀκατανόητον, δὸς εἰπεῖν, ἀσυ-
χρόητον, εἶναι τοῦτο, διτὶ δ κ. Γ. Καφαντάρης συνέπραξεν προθύμως, εἰς τὸ
ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης φιλοπονηθὲν ἐγκληματικὸν οχέδιον τῆς Σταθε-

ροποιήσεως, ἔξυπηρετικὸν μόνον τῶν συμφερόντων αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτὴν συγκεντρωμένων μεγιστάνων τοῦ χοίματος, εἶναι λέγω τοῦτο, ὅτι ὑπῆρχε τις, δστις καὶ εἰς τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον τῆς Οἰκουμενικῆς, καὶ ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἐν τῷ Τύπῳ ἔσπευσεν ἐγκαίρως νὰ τὸν προειδοποιήσῃ, καὶ νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ πρᾶξεως ἐγκύμονος τοσούτων ἐνόχων πόθων, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλυῆς συμφορᾶς τοῦ Ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Εἰς τὰ δύο τεύχη τῶν **Πολιτικῶν Ἀγώνων** ἔξεθηκα ἐν ἐκτάσει, ἐν ἀκριβείᾳ, ἐν ἄκρῳ σαφηνείᾳ καὶ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, δσα καὶ ἐν τῷ 'Υπουργικῷ Συμβούλῳ, ἐν τῇ Βουλῇ, καὶ ἐν τῷ Τύπῳ, ἀνέπτυξα παλαίων δυστυχῶς μόνος, solo senza compagnia, ἀποκρύων καὶ καταγγέλων ἀπὸ μελέτης καὶ πεφωτισμένης ἔξετάσεως τὸ ἐγκληματικὸν σχέδιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης προωρισμένον νὰ ἔξυπηρετήσῃ ἀνοσίως τοὺς πόθους μιᾶς ἀσυνειδήτου σπείρας κερδοσκόπων Τραπέζιτῶν, μὴ ἐννοούντων νὰ ὀπισθοχωρήσουν οὕτε ἐνώπιον ἐγκλήματος, σχέδιον ὅμως ἵκανοῦ νὰ καταβαραθρώσῃ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν δλοκλήρου τῆς χώρας. "Οστις θελήσῃ ν' ἀναγνώσῃ μὲ πρόθεσιν διαφωτίσεως, δσα τότε εἴπον, καὶ δσα περιέχονται εἰς τὰ δύο ἐκδοθέντα τεύχη τῶν **Πολιτικῶν Ἀγώνων**, ἐγκαίρως, προειδοποιῶν περὶ τῶν ἀσφαλῶν κινδύνων, καθορίζων λεπτομερῶς μίαν πρὸς μίαν δλας τὰς θλιβερὰς συνεπείας τῆς **Σταθεροποιήσεως**, καὶ τὴν δλην συμφοράν, ἥτις ἥθελεν ἔξαπλωθῆ εἰς τὴν χώραν, θὰ πεισθῇ ὅτι πᾶσαι αὗται αἱ προρρήσεις μουν ἐπηλήθευσαν κατὰ γράμμα. Δὲν ἥσαν προρρήσεις ὅμως προφήτου, ἥσαν ἀποτελέσματα προσεκτικῆς καὶ νηφαλίου μελέτης καὶ γνώσεως τῶν πραγμάτων.

94. — Παρένθεσις. **Ὥ. κ. Α. Διοικήδης.** — 'Αλλ' ὅτι συνδέεται πρὸς τὸ ὑπὸ ἔξετασιν θέμα καὶ πρὸς τὴν ἀποψιν, ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ οἱ βιսσοδιμοῦντες τὴν ἀρπαγὴν εἰς χεῖρας αὐτῶν τῆς Μονοπωλίας τοῦ καπνοῦ, δὲν ἐμπνέουσι καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμπνέωσι καμμίαν ἀπολύτως ἐμπιστοσύνην, ὅτι ἐπιδιώκουσι πάντοτε ἐνόχους ἰδίους σκοπούς, ἀδιαφοροῦντες ἀσυνειδήτως διὰ τὰ Γενικὰ συμφέροντα, κρίνω ἄξιον νὰ σημειώσω καὶ τοῦτο.

Εἰς τὸ Διεθνὲς Οἰκονομολογικὸν Συνέδριον τῶν Βρυξελλῶν, τὸ συγκληθὲν κατόπιν ἐντολῆς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν τοῦ 1920, 89 οἰκονομολόγοι, οἱ ἄριστοι τῆς ὑφηλίου, ἀντιπρόσωπεύοντες 39 Κράτοι, ἥτοι τὰ 75 τοῖς % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, δμοθύμως καὶ δμοφώνως ἀπεφάνθησαν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ συστήσωσι καμμίαν δοκιμὴν σταθεροποιήσεως, ἀμφιβάλλοντες σφόδρα, ἀν ἀπόπειρα τοῦ εἰδους τούτου δύνανται νὰ ἐπιτύχῃ. Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐλλάδος εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο τῶν Βρυξελλῶν ἥτο μετὰ τοῦ Λάμπρου Κορομηλᾶ καὶ ὁ κ. Α. Διοικήδης, δστις καὶ ἐψήφισεν μετὰ τῶν ἄλλων κατὰ τῆς Σταθεροποιήσεως. Πῶς καὶ διὰ ποιὸν λόγον δλίγα κατόπιν ἔτη, ὡς Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἐλλάδος εἰσηγῆτο εἰς τὸν κ. Γ. Καφαντάρη, καὶ εἰσῆγεν μετὰ τοῦ κ. Ἀλ. Κορυζῆ τὴν Σταθεροποιήσιν, τὸν Δούρειον αὐτὸν "Ιππον ἐκ τῆς κοιλίας

τοῦ ὁποίου ἔξωθμησαν οἱ ἐνεδρεύοντες Τραπέζαι ταὶ καταστροφεῖς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας; 'Ἐξήγησις δὲν ὑπάρχει ἀλλη εἰμή, διὰ οἱ ἐν τῇ 'Εθνικῇ Τραπέζῃ εἶναι ἐντελῶς ἀναξιόπιστοι, καὶ ἀνίκανοι νὰ παρουσιάζωνται ὡς θεραπευταὶ καὶ σωτῆρες ἐνώπιον τῆς 'Ελληνικῆς Κοινωνίας μὲ νέα ἑκάστοτε σχέδια καὶ μὲ νέας διολοπλόκους πλεκτάνας, ἀφοῦ ὑπῆρχαν οἱ φονεῖς αὐτῆς μετὰ φονέων ἀλλων συμπράξαντες.

95.—Τὰ δολλάρια τῶν καταθετῶν 'Ελλήνων τῆς 'Αμερικῆς. Αἱ 45 δραχμαὶ τῆς 'Εθνικῆς Τραπέζης. — Κατὰ τὴν βραχεῖαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν παραμονήν μου ἐδέσθη, καθ' ὑποχρέωσιν ἀναληφθεῖσαν ἐπισήμως πρὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 1933 ὑπὸ τοῦ 'Ἀρχηγοῦ τοῦ Δαϊκοῦ Κόμματος, καὶ παρ' ἐμοῦ ἴδιαιτέρως εἰς τὴν οἰκίαν μου ἐνώπιον πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς 'Ελλήνων ἔξ 'Αμερικῆς, καταθετῶν εἰς τὴν 'Εθνικὴν Τράπεζαν δολλαρίων, νὰ ἐπιληφθῶ γενικώτερον τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς δραχμοποιήσεως. Μὴ ἐμπιστεύομενος εἰς τὰς ἴδιας μου ἀνεπαρκεῖς δυνάμεις πρὸς ἐπίλυσιν τοσούτων δυσχερῶν καὶ πολυπλόκων προβλημάτων, δσα προέκυψαν ἐκ τοῦ ἀναγκαστικοῦ τούτου μέτρου, ἐθεώρησα ἀπαραίτητον νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν ἀρμοδιωτέρων καὶ ἴκανωντέρων ἐμοῦ πρὸς τοῦτο προσώπων. Συνεκάλεσα καὶ συνέστησα Ἐπιτροπὴν πολυμελῆ ἐκ τοῦ συναδέλφου μου καὶ εἰδήμονος εἵπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα κ. Μιχαήλ Εὐλαμπίου, ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, οἱ ὅποιοι μὲ τόσην εἰλικρινῆ προσθυμίαν, ἵς θὰ διατηρῶ πάντοτε εὐγνώμονα τὴν ἀνάμνησιν, μὲ συνέτρεξαν κατὰ τὴν βραχεῖαν παραμονήν μου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἐκ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ξεν. Ζολώτα, τῶν ὑφηγητῶν κ. 'Αγγέλου 'Αγγελοπούλου καὶ τοῦ κ. Π. Ντεριτιλῆ ἐπιμελοῦς καὶ προσεκτικοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου πολλῆς μορφώσεως. Ηαρεκάλεσα συχρόνως καὶ τὸν προκάτοχόν μου ὑπουργὸν καὶ καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κ. Βαρβαρέσον, τὸν εἰσηγητὴν τοῦ νόμου τῆς δραχμοποιήσεως, δστις εὐγενῶς πάνυ, καὶ φιλοφρόνως ἀποδεχθεὶς τὴν παράλησίν μου, συνειργάσθη καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν τῆς 'Ἐπιτροπῆς, καὶ συνέβαλε πολλαχῶς διὰ τῆς πολυτίμου αὐτοῦ συνεργασίας εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου αὐτῆς.

Μὴ ἔννοων νὰ ἔλθω εἰς προσωπικὰς συζητήσεις πρὸς ἔνα ἔκαστον τῶν πολλῶν ἔνδιαιφερομένων καὶ θιγομένων ἐκ τοῦ μέτρου τῆς Δραχμοποιήσεως, συνέστησα εἰς πάντας νὰ ὑποβάλωσιν ἔγγραφως τὰς ἀπόψεις αὐτῶν ἢ τὰς ἀξιώσεις πρὸς τὸν δρισθέντα ἐν τῇ 'Ἐπιτροπῇ Εἰσηγητὴν κ. Κ. Βεναρδῆν, ἴκανωταν καὶ νοημονέστατον τμηματάρχην τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐνήμερον εἰς τὰ ζητήματα τῆς δραχμοποιήσεως, ἐπέτρεψα δὲ καὶ προφορικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, ἔτι καὶ διὰ δικηγόρου, ἐνώπιον τῆς 'Ἐπιτροπῆς, πρὸς πληρεστέραν καὶ τελειοτέραν κατὰ τὸ δυνατὸν ἔξονύχισιν αὐτῶν.

Οὕτως ἐπὶ ἡμέρας ἔνδελεχῶς ἐργασθείσα ἐν τῷ Γεν. Λογιστηρίῳ ἡ 'Ἐπιτροπή, ἔξετάσασα ἐπισταμένως ἐν πρὸς ἐν τὰ ὑποβληθέντα παράπονα,

άκουσασα και προφορικήν άνάπτυξιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων, καὶ ὑπὸ δικηγόρων ἔτι, κατέληξεν ὁμοφώνως εἰς ὅριστικὰ συμπεράσματα, τὰ διποία διετύπωσα εἰς πλῆρες σχέδιον πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ Νομοθετικὴν κύρωσιν. Τὸ σχέδιον τοῦτο κατὰ καθῆκον ὑπέβαλον εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ διποίου ἥ ἔγκρισις καὶ ἥ ἐπιδοκιμασία ὑπῆρξεν ἀπόλυτος.

Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἔξετασθέντων ζητημάτων . ἔξητάσθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ τὸ ζήτημα τῶν εἰς δόλλαρια καταθέσεων τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἔθεώρησεν ὡς ἀπολύτως ὁρμὴν καὶ δικαίαν λύσιν τοῦ ζητηματος τούτου, καὶ ἀπεδέχθη ὁμοφώνως τὴν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης πρόσθετον πληρωμὴν 45 δραχ. κατὰ δολλάριον, εἰς ἀναγνώρισιν τῶν δικαίων ἀξιώσεων τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, ἐμπιστεύθεντων τὰ χοήματα αὐτῶν εἰς τὸ Ἐθνικὸν ἰδρυμα, καὶ ἐκ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς πολλὰ παθόντων. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἥ προσθήκη δηλ. τῶν 45 δραχ. κατὰ δολλάριον, ἔτυχε ἐπίσης τῆς ἀπολύτου ἔγκρισεως καὶ ἐπιδοκιμασίας τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐνθὸν ὡς ἐγγνώσθη ἥ ἀπόφασις αὕτη τῆς Ἐπιτροπῆς, δὲ Τραπέζιτικὸς κόσμος, δὲ περὶ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὡρθώμῃ ἀπειλητικὸς καὶ ἄγριος. Ἡ Ἐνωσις τῶν Ἀνωνύμων Ἐταίρειῶν, καὶ ἴδιαιτέρως δὲ πρόεδρος αὐτῆς κ. Διονύσιος Λοβέρδος, Διοικητὴς καὶ τῆς Λαϊκῆς Τραπέζης, δηλῶν δῆτι εἶναι διεγαλείτερος μέτοχος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἔσπευσε τεταραγμένος νὰ διαμαρτυρηθῇ πρὸς τὸν κ. Προέδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἤκουσε τὸν ἀναβαλλόμενον, ἀταράχως ὡς πάντοτε. Ἡκούσθησαν καὶ ὑποχριτικὸι κλαυθμηροισμοί, δῆτι διὰ τῆς πληρωμῆς τῶν 45 δραχμῶν κατὰ δολλάριον εἰς τοὺς ληστευθέντας Ἑλληνας καταθέτας τῆς Ἀμερικῆς ἥ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκινδύνευε δῆθεν νὰ πτωχεύσῃ, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθε. Τὸ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς καταρτισθὲν σχέδιον τῆς δραχμοποιήσεως, καὶ καθ' ὅλα ἔγκριθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὑπνώτει ἔτι, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιβληθεῖσαν ἀποχώρησίν μου, τὸν νήδυμον εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον. Ἔτοιμαζεται, ὡς μανθάνω, ἄλλο, ἄλλο εἰς τὸ ἄλλο αὐτὸ δὲν περιελήφθη ἥ διάταξις τῆς πληρωμῆς τῶν 45 δραχμῶν κατὰ δολλάριον. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὑπὸ τὸ πρόσχημα δῆτι σώζεται ἀπὸ τῆς πτωχεύσεως !!, κατέπιε χανδὸν τὰ δολλάρια τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Μυῖαι μικραὶ αὐτοὶ ἀνυπεράσπιστοι συνελήφθησαν καὶ ἐπνίγησαν εἰς τὸ δίκτυον τῆς ἀράχνης, ἥ διποία ἀκόρεστος ζητεῖ νὰ πνέῃ καὶ τοὺς καπνοβιομηχάνους (¹). "Ολαι αἱ θυσίαι καὶ δλαι αἱ ζημίαι τῆς κοινωνίας εἰς

(¹) "Οπως συλλάβῃ τις ιδέαν περὶ τῆς γενομένης διαφαγῆς τοῦ χρήματος τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς ἀναφέρω τὰ ἔξης :

Τὸ σύνολον τῶν δραχμοποιηθεισῶν καταθέσεων παρὰ Τραπέζαις ἀνήρχετο κατὰ γενόμενον λογαριασμὸν εἰς δολλάρια **38.653.975**, ἐκ τῶν διποίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δολλάρια **25.865.906**.

Λαμβανομένου ὑπὸ δψει, δῆτι κατὰ τὴν 29 Ιουλίου 1932, δτε ἐδραχμοποιήθησαν

βάρος τῶν μικρῶν. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἡ ὑπεύθυνος, ἡ κυρία ἔνοχος τῆς οἰκονομικῆς καταστροφῆς, ἡ ὅποια ἐπῆλθεν εἰς τὴν χώραν διὰ τῆς σταθεοποίησεως, ἀφέθη διὰ τῆς δραχμοποιήσεως νὰ ἀποκομίσῃ ἐλευθέρως ὡφελείας καὶ κέρδη. Καὶ ὁ κόσμος ὁ Ἑλληνικός; Ὁ Οὐραγγούταγκος τῆς Ἀφρικῆς;

Quanto si leva, e che intorno si mira
tutto smarito dalla grand' angoscia
ch'egli a sofferto, e guardando sospira (¹).

96.—Παραβάσεις τοῦ Νόμου περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν.—Ἐνοχος ἀπόκρυψις φορολογησίμων κερδῶν. — Ἄλλ' ὁ Μινώταυρος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, βουλιμῶν πάντοτε καὶ πάντοτε ἀχόρταστος δὲν καταβροχθῆει μόνον τὰ χρήματα τῶν καταθετῶν, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτὴν αὐθάδειαν καὶ ἀπλησίαν καὶ τοὺς φόρους τοῦ Δημοσίου. Ἀπόδεξις:

Πρὸ δέκα ἑτῶν παρακληθεὶς ὑπὸ φίλου μου, Μετόχου τῆς Ἐθνικῆς

πρὸς δραχμὰς 100 τὸ δολλάριον αἱ εἰς συνάλλαγμα καταθέσεις, ἡ τρέχουσα τιμὴ τοῦ δολλαρίου ἥτο δραχμ. 145, ἐπειταὶ ὅτι ἡ συνολικὴ ἔξημια τῶν καταθετῶν ἀνήλθεν εἰς δραχμὰς **1.739.425.770** (ἥτοι 38.653.975 ἐπὶ 45).

Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς δραχμοποιήσεως ἐδημιουργήθησαν τὰ κατωτέρω διαθέσιμα κεφάλαια, τὰ ὅποια σκοπὸν ἔχουν νὰ καλύψουν τὴν πέραν τῶν δραχμῶν 425 κατ' ἄγγιγκήν λίγαν διαφοράν εἰς Κτηματικάς Τραπέζας.

1) Παρὰ τῇ Τράπεζῃ τῆς Ἑλλάδος	δρχ. 435.000.000
2) Παρὰ ταῖς λοιπαῖς Τραπέζαις ἐκ πραγματικοῦ συναλλάγματος >	206.000.000
	(ἐκ τούτων ἐλάχιστα κατεβλήθησαν)
3) Ἐκ χρεωγράφων εἰς συνάλλαγμα καθ' ὑπολογισμὸν	> 200.000.000
	ἥτοι ἐν συνόλῳ > 841.000.000

Ἐννοεῖται, ὅτι εἰς τ' ἀνωτέρω δέον νὰ προστεθῶσι περὶ τὰ 130.000.000 τὰ ὅποια κακῶς ὁ νόμος ἀνεγνώρισεν εἰς τὰς Τραπέζας ἵνα καλύψωσι τὴν παθητικότητα αὐτῶν ἥτοι

> 130.000.000

Σύνολον > 971.000.000

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, συγκεκριμένως, ἡ ὅποια ἥτο ἀνοικτὴ κατὰ δολλάρια 11.234.000 κατὰ τὴν 28 Σεπτεμβρίου 1931, μετατρέπεται εἰς ἐνεργητικὴν μετὰ τὴν δραχμοποίησιν κατὰ δολλάρια **5.012.000** πλὴν τῶν Ἐθνικῶν χρεωγράφων ἀνεργομένων εἰς **9.447.000** δολλάρια ἐξαιρουμένων ἐκ τοῦ νόμου τῆς δραχμοποιήσεως. Δηλαδὴ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα θὰ ἔπειτε νὰ παροδώσῃ εἰς τὸ Δημόσιον περὶ τὰ 250-300 ἑκατομμύρια, ὡς διαφοράν προκύψασαν ἐκ τῆς δραχμοποιήσεως μετά τὴν ἀφαιρεσιν ὑπὲρ αὐτῆς **133.000.000** διὰ τὴν παθητικότητα εἰς συνάλλαγμα τὴν ὅποιαν εἶχεν εἰς τὰς 26 Ἀπριλίου 1932, διὰ τὴν ὅποιαν κανονικῶς θὰ ἔπειτε νὰ δικαιωθῇ μὲ **8.800.000** καὶ οὐχὶ **133.000.000** ὡς κακῶς ὁ νόμος ἀνεγνώρισεν εἰς αὐτήν.

Περιορίζομαι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἐπιφυλασσόμενος εἰς εἰδικὸν Κεφάλαιον περὶ Δραχμοποιήσεως νὰ ἔξετάσω ἐν πάσῃ ἔξονυχιστικῇ λεπτομερείᾳ τὰ περὶ αὐτῆς χωρὶς νὰ παραλείψω καὶ τὴν ἀφήγησιν παρασκηνιακῶν καὶ χαρακτηριστικῶν ἐπεισοδίων.

(1) Σὰν ὅρθιος σηκώνεται καὶ γύρω του κυττάζει

Ἄπὸ τὴν ἄγωνία του τὴν μαύρη σαστισμένος

Ποῦ τράβηξε τόσον καιρό, κυττάζοντας στενάζει

Dante, Inferno. XXIV. 115.

Τραπέζης νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσω εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν τῆς 30 Μαρτίου 1925 ("Απολογισμὸς τοῦ 1924) προσῆλθον καὶ παρεκάθησα εἰς τὴν Συνέλευσιν κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν πλησίον τοῦ μακαρίου Σ. Σωτηριάδου πρόφην Εἰσαγγελέως Ἐφετῶν καὶ βουλευτοῦ, τοῦ εὐφυεστάτου ἐκείνου καὶ ἀλησμονήτου φύλου μου. Κατὰ τὴν εἶσοδόν μου εἰς τὴν αἴθουσαν, κλητὸρ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐνεχείρισεν εἰς ἐμέ, καθὼς καὶ εἰς πάντας τοὺς εἰσερχομένους Μετόχους, τὸν ἔντυπον Ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1924, τὸν δποῖον ἐκαλοῦντο νὰ ἔγκρινουν διὰ τῆς ψῆφου αὐτῶν.

"Ο προεδρεύων τῆς Συνελεύσεως κ. Ἀθανασάκης κηρύττων τὴν ἔναρξιν ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Διοικητὴν κ. Ἀλέξανδρον Διομήδην, δστις ἀνέγνω "Ἐκθεσιν τῶν πεπραγμέων τοῦ ἔτους 1924. Καθ' ἥν ὅραν ὅμιλει, φυλλομετρῶν τὸ εἰς χειράς μου ἀντίτυπον τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1924 παρεπήρησα οὐχὶ ἄνευ ἐκπλήξεως, δτι, ἐνῷ ἐν σελίδῃ 7 ἀνεγράφετο σαφῶς, δτι αἱ ὀφέλειαι αἰτίες παρῆχθησαν κατὰ τὰ δύο ἑξάμηνα ἐκ τῶν εἰς χρυσὸν τοκοφόρων αὐτῆς κεφαλαίων ἀνήρχοντο εἰς φρ. χρυσᾶ 23.630.725, ἐν ταῖς σελίσι τῶν κερδῶν καὶ ζημιῶν τῶν δύο ἑξαμηνῶν ὡς προϊὸν τῶν ὡς ἄνω χρυσῶν κεφαλαίων ἀνεγράφουντο πρὸς διανομὴν κέρδη δραχμαὶ 23.630.725 !!"

Μετὰ τὸ πέρας τῆς λογοδοσίας τοῦ κ. Α. Διομήδους ἔζήτησα εὐσεβάστως τὴν ἄδειαν νὰ ὑποβάλω μίαν ἐρώτησιν, καὶ νὰ ζητήσω μίαν ἔξήγησιν, πῶς τὰ 23 ἑκατομμύρια φράγνα χρυσᾶ τῆς μιᾶς σελίδος, προϊὸν χρυσῶν κεφαλαίων, ἀναγράφονται εἰς τὰς ἄλλας σελίδας τοῦ αὐτοῦ Ἀπολογισμοῦ καὶ εἰς τὸν Ἰσολογισμὸν Κερδῶν καὶ Ζημιῶν, ὡς κέρδη πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς Μετόχους, καὶ μεταμορφοῦνται Ὁβιδιακῶς εἰς 23 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

"Η συναλλαγματικὴ διαφορὰ κατὰ τὸ ἔτος 1924 ἐπὶ Λονδίνου ἀνήρχετο κατὰ μέσον δρον εἰς 247,35 (Δελτίον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης). Ο κ. Α. Διομήδης καταληφθεὶς ἵσως ἐξ ἀπρόσπτου, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ σαφῆ ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημά μου, καὶ λύσιν εἰς τὴν ἀπορίαν μου, ἔστρεφεν ἐναγωνίως δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀναμένων ἐπικουρίαν καὶ βοήθειαν ἐκ τῶν παρισταμένων εἰς τὴν συνεδρίασιν ἀνωτέρων λογιστικῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπέζης. Εὔρεν δύμως τὴν λύσιν ἄλλος. Ἐγερθεὶς δ παρ' αὐτῷ καθήμενος Συνδιοικητὴς κ. Ι. Δροσόπουλος, μειδιῶν αὐταρέσκως, ἔλυσε τὴν ἀπορίαν μου, πληροφορῶν ἐμὲ καὶ τὴν νοήμονα Συνέλευσιν, δτι πρόκειται περὶ τυπογραφικοῦ λάθους, δτι δηλ. ἐν σελίδῃ 7, ὅπου γράφονται φράγνα χρυσᾶ 23 ἑκατομμύρια, πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ 23 ἑκατομμύρια δραχμαῖ. Εἰς τὸ θρασὺ τοῦτο ἄκουσμα περὶ τυπογραφικοῦ λάθους, μὴ συμμεριζόμενος τὸν ἡχηρὸν γέλωτα, εἰς τὸν δποῖον ἔξεσπασεν δ παρακαθήμενός μου Σ. Σωτηριάδης, ἔσπευσα νὰ παρατηρήσω, δτι καὶ εἰς τὸν Ἀπολογισμὸν τοῦ 1923 ἀναγράφεται τὸ προϊὸν τοκοφόρων χρυσῶν κεφαλαίων φρ. χρυσᾶ. Εἶναι λάθος καὶ ἔκει;

— Καὶ εἰς τὸν Ἀπολογισμὸν τοῦτον ἐπίσης εἶναι λάθος.

— Εἰς τὸν Ἀπολογισμὸν τοῦ 22 καὶ 21;

— Καὶ εἰς αὐτοὺς ἐπίσης εἶναι τυπογραφικὸν λάθος, ἀπαντᾶ ὁ κ. I. Δροσόπουλος, καὶ προσθέτει, ἀποτεινόμενος εἰς ἐμέ: Γνωρίζετε τί συμβαίνει εἰς τὰ τυπογραφεῖα. Αἱ πλάκες (ἄκουσον, ἄκουσον) ἔμεναν ἀδιόρθωτοι ἀπὸ τὸ 1921 καὶ ἔξηκολούθησε τὸ τυπογραφικὸν λάθος καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς Ἀπολογισμούς.

“Οσον καὶ ἂν προσεπάθησα, δὲν ἡδυνήθην νὰ συγκρατήσω τὸν γέλωτα. Εἴπον ἐν τοσούτῳ εἰς τὸν πελαγοδρομοῦντα μὲ τὰς πλάκας τοῦ τυπογραφείου τόσον ἀστείως Συνδιοικητῆν, ὅτι ἀληθῶς γνωρίζω, τί συμβαίνει εἰς τὰ τυπογραφεῖα, διότι εἴμαι υἱὸς τυπογράφου, καὶ ἔγεννήθην ἐν τυπογραφείῳ, ἀλλὰ πρώτην φορὰν μανθάνω καὶ ἀκούω, ὅτι οἱ Ἀπολογισμοὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης στερεοτυποῦνται ὡς τὰ κλασσικὰ βιβλία τῆς Λειψίας Teubner. Ἔκαστος Ἀπολογισμὸς εἶναι ἐντελῶς διάφορος τοῦ προηγουμένου, καὶ καμμία πλάξ δὲν στερεοποιεῖται, καὶ κανεὶς ὅσον δήποτε βλὰξ δὲν θὰ πιστεύῃ, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ χοησιμεύσῃ διὰ τὸ ἔπομενον. Ἄλλ’ ἐὰν ἀφεθῶσι κατὰ μέρος αἱ τυπογραφικαὶ αὗται ἀστειότητες, εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ λογισταὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἐκτάκτου λογιστικῆς ἵκανότητος καὶ μορφώσεως, ὁρθῶς ἔγραψαν καὶ ἂν ἡσαν ἔτι παιδία τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου, φράγκα χρυσᾶ, ἐφ’ ὅσον ἀθροίζοντες ἐκ διαφόρων χρυσῶν πηγῶν καὶ κεφαλαίων τόκους, φυσικῷ τῷ λόγῳ κατέληγον εἰς ἀθροισμα χρ. φράγκων. Πῶς ἄλλως; Καὶ τὰ παιδία, ἐπαναλαμβάνω, τῆς Α΄ τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου γνωρίζουν, ὅτι ἀθροίζοντα διάφορα ποσά καρυδίων, καρύδια θὰ ἔχουν ὡς ἀθροισμα, δὲν θὰ ἔχουν μῆλα.

Πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν ἀναφέρω, ὅτι ἐν σελίδῃ 10, μεταξὺ τῶν εἰς χρυσὸν κεφαλαίων ἀναφέρονται Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσὸν ἀξίας **72.508.824** φρ. Πῶς εἶναι δυνατὸν τὸ εἰσόδημα αὐτῶν νὰ εἶναι δραχματά; Λόγου χάριν ἡ Τραπέζα ἐκτὸς πλείστων ἄλλων χρυσῶν Ὁμολογιῶν εἰχε **40.997** Ὁμολογίας τοῦ Δανείου τῶν 500 ἔκ. φράγκων τοῦ 1914. Τὸ εἰσόδημα ἑκάστης Ὁμολογίας εἶναι **25** φράγκα χρυσᾶ, ἥτοι μία λίρα Ἀγγλίας. Εἰς τὴν διανομὴν τῶν Κερδῶν αἱ χρυσαὶ αὗται λίραι ὑπολογίζονται πρὸς δραχμὰς εἰκοσιπέντε !! ἥτοι αἱ 40997 Ὁμολογίαι ἔγγραφονται ὡς ἐν κέρδος ἐκ 1.029.925 δραχμῶν, ἐνῷ δὲ ἀριθμόδιος λογιστὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ὁρθῶς ὑπολογίζει ἐν σελίδῃ 7 χωρὶς κανὲν τυπογραφικὸν λάθος 40.997 Ὁμολογίας πρὸς 25 φράγκα χρυσᾶ ἑκάστην. Δεδομένου, ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ διαφορά, ὡς εἴπον προηγουμένως κατὰ τὸ ἔτος 1924 ἥτο **247,35** ἔπειται, ὅτι ἀντὶ τῶν **1.024.925** δρ. τὰς δημοτικὰς ἔνέγραψεν εἰς τὰ Κέρδη ὁ Συνδιοικητὴς κ. I. Δροσόπουλος, ἔπειτε νὰ ἔγγραψῃ **10.269.748** (40.997 δημολογίας πρὸς 247,35). Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ διανομῇ τῶν Κερδῶν ἀπεκρύπτετο ἐνόχως καὶ ἔγκληματικῶς ἐπὶ ποσοῦ ὠφελειῶν εἰς χρυσὸν κεφαλαίων **23** ἑκατομμυριών ποσὸν ἐκ δραχμῶν **208.086.194** 075 λεπτά.

Εἰς ἀπάντησιν εἰς ταῦτα ὁ κ. Δροσόπουλος ἐπανέλαβεν, ὅτι πρόκειται

περὶ τυπογραφικοῦ λάθους !! Ἐξητήθη ἡ ψῆφος τῆς Συνελεύσεως, καὶ οἱ μέτοχοι τῆς Συνελεύσεως, τὰ συγκαθήμενα πρόβατα τοῦ Ἀριστοφάνους τὰ φοροῦντα χιτώνιον καὶ κρατοῦντα βακτηρίαν, ἀπεφάνθησαν, διὶ πρόκειται περὶ ἀσημάντου τυπογραφικοῦ λάθους !! καὶ διὶ τὰ 23 ἑκατομμύρια φράγκα χρυσᾶ ὁρθῶς ἐν τῇ διανομῇ τῶν κερδῶν ἐγγράφονται ὡς δραχμαί !!.

Ἐκυψα εἰς τὸν παρακαθήμενον μου Σωτηριάδην. «Δὲν νομίζεις, εἴπον ἡσύχως, διὶ ἔχουσιν ἀπολύτως δίκαιον οἱ Γάλλοι, λέγοντες διὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ μεγαλοπρεπέστεροι εἰς ἡλιθιότητα ζῶα τῶν Μετόχων ἐνίσιν Τραπεζῶν; Ἐὰν ἡσοὶ εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν Εἰσαγγελεύσης, δὲν θὰ συνελάμβανες αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς δεξιοτέχνας μὲ τὰ τυπογραφικὰ λάθη; — Εἶναι νὰ ἐρωτᾶς; Ἀσφαλῶς. Συντρέχουσιν δλοι οἱ λόγοι πρὸς τοῦτο. Ἐγκληματικὴ παράβασις τοῦ Νόμου περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν.

‘Ἄλλ’ διὶ προεκάλεσε κατάπληξιν διμοῦ καὶ ἄγανάκτησιν ἥτον, διὶ καὶ διὰντιπροσωπεύων τὰς Μετοχὰς τοῦ Δημοσίου Διευθυντὴς τοῦ Γεν. Λογιστηρίου Κ. Σαμαράκης, καὶ διὰντιπροσωπος τοῦ Πανεπιστημίου ἐψήφισαν καὶ οὗτοι μετὰ τῶν ἄλλων ἀταράχως, διὶ τὰ χρυσᾶ φράγκα ὁρθῶς διανέμονται εἰς τοὺς Μετόχους ὡς δραχμαὶ, καὶ διὶ δραχμῶς ἀπεκρύβησαν τὰ φορολογητέα καὶ διανεμητέα ποσά.

Ἡ κατάπληξις μου διμως εὐθὺς ἀμέσως ἐμετριάσθη, διὰν εἰδον, διὶ καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Μετόχων τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἶχε καταλλήλως ληφθῆ προσοχὴ νὰ ὑπογράψουν ὡς μέλη δῆθεν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1924. Σχόλια περιττεύουν.

97. — **Σύνολον ἀποκρυβέντων φορολογησίμων κερδῶν.** — Εἰς ποιὸν ποσὸν ἀνέρχονται τὰ ἀποκρυβέντα καὶ φορολογήσιμα κέρδη τῆς ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι τοῦ 1924 τετραετίας χάρις εἰς τὰ τυπογραφικὰ λάθη τοῦ κ. I. Δροσοπούλου;

Κατὰ τὸ 1924 ἐπὶ φράγκων χρυσῶν 23.830.722,29 ἀπεκρύβη ἡ συναλλαγματικὴ διαφορὰ ἐκ δραχμῶν 208.086.191,75.

Κατὰ τὸ ἔτος 1923 ἀπεκρύβη ἐπίσης ἡ συναλλαγματικὴ διαφορὰ ἀνερχομένη εἰς δραχμὰς 229.973.638,03.

Κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἐπὶ χρυσῶν φράγκων 22.511.682,61 ἀπεκρύβη ποσὸν ἐκ δραχμῶν 126.078.696,82.

Εἰς τὸ 1921 ἐπὶ χρυσῶν φράγκων 25.351.084,40 ἀπεκρύβη ἡ συναλλαγματικὴ διαφορὰ ἐκ δραχμῶν 45.915.485,40.

“Ητοι εἰς τὸ διάστημα τῆς τετραετίας ἀπεκρύβη δέξιοποίνως κατὰ τὸν Νόμον περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν ποσὸν φορολογητέων καὶ διανεμητέων κερδῶν ἐκ δραχμῶν **610** ἑκατομμυρίων.

98. — **Ἡλιθία παραχάραξις τοῦ ἐντύπου Ἀπολογισμοῦ.** — Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς γενομένης ἐν τῇ Γεν. Συνελεύσει ἀποκαλύψεως περὶ ἀποκρύψεως τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς ἐπὶ τῶν χρυσῶν φράγκων τῆς Τραπεζῆς

ό Συνδιοικητής κ. Ι. Δροσόπουλος συνεχίζων, ότι πρόκειται περὶ τυπογραφικοῦ λάθους, καὶ τὰ χρυσᾶ φράγκα τῆς σελίδος 7 εἶναι δραχμαὶ, κατέψυγεν εἰς πρᾶξιν, τὴν δποίαν οὔτε ὁ ἡλιθιότερος μικροπαντοπάλης τοῦ Δήμου Κοθωνίων δὲν ἥθελεν διανοηθῆ νὰ διαπράξῃ. Διέταξε νὰ περισυλλεχθῶσιν δλα τὰ διανεμηθέντα εἰς τοὺς Μετόχους ἀντίτυπα τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1924, καὶ νὰ διορθωθῶσι κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον: "Ἐλαβον ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ἐν στοιχεῖον κεφαλαίου Δ, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐν σελίδι 7 ὑπῆρχε ἡ λέξις Φρ. ἔστησαν τὸ Φ καὶ ἐτύπωσαν τὸ Δ. Κωμικώτερον πρᾶγμα καὶ ἡλιθιότερον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαπράξῃ κανείς. Καὶ μὲ τὸ παρένθετον τοῦτο Δ ἐτακτοποιήθη ἡ δλη ὑπόθεσις τὰ χρυσᾶ φράγκα ἔγιναν εὐκολώτατα δραχμαὶ, οἱ τρεῖς δμως προηγούμενοι Ἀπολογισμοί, ἐφ' ὅσον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περισυλλεγῶσιν ἔμειναν ἀδιόρθωτοι. Τὰς ἀστειότητας τοῦ κ. Δροσοπούλου περὶ τυπογραφικοῦ λάθους κατέστησεν εὐθὺς ἀμέσως ἔτι ἀστειοτέρας ἡ ἐγκύκλιος τῆς 26 Μαΐου ὑπ' ἀριθ. 43 τοῦ Διοικητοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Ν. Διομήδους πρὸς πάντα τὰ Ὅποιας παραγγέλλεται, ὅπως ἐν τῷ μέλλοντι οἱ περὶ ὧν πρόκειται τόκοι καὶ προμήθειαι ἀγονται εἰς χρέωσιν ἡ πίστωσιν, ἀναλόγως, ἵδιων γενικῶν λογαριασμῶν ἀντιστοίχων πρὸς τὰς ἐργασίας, ἔξ ὧν προκύπτουσι, τηρουμένων οὐχὶ εἰς ἔξωτερικὸν Συναλλαγμα ἡ αὐτούσιον χρισόν, ὡς μέχρι τοῦδε, ἀλλ' εἰς τραπέζικὰ γραμμάτια, ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐνεργεῖται ἡ λογιστικὴ πρᾶξις τρεχούσῃ τιμῇ ἔνων Συναλλαγμάτων ἡ χρυσῶν νομισμάτων.

Οὕτως ἡ ἐγκύκλιος αὗτη ἀπετέλεσεν ἐπίσημον πλέον ὄμολογίαν τῶν διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὅτι καθ' ὅλον τὸ παρελθόν, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι τῆς 26 Μαΐου 1925 ἀπεκρύπτετο ἀξιοποίησις κατὰ παράβασιν τοῦ Νόμου περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν σπουδαιοτάτη φορολογητέα πρόσοδος, ἀποκρυπτομένης τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς.

99. — Καταγγελία. — Μὴ ἔννοῶν νὰ ἀφήσω τὴν ὑπόθεσιν ταύτην νὰ σύγκαλυφθῇ μὲ τὸ τυπογραφικὸν στοιχεῖον Δ, ἐπέδωκα διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τὸ Ὅποιας παραγγελίαν τῶν Οἰκονομικῶν (Ὑπουργὸς Γ. Κοφινᾶς) καταγγελίαν ἐντυπογράφως ὡς πρώην Πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐναντίον τῶν διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐπὶ παραβάσει τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 2190 περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν. Ἐθεώρησα, δὲν εἶναι ἀνεκτὸν αἱ λεγόμεναι φοροτεχνικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ Ὅποιας παραγγελίαν τῶν Οἰκονομικῶν, αἱ δποῖαι ἔδειξαν τόσον ζῆλον πολλάκις ὑποπτον—εἴμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω τοῦτο — πρὸς ἔξαρχίβωσιν τῶν κερδῶν μικρῶν πρόσων καὶ βιομηχάνων, ἔπρεπε νὰ ἀδιαφορήσωσι διὰ τὴν ἐγκληματικὴν ἀπόκρυψιν τῶν κερδῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.

"Η καταγγελία μου, συρθεῖσα καὶ περιπλανηθεῖσα εἰς τὸ τμῆμα τῶν Ἀμέσων Φόρων καὶ μετὰ δῆθεν ἔξετασιν τῶν ἐν αὐτῇ, κατέληξεν εἰς τὸ

σιωπηρὸν συμπέρασμα, δτὶ τὰ χρυσᾶ φράγκα ὁρθῶς ὑπελογίσθησαν ὡς δραχμαί, δτὶ καμμία ἀπόκρυψις κερδῶν δὲν ἔγένετο, καμμία παραβάσις τοῦ περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν Νόμου δὲν ὑπῆρξε, καὶ δτὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶναι δεῖλικρινέστερος καὶ ἐντιμότερος τηρητής τῶν φορολογικῶν αὐτῆς ὑποχρεώσεων.

Ἄν τώρα ἡ ἐνέργεια αὐτῆς τοῦ Τμήματος τῶν Ἀμέσων Φόρων καὶ τῆς παρὸς αὐτῆς φοροτεχνικῆς ὑπηρεσίας περιποιεῖ εἰς αὐτὰς τιμὴν ἥ τουναντίον δνειδος καὶ αἰσχύνην, πᾶς τις μὴ ἀδικηθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως, δύναται νὰ κρίνῃ.

93. — Σοβαρώτατοι ἐκτροχιασμοὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. — Ἄλλ' ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι εἰς τὸ ἀπότερον παρελθὸν τολμηρώτεραι παραβάσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, αὖνινες, ἀν δὲν παρηλθον ἀπαρατήρητοι, παρηλθον ἐπίσης οὐχ ἡττον ἀτιμώρητοι, παρηλθον ἄνευ τῶν ἐνδεδειγμένων συνεπειῶν τοῦ Νόμου, ὡς πᾶσαι αἱ ἄλλαι, ἐφ' ὅσον οἱ Νόμοι, ὅσον ἀφορᾷ, τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, δὲν ἔχουσι καμμίαν ἴσχυν, δὲν ὑπάρχουσι δὲ καὶ δικαστὰ παρὸς ἡμῖν ἵκανοὶ νὰ δικάσουν αὐτήν, καθὼς δικαζουν ὅλον τὸν ἄλλον μικρόκοσμον τῆς Ἑλλάδος.

Βουλευτὴς Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς ἡναγκάσθην νὰ καταγγείλω εἰς τὸν Ὅπουνγὸν τῶν Οἰκονομικῶν τῷ 1902, τὴν Διοικησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ὡς ἔνοχον πρᾶξεως, ἢν αὐστηρότατα κολάζουν οἱ κείμενοι Νόμοι. Ἡ καταγγελλομένη πρᾶξις συνίστατο εἰς τὴν ἔκδοσιν χαρτονομίσματος ἐκ 2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν πέραν τοῦ ὑπὸ τῶν Συμβάσεων ἐπιτρεπομένου εἰς αὐτὴν ὅρίου κυκλοφορίας δι' ἵδιον λογαριασμόν. Ὁ Νόμος καὶ ἡ σχετικὴ Σύμβασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης χαρακτηρίζουν τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ τιμωροῦν ὡς παραποτησιν, ὡς κυβδηλίαν, μὲ χρηματικὴν ποινὴν τριπλασίαν τοῦ ἐκδοθέντος παρανόμως καὶ πέραν τοῦ ὅρίου χαρτονομίσματος, καὶ μὲ προσθέτους ἄλλας ποινὰς ἐναντίον τῶν ὑπευθύνων. Καὶ δημως ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐπὶ μῆνας εἰς τὰς ἐν ταῖς Ἐφημερίσι δημοσιευσμένας Καταστάσεις, αὐτὴ αὐτὴ βεβαιοῦσα τὸ ἔγκλημα, ἐδημοσίευε ποσὸν χαρτονομίσματος ἀνώτερον τοῦ δι' ἵδιον λογαριασμὸν ἐπιτρεπομένου ὅρίου κατὰ 2 ἑκατομμύρια. Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς καταγγελίαν μου δὲν Ὅπουνγὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐδέησε νὰ ζητήσῃ ἔξηγήσεις. Ποίας ἔξηγήσεις; Τὸ ἔγκλημα ἦτο καταφανές. Οὐχ ἡττον δὲ τότε Διοικητὴς Στ. Στρέειτ εὑρε μίαν δικαιολογίαν, ἡτις ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ τὴν ἀξίαν τοῦ τυπογραφικοῦ λάθους τοῦ κ. I. Δροσοπούλου. Εἰπεν, δτὶ ἔξεδόθη τὸ ἐπὶ πλέον χαρτονόμισμα τῶν 2 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, διότι ὑπῆρχον εἰς τὰ Ταμεῖα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης χαρτονομίσματα τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης, τὰ δποῖα ἔχοντα νόμιμον κυκλοφορίαν, δὲν ἔκυκλοφόρει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, κρατοῦσα κλειστὰ εἰς τὸ χρηματοκιβώτια αὐτῆς!! Παρενέβη δὲ Διεθνὴς Ἐλεγχος, δστις δι' αὐστηροτάτου ἐγγράφου, μὴ ἀξιώσας προσοχῆς τινὸς τὸ τόσον ἐλεεινὸν ἐπιχείρημα τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, διέταξεν αὐτὸν ν' ἀποσύρῃ ἀμέσως ἀπὸ τῆς κυκλοφορίας τὰ 2 ἐπὶ πλέον ἐκδοθέντα ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ συνέστησεν, δπως μὴ ἐπαναληφθῇ ἐφεξῆς τοιαύτη

παράβασις. Καὶ ἡ ὑπόθεσις ἔληξεν, ὡς λήγουσιν ἐν Ἑλλάδι αἱ ὑποθέσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Διοικητοῦ I. Βαλαωρίτου ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀκολουθήσασα συναλλαγματικὴν πολιτικὴν, ἀκοιβέστερον εἰπεῖν, παιζόντα εἰς τὸ Χρηματιστήριον μὲ τὸ Συνάλλαγμα κατὰ τὸ δότον δῆλος ἐπίμετρον ἔξημίωσεν ἕσυτὴν δηλαδὴ τοὺς Μετόχους κατὰ δεκάδας ἐκατομμυρίων. Οὐχ ἡτον δὲν παρέλλεψε νὰ διανείμῃ εἰς αὐτοὺς μερίσματα οὐχὶ ἐκ πραγματικῶν κερδῶν, κέρδη δὲν ὑπῆρχον, ὑπῆρχον ζημίαι, ἀλλ' ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Τραπέζης, πρᾶγμα τὸ δόποιον τιμωρεῖ αὐστηρῶς δὲ Νόμος περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν. Ἄλλ' εἶπον ἡδη, Νόμοι δὲν ὑπάρχουν διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.

Πρὸς τί ἀναφέρω ταῦτα πάντα; Ἀναφέρω, διὰ νὰ δείξω τοῦτο, ὅτι ἡ ὑπόθεσις Μονοπωλίας καπνοῦ, μιᾶς ἐπιχειρήσεως 2 δισεκατομμυρίων καὶ πλέον δραχμῶν, εἰς τραπεζικὸν ἵδρυμα μὲ τοιαύτας παραδόσεις καὶ μὲ τόσην ἔξησφαλισμένην περιφρόνησιν πρὸς τὸν Νόμον, θὰ ἡτο πρᾶξις καὶ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀξία τῆς αὐστηροτέρας κατακρίσεως καὶ καταδίκης. Φορολογικὸν καθεστώς, τὸ δόποιον προικοδοτεῖ τὸ Κράτος μὲ ἐν καὶ ἡμισυ δισεκατομμύριον δραχμῶν, μὲ ἐλαχίστην δαπάνην μόλις 9 ἐκ δραχμῶν, χωρὶς καμμίαν καθυστέρησιν, ἐφ' ὅπον δὲ φόρος δὲ καπνικὸς διὰ τῶν ταινιῶν προκαταβάλλεται, θὰ ἡτο ἔργον ἐγκληματικῆς παραφροσύνης ἐκ μέρους τῶν Κυβερνώντων ἐὰν ἀντικαθίστατο μὲ τὴν διαχείρησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Οἰαδήποτε ἀνάμιξις τῆς Τραπέζης ταύτης εἰς τὴν ὑπόθεσιν Μονοπωλίας καπνοῦ θὰ εἴχε τὰς διεθνιωτέρας συνεπείας.

Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι, ἡ ἀπόκρυψις τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς, συνεπαγόμενή τὴν ἀπόκρυψιν φορολογητέων κερδῶν, ἔγενετο καὶ ὑφ' ὅλων τῶν ἄλλων Τραπέζων κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Φόροι οὕτω ἐκατομμυρίων δραχμῶν δὲν εἰσεπράχθησαν ὑπὸ τοῦ Κράτους, καθ' ὃν χρόνον χωρικοὶ ὀφειλέται 40 καὶ 50 δραχμῶν ἐτυφεκίζοντο ὡς ληστοφυγόδικοι ὑπὸ τῶν καταδιωκτικῶν ἀποσμασμάτων, τὰ δόποια συνοδεύουν τοὺς εἰσπράκτορας.

100.—Εἰς τὴν Νῆσον τῶν Πιγγούΐνων.—Κατὰ τὸν πόλεμον, γράφει ὁ Φραγκίσκος Νίττι, αἱ ἐμπόλεμοι Κυβερνήσεις προεκήρυξσον τὰς εὐγενεστέρας ἀρχάς, καὶ μὲ ποιὰν τινὰ ἐλαφρότητα προέβαινον εἰς σοβαρότάτας ὑποσχέσεις. Ἐνστικτα ἀρπαγῆς ἔξεδηλώθησαν, καὶ ἡ φορολογία ἥσθιανθη τὸν ἀντίκτυπον τῆς τοιαύτης μεταβολῆς τῶν πνευμάτων. Ὅπως ἐννοήσῃ τις, πόσον μετεβλήθησαν αἰσθήματα καὶ ἴδει, δὲν ἔχει νὰ πρᾶξῃ ἄλλο, ἢ νὰ συγκρίνῃ τὰ γραφόμενα τῶν Ἐφημερίδων (¹), πρὸ τοῦ

(¹) *Fransco Nitti*.—«Ἐν ταῖς νεωτέραις κοινωνίαις, ὁ Τύπος, δοτις συγκεντροὶ τοσαῦτα πρόσωπα ἀξίας, ἀπόλλυσιν καθ' ἐκάστην πολὺ μέρος τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ καὶ τοῦ κύρους ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἀνήκει εἰς οἰκονομικὰ συγκροτήματα, τῶν δόποιων τὰ συμφέροντα δὲν ἀνταποκρίνονται πάντοτε εἰς τὰ συμφέροντα τῆς μεγάλης μάζης τοῦ Λαοῦ».

Ἐν Ἑλλάδι ὁ Τύπος πρὸ πολλοῦ ὑπάρχει καὶ ξῆ, ἐκτὸς ὀλίγων ἔξαιρέσεων, ὃν

πολέμου καὶ κατὰ τὸν πόλεμον, πρὸς ὅσα γράφουν μετὰ τὸν πόλεμον.

Αἱ πλούσιαι τάξεις ἐκέρδησαν ἐκ τοῦ πολέμου, γενόμεναι πολὺ πλουσιώτεραι, καὶ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τοῦ κινδύνου ὑπεσχέθησαν τὰ πάντα. Μετὰ τὸν πόλεμον ἐλησμόνησαν ὅλα. Γενικῶς πρέπει τίς νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι, σταν πρόκειται νὰ ὑπεκφύγωσι φορολογικὰ βάρη, ὅλοι ἔκεινοι, οἱ ὅποιοι ἀναγνωρίζουσι θεωρητικῶς τὴν ἀνάγκην φορολογίας τινός, προτιμοῦν καὶ προσπαθοῦν προσωπικῶς νὰ τὴν ἀποφύγουν.

Πρέπει ἐπίσης ν' ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι οἱ πλούσιοι δηλ. ἔκεινοι, οἱ ὅποιοι εὑρίσκονται εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν νὰ ὑποστοῦν θυσίας τινάς, ἐγκατέλειψαν πᾶσαν ἴδεαν καθήκοντος πρὸς θυσίαν. Καὶ πρέπει ἐπίσης νὰ ὑπομνήσωμεν τοὺς λόγους, τοὺς ὅποιους ὁ Anatole France ἐν τῇ *Νήσῳ τῶν Πιγγούνων*, θέτει εἰς τὸ στόμα ἐνὸς ἥρωός του εἰς περιοπήν, ἡ ὄποια, καίτοι ἐγράφη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Βολταίρου εἰς τὸν *Ἀνθρωπὸν μὲ τὰ 40 τάλληρα*, τὴν λαμπροτέραν σελίδα τῆς δημοσιονομικῆς ἐπιστήμης, εἶναι συγχρόνως ἡ γλῶσσα τῶν πλουσίων ὅλων τῶν χρόνων καὶ ὅλων τῶν Ἐθνῶν.

Εἰς λοιπὸν τῶν Πιγγούνων ὁ πλουσιώτερος εἰς τὴν πρώτην Ἐθνο-συνέλευσιν τοῦ Κράτους τῶν Πιγγούνων εὑρίσκει πολὺ δίκαιον, ὅτι ἔκαστος Πιγγούνος πρέπει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὰς δαπάνας τοῦ Κράτους. Καὶ δια-κηρύττει εὐγλώτως, ὅτι εἶναι πρόσθυμος ν' ἀπογυμνωθῇ, νὰ θυσιάσῃ καὶ τὸ ὑποκάμισόν του, καὶ ὅλοι ὡς αὐτὸς οἱ πλούσιοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ θυσιάσωσι πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἄλλων ἀδελφῶν των Πιγγούνων ὅλα τὰ πλούτη αὐτῶν διὰ τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐννοοῦν ὅλοι αὐτοὶ οἱ πλούσιοι νὰ ἐργασθοῦν πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, καὶ νὰ πράξουν, ὅτι τὸ κοινὸν τοῦτο συμφέρον ἐπιβάλλει. Ἀλλὰ τί ἀπαιτεῖ τὸ κοινὸν συμφέρον; Ἀπαιτεῖ ἀκριβῶς νὰ μὴ ξητῇ τὸ Κράτος τῶν Πιγγούνων πολλὰ παρ' ἔκεινων, οἵτινες ἔχουν πολλά, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ πλούσιοι θὰ γίνουν ὀλιγάτερον πλούσιοι, καὶ οἱ πτωχοὶ πτωχότεροι, διότι οἱ πτωχοὶ ξοῦν ἐκ τοῦ πλούτου τῶν πλουσίων, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πλούτος πρέπει νὰ θεωρῆται ιερός. Καὶ ἔξακολουθῶν ὁ πλούσιος Πιγγούνος ὑποστηρίζει, ὅτι κερδίζει πολὺ ὀλίγα τὸ Κράτος, ἐπιβαρύνον τοὺς πλουσίους, διότι οἱ πλούσιοι εἶναι ὀλίγοι, καὶ ὅτι εἶναι κακοτροπία ἀνωφελῆς νὰ θέλῃ τὸ Κράτος νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Φορολογήσατε τὰ ἀτομα εἰς ὅτι καταναλίσκουν, ἵδον τί ἐπιβάλλει ἡ φρόνησις καὶ ἡ λογική. Οἱ παλαιοὶ Πιγγούνοι ἔχειροκρότησαν ζωηρότατα, καὶ ὁ μοναχὸς Βιλὼν προέτεινεν, ὅτι τόσον εὐγενεῖς καὶ σοφοὶ λόγοι πρέπει νὰ διαιωνισθῶσι χαρασσόμενοι εἰς μολυβὴνας πλάκας, ὥστε οἱ καλύτεροι τῶν μελόντων Πιγγούνων νὰ τοὺς ἐνθυμοῦνται μετὰ 500 ἔτη.

προεξάρχει ἡ «Ἀκρόπολις» λόγῳ τῆς πλήθους ὑλικῆς καὶ κομματικῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς, ξῆ διὰ τῶν ἐπιδομάτων ἰδίως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ τῶν ἄλλων Τραπεζῶν, καὶ τούτων ἔξυπηρετεῖ εὐπειθῶς συμφέροντα ἀκριτικά ἀντιτιθέμενα πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ Κράτους. Είναι ἀναποστάτως προσκεκολλημένος εἰς ὅμφαλιον λόρον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καὶ δὲν δύναται τις ν' ἀναμένῃ ἐξ αὐτοῦ ἡ στοργὴν καὶ ἀφωσίωσιν πρὸς τὴν μητέρα τροφόν.

Τὰ χειροκροτήματα ἐπανελήφθησαν φρενητιωδῶς, ὅταν ὁ Βρεττὼ μὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ξίφους ἔκραύγασε: *Ἐλμαι εὐγενῆς, καὶ θεωρῶ ἀγένειαν νὰ πληρώνω.* Τὸ σκυλλολόγιον πρέπει νὰ πληρώνῃ. La canaille doit payer.

101. — Τὸ Ἑλληνικὸν Σκυλλολόγιον. — Ἐπὶ δέκα διλόκληρα ἔτη τὸ Ἑλληνικὸν σκυλλολόγιον ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι τοῦ 1922 ὑπέστη χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀφαντάστοντος θυσίας. Δὲν ἔδωκε ἀγοργύστως μόνον τὸ χρῆμά του, ἀποταμίευμα ἐντίμου καὶ πολυμόχθον ἔργασίας, ἐσκόρπισε μὲ ἡρῷομόν, τὸ ὑψος τοῦ ὅποιου Τραπεζίται μόνον δὲν θέλουν νὰ ἐννοήσουν, τὸ αἷμα του εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν τῆς Μακεδονίας καὶ εἰς τὰς ἄχανεῖς ἐκτάσεις τῆς Ἀσίας, εἰς τὴν Οὐκρανίαν, καὶ εἰς τὴν μέχρι τοῦ Δουνάβεως χώραν. Κανὲν εἰς τὴν Ὑφήλιον Ἐθνος δὲν παρουσίασεν εἰς τὴν Ἰστορίαν του τοιοῦτον δεῖγμα εὐγενείας καὶ ὑπεροφάνου συναισθήσεως τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος. Τί ἔπραττον οἱ πλούσιοι Τραπεζίται, καθ' ὃν χρόνον ἔχυνετο τὸ τόσον αἷμα τῶν εὐγενῶν νέων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐσωρεύοντο εἰς τὰ Γαμεῖα τοῦ Κράτους οἵ βαρεῖς, βαρύτατοι φόροι καὶ τὰ ἀποκόμματα τῶν ἀποκοπτομένων χαρτονομισμάτων. Οἱ Τραπεζίται ἐνησοχολοῦντο εἰς μίαν ἐπίβουλον καὶ ὑπονομευτικὴν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Χώρας ἀσχολίαν. Μετέτρεπον ἐν τάχει τὰς εἰς χεῖρας αὐτῶν καταθέσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς δραχμάς, — ἥσαν χρυσαῖ αἱ δραχμαὶ αὗται μέχρι τοῦ 20, τὸ ἐκοσιπεντάδραχμον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἵσον πρὸς μίαν Λίραν Ἀγγλικήν, — εὐκολώτατα εἰς Λίρας καὶ Ἐλβετικὰ φράγκα καὶ εἰς φράγδους ἔτι χρυσάς καὶ ἐτοποθέτουν ἐπὶ τόκῳ εἰς τὸ ἔξωτερον, ἀναμένοντες καὶ προβλέποντες πολὺ εὐκόλως νὰ ἐπιστῇ ἡ στιγμή, καθ' ἣν αὐτὰς πάσας τὰς δραχμὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἥθελον ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτὸν κατοικίτες ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν κολοσσιαίαν συναλλαγματικὴν διαφορὰν τοῦ 1922, 23 καὶ τοῦ 24. Ὕπῆρχαν καταπληκτικά, ὡς εἶναι εὐνόητον τὰ κέρδη τῶν Τραπεζίτων, ὅταν αἱ 25 χρυσαῖ δραχμαὶ τοῦ 19, κατάθεσις τοῦ Λαοῦ, μετὰ δύο ἔτη ἀπέδωκαν καθαρὸν κέρδος εἰς τοὺς Τραπεζίτας 300 καὶ 400 δραχμάς. Ἐσχηματίσθησαν κολοσσιαῖαι περιουσίαι τῶν Τραπεζίτων, αἱ ὅποιαι δὲν ἔχουν ἄλλην πηγὴν καὶ αἴτιαν, εἰμὴ αὐτὴν τὴν ἐπονείδιστον συναλλαγματικὴν πολιτικήν. Ἀκριβῆς καὶ λεπτομερεστέρα μὲ ἀριθμοὺς καὶ ημερομηνίας καὶ ὀνόματα ἔξετασις τοῦ ζητήματος τούτου γεννήσεται ἐν οἰκείῳ κεφαλαίῳ τοῦ Γ' Τεύχους τῶν Πολιτικῶν ἀγώνων.

102.—Ἀναγκαῖον συμπλήρωμα. — Ἡ ἐν τῇ παραγράφῳ 99 ἀναφερομένη καταγγελία μου ἐναντίον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἔκει ὡς ἔξῆς:

'Εγ'. 1θήρας τῇ 16ῃ Ιουνίου 1925.

**Πρὸς τὸ Σὸν 'Υπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν
Διεύθυνσιν Ἀμέσων Φόρων.**

Κύριε 'Υπουργέ,

Πληρεξούσιος μετόχον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, παραστὰς κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Μετόχων, τὴν συγκροτηθεῖσαν κατὰ τὴν 30 Μαρ-

τίους ἐ. ἔτους πρὸς ἔγκρισιν τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1924, λαμβάνω τὴν τιμὴν
τὰ φέρω εἰς γνώσιν¹ Υμῶν τὰ ἐπόμενα, ἀφορῶντα εἰς παράβασιν ὁὗτῶν
διατάξεων τοῦ Νόμου 2190 «περὶ Ἀγωνύμων Ἐταιριῶν», διαπραχθεῖσαν
ἐν γνώσει καὶ ἐκ προθέσεως ὑπὸ τῶν διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τραπέζαν
τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ προφανεῖ βλάβῃ τοῦ τε Δημοσίου καὶ τῶν Μετόχων.

Κατὰ τὸν ἐπίσημον καὶ δημοσιευθέντα Ἀπολογισμὸν τῆς Ἐθνικῆς
Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1924 ὁὗτος ἀναγράφεται ἐν σελίδῃ 7η,
ὅτι αἱ ὡφέλειαι, αἵτινες παράγχθησαν α') ἐκ τῶν διὰ λο-
γαριασμὸν τῆς Τραπέζης ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διαθεσίμων εἰς
συνάλλαγμα καὶ β') ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διαθεσίμων τῆς αὐτῆς
Τραπέζης, συμφώνως τῷ Νόμῳ ΓΧΜΒ' ἀνέρχονται κατὰ τὴν α' ἔξαμη-
νίαν εἰς φράγκα 12.230.848.92 καὶ κατὰ τὴν β' ἔξαμηνίαν εἰς φράγκα
11.399.873.37. Λεδομέρου, ὅτι τὰ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, ὡς ἄνω μημονευ-
θέντα τοκοφόρα κεφάλαια, εἶναι εἰς χρυσὸν (συνάλλαγμα) δραχμῶς λογιστικῶς
καὶ τὸ προϊὸν αὐτῶν ἀναγράφεται εἰς φράγκα χρυσᾶ.

Ἐν τοσούτῳ ἐν τῷ Ἰσολογισμῷ τῆς α' ἔξαμηνίας 1924 παραδόξως καὶ
ἐπιληψίμως ἐν τῇ μερίδᾳ «Κερδῶν καὶ Ζημιῶν» ἀπὸ τόκουν καὶ ὡφελειῶν
τῶν αὐτῶν διαθεσίμων τῆς Τραπέζης ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἀναγράφεται ὡς
προϊὸν τὸ ποσὸν δραχμῶν 12.230.848.92.— ἐνῷ ὡς ἄνω ἐρρέθη, τὸ ποσὸν
τοῦτο ἐν σελίδῃ 7η τοῦ Ἀπολογισμοῦ ἀναγράφεται εἰς φράγκα χρυσᾶ
12.230.848.92.— ἀποκρυπτομένης οὕτω ἐν τῶν κερδῶν διλοκήγουν τῆς
συνάλλαγματικῆς διαφορᾶς.

'Ἐπίσης ἐν τῷ Ἰσολογισμῷ τῆς β' ἔξαμηνίας ἐ. ἐ. ἐν τῇ μερίδᾳ «Κερ-
δῶν καὶ Ζημιῶν» ἀπὸ τόκουν καὶ ὡφελείας διαθεσίμων ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ
ἀναγράφεται τὸ ποσὸν δραχμῶν 11.399.873.37.— ἐνῷ ἐν σελίδῃ 7η τοῦ
Ἀπολογισμοῦ εὑκρινῶς σημειοῦται, ὅτι τὸ προϊὸν τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ δια-
θεσίμων εἰς συνάλλαγμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κατὰ τὴν β' ἔξαμηνίαν
1924, ἀνῆλθεν εἰς φράγκα χρυσᾶ 11.399.873.37.—

'Ἐπειδὴ ἡ εἰς δραχμὰς καρτίνας ἀναγραφὴ τοῦ ἐν τῷ Ἰσολογισμῷ
φερομένου καθαροῦ προϊόντος τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διαθεσίμων τῆς Τρα-
πέζης ἀνερχομένου ἐν δλω καὶ διὰ τὰς δύο ἔξαμηνίας τοῦ 1924 εἰς φράγκα
χρυσᾶ 23.630.722.29.— ἀποτελεῖ ἐγκληματικὴν φράγματικῶν τῶν πραγ-
ματικῶν κερδῶν, κατὰ τὴν φράγματικὴν διάταξιν τοῦ Νόμου περὶ Ἀγωνύμων
Ἐταιριῶν (ἀρ. 43) ἔχοντος οὗτοι:

«Ο Ἰσολογισμὸς δέοντα νὰ εἴναι ουντεταγμένος μετ' ἀπολύτου σαφηνείας εἰς
» τρόπον, ὥστε νὰ εἴναι δυνατόν νὰ ἔχει γηταὶ ἐξ αὐτοῦ εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς ἡ
» ἀληθῆς κατάστασις τῆς Ἐταιρείας».

'Η ἀνάλυσις τοῦ λογαριασμοῦ «Κερδῶν καὶ Ζημιῶν» ἡτις ἀπαραιτήτως δέον-
τη ἀκολουθῇ πάντα τὸν Ἰσολογισμόν, διείλει τὰ εἴναι πλήοντας καὶ σαφής, ἀποδεικνύ-
ούσα τὰ πραγματικῶς ἐπιτευχθέντα κερδη τὰς πραγματοποιηθείσας ἔηματα».

'Ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἀρχόντος 57 ἐδάφιον Σον ἰδίου Νόμου, «Οστις ἐν γνώσει
συνέταξεν ἡ ἐνέκρινεν Ἰσολογισμόν, ἐναντίον τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Νόμου
ἢ τοῦ Καταστατικοῦ» καὶ ἐδάφιον Σον «Οστις δολιώς, ἄνευ Ἰσολογισμοῦ ἢ

έναντίον τοῦ 'Ισολογισμοῦ ἡ δυνάμει ψευδοῦς ἡ παρανόμου 'Ισολογισμοῦ, ἐπεκεί-
ρησε τὴν διανομὴν κερδῶν ἡ τόκων πρὸς τοὺς μετόχους, μὴ ληφθέντων ἐκ προη-
γονούμενων κερδῶν, τεμαχεῖται διὰ φυλακίσεως καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς μέχρις
20.000.— δραχμῶν, ἡ διὰ τῆς ἑτέρας τῶν ποινῶν τούτων».

[°]Επειδὴ κατὰ τὸ ἄρθρον 71 τοῦ αὐτοῦ περὶ «Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν»
Νόμου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἐπακολουθῆσαν Β. Διάταγμα τῆς Ιη^ς Αὔγου-
στου 1920, τὰ μημονευθέντα ἄρθρα 57 καὶ 43 ισχύουσι καὶ ἐπὶ τῆς
[°]Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

[°]Επειδὴ καταφανῶς ἡ καταγγελλομένη αὕτη ἀπόφυνψις πραγματικῶς
ἐπιπενχθέντων κερδῶν ζημοῖ τὸ Δημοσίον ἐν τῷ καθορισμῷ Α' τοῦ φόρου
καθαρᾶς προσόδου, Β' τῆς συμμετοχῆς ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν κεφαλαίων τοῦ
Νόμου ΓΧΜΒ' καὶ Γ' ἐπὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τῶν μερι-
σμάτων (Ν. 2577) ἐπὶ τοῦ προσθέτου φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν Ἀνω-
νύμων Ἐταιριῶν (Ν. 2985) καὶ μειοῦ τὸν ἀναλυτικὸν φόρον καθαρᾶς προ-
σόδου ἐπὶ τῶν διαγεμηθέντων μερισμάτων.

[°]Επειδὴ ἐπίσης ἡ μὴ ἐν τοῖς 'Ισολογισμοῖς καὶ τῶν δύο ἔξαμηνῶν 1924,
ἀναγραφὴ τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς τῶν εἰς χρυσὸν ἡ συνάλλαγμα
κεφαλαίων τῆς Τραπέζης ὠφελεῖαν, ζημοῖ τοὺς Μετόχους, μὴ λαμβάνοντας
παρὰ τὸν Νόμον (ἀρ. 57 ἐδάφ. 3) οἵτω, ἀδικαιολογήτως, τὸ ἀνῆκον εἰς
αὐτοὺς πραγματικὸν μέροισμα.

Καταγγέλλων 'Υμῖν, τὰς ὡς ἄνω παραβάσεις, διαπραχθείσας ἐν γνώσει
καὶ ἐκ προθέσεως ὑπὸ τῶν ὑπενθύνως διοικούντων τὴν [°]Ἐθνικὴν Τρά-
πεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Μετόχων, ἐφ' ὅσον
ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει τῶν Μετόχων τῆς [°]Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος
τῆς 30 Μαρτίου 1925 ὥστε ἐξέθηκα τὴν παράβασιν ταύτην, ἀντετάχθη
δὲ εἰς ἀντίκρουν ὑπὸ τοῦ Συνδιοικητοῦ τῆς [°]Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος
καὶ [°]Ιωάννου Δροσοπούλου, ὅτι πρόκειται περὶ ἐντελῶς ἀσημάντου τὸ πο-
γραφικοῦ λάθον (Σίκ).

ΕΞΑΙΤΟΥΜΑΙ

ὅπως ἐν τῇ [°]Ὑμετέρᾳ ἀρμοδιότητι προβῆτε εἰς τὰ δέοντα μέτρα πρὸς προσ-
τασίαν τῶν συμφερόντων τοῦ τε Δημοσίου καὶ τῶν Μετόχων τῆς Τραπέζης
καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ἰσχυόντων Νόμων.

Καταγγέλλω ἐπιπροσθέτως, ὅτι ἐν τοῖς 'Ισολογισμοῖς τοῦ 1923 ἔτους
καὶ τῶν δύο ἔξαμηνῶν ἐγένετο ἡ αὐτὴ ἐγκληματικὴ παράβασις τοῦ ἄρθρου
43 τοῦ περὶ [°]Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν Νόμου, καθ' ὅσον ἐν φ' κατὰ τὴν διο-
λογίαν αὐτῆς ταύτης τῆς [°]Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ ἐν σελίδῃ 6η τοῦ 'Ισολογι-
σμοῦ τοῦ ἔτους 1923 ἀναγράφεται, ὅτι αἱ ὠφέλειαι καὶ οἱ τόκοι, οἵτινες
παρήχθησαν ἐκ τῶν εἰς συνάλλαγμα διαθεσίμων ἐν τῷ ἔξωτερικῷ! α') διὰ
λογαριασμὸν τῆς Τραπέζης καὶ β') διὰ λογαριασμὸν τῆς Τραπέζης συμφώνως
τῷ Νόμῳ ΓΧΜΒ' ἀνῆλθον εἰς φράγκα χρυσᾶ 21.371.124.99, εἰς τὰ κέρδη
τῶν δύο ἔξαμηνῶν 1923 ἀναγράφεται ψευδῶς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν
21.371.124.99, ἀποκρυπτομένης τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς ἐπὶ ζημίᾳ
προφανεῖ καὶ μεγίστη τοῦ τε Δημοσίου καὶ τῶν Μετόχων.

Ἐπίσης καταγγέλλω, ότι ἐν τοῖς Ἰσολογισμοῖς τῶν δύο ἔξαμηνῶν τοῦ ἔτους 1922 ἐγένετο ἡ αὐτὴ παράβασις. Οὕτω κατὰ τὴν δμολογίαν τῆς αὐτῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ ἐν σελίδῃ 6ῃ τοῦ Ἰσολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1922, ἀναγράφεται, ότι ἐκ τῶν ὧς ἄνω ἐν τῷ ἔξωτερικῷ διαθεσίμων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τοκοφόρων κεφαλαίων προέκυψαν ὠφέλεια ἐκ φράγκων χρυσῶν 22.511.662.61—εἰς τὰ κέρδη τῶν δύο ἔξαμηνῶν 1922 ἀναγράφεται ψευδῶς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 22.511.662.61—ἀποκρυπτομένης τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς ἐπὶ βλάβῃ τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Μετόχων.

Δεδομένου, ότι ἡ μέση τιμὴ τοῦ συναλλάγματος κατὰ τὸ ἔτος 1924 ἀνῆκε κατὰ τὸ δελτίον τῆς αὐτῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης εἰς δραχμὰς 247,35 κατὰ λίραν, ἐπειταὶ ότι ἐπὶ ποσοῦ ὠφελειῶν ἐκ φρ. χρυσῶν 23.630.722,29—ἀπεκρύβη τὸ ποσὸν ἐκ δρχ. 209.096.191.75—τὸ ἔτος 1924. Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1923 μέση τιμὴ συναλλάγματος κατὰ τὸ δελτίον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἀνῆκεν εἰς δραχμὰς 296.67 κατὰ λίραν, ἐπομέρως ἐπὶ φρ. χρυσῶν 21.371.124.999 ἀπεκρύβη ποσὸν ἐκ δραχμῶν 229.973.638.04.

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1922 μέση τιμὴ συναλλάγματος κατὰ τὸ δελτίον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἀνῆκεν εἰς δρχ. 166.50 κατὰ λίραν, ἐπομέρως ἐπὶ φρ. χρ. 22.511.662.61 ἀπεκρύβη ποσὸν δρχ. 126.079.696.82, ἦτοι ἀπεκρύβη καθ' δληγ τὴν τιμετίαν ποσὸν συναλλαγματικῆς διαφορᾶς ἐκ δραχμῶν ἐν δλω 564.138.526.41.

Ἐπίσης ἐν τῷ Ἰσολογισμῷ τοῦ 1921 ἐξ ὠφελειῶν καὶ τόκων τῶν εἰς χρυσὸν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ κατατεθειμένων κεφαλαίων προέκυψαν φρ. χρυσᾶ 25.351.064.40, ἄτινα ἀναγράφονται εἰς τὰς μερίδας «Κερδῶν καὶ Ζημιῶν» εἰς δραχμὰς 25.351.064.40. Ἐὰν ληφθῇ ὑπὲρ δύψιν, ότι ἡ μέση τιμὴ τοῦ συναλλάγματος κατὰ τὸ 1921 ἀνῆκεν εἰς δραχμὰς 70.912 ἀπεκρύβη ποσὸν ἐκ δρχ. 45.915.465.40. Κατὰ ταῦτα τὸ ἀποκρυβὲν σύνολον συναλλαγματικῆς διαφορᾶς κατὰ τὴν τελεντιάν τετραετίαν ἀνῆκεν εἰς δρχ. 6100.53.991.81.

Εὐπειθείσιατος

ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

τέως Πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1925.

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Σεβαστὸν Ὅπουργεῖον.

Κύριε Ύπουργέ,

Σχεικῶς πρὸς τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ ὑποβληθεῖσαν πρὸς Ὅμιλος καταγγελίαν ἐναντίον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος (Διεύθυνσιν Ἀμέσων Φόρων, ἀριθ. πρωτ. Ὅπουργείου Οἰκονομικῶν Α. 2964/15-6-25), λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ προσθέσω καὶ τὰ ἀκόλουθα.

Ἐκτὸς τῆς ἀποκρυβείσης συναλλαγματικῆς διαφορᾶς εἰς τὸν τόκον καὶ ὠφελείας τοῦ ἐν τῷ ἔξωτερικῷ διαθεσίμου εἰς φράγκα χρυσᾶ συναλλάγματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἐν τῇ μερίδᾳ «Κερδῶν καὶ Ζημιῶν» τῶν ἐτῶν 1921—1924, ἀπεκρύβη ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ μερίδᾳ τῶν αὐτῶν ἐτῶν καὶ ἡ συναλλαγματικὴ διαφορὰ τῶν τόκων εἰς χρυσόν, οὓς ἀπεκόμισεν ἡ Τράπεζα

ἐκ τῶν ἐν τῷ χαριτοφυλακίῳ αὐτῆς εὑρισκομένων διμολογιῶν Ἐθνικῶν Λανείων εἰς χρυσόν. Κατὰ τὴν συγχροτήθειαν κατὰ Μάρτιον Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, παραστάς ὡς πληρεξούσιος μετόχου, παρετήρησα καὶ ἔξέθηκα σαφῶς εἰς τὸν διοικοῦντας τὴν Τράπεζαν, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου πρέπον, οὕτε ἀρμόδιον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ εἰς τὸν διοικοῦντας αὐτὴν νὰ ζητοῦν τὴν ἐν τάχει καὶ ἔξ απύρης ἔγκρισιν τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1924, καθόσον δ Ἀπολογισμὸς οὗτος περιέχει σπουδαιοτάτας ἐλλείψεις, αἵτινες εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ προκαλέσωσι τὴν παρέμβασιν τοῦ Κράτους, διότι ἐν τῇ μερίδι «Κερδῶν καὶ Ζημιῶν» ἀποκρύπτεται ἀναρμόστως φορολογητέα πρόσοδος, διὰ τῆς μὴ ἀναγραφῆς τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς τῶν ὡς ἄνω πονδυλίων, ζημιοῦνται δὲ ἐπίσης καὶ οἱ μέτοχοι ἐκ τῆς μὴ διανομῆς ἀναλόγου μερίσματος.

Τοῦ κ. Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης σιωπᾶντος, δ Ἐνδιοικητὴς κ. I. Δροσόπουλος ἐδήλωσεν, ὅτι σημειοῦται ἡ συναλλαγματικὴ διαφορὰ καὶ διὰ ἐκεῖ ἐνθα ἀναγράφεται ἐν τοῖς Ἰσολογισμοῖς ἡ λέξις φράγκη περὶ τυπογραφικοῦ λάθους!

“Οτι εἶνε ἀστεῖον καὶ ἀστήρωκτον τὸ τυπογραφικὸν τοῦτο ἐπιχείρημα τοῦ κ. Συνδιοικητοῦ ἀποδεικνύεται καταφανῶς ἐκ τῆς συνημμένης τῇ παρόντῃ ἐγκυκλίου τοῦ Διοικητοῦ κ. Ἀλεξάνδρου N. Διομήδους πρὸς πάντα τὰ ὑποκαταστήματα τῆς Τραπέζης.

‘Η ἐγκύκλιος αὗτη, χρονολογίας 28ης Μαΐου ή ὑπ’ ἀριθ. 43 ἐκδόθεῖσα δηλονότι δύο δλους μῆνας μετά τὰς παρ’ ἔμοιν γενομένας ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει τῶν Μετόχων παρατηρήσεις παραγγέλλει, «ὅπως ἐν τῷ μετέλλοντι οἱ περὶ ὧν πρόκειται τόκοι καὶ προμήθειαι ἀγωνται εἰς χρέωσιν ἡ πίστωσιν, ἀναλόγως, ἴδιων γενικῶν λογαριασμῶν ἀντιστοίχων πρὸς τὰς ἔργασίας, ἐξ ὧν προκύπτουν, τηρουμένων οὐχὶ εἰς ἔξατερικὸν συναλλαγμα ἡ αὐτούσιον χρυσόν, ὡς μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ’ ἥν ἐνεργεῖται ἡ λογιστικὴ πρᾶξις, τρεχούσης τιμῆς τῶν ξένων συναλλαγμάτων ἡ χρυσῶν νομισμάτων.

Οὕτως ἡ ἐγκύκλιος αὗτη ἀποτελεῖ ἐπίσημον διμολογίαν τῶν διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὅτι καθ’ δλον τὸ παρελθόν, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι τῆς 28ης Μαΐου 1925 ἀπέκρυπτον ἀναρμόστως καὶ πρὸς βλάβην τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Μετόχων σπουδαιοτάτην φορολογητέαν πρόσοδον, τοῦθ’ ὅπερον συνεπάγεται τὴν ἐφαρμογὴν τῶν οἰκείων νόμων, καθόσον δὲν θὰ εἴναι δυνατὸν εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐφαρμοσθῶν οἱ νόμοι περὶ φορολογίας τῶν προσόδων ἐναντίον οἰουνδήποτε κακοπίστου πολίτου, ἐφ’ δοσον δὲν ἥθελεν ὑποστῆ τὰς συνεπείας τοῦ νόμου ἀνώτατον πιστωτικὸν ἰδρυμα, οἷον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, θὰ ἥτο δὲ συγχρόνως ἐντελῶς πλέον ἀδύνατος ἡ ἔξελεγξις τῶν ἀλλων Τραπεζῶν, αἵτινες, κατὰ τὴν ἐμὴν τούλαχιστον ἀπιλήψιν, ἀποκρύπτουσιν ἐπιμελῶς ἐπὶ ἐτη, διὰ λογιστικῶν παραχαράξεων, τὴν καθαρὰν αὐτῶν φορολογητέαν πρόσοδον.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

"Ενεκεν τῆς ἐσπευσμένης ἐκτυπώσεως, ἐλλείψεως καταλλήλου διορθωτοῦ καὶ ἐλλείψεως καλλιγραφικῶν γνώσεων τοῦ γράψαντος παρεισέφρησαν εἰς τὸ ἀνὰ χεῖρας Τεῦχος ἵκανά σφάλματα. Σημειοῦται ὅδε ἡ διόρθωσις τινῶν ἐξ αὐτῶν.

Σελίς 14. Εἰς πόλεις κάτω τὸν 16 χιλιάδων κατοίκων, γραπτέον 10 χιλιάδων κατοίκων.

Σελίς 19. Rsnè Stourne ἀνάγνωθι Renè Stourm.

Σελίς 23. Ἐδανείσθη τὸ Κράτος ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης 275 ἑκατομμύρια γραπτέον 200 ἑκατομμύρια.

Σελίς 23. Εἰς τὸ τέλος Ὁκτωβρίου 1933 ἀνάγνωθι Ὁκτωβρίου 1933.

Σελίς 23. Ἡγόρασε διὰ δανεικῶν χρημάτων 230 ἑκατ. ἀνάγνωθι 200 ἑκατ.

Σελίς 26. Ἀντιπαρέρχεται ἐν χαρακτηριστικῇ σιωπῇ, ἀνάγνωθι χαρακτηριστικῇ ἀσαφείᾳ.

Σελίς 27. Ἡ παράγραφος ἐάν օμως εἰσήλθομεν κτλ. μετετοπίσθη ἐκ τῆς παραγράφου 21 εἰς τὸ τέλος τῆς διποίας ἀνήκει ἐν σελίδῃ 26.

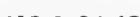
Σελίς 51. La Loi de la centralisation ἀνάγνωθι loi de concentration.

Σελίς 71. Godi Fizenza γραπτέον Godi Fiorenza.

Σελίς 78. Le Mois Μάρτιος 1924 ἀνάγνωθι Μάρτιος 1934.

Σελίς 79. Καὶ τὸ ἔνστιγχον τοῦτο γραπτέον ἔνστικτον τοῦτο.

"Υπάρχουσι καὶ ἄλλα. Ἀφίενται εἰς τὴν ἐπείκειαν τοῦ ἀναγνώστου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΥΨΟ ΕΚΔΟΣΙΝ

Γ' ΤΕΥΧΟΥΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

A) Πολιτειακή ἐξέλιξις ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ τελευταῖα 25 ἔτη.

- I. Βασιλευομένη Δημοκρατία. Γεώργιος Α'.
- II. Σιρατιωτική στάσις Γονδίου.—Πρώτη Ἀραδεωρητική.—Ἐμφάνισις Ε. Βενιζέλου.
- III. Ξενικὴ ἐπέμβασις.—Βενιζελικὴ ινδαρνία Ἰουνίου 1916.—1 Νοεμβρίου 1920.
- IV. Παλινόρθωσις.
- V. Σιρατιωτικὴ δλιγαρχία Σ. Γορατᾶ καὶ Ν. Πλαστήρα.
- VI. Ἀβασίλευτος Δημοκρατία.—Ἀποτελέσματα.—Συγκριτικὴ ἐξέτασις.

B) Ὁριστικὴ διαρρόθμασις τοῦ Δημοσίου ἡμῶν χρέους:

- I. Ἐξωτερικοῦ.
- II. Ἐσωτερικοῦ.

C') Δραχμοποίησις. Δολλάριον Ἑλλήνων Ἀμερικῆς. Ἐθνικὴ Τράπεζα.

D') Φορολογικὴ πολιτική: Ἐπιβεβλημένη διαρρόθμασις.